STORTINGET

Stortingstidende
Referat fra møter i Stortinget

Nr. 83 · 26. mai
Sesjonen 2024–2025

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter.
Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte mandag den 26. mai 2025 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 83):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i reindriftsloven og jordskiftelova (distriktsstyring, reintallsreduksjon, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften)
(Lovvedtak 57 (2024–2025), jf. Innst. 256 L (2024–2025) og Prop. 63 L (2024–2025))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i konsesjonsloven (priskontroll på skogeiendommer, konsesjon til selskaper med begrenset ansvar og stiftelser m.m.)
(Lovvedtak 58 (2024–2025), jf. Innst. 257 L (2024–2025) og Prop. 66 L (2024–2025))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om immunitet og privilegier for internasjonale organisasjoner mv. (forskriftshjemmel til gjennomføring av kortvarige FN-arrangementer)
(Lovvedtak 59 (2024–2025), jf. Innst. 292 L (2024–2025) og Prop. 128 L (2024–2025))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse (kostnadsfordelingsavtale m.m.)
(Lovvedtak 60 (2024–2025), jf. Innst. 287 L (2024–2025) og Prop. 106 L (2024–2025))
5. Stortingts vedtak til lov om endringer i statsansatteloven (fortrinnsrett og rett til fast ansettelse)
(Lovvedtak 61 (2024–2025), jf. Innst. 305 L (2024–2025) og Prop. 76 L (2024–2025))
6. Stortingets vedtak til lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova)
(Lovvedtak 62 (2024–2025), jf. Innst. 315 L (2024–2025) og Prop. 64 L (2024–2025))
7. Stortingets vedtak til lov om endringer i genteknologiloven
(Lovvedtak 63 (2024–2025), jf. Innst. 299 L (2024–2025) og Prop. 69 L (2024–2025))
8. Stortingets vedtak til lov om endringer i markaloven (klargjøring av regler om byggeforbud og saksbehandling m.m.)
(Lovvedtak 64 (2024–2025), jf. Innst. 289 L (2024–2025) og Prop. 70 L (2024–2025))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Tina Bru, Kari-Anne Jønnes, Tone Wilhelmsen Trøen og Sveinung Stensland om strategi for livsvitenskapsnæringen i Norge
(Innst. 384 S (2024–2025), jf. Dokument 8:153 S (2024–2025))
10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å styrke det offentlige helsevesenet for å få ned helsekøene og sikre god behandling
(Innst. 331 S (2024–2025), jf. Dokument 8:169 S (2024–2025))
11. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om bedre arbeidsvilkår på sykehusene og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold, Kathy Lie, Ingrid Fiskaa og Kirsti Bergstø om å rekruttere og beholde flere ansatte i helse- og omsorgstjenestene
(Innst. 325 S (2024–2025), jf. Dokument 8:170 S (2024–2025) og Dokument 8:179 S (2024–2025))
12. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om en bærekraftig og mer effektiv helsetjeneste
(Innst. 355 S (2024–2025), jf. Dokument 8:200 S (2024–2025))
13. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om fritt brukervalg
(Innst. 353 S (2024–2025), jf. Dokument 8:201 S (2024–2025))
14. Innstilling fra næringskomiteen om Industrien – konkurransekraft for en ny tid, om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å sikre oppdrag til norsk verftsindustri
(Innst. 300 S (2024–2025), jf. Meld. St. 16 (2024–2025), Dokument 8:213 S (2024–2025) og Dokument 8:236 S (2024–2025))
15. Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Westgaard-Halle, Sandra Borch, Kari Elisabeth Kaski, Alfred Jens Bjørlo og Rasmus Hansson om virkemidler for økt verdiskaping i norsk romindustri
(Innst. 342 S (2024–2025), jf. Dokument 8:256 S (2024–2025))
16. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 219/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/2831 om bagatellmessig støtte og EØS-komiteens beslutning nr. 246/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/2832

om bagatellmessig støtte til tjenester av allmenn økonomisk betydning
(Innst. 259 S (2024–2025), jf. Prop. 89 LS (2024–2025))

17. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i støtteprosessloven (virkeområde)
(Innst. 260 L (2024–2025), jf. Prop. 89 LS (2024–2025))
18. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av frihandelsavtalen av 23. januar 2025 mellom EFTA-statene og Thailand
(Innst. 258 S (2024–2025), jf. Prop. 93 S (2024–2025))
19. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Kosovo av 22. januar 2025
(Innst. 261 S (2024–2025), jf. Prop. 98 S (2024–2025))
20. Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til inngåelse av avtale av 16. januar 2025 mellom Norge og USA om teknologibeskyttelse i tilknytning til amerikansk deltakelse i oppskytinger til verdensrommet fra Norge
(Innst. 263 S (2024–2025), jf. Prop. 105 S (2024–2025))
21. Innstilling fra næringskomiteen om Lov om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven)
(Innst. 373 L (2024–2025), jf. Prop. 130 L (2024–2025))
22. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Emilie Mehl, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand om en mer distriktsvennlig privatskolelov
(Innst. 241 S (2024–2025), jf. Dokument 8:109 S (2024–2025))
23. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Erlend Wiborg og Himanshu Gulati om liberalisering av privatskoleloven (profilskoler og yrkesfagskoler)
(Innst. 341 S (2024–2025), jf. Dokument 8:197 S (2024–2025))
24. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og Olaug Vervik Bollestad om ulike tiltak for å styrke friskoler
(Innst. 351 S (2024–2025), jf. Dokument 8:218 S (2024–2025))
25. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Ingrid Fiskaa, Birgit Oline Kjerstad og Kathy Lie om maksimalgrense for reisevei til skolen
(Innst. 327 S (2024–2025), jf. Dokument 8:173 S (2024–2025))
26. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Stig Atle Abrahamsen og Himanshu Gulati om nivådeling i skolen
(Innst. 356 S (2024–2025), jf. Dokument 8:199 S (2024–2025))
27. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i opplæringslova, privatskolelova og barnehageloven (individregistre over barn i barnehager og grunnskoleopplæring, overtredelsesgebyr m.m.)
(Innst. 374 L (2024–2025), jf. Prop. 131 L (2024–2025))
28. Referat

Presidenten [10:00:12]: Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Akershus: Kari Sofie *Bjørnsen*

For Buskerud: Stian *Bakken*

For Finnmark: Isak Mathis *Buljo* og Nancy P. *Anti*

For Hordaland: Ane *Breivik*

For Oslo: Cato Brunvand *Ellingsen*, Agnes Nærland *Viljugrein* og Eirik Lae *Solberg*

For Rogaland: May Helen Hetland *Ervik* og Emma *Watne*

Statsråd Jan Christian Vestre overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten [10:01:02]: Representanten Anne Kristine Linnestad vil framsette et representantforslag.

Anne Kristine Linnestad (H) [10:01:14]: På vegne av representantene Ingunn Foss, Mudassar Kapur, Tone Wilhelmsen Trøen, Erlend Svardal Bøe og meg selv har jeg den store glede å legge fram et forslag om en ny boligsosial strategi.

Presidenten [10:01:30]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–8 vil bli behandlet under ett.

Sak nr. 1 [10:01:58]

Stortingets vedtak til lov om endringer i reindriftsloven og jordskiftelova (distriktsstyring, reintallsreduksjon, erstatning og tilgjengeliggjøring av jordskiftelova på interne forhold i reindriften) (Lovvedtak 57 (2024–2025), jf. Innst. 256 L (2024–2025) og Prop. 63 L (2024–2025))

Sak nr. 2 [10:01:58]

Stortingets vedtak til lov om endringer i konsesjonsloven (priskontroll på skogeiendommer, konsesjon til selskaper med begrenset ansvar og stiftelser m.m). (Lovvedtak 58 (2024–2025), jf. Innst. 257 L (2024–2025) og Prop. 66 L (2024–2025))

Sak nr. 3 [10:01:58]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om immunitet og privilegier for internasjonale organisasjoner mv. (forskriftshjemmel til gjennomføring av kortvarige FN-arrangementer) (Lovvedtak 59 (2024–2025), jf. Innst. 292 L (2024–2025) og Prop. 128 L (2024–2025))

Sak nr. 4 [10:01:58]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse (kostnadsfordelingsavtale m.m.) (Lovvedtak 60 (2024–2025), jf. Innst. 287 L (2024–2025) og Prop. 106 L (2024–2025))

Sak nr. 5 [10:01:58]

Stortingets vedtak til lov om endringer i statsansatteloven (fortrinnsrett og rett til fast ansettelse) (Lovvedtak 61 (2024–2025), jf. Innst. 305 L (2024–2025) og Prop. 76 L (2024–2025))

Sak nr. 6 [10:01:58]

Stortingets vedtak til lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) (Lovvedtak 62 (2024–2025), jf. Innst. 315 L (2024–2025) og Prop. 64 L (2024–2025))

Sak nr. 7 [10:01:58]

Stortingets vedtak til lov om endringer i genteknologiloven (Lovvedtak 63 (2024–2025), jf. Innst. 299 L (2024–2025) og Prop. 69 L (2024–2025))

Sak nr. 8 [10:01:58]

Stortingets vedtak til lov om endringer i markaloven (klargjøring av regler om byggeforbud og saksbehandling m.m.) (Lovvedtak 64 (2024–2025), jf. Innst. 289 L (2024–2025) og Prop. 70 L (2024–2025))

Presidenten [10:01:59]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 9 [10:02:04]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Tina Bru, Kari-Anne Jønnes, Tone Wilhelmsen Trøen og Sveinung Stensland om strategi for livsvitenskapsnæringen i Norge (Innst. 384 S (2024–2025), jf. Dokument 8:153 S (2024–2025))

Presidenten [10:02:26]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Siv Mossleth (Sp) [10:03:02] (ordfører for saken): Som saksordfører må jeg få takke for samarbeidet om dette forslaget fra flere representanter fra Høyre, om strategi for livsvitenskapsnæringen i Norge. Vi har hatt et godt samarbeid i komiteen, og hele helse- og omsorgskomiteen er opptatt av at Norge skal ha en sterk helsenæring. Norge har gode forutsetninger for målrettet satsing på livsvitenskap, med høyt utdanningsnivå, solid forskningsinfrastruktur og en helsetjeneste med mange flinke fagfolk.

Komiteen understreker at livsvitenskap i seg selv er viktig for vår forståelse av helse og sykdom. Helse er et prioritert område i langtidsplanen for forskning og utdanning, Meld. St. 5 for 2022–2023. De tre skriftlige høringsinnspillene som kom under behandlingen av saken, understreker helsenæringens betydning for at Norge i framtida skal opprettholde velferdssamfunnet med en bærekraftig og inkluderende helsetjeneste.

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus, og tilrådingen er at dette representantforslaget ikke vedtas.

Senterpartiet vil understreke at det er et tydelig politisk mål og en ambisjon hos oss om at det skal utvikles en sterk helsenæring i Norge. Næringen har potensial til å bidra både til å løse utfordringer i tjenestene og til stor

verdiskaping og eksport som skaper industri, arbeidsplasser og andre inntekter. Arbeiderparti–Senterparti-regjeringa la derfor fram et veikart for helsenæringen og valgte helsenæringen som et prioritert eksportområde.

Det er mange spennende innovasjonsmiljøer som i dag arbeider svært godt med utvikling av en norsk helsenæring. Klyngesamarbeidene som er etablert i Norge, er viktig for fortsettelsen.

Det virker i stor grad som om Høyre med forslagene som er fremmet, prøver å slå inn en åpen dør. Samtidig vil Senterpartiet peke på at det er spesielt viktig å styrke forskning på sykdommer og helsetilstander som rammer kvinner, og helsekonsekvenser av vold mot kvinner. Vi vil styrke kunnskapen om kjønnsperspektiver og kvinners helse. Dette vil bedre den enkeltes liv og spare samfunnet for kostnader. Senterpartiet har programfestet at vi har en ambisjon om at Norge skal være verdensledende på forskning på kvinnehelse innen 2035. Derfor tar jeg opp det forslaget Senterpartiet er med på:

> «Stortinget ber regjeringen iverksette og styrke tiltak foreslått av Kvinnehelseutvalget som gjør at Norge blir verdensledende på forskning på kvinnehelse innen 2035.»

Presidenten [10:06:07]: Representanten Siv Mossleth har tatt opp det forslaget hun refererte.

Even A. Røed (A) [10:06:21]: Det er veldig bra det er enighet i Stortinget om at utviklingen av en livsvitenskapsnæring i Norge, og med det en helsenæring, er viktig. Næringen har ikke bare potensial til å bli en av landets største eksportnæringer; den har også potensial til å løse utfordringer vi møter i helse- og omsorgstjenestene våre.

Derfor er det god grunn til å være fornøyd med at regjeringen har lagt fram et veikart for helsenæringen og valgt ut helsenæring som et prioritert eksportområde. Det er i stor grad det som etterspørres i saken. Kombinerer vi det med at helse- og livsvitenskap også er prioritert i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, har regjeringen gjort ganske mye på feltet, og regjeringen skal gjøre mye på dette videre også.

Vi ser en rekke miljøer rundt omkring i landet som gir god grunn til optimisme når det gjelder å skape næring på forskning på livsvitenskapsområdet. Vi har Oslo Cancer Cluster ved Radiumhospitalet, vi har Forskningsparken ved Universitet i Oslo, og vi har satsingen på helsenæring rundt nye Drammen sykehus, for å nevne noen. Dette er alle initiativer som bidrar til at vi omsetter større deler av forskningen vår og ideene i helsetjenestene våre til næring i den andre enden.

Nå kommer det også nødvendige endringer fra regjeringen på helseforskningsloven. Vi samler helseregistre i Folkehelseinstituttet, FHI. Vi satser på en helseteknologiordning som bidrar til å styrke det norske hjemmemarkedet i kommunene. I det nye akseleratorprogrammet i Innovasjon Norge er oppdrag for første gang gått fra Helse- og omsorgsdepartementet til Innovasjon Norge. Alt sammen bidrar til at vi skaper nye muligheter for næringen.

Dette er også det vi kan kalle aktiv næringspolitikk, der vi gjennom grep ved offentlige innkjøp, tiltak innen forskning og utvikling samt gründer- og utviklingsrettede tiltak skaper muligheter til at en næring med et stort potensial kan utvikle seg. Det er gledelig at en samler seg rundt en sånn strategi, og at vi er for aktiv næringspolitikk, i hvert fall helsekomiteen på Stortinget. Det er ikke helt åpenbart at det er sånn, i det offentlige ordskiftet.

Det er stort potensial for en levende og sterk helsenæring, og regjeringen har de siste årene tatt viktige grep for å understøtte utviklingen. Helseministeren har både i kraft av å være næringsminister og i kraft av å være helseminister vist stor vilje til å styrke helsenæringen. Det lover godt for framtiden.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:08:50] (komiteens leder): Jeg tror vi alle kjenner på ansvaret for å sikre at pasienter i Norge får tilgang til den beste behandlingen når de trenger det, men det forutsetter at vi satser, og at vi tar i bruk den kunnskapen, den teknologien og de dataene vi allerede har, og bygger videre på dem. Derfor trenger vi en nasjonal strategi for livsvitenskap, en strategi som skal binde sammen forskning, næringsliv og helsetjenesten til pasientens beste, men også til samfunnets fordel.

På Livsvitenskapkonferansen 2025 pekte man på nøyaktig det samme. Norge har forutsetningene, men mangler struktur og fart. Vi vet hva som må gjøres, men Norge henger etter. Saksbehandlingstiden for helsedata er for lang, regelverket hemmer innovasjon, og vi mister både talenter og investeringer til naboland som har handlet før oss.

Derfor fremmer Høyre et konkret og helhetlig forslag med ni tiltak som kan snu utviklingen. Vi foreslår en nasjonal livsvitenskapsstrategi med klare mål, bedre insentiver for forskning og produksjon, raskere implementering av innovasjoner i helsetjenesten og mer effektiv tilgang til helsedata.

Dette er grep som ikke bare svarer på utfordringene, men som bygger fremtidens helseindustri. Norge har en utrolig stolt historie innen livsvitenskap, med betydelige innovasjoner som fortsatt brukes globalt. I 2023 omsatte norske selskaper i sektoren for 75,6 mrd. kr, med en eksportverdi på 27 mrd. kr. Likevel ser vi bekymringsfulle trender, som fall i lønnsomhet, 17 pst. reduksjon i forsknings- og utviklingsinvesteringer og en nedgang i antall bedrifter med industriell produksjon fra 60 til 37.

Det ser dessverre ikke ut til at Høyre får flertall for dette i Stortinget i dag, og det er skuffende, for dette er spørsmål om helse, om fremtidens arbeidsplasser og om Norges plass som en av verdens ledende innen forskning og utvikling i helsenæringen.

Når Danmark har gjort livsvitenskap til en av sine største eksportnæringer og andre nordiske land tar store steg, må ikke Norge stå på stedet hvil. Det har vi ikke råd til. Vi har kompetansen, vi har dataene, og vi har behovene, for vi har pasienter som venter. Det vi mangler, er vilje – vilje fra dagens regjering. Høyres forslag handler om å styrke det vi allerede er gode på, og ta grepene som trengs for å lykkes. Hvis vi ikke handler nå, risikerer vi at fremtidens helsenæring i vår region i Europa utvikles mer uten oss enn med oss, og uten at norske pasienter får nyte godt av den.

Med det tar jeg opp Høyres forslag i saken.

Presidenten [10:11:47]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Bård Hoksrud (FrP) [10:12:05]: Norge har store muligheter innen livsvitenskapen. Det er en næring med høy verdiskaping, og det er stort potensial for vekst. I 2023 omsatte sektoren for over 75 mrd. kr og eksporterte for 27 mrd. kr. Likevel ser vi nå en negativ utvikling. Lønnsomheten faller, og antallet selskaper med industriell produksjon går faktisk ned.

Forskningsinvesteringene har falt med 17 pst. siden 2021. Det er alvorlig. Norge har sterke forskningsmiljøer og noen av verdens beste helseregistre, men tilgangen på data er for treg og tungvint. For å bli en global leder innen helsedata og helseinnovasjon må vi investere i infrastruktur, sikre rask og ansvarlig tilgang til data og utvikle tydelige mål for forskningen.

Vi ser også at vi i Norge er for trege til å ta i bruk nye medisiner og behandlingsformer. Det skader både pasientene og næringen. Legemiddelselskaper og investorer prioriterer land hvor innovasjon tas i bruk raskt, slik at man får tilbakekoblinger og data fra klinisk praksis. Når Norge blir hengende etter, svekkes forskningsaktiviteten, og det blir færre kliniske studier, ikke flere, selv om statsråden gjerne vil ha det. Dette handler også om pasientene våre. Når nye behandlingsformer ikke tas i bruk, mister norske pasienter muligheten til å delta i utprøvende behandling. Det er et varsko vi virkelig må ta på alvor.

Fremskrittspartiet mener at det trengs en ny og mer næringsvennlig strategi. Staten må legge bedre til rette og ikke overstyre. Gode rammebetingelser er nøkkelen – lavere skatter, mindre byråkrati og færre reguleringer. Vi trenger private investeringer, ikke flere planer og utredninger. Vi trenger konkrete tiltak. Derfor støtter også Fremskrittspartiet flere av forslagene fra Høyre, bl.a. om å forbedre SkatteFUNN-ordningen og gjøre skattesystemet mer attraktivt for investeringer, raskere implementering av innovasjon i helseforetakene, bedre og mer effektiv tilgang til helsedata, mulighet for folk til å gi samtykke til bruk av anonymiserte data, mer nordisk og internasjonalt samarbeid, langsiktig plan for helseklynger og fleksible innkjøpsordninger.

Livsvitenskap handler om mye mer enn industri og eksport. Det handler også om helse, behandling og muligheter for framtidens pasienter. Vi kan ikke la muligheten glippe. Nå må vi handle.

Marian Hussein (SV) [10:14:56]: En av fordelene Norge har på livsvitenskapsfeltet, er at vi har sterke offentlige forskningsmiljøer. En strategi for livsvitenskap må legge stor vekt på å ivareta behovene for grunnforskning og styrke de offentlige forskningsmiljøene innen legemidler, diagnostikk, folkehelse og veterinærmedisin. Disse miljøene er særlig av betydning i et beredskapsperspektiv. Veldig mange av oss husker koronapandemien, og den viste oss at vi må være forberedt på det vi må håndtere. Å opprettholde sterke veterinærfaglige miljøer er viktig for oss framover, og det er også ganske viktig for mathelsen og for folkehelsen vår.

En forutsetning for å opprettholde den høye tilliten befolkningen har til helsevesenet vårt og forskningen som foregår i det offentlige, er at vi er nødt til å utvide ordningene med utvidede samtykker o.l., som lar den enkelte være med og bidra til forskningen, men den må også utformes på en måte som ikke tillater misbruk eller uforenlig viderebehandling av personopplysninger. Dette handler både om den enkeltes trygghet når vi oppsøker helsevesenet, og om framtidige tilganger til nye helseopplysninger for forskning.

Hvis vi skal lykkes med både forskningen og livsvitenskapen, er vi nødt til å kunne håndtere flere behov samtidig. Derfor tar jeg opp det forslaget SV er med på.

Presidenten [10:16:49]: Representanten Marian Hussein har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ane Breivik (V) [10:17:04]: Vi har sterke forskningsmiljøer, høy tillit i befolkningen og noen av verdens beste helseregistre. Vi har samarbeidsklynger som kobler forskere, gründere og investorer, og som skaper verdier og arbeidsplasser, men vi har ikke den nasjonale strategien som trengs for å få ut hele potensialet. Vi har ikke tydelige nok mål, samordnet nok politikk eller tilstrekkelig politisk kraft.

Når Danmark nå målretter seg mot å bli europaledende på livsvitenskap og Nederland investerer milliarder i infrastruktur, må vi i Norge kjenne vår besøkelsestid. Vi i Venstre støtter derfor fullt ut forslaget om å få

på plass en helhetlig og ambisiøs nasjonal strategi for livsvitenskap og helsenæring.

Vi i Venstre vil særlig løfte fram gründerperspektivet. Skal vi lykkes med å bygge nye vekstnæringer i Norge, må vi satse på dem som tør å starte noe nytt, og som bygger bedrifter fundert på forskning, på teknologi og på nye løsninger for helse og livskvalitet. Hva møter de i dag? Et virkemiddelapparat som er uoversiktlig og siloorientert, en formuesskatt på arbeidende kapital, noe som gjør det dyrere å investere i norske oppstartsbedrifter enn i utenlandske, og en offentlig sektor som dessverre ikke er nok på hugget med å ta i bruk ny teknologi. Det må vi gjøre noe med.

Vi i Venstre vil gi skatteinsentiver og bedre tilgang på kapital for norske helsegründere. Vi vil rydde i virkemiddelapparatet og styrke SkatteFUNN-ordningen og offentlige innkjøpsordninger for helse- og velferdsteknologi. Vi vil sørge for at helsedata blir tilgjengelig for forskning og innovasjon innenfor trygge og etiske rammer, og ikke minst vil vi få på plass en langt bedre modell for tidligfase kliniske studier, så Norge igjen blir et attraktivt land for utvikling og uttesting av ny medisin og behandling.

Vi i Venstre mener at helsenæringen må være en strategisk del av det grønne og bærekraftige skiftet. Livsvitenskap, helseteknologi og bioøkonomi må bli en sentral del av næringspolitikken, og Norge må ha internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår for å bygge dette. Vi støtter forslaget, og vi forventer at regjeringen følger opp med handling, ikke bare honnørord.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:19:50]: Forslagsstillerne er opptatt av at Norge skal ha en sterk helsenæring, og det er bra at vi deler ambisjonene på vegne av denne viktige næringen. Helsenæringen spiller en svært sentral rolle for å løse utfordringene i helse- og omsorgstjenestene våre. Gjennom bedre diagnostikk og behandling, en bedre hverdag for den som lever med sykdom, eller IT-verktøy som kan gjøre hverdagen til fagfolkene våre enklere, får vi bedre tjenester. Næringen kan også bidra til å skape gode og lønnsomme arbeidsplasser, eksportinntekter, skatteinntekter og verdiskaping for landet vårt.

Jeg er helt enig i at livsvitenskap er viktig for helsesektoren, men også for landbruk, havbruk og miljø og andre områder som er avgjørende for vår felles velferd og bærekraft. Det er grunnen til at regjeringen satser på livsvitenskap og de livsvitenskapsbaserte næringene. Vi prioriterer helse og livsvitenskap høyt i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.

Vi har lagt fram veikart for helsenæringen med 12 innsatsområder og over 40 tiltak, og en helt egen eksportsatsing for helseindustrien under paraplyen Hele Norge eksporterer, der målet er å doble den verdiskapende eksporten fra helseindustrien gjennom de neste årene. I veikartet har vi tydeliggjort ambisjonene for helsenæringen og hvordan regjeringens helsepolitikk skaper nye muligheter for næringslivet vårt.

For å følge opp dette veikartet har vi bl.a. satt av midler til et akseleratorprogram for helseinnovasjon i Innovasjon Norge, et program som skal bidra til å utløse det potensialet som ligger i næringslivet for å møte helsetjenestens utfordringer. Det er et viktig signal at det næringsrettede virkemiddelapparatet jobber for at helsesektoren gjennom en fast bevilgning på statsbudsjettet skal få best mulig rammebetingelser.

I 2023 la vi fram en nasjonal strategi for persontilpasset medisin som skal bidra til at utviklingen innenfor presisjonsmedisin blir en integrert del av helsetjenesten. Vi viderefører satsingen på kliniske studier. I den nylig presenterte kreftstrategien flagger vi veldig høye ambisjoner på dette området, og vi setter nå i gang med å videreutvikle denne planen, slik at næringslivet blir godt involvert i arbeidet med å doble antall pasienter som får være med på kliniske studier.

Vi sender også tydelige styringssignaler. De regionale helseforetakene har fått et nytt hovedmål om kunnskapsbaserte og bærekraftige tjenester gjennom forskning, innovasjon og nettopp næringslivssamarbeid. Vi understreker sykehusenes rolle som utprøvingsarena, utviklingspartner og markedsaktør. Vi har også innført helseteknologiordningen og andre innovasjonsprogrammer, og det kommer snart en godkjenningsordning for helseteknologi som næringen har ønsket seg, som skal gjøre det lettere å levere til våre offentlige sykehus.

Jeg har, som forslagsstillerne, store forventninger til hva vi sammen kan få til på livsvitenskapsområdet, men jeg mener det er viktigere nå at veikartet, eksportstrategien og alle de andre tiltakene vi har satt i gang, får fungere, heller enn å lage en helt ny strategi.

Presidenten [10:22:56]: Det blir replikkordskifte.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:23:08]: Noen ganger kunne jo en mindretallsregjering som Arbeiderparti-regjeringen kanskje tenke at de kan vurdere gode forslag fra opposisjonen, og at de ville kunne vurdere gode forslag som kan bidra til en enda mer helhetlig satsing på livsvitenskap. Hva taper vi på det, kunne kanskje en Arbeiderparti-ledet mindretallsregjering tenke. Hvordan styrker det satsingen på helsenæring i Norge, kunne kanskje også en mindretallsregjering fra Arbeiderpartiet tenke. I stedet sier man bare nei. Det er faktisk ganske uforståelig, all den tid Danmark er inne i sin tredje livsvitenskapsstrategi. De har nok også planer for forskning og utvikling på andre områder, som statsråd-

en nevnte at Norge har, men de har sett det formålstjenlig å samle den satsingen som gjelder livsvitenskap, i én strategi. Sverige har også det samme. Kan statsråden utdype mer hvorfor han ikke stemmer for gode forslag i Stortinget?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:24:13]: Det gjør jeg gjerne. Jeg er veldig opptatt av at vi politikere bør lytte til innspill også fra andre partier. Jeg har lest Høyres forslag med stor interesse, men med all respekt for forslagene, er dette i all hovedsak ting vi allerede er i gang med. Vi la fram veikartet for helsenæringen for snart to år siden. Det ble tatt veldig godt imot av helsenæringen, og jeg redegjorde i innlegget mitt for hvordan vi nå konkret følger opp disse tiltakene. Vi har en rekke innsatsområder som knytter seg til å bedre testfasiliteter. Vi jobber for at flere skal delta i kliniske studier. Vi har lagt om finansieringen av klyngeprogrammet. Vi har en helt ny helseteknologiordning. Vi jobber for at det skal gå raskere å utlevere helsedata, slik at næringslivet kan bruke det. Vi har satt i gang et oppdrag for å få på plass mer legemiddelproduksjon i Norge. Vi styrker FoU-innsatsen, spesielt for å få til verdiskapende investeringer. Vi jobber internasjonalt. Vi jobber for norske IP-rettigheter, vi jobber for kapitalmarkedene, og vi har revidert reglene om offentlige anskaffelser. Alt dette er vi i gang med. Kommer det noe nytt, skal jeg vurdere det.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:25:18]: Det er ingen tvil om at realiteten, som jeg også nevnte i mitt innlegg, er en negativ utvikling på en rekke områder, som kan bidra til at f.eks. store legemiddelaktører ikke lenger ser til Norge når de skal gjennomføre kliniske studier og forske på nye metoder og nye medisiner. Det vil først og fremst ramme norske pasienter, som da ikke får deltatt i denne typen kliniske studier. Et signal om en livsvitenskapsstrategi som ser alle disse tiltakene i ett, som motvirker den negative utviklingen, ville nok vært et veldig tydelig signal også til industrien om at Norge faktisk er et land man kan se til. Aktørene forsker for 50 mrd. euro i året i Europa. Det er altså 500 mrd. kr. Hvis Norge hadde fått 1 pst. av den forskningsinnsatsen, hadde forskningsinnsatsen doblet seg i Norge.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:26:23]: Jeg er enig i det, og det er godt sagt også, men poenget er at vi har et veikart – altså en strategi og en handlingsplan vi gjennomfører – med 12 innsatsområder og 41 tiltak, som er tatt godt imot av næringen. Jeg tror, for å være helt ærlig, at dette feltet ønsker at vi skal fokusere på de tingene vi har sagt at vi skal gjøre, og gjennomføre dem. Det er det vi nå er i gang med, som jeg har redegjort for. Jeg kan gjerne gi flere eksempler på hvordan vi nå følger dette opp. At Stortinget skal be regjeringen om å lage en strategi, som regjeringen gjorde for to år siden, vet jeg ikke om er en hensiktsmessig bruk av ressurser.

Jeg har som sagt studert de ni forslagene veldig nøye, og jeg mener at dette er godt ivaretatt i det arbeidet vi gjør, men hvis Høyre skulle ha noen nye forslag til ting som bør inngå i det veikartet – ting som går for sakte, ting som går for fort, eller ting man ønsker justert – vil jeg gjerne ta en prat om det. Her er det bra at det er mange partier som engasjerer seg, men jeg synes det er litt rart, to år etter at regjeringen har lagt fram en strategi, som også ble godt mottatt i næringslivet, å be oss om å gjøre det samme en gang til. Det tror jeg ikke er det næringen trenger nå. Nå tror jeg de trenger gjennomføring og implementering, og det er det vi gjør.

Siv Mossleth (Sp) [10:27:35]: Senterpartiet har programfestet at vi vil følge opp kvinnehelseutvalgets forslag om en kvinnehelsemilliard, bl.a. gjennom å styrke forskning og kunnskapen om kjønnsperspektiver og kvinners helse. Dette vil bedre den enkeltes liv og spare samfunnet for kostnader. Senterpartiet vil styrke forskning på sykdommer og helsetilstander som rammer kvinner, Senterpartiet vil styrke finansiering av organisasjoner som jobber med kvinnehelse, og Senterpartiet har som ambisjon at Norge skal være verdensledende innenfor forskning på kvinnehelse innen 2035.

Hva mener statsråden om dette?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:28:21]: Det synes jeg er gode ambisjoner, og det er ambisjoner Arbeiderpartiet og Senterpartiet hadde sammen i regjering da vi i fjor la fram Norges første egne kvinnehelsestrategi, som var veldig viktig, for over generasjoner har kvinnehelse vært for lavt prioritert. Det er en utfordring at kjønnsperspektivet ikke har vært en del av hele helsetjenesten vår. Jeg er helt enig i ambisjonen om at vi må forske mer på kvinnehelse. Kjønnsperspektivet må gjennomsyre alle deler av helsetjenesten vår, vi må ha mer kunnskap om kvinnehelse i alle deler av helsetjenesten vår. Vi må få ned behandlingstidene, som jeg synes har vært provoserende lange, på en del kvinnerelaterte sykdommer og plager, og derfor har vi tatt tak i det. Kvinnehelsestrategien, som også består av en lang rekke tiltak, følger vi opp. Vi følger opp de fleste forslagene fra kvinnehelseutvalget. Jeg mener å huske at bevilgningene til kvinnehelseformål særskilt i år passerte 150 mill. kr, og vi skal videre opp, for dette er det viktig at vi får til sammen.

Siv Mossleth (Sp) [10:29:23]: Jeg har lyst til å takke statsråden for ambisjonene. Jeg tenker det er veldig naturlig at Arbeiderpartiet stemmer for Senterpartiet og andre partiers forslag i dag, der Stortinget ber regjeringa

om tiltak for at Norge skal ha som ambisjon å være verdensledende på forskning på kvinnehelse innen 2035.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:29:53]: Jeg synes det er veldig bra å ha ambisjoner. Så mener jeg at hvis man skal vedta et slikt mål, er det viktig at man også har klart for seg hva det innebærer, hva andre lands innsats er, hva det betyr av opptrappinger på budsjetter m.m., og kanskje heller vurderer om det hører hjemme i den ordinære budsjettprosessen – hvis man vil prioritere dette ekstraordinært oppå de økningene regjeringen allerede har foreslått til kvinnehelseformål.

Jeg kan være helt tydelig på at kvinnehelsestrategien ligger fast, den er ambisiøs, vi mener alvor med den, og vi er nå i full gang med å implementere den. Det er veldig viktig, for dette er et område som fortjener all den oppmerksomheten det kan få, og hvor egentlig alle partier får være med og ta ansvar for at vi historisk har gjort for lite. Hvis det er et forholdsvis bredt flertall som har lyst til å støtte opp under arbeidet med den strategien, mener jeg det er veldig positivt for norske kvinner – og det er bra for guttene også.

Bård Hoksrud (FrP) [10:31:05]: Det er flott at statsråden snakker om veikart, helsenæring osv., men realiteten er at omsetningen går ned. Vi trenger å gjøre noe, og da trenger vi å gjøre noe konkret.

Både statsråden og jeg var hos NHO på Arendalsuka, hvor vi hørte viseadministrerende direktør på Rigshospitalet i Danmark snakke om hvordan de jobber og bruker næring, sykehus, akademia og brukerorganisasjoner på en helt annen måte enn det vi gjør i Norge. Svaret fra Helse sør-øst var at dette var vanskelig å få til. Da har jeg lyst til å utfordre statsråden, for han var der og hørte hva som ble sagt: Er statsråden enig i at vi er nødt til å gjøre noe for å være mer åpne for å bruke hele spekteret for å klare å lage de gode løsningene for Norge, som man også kan eksportere ut i verden, og for at vi skal nå det målet jeg tror vi alle er enige om: at vi skal bli enda større på dette området?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:32:01]: Jeg er helt enig med representanten i det. Innlegget fra denne danske mannen gjorde stort inntrykk også på meg.

Som jeg sa i innlegget, har vi lagt om denne politikken bl.a. etter de innspillene vi har fått fra næringslivet, med et veldig tydelig oppdrag til de regionale helseforetakene om at de skal samarbeide med næringslivet. Jeg er veldig glad for og stolt over at vi har tatt helsenæringen i all sin bredde inn i arbeidet med å kutte ventetider både ved å bruke ledig kapasitet i det private, og også ved å øke investeringene i kunstig intelligens, digitalisering og medisinsk-teknisk utstyr. Jeg er helt sikker på at et godt offentlig-privat samarbeid er bra for offentlig sektor. Det gjør at vi får mer ut av skattepengene, og det skaper verdiskaping i det private næringslivet som kan spres og eksporteres med stort ringvirkningspotensial.

Dette er veldig bra – og dette er det vi gjør. Jeg var næringsminister for to år siden da dette veikartet ble lagt fram. Jeg var næringsminister da vi la fram Hele Norge eksporterer på helsenæring med alle disse tiltakene og mye penger, for jeg mener det er viktig. Vi er i gang.

Presidenten [10:33:05]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kari-Anne Jønnes (H) [10:33:25]: Det er vel egentlig bare å konkludere med at planen ikke er god nok når resultatene uteblir. Det mangler jo ikke på norske helsedata. De er blant de beste og mest representative i hele verden fordi vi har et bredt lag av befolkningen som bruker samme helsevesen. Den muligheten kan vi ikke la gå fra oss. Som statsråden og flere andre refererer til, mangler det ikke på strategier, planer, initiativ, miljøer og veikart, men det vi mangler, som kunne bidratt til å få bedre resultater, er en helhetlig tilnærming.

Det er det Høyre foreslår. Det er pussig at en regjering bestående av bare ett parti ikke ser muligheten og fordelen ved å bli med på dette, for å få en mer helhetlig og systematisk tilnærming, som vi trenger over tid. Hvis vi skal lykkes på dette området, må vi bygge ned siloer, vi må tenke videre, og vi må tenke større. Vi må ha en mye større grad av forutsigbarhet for næringslivet. Det må være slutt på overraskende skatter. Vi må vise politisk vilje og evne til å styre. Vi må ha et system for forskning, utvikling og innovasjon som belønner samarbeid.

Tilgangen til data er alle enige om at må bli enklere, men det må også samarbeides på tvers. Representanten Hoksrud var innom det i sine replikker: Hvis vi skal lykkes på dette området, må forskningsinstitutter, helseforetak, universiteter, høyskoler, næringsindustrien, pasienter og pårørende kobles på. Det må jobbes sammen, og alle må trekke i samme retning. Det går an å få til, men da er man altså nødt til å ha en helhetlig og systematisk tilnærming over tid.

Det må lønne seg å investere i forskning, og det må lønne seg å jobbe sammen med andre land. Vi må ha en klar plan og strategi for hvem vi skal jobbe sammen med på hvilke områder. Innenfor hvilke områder skal vi jobbe sammen med Norden, hva skal vi jobbe sammen med EU om, og hvor har vi de mest fremragende miljøene her til lands? Vi har noen av dem, men vi lykkes ikke med å ta ut det potensialet som ligger i de miljøene, hvis vi ikke har en helhetlig tilnærming.

Det er Norge som taper når vi ikke klarer å tenke sammen og ha en helhetlig strategi for livsvitenskap. Det

er Norge som taper – det er norske pasienter, men det er også det norske velferdssamfunnet. Det er den enkelte som bor her til lands, som taper når vi ikke klarer å samarbeide godt nok. Det hjelper ikke å nevne livsvitenskap og helseteknologi i en innskutt bisetning i langtidsplanen for forskning og utdanning når man ikke viser vilje til en helhetlig tilnærming.

Bård Hoksrud (FrP) [10:36:42]: Det var artig å høre statsråden, som jo var næringsminister da veikartet for helsenæringen ble lagt fram, og nå er han helseminister. Det er bra. Da forutsetter jeg at han har ambisjoner. Selv om han sier at det ble godt mottatt, er realiteten at omsetningen går ned, og det går ikke den veien statsråden gjerne vil at det skal gå. Det er derfor opposisjonen kommer med noen andre forslag. Jeg tror ikke nødvendigvis at det å lage en ny strategi er greia, men jeg tror at det å være tydelig på nye forslag som kan bidra, er bra. Jeg hadde håpet at statsråden og Arbeiderpartiet var litt mer åpne for å se på gode forslag og å kunne støtte dem.

Jeg må også på en liten visitt til Senterpartiet og SV, som nå fremmer et forslag om at vi skal bli verdensledende på kvinnehelse innen 2035. Det tror jeg vi alle er enige om, men da kan man ikke føre en politikk som gjør at det ikke går. De er jo mest opptatt av å være mot alle private istedenfor å se mulighetene og det man kan få til hvis man gjør ting sammen. Jeg tenker kanskje det er noe av det aller viktigste, istedenfor da å hindre at f.eks. kvinner med endometriose skal kunne få raskere behandling, som de kunne fått ved et privat tilbud i Norge. Da ønsker man heller å gjøre alt man kan for at de skal stå i en kø i Norge – samtidig som svenske kvinner rykker stadig framover i køen og får behandling raskt.

De er også veldig lite konkret på hva man skal gjøre for å komme dit. Man viser til kvinnehelseutvalget, og i forslaget står det:

> «Stortinget ber regjeringen iverksette og styrke tiltak foreslått av Kvinnehelseutvalget som gjør at Norge blir verdensledende på forskning på kvinnehelse innen 2035».

Det er veldig ullent. Jeg hadde håpet at man kanskje kunne vært litt mer tydelig på hva man faktisk vil, for å få til dette. Kvinnehelseutvalget har lagt fram sine forslag. Det er vel noe sånt som 44 av over 70 forslag regjeringen har valgt å gå videre med, og det er stort sett de forslagene som koster lite penger. Senterpartiet og SV har støttet denne regjeringen og de budsjettene som er vedtatt i Stortinget, og har ikke vært villig til å ta tak i enda flere av de tiltakene som kanskje ville kostet noe mer penger.

Jeg håper de partiene kan være mer positive – at de ikke er opptatt av avkommersialiseringsutvalget og av å fjerne den ene delen av det som er viktig, nemlig den private, som er viktig når det gjelder både forskning og næring. Jeg håper de heller åpner opp øynene og ser alt det positive og det jeg mener vi kunne fått til, hvis man hadde gjort som i Danmark og tenkt mer på å bruke alle og se hverandre og gjøre det på en positiv måte.

Siv Mossleth (Sp) [10:40:04]: Jeg har lyst til å takke for debatten og for engasjementet i saken. Etter at jeg har hørt representanten Hoksrud, som er veldig ivrig etter å dele Senterpartiets ambisjoner om kvinnehelse og forskning, regner jeg kanskje med at Fremskrittspartiet vil støtte forslaget vårt på det området.

Til slutt vil jeg igjen understreke at helse er et prioritert område i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Dette betyr noe, og denne langtidsplanen for forskning og høyere utdanning gjelder i tidsrommet 2023–2032. Det er en langtidsplan for å styrke konkurransekraft, innovasjonsevne og miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft, og det er en langtidsplan for høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning. Dette inkluderer selvfølgelig grunnforskning og toppmiljøene, som livsvitenskapsnæringen.

Den virkelig fremragende forskningen må prioriteres høyt. Det skal skje mye, også på livsvitenskapsnæringsfeltet, som gjør at det er til gagn for Norges og verdens helsetjenester.

Marian Hussein (SV) [10:41:58]: Vi skal ikke debattere alt kvinnehelseutvalget tok opp, men det er viktig å ta opp en sak representanten Hoksrud feilinformerer om – hvis jeg skal si det mildt – og det er at avkommersialisering ikke henger sammen med kvinnehelse. Når man setter sykehusene i Oslo på anbud, er det kvinner som taper lønn og pensjonspoeng. Kvinners lønn, livskvalitet og arbeidsbelastning henger veldig tett sammen med deres helse og muligheter i livet.

Det å framstille det som at kvinners muligheter ikke handler om hvilke arbeidsvilkår kvinner har, hvilke pensjonspenger de tjener, og hvilken lønn de har å leve av, i en tid preget av dyrtid, viser egentlig hvor korttenkt forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre om å sette kvinnearbeidsplasser ut på anbud har vært. Der konkurrerer man kun om å gjøre arbeidsvilkårene til kvinner dårligere, istedenfor å gi dem trygghet, slik at de kan stå lenger i arbeid, og også at de kan være sikre på at de klarer seg selv når de blir pensjonister, at de ikke blir minstepensjonister.

Det er egentlig en annen debatt, som ikke henger sammen med livsvitenskapsstrategien vi skal diskutere, men jeg måtte komme opp og redegjøre for hvorfor Hoksrud tar feil om kvinners arbeidshelse.

Presidenten [10:43:27]: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [10:43:45]: Det var et morsomt og merkelig innlegg fra foregående taler om det jeg tok opp. Det vi diskuterte, var forskning på kvinnehelse. Det er Fremskrittspartiet veldig positive til, men vi mener man burde vært mer konkret på hvordan vi skal komme dit i 2035. SV og regjeringen har bl.a. kuttet bevilgninger til attføringsrehabilitering. Det var en periode hvor det var på full fart ut. Det er viktig for mange kvinner og for kvinnehelse, så jeg tror kanskje man bør gå i seg selv istedenfor å beskylde alle andre.

Presidenten [10:44:27]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [10:44:29]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å styrke det offentlige helsevesenet for å få ned helsekøene og sikre god behandling (Innst. 331 S (2024–2025), jf. Dokument 8:169 S (2024–2025))

Presidenten [10:44:51]: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [10:45:23] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for arbeidet som er lagt ned i forbindelse med behandlingen av dette forslaget. Forslaget tar for seg en rekke viktige problemstillinger for å få ned helsekøene og styrke helsetilbudet i landet. Forslagsstillerne foreslår å få på plass en plan for å ivareta utskrivningsklare pasienter, tiltak for å redusere bruk av private helseforsikringer og kommersielle helsetjenester samt å kompensere sykehusene for økende renteutgifter.

Komiteen har behandlet saken, og et flertall støtter ikke forslagene som er foreslått her. Komiteen er enig i at problemstillingene som er reist i forslaget, er viktige, men vi er uenige om tiltakene. Det vises også til at det allerede i dag gjøres et arbeid i komiteen om denne tematikken. På bakgrunn av dette går flertallet imot forslagene.

Kristelig Folkeparti er enig i at det er en stor utfordring at pasienter venter for lenge på nødvendig behandling, men likevel kommer vi i hovedsak ikke til å stemme for disse forslagene. Vi mener at det viktigste ikke er hvem som eier eller driver de ulike helsetjenestene. Det viktigste er at pasientene skal få et godt og trygt tilbud med korte ventetider.

Av erfaring vet vi at det er veldig sårbart kun å styrke de offentlige helsetjenestene, som flere av disse forslagene legger opp til. Vi er nødt til å ta alle gode krefter i bruk. Da må vi la det offentlige sørge for finansieringen, sånn at folk kan få lov til å benytte seg av også private helsetjenester og slippe å ta kostnaden ved det.

Kristelig Folkeparti vil likevel stemme for ett av forslagene, som handler om å be regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan pasienter som blir regnet som utskrivningsklare på sykehusene, kan ivaretas med et tilbud for å frigjøre kapasitet for pasienter som venter i kø. Det mener vi er viktig for å frigjøre ledig kapasitet til dem som trenger det aller mest.

Jeg tar til slutt opp forslaget Kristelig Folkeparti er med på.

Presidenten [10:47:34]: Representanten Hadle Rasmus Bjuland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Even A. Røed (A) [10:47:48]: Helsetjenestene våre har et behov for å fungere godt sammen, og at vi prioriterer helsetjenester ut fra demokratisk vedtatte prinsipper i en helsetjeneste som i all hovedsak er offentlig, er en bunnplanke i det norske helsevesenet. Det er fortsatt en hel del vi er nødt til å gjøre for at det skal bli bedre. Problematikken knyttet til utskrivningsklare pasienter er kjent, og den tas opp i ulike former og fasonger. Det er viktig å ha med seg at det i stort er sånn at de fleste får et kommunalt tilbud kort tid etter at de er utskrivningsklare.

Det er også behov for å passe på at pasienter ikke havner i svingdøren mellom tjenestenivåene, at kommunene har den kapasiteten og viljen som skal til for at det gjøres riktige vurderinger av når en pasient er utskrivningsklar, og at tilbudet står klart. Alt dette fokuseres det i høyeste grad på med denne Arbeiderpartiregjeringen.

Med Ventetidsløftet har vi sett svært gode resultater, og vi ser fallende ventetider i store deler av helsetjenesten. Det har vi fått til gjennom å styrke sykehusøkonomien, sette i gang et partssammensatt arbeid og ved å legge et stort trykk på arbeidet gjennom styringsdialogen. Dette er de viktigste tiltakene for å ta ned det oppfattede behovet for at vi trenger helseforsikringer i Norge. Det at vår felles helsetjeneste leverer topp kvalitet med lave ventetider, vil gjøre at ønsket om helseforsikring vil falle drastisk.

Denne regjeringen har evnet å finne balansen. Vi bygger en helsetjeneste hvor vi tar i bruk det helsepersonellet vi har, på best mulig måte. Vi sikrer en god finansiering, og vi tar i bruk ideelle og private når det trengs.

Alt dette skal foregå innenfor våre felles prioriteringer, og det skal fordeles ut fra dem. Vi skal spille på lag med alle for å løse de utfordringene vi har foran oss. Da vil vi også klare å ta ned ventetidene og ta opp effektiviteten.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:50:01] (komiteens leder): Det er ingen tvil om at det i norsk helsetjeneste står og faller på at vi klarer å rekruttere og beholde helsepersonell. Det å ha kvalifisert helsepersonell til å gjøre de riktige oppgavene er noe av det aller, aller viktigste i årene fremover. Høyre er veldig tydelige på at heltidsstillinger må være normen, men at det også må legges til rette for større fleksibilitet gjennom gode arbeidstidsordninger, hvor man avtaler i partssamarbeidet. Vi vet at det er mange hundre tusen brudd på arbeidsmiljøloven ved norske sykehus hvert år. Vi vet at mange sykepleiere, helsefagarbeidere og andre som jobber i sykehusene, opplever at det er svært stort press, og at det er høyt sykefravær. Det er klart at det har mye å si for trivsel og det å kunne stå i et så krevende yrke som det å jobbe som helsepersonell er.

For Høyre er det helt åpenbart, og vi sier det hver gang vi snakker om dette: Vi må sikre at vi har den riktige kompetansen til å gjøre de riktige oppgavene. Vi vet at en høy andel av pasientskadene skyldes at man ikke har rett kompetanse på rett sted. Feilmedisinering er også en av de store utfordringene. Da må ansatte i helse- og omsorgstjenesten ha en turnusbelastning som er til å leve med.

Vi må også sikre at helsepersonell har gode karriereveier. Den saken vi har til behandling i Stortinget nå om å innføre en godkjenningsordning, er i realiteten noe som bidrar til færre karriereveier for mye helsepersonell. Arbeiderparti-regjeringen mener at man skal innskrenke sykepleiere og helsefagarbeideres mulighet til å jobbe i både offentlig og privat sektor. Det er også helt avgjørende at vi får på plass en spesialistgodkjenning for sykepleiere.

Jeg vil nevne et utrolig spennende prosjekt i Nordre Follo kommune. Det skjer mye bra ute i kommunene for tiden. I Nordre Follo kommune er de nå halvveis – eller mer enn det – i et fantastisk spennende fremtidseksperiment. De går ti år frem i tid. De skal doble omsorgskapasiteten med samme antall ressurser. De skal helt radikalt, nærmest, se på oppgavedelingen, men de skal også ta i bruk frivillige, pårørende og naboskapet. Det blir veldig spennende å se resultatet av dette fremtidseksperimentet. Vi trenger kommuner som går foran, og som tør å se annerledes på hvordan vi skal klare å møte de store utfordringene som er fremover. Det er ingen stor utfordring at folk lever lenger, men vi vet at vi får større helseutfordringer etter hvert som vi blir eldre. Det må vi løse, særlig i kommunene.

Kjersti Toppe (Sp) [10:53:21]: Det er fem viktige forslag Raudt har fremja i samband med dette representantforslaget, og Senterpartiet deler intensjonen bak forslaga, sjølv om vi ikkje stemmer for alle, berre eitt.

Ein har teke opp forslag om at ein må ha ein plan for korleis pasientar som vert rekna som utskrivingsklare, kan verta varetekne med eit tilbod. Dette er eit stort forslag. Å be om ein plan for dette vert altfor enkelt, for desse pasientane er ikkje kva pasientar som helst; dei er ofte framleis veldig sjuke og treng eit stort medisinsk-fagleg apparat. Anten må kommunen ta seg av pasientane, viss ein ikkje vil laga eit intermediært tilbod, eller så må dei vera på sjukehuset litt lenger, som eg trur ofte er tilfellet i dag.

Når det gjeld strakstiltak for å kompensera sjukehusa for aukande renteutgifter, er vi heilt einige i at dette er ei kjempeutfordring. Dette har med helseføretaksmodellen å gjera, og så lenge det ikkje vert eit fleirtal i dette stortinget for å endra på den modellen, er dette realiteten ute i sjukehusa. Å gå inn for eit enkelt forslag om å kompensera no og la systemet bestå tenkjer eg vert feil.

Vi meiner forslaget om å redusera bruken av helseforsikring og å sikra at statleg eigde selskap og offentleg sektor ikkje tilbyr helseforsikring som ein del av lønsgodane til sine tilsette, er eit veldig bra forslag. Eg synest det er ein uting når dette vert brukt for å rekruttera tilsette, fordi det bidreg til feilprioritering og overbehandling i helsevesenet. Det synest eg ikkje at offentlege arbeidsplassar skal bidra til. Det er ikkje snakk om eit forbod mot det, men at dei offentlege sjølve kan visa ein standard for kva dei skal bruka, og kva ein kan bidra med av overbehandling og feilprioritering.

Ein opptrappingsplan for offentlege helsetenester er tilsynelatande òg eit veldig bra forslag, som vi deler intensjonen i, men dette handlar jo om eit stort område. Ein opptrappingsplan er eit altfor lite forslag for å få til dei systemendringane som skal til.

Det same gjeld forslaget om å styrkja helseprofesjonane og å redusera byråkratiet og leiarlaga. Så lenge vi har ein helseføretaksmodell, vil vi faktisk ikkje få til dette, for det er ein drivar for både byråkrati og auka leiarlag i norske sjukehus.

Det er likevel herleg å få eit representantforslag om å styrkja det offentlege helsevesenet. Det er flest debattar her om å bruka meir av dei private, ein debatt som kjem seinare i dag, så det vil eg gje honnør til Raudt for.

Med det tek eg opp forslaget Senterpartiet er ein del av.

Presidenten [10:56:20]: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Bård Hoksrud (FrP) [10:56:36]: Ventetidene øker, og det er pasientene som betaler prisen. Fremskritts-

partiet mener det er uakseptabelt at pasienter må vente stadig lenger på nødvendig behandling.

Da Fremskrittspartiet satt i regjering, gjennomførte vi konkrete tiltak og styrket sykehusene med resultat. Ventetidene gikk ned med 14 dager fra 2013 til 2021. Tall fra Folkehelseinstituttet viser nå at denne utviklingen dessverre har snudd. Ventetiden for påbegynt helsehjelp har økt med 20 dager bare fra mars 2021 til mars 2025. Det er dramatisk, og det er pasientene som rammes. Lange ventetider setter liv på vent og skaper unødig utrygghet og bekymring for mange. Jeg vet at statsråden vil prøve å si at det nå går enda bedre, men det vi ser, er at det er stadig flere pasienter som blir avvist før de i det hele tatt får lov å komme til konsultasjon. Det bekymrer i hvert fall meg og Fremskrittspartiet ganske kraftig, for det betyr altså at man bare blir avvist uten å få muligheten til å få en konsultasjon.

Fremskrittspartiet mener også at det offentlige helsevesenet er svært viktig, men vi mener samtidig at det er viktig å ta i bruk den ledige kapasiteten som finnes hos private aktører. Det viktigste for pasienten er ikke hvor behandlingen skjer, men at den skjer raskt, at kvaliteten er høy, og at det er det offentlige som faktisk tar regningen. I vårt alternative statsbudsjett har vi foreslått å øke bevilgningen til sykehusene samt kjøp hos private med ytterligere 1,2 mrd. kr utover regjeringens budsjett. Det er for å få opp tempoet og redusere ventetiden for vanlige folk. I tillegg til dette har vi foreslått midler til å styrke tilbudet til pasienter med rus- eller psykiske utfordringer, innkjøp av medisiner, flere intensivplasser og midler for raskere å utrydde livmorhalskreft. Vi har også foreslått å reversere kuttene i refusjon til kiropraktorene og å etablere 100 flere legeplasser i spesialisering. Totalt har Fremskrittspartiet foreslått å styrke sykehusene og tilbudet på dette området med godt over 2 mrd. kr i år.

Vi merker oss at enkelte angriper bruken av private aktører i helsesektoren. Det er feil vei å gå. De private er ikke problemet, de er en del av løsningen. Istedenfor å la behandlingskapasitet stå ubrukt bør regjeringen ta ansvar og bruke alle tilgjengelige ressurser for å gi folk den helsehjelpen de trenger, i tide. Det denne regjeringen sammen med Senterpartiet og SV har vært opptatt av mens helsekøene gikk opp, var å få nedsatt et avkommersialiseringsutvalg for å se på hvordan man kunne utestenge private, og de fortsetter i samme sporet. Det siste nå er saken om godkjenningsordning for etablering av private innenfor helseområdet. Her står verken statsråden eller de røde til troende når de hevder at de er opptatt av pasientenes beste og å få ned køene. I tillegg kommer all overtidsbruk, som av mange oppfattes som tvang og ikke frivillig. Det er ikke bærekraftig på sikt, når vi vet at mange ansatte i sykehusene allerede før dette slet med et tøft arbeidspress.

Jeg ser at Senterpartiet, Rødt og SV altså vil ta fra vanlige arbeidsfolk i statlig eide selskaper og offentlig sektor muligheten for privat helseforsikring fordi de mener at det går til feilprioritering og feil ressursbruk. Jeg tror at når folk bruker en privat helseforsikring, gjør de det fordi de raskest mulig vil bli friske. Jeg tror at arbeidsgiverne er opptatt av at de vil ha ansatte som er friske, og som er på jobben. Det tror jeg gjelder i både privat og offentlig virksomhet.

Seher Aydar (R) [10:59:59]: Det er viktig at alle får den helsehjelpen de trenger når de trenger det. Det holder ikke å be ansatte om å løpe fortere for å behandle flere, vi må også se på hvordan vi organiserer helsevesenet. Over mange år har det vært en massiv overføring av ansvar fra sykehus til kommune uten at kommunehelsetjenesten har blitt styrket skikkelig. Kommunene har gått fra å drive omsorg til å skulle ta hånd om pasienter som kommer rett fra operasjoner og behandlinger ved sykehus. Kommunene klarer ikke å ta imot nok utskrivingsklare pasienter. Vi er i en situasjon der noen er på sykehus fordi det ikke er tilbud til dem i kommunen, mens andre står i kø fordi det ikke er ledig kapasitet på sykehuset. Vi ber om en plan fordi vi tror at det må gjøres noe i begge leirer og også i samhandlingen.

Det andre forslaget handler om kommunenes renter. Bare i 2025 skal sykehusene betale over 3 mrd. kr i renter og avdrag til statskassen. Disse midlene må tas fra driftsbudsjettene, og det får store konsekvenser for helsetilbudet og de ansattes arbeidsforhold overfor pasientene. Det er helt riktig at mye av dette skyldes helseforetaksmodellen. Vi vil avvikle den, vi vil ha alternativer på bordet, men samtidig må vi gjøre det vi kan for at flere pasienter skal få behandling og sykehusene få den økonomien de trenger.

I dag ser vi også at tilbudet av unødvendige helseundersøkelser og inngrep i de kommersielle tjenestene bare øker, samtidig som det offentlige helsevesenet mangler ansatte til å levere nødvendige helsetjenester. Veksten i kommersielle aktører uthuler det offentlige helsetilbudet og skaper et todelt helsevesen. Vi kan ikke forvalte liv og helse på den måten. Hver eneste helsekrone må brukes på å ruste opp sykehusene og de ansatte, ikke til privat berikelse. Det er ikke kontroversielt å be om at helsekroner skal gå kun til helse.

Vi har sett en enorm vekst i mengden private helseforsikringer. At flere tegner private helseforsikringer er først og fremst et uttrykk for at folk føler at de trenger en ekstra sikkerhet for å få tilgang til helsetjenestene våre. Det er alvorlig. På sikt kan det svekke oppslutningen om det offentlige helsevesenet vårt.

De knappe ressursene må ikke bindes opp til kommersielle interesser. Samtidig er ikke poenget at det er et

problem at folk tegner helseforsikringer gjennom jobben sin, men at det først og fremst er behovene som skal styre hvem som får hjelp, ikke om man har råd eller har vært så heldig å jobbe et sted som har helseforsikring. Private helseforsikringer bidrar negativt til å få ned helsekøene.

Løsningen er et sterkt offentlig helsevesen der alle er sikret helsehjelp. Fellesskapets midler bør brukes på å ruste opp bemanningen, styrke sykehusene våre og sørge for bedre arbeidsplasser for folk som jobber i helsetjenestene våre, ikke til privat profitt eller flere direktører. Jeg tar med det opp Rødts forslag i saken.

Presidenten [11:03:00]: Representanten Seher Aydar har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Irene Ojala (PF) [11:03:18]: Det er en viktig sak vi har til debatt i dag. Jeg skal si litt om problemet sett fra Finnmark – det er vel ingen overraskelse.

Problemet rundt det å beholde og rekruttere illustreres godt av de tillitsvalgte ved Finnmarkssykehuset og det de sier til media. Foretakstillitsvalgte for overlegene i Finnmarkssykehuset, Christel Eriksen, sa til Altaposten 23. mai at hun med bekymring registrerer det som foregår i Helseforetaket Finnmarkssykehuset. Eriksen sier ifølge avisen: Vi trenger en arbeidsgiver vi kan ha tillit til. Dessverre er tilliten ganske tynnslitt.

Eriksen sier videre at

> ««Reorganiseringen» av Finnmarkssykehuset er i full gang ved Hammerfest sykehus, og i fortsettelsen skal det reorganiseres for fullt i Kirkenes og i Alta.»

Foretakstillitsvalgte spør om helseforetaket vil sine egne ansatte vel.

Når det gjelder Klinikk Alta, er det bare å si at vi har diskutert det i flere debatter på Stortinget, også i juni 2024. Det vises til at reorganiseringen ved Klinikk Alta har foregått siden høsten 2023, og klinikken blir i dag ribbet for tilbud og også ribbet for tillit blant både ansatte og foretakstillitsvalgte etter at både dagkirurgien og øre-, nese- og halskirurgien blir borte.

Hele Finnmark er i dag på reisefot – alle pasientene. Jammen reiser ikke de ansatte også! Samfunnsøkonomisk er dette et problem, i tillegg til at det koster skjorta for pasientene både økonomisk og helsemessig.

Overlege og tillitsvalgt ved Hammerfest sykehus, Torben Wisborg, sa til medier i Finnmark sist uke at krisen i sykehuset er farlig for pasientene. Ifølge tillitsvalgte er sykepleierne redde og sinte, mens legene er svært bekymret.

> «Pasientene har grunn til å være bekymret for sin egen sikkerhet.»

Fylkesleder Åshild Østlyngen i Sykepleierforbundet mener toppledelsen framstår som arrogant i møte med kritikken. Sykepleierforbundet i Finnmark vil ha regjeringen på banen. De vil ha det nå og med en gang, for det som skjer, rammer den totale beredskapen i Finnmark fylke.

Jeg har stilt mange spørsmål om den negative utviklingen innenfor helse i Finnmark i mange år. Fra 2017 til 2021 stilte jeg spørsmål til tidligere helseminister Bent Høie fra Høyre, og fra 2021 til i dag har jeg som stortingsrepresentant for Pasientfokus, direkte nominert av folket på bakgrunn av dårlige helsetilbud og problemene legene har, stilt mange skriftlige spørsmål til helseministeren fra Arbeiderpartiet. Svarene har vært like.

Mitt spørsmål er: Hvis man skal rekruttere og beholde ansatte, ville helseministeren søkt jobb i et helseforetak som er så på randen av kaos, slik foretakstillitsvalgte viser til, uten at noen griper inn? En lege, som nå er pasient, spurte meg i går: Hvor er helseministeren fra Arbeiderpartiet? Hvorfor griper han ikke inn? Sitter han stille og ser på at alt faller sammen? Det er et viktig tema vi er nødt til å ta opp.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:06:36]: La meg være tydelig: Regjeringen deler representantenes engasjement for vår felles helsetjeneste. La meg også være like tydelig på at de foreslåtte tiltakene i representantenes forslag i all hovedsak tar opp problemstillinger regjeringen allerede jobber systematisk og målrettet med.

De fleste pasienter som meldes utskrivningsklare fra sykehus, får et kommunalt tilbud innen kort tid. Vi snakker om om lag 90 pst. Likevel ser vi variasjoner mellom kommuner, og i noen tilfeller oppstår flaskehalser som binder opp kapasitet i sykehusene. Pasientene våre skal ikke være kasteballer mellom ulike nivåer. Derfor satser vi på langsiktig kompetansebygging, kapasitetsbygging og samarbeid – ikke på hasteløsninger uten forankring.

Regjeringen har etablert en egen eldrereform. Vi har styrket allmennlegetjenesten og satt i gang evaluering av ordningen for utskrivingsklare pasienter. Utfordringene med kommunal kapasitet må møtes med en helhetlig og bærekraftig tilnærming.

Regjeringen jobber kontinuerlig med å sikre at fagfolkene velger å jobbe i vår felles helse- og omsorgstjeneste. Det gjøres gjennom innsatsområdene arbeidsmiljø og arbeidsvilkår, oppgavedeling og effektiv og hensiktsmessig organisering, samt rekruttering, kvalifisering og kompetanseutvikling. Riktig bruk av de ansattes tid og kompetanse, at en har faglig frihet, autonomi, at en har muligheten til å utvikle seg, har meningsfulle oppgaver, blir sett og har tid til å gjøre gode oppgaver – alt dette er sentralt for utviklingen av helseprofesjonene våre.

Regjeringen er opptatt av å sikre gode rammevilkår for sykehusene. I 2025 har vi styrket sykehusøkonomien med 5,7 mrd. kr og økt andelen rammefinansiering fra 60 pst. til 70 pst. Dette gir sykehusene bedre forutsigbarhet og styrker tilliten til deres styring. Regjeringen er opptatt av hensiktsmessig og effektiv organisering i sykehusene og arbeider kontinuerlig med å redusere unødvendig rapportering og byråkrati. Krav om strakskompensasjon for sykehusenes renteutgifter bryter med dagens finansieringsmodell og kan skape ubalanse i fordelingen av ressurser. I stedet har regjeringen sørget for mer gunstige rentebetingelser knyttet til statens innlånsrente. Jeg mener at disse virkemidlene nå må få virke, og så får en eventuelt vurdere om de skal justeres ytterligere.

Når det gjelder private helseforsikringer, mener regjeringen at velferdsstaten skal være den beste helseforsikringen. Vi tror at vi gjennom å investere i vår felles helsetjeneste, redusere ventetidene og redusere fristbruddene, også vil dempe etterspørselen etter slike ordninger. Derfor har vi sammen med fagforeningene og arbeidsgiverorganisasjonene lansert Ventetidsløftet, som nå begynner å gi gode resultater. Det er bra for å sikre oppslutningen og legitimiteten til vår felles helsetjeneste.

Presidenten [11:09:37]: Det blir replikkordskifte.

Kjersti Toppe (Sp) [11:09:54]: Når det gjeld representantforslaget vi diskuterer no, er Senterpartiet og Arbeidarpartiet einige om at det aller viktigaste er å sørgja for tillit til det offentlege helsevesenet og å byggja det ut. Det er mi erfaring at det no har kome mange illevarslande meldingar frå ulike delar av landet om tilsette som føler det har vorte for travelt, og som seier opp, sist no i fødeavdelinga på Ahus. Det har òg kome frå Nord-Noreg, frå ulike plassar.

Spørsmålet mitt til helseministeren er: Er helseministeren trygg på at vi i dag har offentlege sjukehus dei tilsette har tillit til, og at vi klarar å behalda dei tilsette vi har?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:10:50]: Det er absolutt målet. I oppdragsbrevet til sykehusene i år har vi laget et helt eget kapittel – jeg tror for første gang – som handler om å rekruttere og beholde fagpersonell, med en lang rekke tiltak. Jeg er glad for at samtlige konserntillitsvalgte og så vidt jeg vet også foretakstillitsvalgte, har vært opptatt av å støtte oppunder dem og mener at de er helt riktige.

Det handler om alt vi har snakket om, f.eks. at vi må ha god nok grunnbemanning. Det er ikke bare et pengespørsmål, det er faktisk også et rekrutteringsspørsmål, for en del steder sliter en med å få tak i nok helsepersonell. Det handler om å ha nok fleksibilitet i arbeidstidsordningene, økt bruk av ønsketurnus og andre løsninger som er mer tilpasset den enkelte ansattes behov. Det handler om å redusere leder- og kontrollspennet, som enkelte steder er altfor stort, slik at det blir veldig vanskelig for ansatte å se lederen sin, og det er vanskelig for lederen å gi god oppfølging. Det handler også om å gi faglig frihet, autonomi, utviklingsmuligheter, færre rapporteringskrav og mindre detaljstyring, slik at fagfolk får være fagfolk. Da beholder vi folk i vår felles helsetjeneste.

Kjersti Toppe (Sp) [11:11:54]: Takk for svaret.

Eg har eit oppfølgingsspørsmål som går på det statsråden var inne på, om å redusera leiarspennet, altså – slik eg oppfattar det – ha meir stadleg leiing, nær arbeidarane. Eg registrerte at Arbeidarpartiet i sitt program no har føreslått å gå inn for at ein skal ha stadleg leiing. Dette er ein lang debatt. Eg meiner at vi ikkje har stadleg leiing. Det har vore vedtak om at det skal vera hovudregelen, men veldig mange plassar er det framleis klinikkleiing, som eg meiner ikkje er bra med omsyn til å gjera ein god jobb personellmessig.

Ut frå dei nye signala eg oppfattar Arbeidarpartiet har, vil statsråden no innføra og setja krav om at det skal vera stadleg leiing ved alle sjukehus, og ikkje nokre variantar opp mot ei klinikkleiing?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:12:52]: Takk for oppfølgingsspørsmålet.

Det kan være aktuelt. Nå er oppdraget til sykehusene i år å gjennomføre tiltak for å redusere kontroll- og lederspennet som sådan, og legge til rette for at den nærmeste lederen har den autonomien som er nødvendig for å kunne være en god faglig leder også. Det er det fagforeningene har tatt opp med meg som det viktigste nå. Derfor har jeg lyttet til det, er helt enig med dem og har skrevet dette inn i oppdragsbrevene. Det kan også være aktuelt framover å gjøre flere tiltak, men ledelse er veldig viktig for å rekruttere og beholde helsepersonell og sørge for at vi er gode arbeidsgivere.

For å være helt ærlig tror jeg at det handler litt om kultur også. Noe av det som har provosert meg mest, er når jeg har fått høre et par eksempler på ansatte som har tatt opp ting de er misfornøyde med i et offentlig sykehus, og så får de høre at det er sånn man jobber der, og hvis man ikke liker det, kan man begynne å jobbe et annet sted.

Det er ikke greit, sånn skal vi ikke ha det. Vi skal ta alle ansatte, tillitsvalgte og verneombud på alvor. Når de tar opp ting som bekymrer dem, skal det lyttes til, ikke bortforklares.

Marian Hussein (SV) [11:14:08]: I forrige replikkordskifte var statsråden inne på at veldig mange tillits-

valgte har sagt at de er med i arbeidet for å beholde helsepersonell. Samtidig ser vi i reportasjen fra Ahus at veldig mange verneombud og tillitsvalgte nå slår alarm og sier at det er uforsvarlig drift med bemanningen der. Vi ser også at flere får beskjed om å kutte på grunn av økonomi, uten hensyn til behovet til de fødende kvinnene eller jordmødrenes behov for flere kollegaer. Hvordan kan vi si at man samarbeider med de tillitsvalgte om å beholde flere når helseforetakene ikke lytter til de samme tillitsvalgte?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:15:03]: Jeg forutsetter at sykehusene våre har god dialog med tillitsvalgte og verneombud, og hvis det er tilfeller hvor det ikke skjer og dialogen ikke er god nok eller en ikke blir tatt på alvor, vil jeg selvfølgelig følge det opp med det regionale helseforetaket det gjelder, for sånn skal det ikke være. Vi har vært veldig tydelig fra statens side som eier av sykehusene på hva vi forutsetter og legger til grunn, og det mener jeg alvor med. All erfaring tilsier at skal man lykkes med krevende omstillinger, lykkes med å få folk med seg og skape en enda bedre helsetjeneste enn det vi har i dag, må vi ha med oss fagfolkene. Hvis vi ikke har med oss fagfolkene, har vi heller ingen helsetjeneste å bevare. Så enkelt er det.

Det er utfordringer på enkelte fødeavdelinger nå, bl.a. fordi det er vanskelig å rekruttere nok jordmødre. Vi har økt utdanningskapasiteten betraktelig. Det begynner nok å gi noen resultater, men samtidig som vi gjør det, må vi klare å beholde dem vi faktisk har, og da er de tiltakene jeg nå har nevnt, vesentlige for å få det til.

Marian Hussein (SV) [11:16:06]: Et annet sykehus som sliter med å beholde jordmødre, er Oslo universitetssykehus. Der har de valgt å si opp mange eldre jordmødre som har lyst til å jobbe – de får ikke lov til å fortsette. Samtidig har de åpnet for at jordmødrene nå ikke skal vite hvilken avdeling de tilhører. De tilhører OUS, og for dem som er kjent med det, består Oslo universitetssykehus av både Ullevål og Rikshospitalet. For veldig mange er det å vite hvilken avdeling man tilhører, hvem man skal jobbe med, og å ha en plasstilhørighet også viktig for å kunne stå lenger i jobb.

Ser statsråden at det nå gjøres en del grep som gjør det verre å være i jordmortjenesten? Hva kan vi gjøre? Man har økt utdanningskapasiteten, men hvis en bøtte har hull nederst, hjelper det ikke å fylle på mer vann. Man må først tette hullene i bøtten.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:17:11]: Dette er en debatt som pågår, og jeg er helt sikker på at både ledelsen ved Oslo universitetssykehus og Helse sør-øst også følger veldig nøye med på den, for det er stort engasjement. Jeg vil bare si det samme som jeg har sagt flere ganger nå: Jeg forutsetter og forventer at de lytter til tillitsvalgte og verneombud, og at de har ansatte med seg. Når en gjør endringer, er det veldig viktig at det er forankret, at det er gjennomtenkt og gjennomdiskutert, og at det er størst mulig oppslutning og enighet om det. Sykehusene våre er veldig store organisasjoner med hundretusenvis av ansatte. Det er ikke alltid sånn at alle er enig i alle beslutninger som tas, og ledelsen må også få muligheten til faktisk å være ledelse og sørge for at det helhetlige tilbudet er godt nok.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet representanten tar opp, er det litt vanskelig for meg å ta stilling til det her på talerstolen. Vi har en måte å styre sykehusene på som går ut på at jeg ikke legger meg opp i hvem som tilhører hvilken avdeling, og hvor en er ansatt. Det er det opp til sykehusene å bli enige med sine ansatte om. Hvis det er slik at føringene i oppdragsbrevene ikke følges, er det mitt ansvar å gjøre noe med det, og det gjør jeg.

Seher Aydar (R) [11:18:29]: Statsråden sa at det er flere av disse forslagene det allerede jobbes med. Et av forslagene våre handler om at det offentlige skal styrkes på bekostning av de kommersielle. De kommersielle trenger de samme fagfolkene og yrkesgruppene som våre offentlige sykehus, men de skyver folkene dit det til enhver tid er mest penger å hente. For å vokse må de skape nye såkalte kunder, og da reklamerer de for undersøkelser som ikke er nødvendige. Jeg har personlig fått veldig mange sånne reklamer, og det tror jeg også veldig mange andre har gjort.

Samtidig får de offentlige sykehusene våre beskjed om å prioritere hardt – ganske hardt. Det er en ganske paradoksal situasjon vi befinner oss i, og det er flere ting som må gjøres. Det ene er å styrke de offentlige sykehusene og ha gode arbeidsvilkår. Det andre må være å innsnevre rommet de kommersielle har til å fortsette å vokse. Spørsmålet er: Hva gjør regjeringen for å dempe veksten til de kommersielle? Jeg skjønner at regjeringen ikke vil fjerne dem, men hvordan demper man det?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:19:33]: La meg først si at hvis det er slik at aktører, uansett om de skulle være offentlige, ideelle eller kommersielle, markedsfører eller forsøker å få befolkningen til å ta imot helsetjenester som ikke er nødvendige, eller som er feil, så bryter det med norske regler. Da må det følges opp av de myndighetene som har ansvaret for å følge med på det.

Jeg er veldig opptatt av at vi skal ha en sterk helsetjeneste som er for alle, og som er skattefinansiert, der en yter etter evne og får etter behov, og jeg tror at det aller viktigste vi kan gjøre for å opprettholde den også i framtiden, er å sørge for at det er førstevalget til innbyggerne våre.

Nå har vi jobbet intenst med Ventetidsløftet – og gjør det fortsatt – og ser at resultatene kommer. Det er

over 60 000 færre som nå venter på helsehjelp enn for ett år siden. Ventetiden for påbegynt helsehjelp har gått ned med 6 dager og for ventende 22 dager. Fristbruddene er nesten halvert, og dette er bare starten. Nå skal vi veldig langt videre. Jeg tror det vil styrke oppslutningen om vår felles helsetjeneste. At den da også samarbeider med det private, synes jeg er helt greit – så lenge det er fellesskapet som har hånden på rattet.

Seher Aydar (R) [11:20:38]: De offentlige midlene må ikke gå til å finansiere kommersielle aktører. Kommersielle aktører vokser på to ulike måter. Den ene er gjennom offentlige midler; den andre er gjennom å tilby helprivate tilbud kun for dem som kan betale for det. På den måten vokser de mer og mer. Da må man slutte å finansiere de kommersielle aktørene som tar penger ut av helsetjenestene våre til egen lomme. Vi må heller bruke alle de pengene på å styrke det offentlige helsetilbudet og samarbeide med ideelle der det trengs.

Helseministeren nevnte tidligere i dag utfordringer med at vi mangler jordmødre. Det er helt riktig at fødeavdelinger mangler jordmødre for å kunne drive forsvarlig. Samtidig kan jeg – hvis jeg hadde trengt det, og hvis jeg betaler – få en tredje ultralyd med farger, uten at jeg har noe medisinsk behov, men bare fordi jeg vil og kan betale for det. Det er det som er poenget. Det er ikke ulovlig, men det er ikke der behovet er. Vi må dreie ressursene dit behovene er, for dem som trenger det mest.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:21:42]: Det er veldig viktig at vi i helsetjenesten vår prioriterer ut fra nytte, alvor og ressursbruk, for det er riktig som representanten sier, at vi ikke har ubegrenset med personellressurser.

Det har alltid vært et privat innslag i det norske helsevesenet, og sykehusene våre kjøper private helsetjenester for om lag 17 mrd. kr i året. Bare etter at Ventetidsløftet ble innført, er det inngått avtaler for godt over 300 mill. kr. Dette er Rødt og Arbeiderpartiet uenige om. Jeg har stor respekt for at Rødt mener at det er en uting og burde vært borte, og at vi ikke burde gjort det, men jeg er altså uenig.

Jeg mener det er positivt at det offentlige og private samarbeider, men det er en stor forutsetning for det, og det er at det er behovene til de offentlige sykehusene våre som avgjør, at det er det offentlige som både finansierer, prioriterer og organiserer dette, og at det inngås avtaler med sykehusene våre. Da mener jeg vi har muligheten til å ramme dette inn på en måte som også gjør at vi har kontroll på knappe ressurser. Arbeidsdeling har vi alltid hatt, og det kommer vi til å ha også i framtiden.

Presidenten [11:22:45]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:23:03]: Jeg prøver å leve etter regelen om at ærlighet varer lengst, og da må jeg bare innrømme at jeg holdt feil innlegg innledningsvis. Jeg holdt innlegget jeg skulle ha i neste sak. (Munterhet i salen.) Jeg burde kanskje skjønt det når helseministeren satt og nikket og var så enig i en del av det jeg sa. Derfor føler jeg et behov for, i hvert fall for referatet, å si noe i denne saken, og så får vi se om dere husker, sånn at jeg ikke trenger å holde innlegg i neste sak.

Høyre vil alltid være opptatt av å styrke den offentlige helsetjenesten. Det har vi vist i regjering, det har vi vist i alle våre alternative budsjetter. Samtidig vil vi også styrke samarbeidet med private og ideelle. Det er viktig, for dersom vi ikke klarer å sikre at mennesker har tillit til at de får helsehjelp når de trenger det, ja, da taper alle, også den offentlige helsetjenesten. I tillegg til å styrke sykehusøkonomien har vi alltid øremerket kjøp hos private i våre alternative budsjetter.

At vi nå har en mer todelt helsetjeneste, at vi nå har flere som ser seg nødt til å få privat behandling av egen lommebok, eller at flere tegner helseforsikring, er regjeringens ansvar. Det er regjeringens ansvar fordi man de tre første årene av denne regjeringsperioden ikke hadde noen ambisjoner om å gjøre tiltak for å få ned de økende ventetidene.

Det er helt åpenbart at Høyre er uenig med Rødt. Utfordringen er kanskje at vi kan få en regjering hvor Rødt vil kunne ha betydelig innflytelse, og da får vi se om Arbeiderpartiet fortsetter sin pragmatiske holdning til samarbeid med private.

Høyre er helt tydelig: Vi trenger langsiktige og forutsigbare samarbeidsavtaler med private og ideelle aktører. De kan ikke være redningsplanken når det er krise. Vi kan ikke inngå kortsiktige avtaler med dem hele veien bare for at vi skal vise til gode ventetidstall før et valg. Private og ideelle må være en del av løsningen hele veien, slik det tradisjonelt har vært i Norge i alle år.

Avslutningsvis: Helseministeren sier at det må være sykehusenes behov som definerer dette. Høyre er opptatt av pasientenes behov. Vi skapte pasientens helsetjeneste. Det er faktisk avgjørende viktig: Skal vi sikre tillit til den offentlige helsetjenesten, som vi alle ønsker å styrke og utvikle – Høyre senest i behandlingen av Nasjonal helse- og samhandlingsplan, hvor vi fremmet en rekke tiltak for å gjøre den offentlige helsetjenesten enda bedre – må vi sikre at pasienter får rask hjelp når de trenger det.

Seher Aydar (R) [11:26:12]: Jeg tegnet meg på grunn av noe helseministeren sa avslutningsvis i re-

plikkvekslingen i stad, om at det er sånn våre helsetjenester har blitt drevet historisk. Det er med respekt å melde ikke riktig. Våre helsetjenester har blitt drevet med fellesskapsløsninger, offentlige og ideelle. Det er de ideelle som har vært en tradisjonell del av helsetjenestene våre, ikke kommersielle aktører. Kommersielle aktører er nyere, kanskje fra de siste 20–30 årene, men de har vokst enormt den siste tiden. Det er ikke sånn at det offentlige har pleid å finansiere kommersielle aktører i helsetjenestene våre. Det er nytt.

Tidligere var de private ideelle. De var ikke i helsetjenestene våre for å tjene penger. De var i helsetjenestene våre, og er det fortsatt, fordi de stort sett er ildsjeler som har en annen måte å levere på, en ny idé, eller pasientgrupper som kanskje ikke får dekt det på samme måte. Poenget er at de ikke er ute etter å tjene penger. Det er derimot de kommersielle.

Derfor er det misvisende å si private. Private er både private kommersielle og private ideelle, og kommersielle er ute etter å tjene penger. Det er det som er poenget og problemet; det er ikke private i seg selv, men kommersialiseringen som er utfordringen.

Det offentlige bruker ganske knappe helsekroner på kommersielle aktører, aktører som for så vidt ikke bare har norske, men også skandinaviske og utenlandske oppkjøpsfond som eiere, og det er helt klart at hovedformålet deres er å tjene penger. Hovedformålet deres er ikke å bidra i det norske helsevesenet. Da må vi faktisk styrke oss til å kunne stå på egne bein, uten å gjøre oss avhengig av at de kommersielle skal være med og bidra.

Jeg vil nevne en siste liten ting, og det gjelder hvordan vi velger å bruke pengene våre når det er så knapt, og hva det betyr at vi gir penger også til kommersielle aktører. Det offentlige bidrar til å styrke de kommersielle aktørene når man kjøper tjenester av dem. Når de styrker en privat aktør som i tillegg er kommersiell, har denne aktøren helprivate tjenester i tillegg. De helprivate tjenestene er kun for dem som kan betale for det. For hver krone det offentlige putter i den kommersielle potten, bidrar altså det offentlige til at det finnes større tilbud og mer rom for å etablere seg kun for dem som kan betale, og på den måten skaper man et todelt helsevesen.

Jeg skulle ønske Arbeiderpartiet gikk tilbake til den gode, gamle sosialdemokratiske tradisjonen som sa at vi skal ha det offentlige med supplement fra de ideelle, men våre penger skal ikke gå til privat berikelse for dem som kun er ute etter å tjene penger på helsetjenestene våre. Skal vi styrke det offentlige helsevesenet, må vi sette foten ned for de kommersielle aktørene.

Bård Hoksrud (FrP) [11:29:24]: Jeg kan ikke dy meg når jeg hører på representanten fra Rødt. Jeg må bare si at jeg nesten ikke vet om jeg skal le eller grine når jeg hører argumentasjonen og fobien mot de private.

Jeg har lyst til å ta et eksempel. Lipødempasienter i Norge får ikke mulighet til å få gjort inngrep i det offentlige helsevesenet, med unntak av noen få på Haraldsplass. Ellers må man gjøre det hos private i Norge eller i utlandet. Rødt mener altså at det er helt greit at de pasientene som trenger den behandlingen, ikke skal få det, men må stå og vente til man får det inn i kodingen i Norge. I et svar til meg har statsråden sagt at han skal vente til det prosjektet som er i gang nå, er ferdig, og det er først i 2027. Jeg mener at det handler om mennesker, pasienter, som trenger behandling, og at når man ikke kan få det i det offentlige, så kan man faktisk få det gjort et annet sted.

Vi i Fremskrittspartiet er opptatt av at vi skal inngå mer langsiktige avtaler med de private, noe som gjør at man får ned prisen, og at man får behandlet flere pasienter som nå står i kø. Det er det det handler om. At Rødt synes det er fælt, synes jeg er trist, spesielt når vi vet at private som leverer tjenester til det offentlige, ofte får 30–40 pst. mindre for hver pasient de opererer. Det betyr at hvis man i det offentlige opererer 100 pasienter, så kan 130–140 pasienter bli operert for de samme pengene. Det ville jo være smart for samfunnet. Jeg tror i hvert fall at de 30–40 ekstra som blir operert, er kjempeglade for at de faktisk blir operert, og at de blir operert mye raskere fordi det er kapasitet. Rødt mener altså ikke det – for det er konsekvensen av den politikken og det representanten sa både i talen og i replikkvekslingen med statsråden.

Som sagt synes jeg og Fremskrittspartiet det er viktig at vi kan gi god behandling raskest mulig til dem som trenger det. Det er greit at mange kvinner nå kan se hvor langt det med kvinnehelse egentlig går i Rødt. Når det ikke finnes behandling i det offentlige helsevesenet, må de vente i flere år før de i det hele tatt kan få muligheten, fordi Rødt ikke vil at private skal kunne gi dem den muligheten. Fremskrittspartiet vil betale hos de private. Det ville vært fantastisk bra for de kvinnene.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [11:32:24]: Representanten Seher Aydar har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Seher Aydar (R) [11:32:35]: Fremskrittspartiet har en rørende omsorg for de kommersielle aktørene og bruker det som trengs i sin argumentasjon, og denne gangen var det kvinner.

La oss da se på kvinnehelse. Pasienter som trenger behandling, må få det uansett om de har penger til å betale for det eller ikke. Det er helt uhørt at lipødempasi-

enter skal betale så mye av egen lomme som de gjør, og det er det som er situasjonen i dag. Da er ikke løsningen å si at de bare skal betale og få et tilbud så lenge de kan betale for det, men at det offentlige skal tilby disse pasientene behandling.

Det er samme problematikk innenfor andre områder som gjelder kvinnehelse – det offentlige tilbyr ikke den behandlingen kvinner faktisk trenger. Løsningen er ikke fortsatt å la det være et tilbud kun for dem som kan betale, men at det offentlige begynner å ta kvinnehelse på alvor og tilbyr alle behandlingen de trenger, også lipødempasienter. Dette er en svakhet i det offentlige, hvor det offentlige må tette hullene, og det har Rødt fremmet flere forslag om og også stilt spørsmål om.

Presidenten [11:33:33]: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [11:33:45]: Ja, løsningen er faktisk at man sørger for å kunne finansiere med offentlige penger, fordi man er villig til å si at dette er en operasjon man skal kunne få dekket. Da mener Fremskrittspartiet at når ikke den muligheten finnes i det offentlige, kan vi bruke det private. Jeg synes det er bedre at norske kvinner som f.eks. står og venter i over 50 uker på endometriosebehandling ved Oslo universitetssykehus, kan få lov til å reise 3,2 kilometer og få gjort det i løpet av en til to uker fordi det er ledig kapasitet, og det skal betales av det offentlige. Der mener Rødt at de heller skal stå i kø i stedet for å få behandling – dessverre.

Presidenten [11:34:27]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [11:34:30]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om bedre arbeidsvilkår på sykehusene og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold, Kathy Lie, Ingrid Fiskaa og Kirsti Bergstø om å rekruttere og beholde flere ansatte i helse- og omsorgstjenestene (Innst. 325 S (2024–2025), jf. Dokument 8:170 S (2024–2025) og Dokument 8:179 S (2024–2025))

Presidenten [11:35:00]: Etter ynske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til replikkar med svar etter innlegg frå medlemer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:35:29] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for godt samarbeid i denne saken, som jeg er saksordfører for. Jeg kom altså til å holde innlegget mitt om denne saken i forrige sak, men jeg skal gjenta kortversjonen av Høyres syn på dette. Jeg vil bare si at det ikke er noen tvil om at dette er problemstillinger og utfordringer hele komiteen er opptatt av, men vi har ulike løsninger på hvordan vi skal sikre stabilitet og at vi både rekrutterer og beholder helsepersonell, og hvordan vi skal sikre god oppgavedeling og ta i bruk ny teknologi.

For Høyre er det utrolig viktig at vi klarer å gjøre det å utdanne seg innenfor helse- og omsorgsfaget til noe som er attraktivt for unge i dag. Vi trenger ikke at unge i dag ser på helse- og omsorgstjenestene som noe de vegrer seg for å velge en karrierevei i. Det kunne man jo tenke seg at mange tenker når de ser nyhetsbildet om hvor krevende det er på føde- og barselavdelingen i Oslo og på Ahus, og hvor tøft det kan være å være sykepleier eller helsefagarbeider i kommunene, med mye ansvar, og med ansvar for stadig sykere pasienter.

Derfor må vi sørge for å bygge kompetanse. Vi må sørge for at vi spesialistgodkjenner sykepleiere, slik at det er en reell karrierevei, og at man blir anerkjent for å ta en masterutdanning i ulike spesialiseringer. Det er viktig for å ha beredskap når kriser inntreffer, men det er også viktig som en del av utviklingen for ansatte.

Vi må også sikre bedre oppgavedeling – jeg nevnte i stad prosjektet i Nordre Follo, hvor Nordre Follo kommune gjør et veldig spennende fremtidseksperiment om hvordan de skal kunne klare å øke omsorgskapasiteten og hjelpe flere med mindre ressursinnsats – ved å ta i bruk digitale løsninger, ny teknologi og mer oppgavedeling, men også få hele samfunnet rundt en kommune til å bidra til å gi gode tjenester.

Det er heller ingen tvil om at det er krevende å jobbe i tredelt eller todelt turnus. Altså må vi også sikre at unge som utdanner seg, ser at dette er en karrierevei de kan leve med. Da må arbeidsbelastningen ned. Det får vi til, men ikke gjennom det regjeringen gjør nå, nemlig å pålegge, eller iallfall be om, mer og mer overtid og mer og mer jobb. Vi får det til gjennom å sikre at arbeidstidsbestemmelsene er fleksible, og at det lar seg gjøre å jobbe som sykepleier, helsefagarbeider eller lege i store deler av livet.

Tove Elise Madland (A) [11:38:53]: For Arbeidarpartiet er det å sikra tilsette gode arbeidsforhold og rekruttera og behalda utdanna helsepersonell ei prioritert oppgåve. Då Stortinget behandla nasjonal helse- og samhandlingsplan, Meld. St. 9 for 2023–2024, var tilset-

te og dei tilsette sine arbeidsforhold ein viktig del av den planen. Vår felles helseteneste skal vera den føretrekte arbeidsplassen gjennom eit langt yrkesliv. Difor har det for Arbeidarpartiet vore viktig å styrkja trepartssamarbeidet. Det er gjennom godt samarbeid med partane i arbeidslivet me kan skapa eit godt og trygt arbeidsmiljø.

For Arbeidarpartiet har det alltid vore viktig å ha ein sterk arbeidsmiljølov. Det er vernelova for dei tilsette. Arbeidarpartiet vil alltid stå på dei tilsette si side. Saman jobbar me for ein heiltidskultur. Me sikrar faste og heile stillingar. Me gjennomfører eit fagarbeidarløft. Me innfører spesialistgodkjenning for fleire helsepersonellgrupper og opprettar fleire LIS1-stillingar og styrkjer ALIS-ordninga, som sikrar oss velkvalifiserte fastlegar med spesialisering i allmennmedisin.

Me har vidare sikra moglegheita for vidareutvikling, det å kunna ta fagbrev på jobb, og me har vidareført og styrkt Tørn-prosjektet. Skal me lukkast i å behalda fagfolka våre, må me leggja til rette for ein god arbeidskvardag, og då er oppgåvedeling heilt sentralt. Eg er glad for at Arbeidarpartiet så tydeleg seier at me må bruka dei fagfolka me har, på ein god og fornuftig måte.

For å sikra at både spesialisthelsetenesta og den kommunale helse- og omsorgstenesta er ein arbeidsgjevar som gjev rom for bl.a. kompetanseutvikling og utdanning, har regjeringa allereie gjeve dei regionale helseføretaka i oppdrag å utarbeida ein årleg rapport nettopp med tanke på personellsituasjonen, kompetanseutvikling og utdanning.

Skal me ha ei helseteneste i verdsklasse, må samhandlinga mellom spesialist- og kommunehelsetenesta vera god. Pasientar må ikkje vera kasteball i systemet. Dei må kjenna tryggleik for at dei får helsehjelp på sjukehus eller i kommunen. Difor vidareutviklar regjeringa helsefellesskapa og sikrar desse òg økonomisk, slik at samhandlinga mellom spesialist- og kommunehelsetenesta blir betre. Eit varig samhandlingstilskot som sikrar gode pasientforløp, men òg opnar opp for å gje tilsette breiddekompetanse, vil gjera det mogleg å kombinera stillingar i både sjukehus og kommune. Slik kan ein sikra at dei tilsette får eit større fagmiljø og òg sikra kompetanseutvikling.

Siv Mossleth (Sp) [11:41:48]: Senterpartiet vil understreke at ansatte i helse- og omsorgstjenestene er grunnleggende viktig for å sikre et sterkt og godt helsevesen. Å utdanne, rekruttere og beholde personell er avgjørende for den offentlige helsetjenestens bærekraft. Senterpartiet mener at trygge, kompetente ansatte er veldig viktig for å kunne tilby folk i hele landet likeverdige helsetjenester av høy kvalitet. Arbeidstakere i helse- og omsorgstjenestene skal som hovedregel ansettes i faste, hele stillinger.

Senterpartiet mener at bedre oppgavedeling mellom ulike grupper helsepersonell, styrket rekruttering og flere med generalistkompetanse må gis en særlig oppmerksomhet. Leger som er generalistspesialister, er viktig for å opprettholde lokalsykehusene. Det er derfor viktig å sikre utdannelse av generelle kirurger for å understøtte behovet for breddekompetanse på lokalsykehusene. Godt samarbeid og tydelig oppgavefordeling mellom store og små sykehus i regionene vil sikre gode tjenester og effektiv utnyttelse av knappe menneskelige ressurser. Det er viktig å sikre kvalitet i akuttberedskapen og trygghet i lokalsamfunnene.

Senterpartiet mener det er viktig at trepartssamarbeidet brukes aktivt for å finne gode løsninger som bidrar til ansvars- og oppgavedeling, god rekruttering og til at helsepersonell kan stå i arbeid lenger. I dag er det for mange som slutter før de oppnår pensjonsalder. Det er også viktig å finne kraftfulle tiltak gjennom dette samarbeidet som får ned sykefraværet og hindrer omsorgstretthet hos helsepersonell. Mulige tiltak kan være økonomiske initiativ, større fleksibilitet og bruk av ny teknologi som fjerner tidstyver.

Senterpartiet mener det er viktig med en personalpolitikk i det offentlige med stedlig ledelse som gir ansvar og myndighet til sine fagfolk, sånn at det blir en attraktiv arbeidsdag, hvor en over tid kan stå i en krevende jobb. Arbeidsvilkår, ledelse, utviklingsmuligheter og grunnbemanning er eksempler på forhold som må bedres for å styrke tjenesten. Dette må skje uten å svekke kommunenes og sykehusenes evne og mulighet til å redusere ventetider og opprettholde en forsvarlig helsetjeneste.

Senterpartiet har en rekke forslag, og jeg vil ta opp de forslag Senterpartiet er med på. Jeg har lyst til å varsle at vi vil stemme for forslag nr. 46, som vi også kunne ha vært med på å fremme.

Presidenten [11:44:51]: Representanten Siv Mossleth har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Bård Hoksrud (FrP) [11:45:09]: Dette er en viktig debatt, og det er viktig at det offentlige blir enda bedre både på det med god ledelse, på det med godt arbeidsmiljø og hvordan man sørger for at ansatte har det bra på jobben, og ikke minst på å ta mer hensyn til den enkelte arbeidstakerens livssituasjon og faser i livet, som kanskje gjør at det er ting som kan være vanskelig å få til i noen livsfaser, men som kan være veldig enkle å gjøre i andre. Det er viktig å fokusere sterkt på dette, og det mener vi i Fremskrittspartiet at vi må sette enda mer trykk på.

Vi er i en tid hvor behovet for fleksibel og kvalifisert arbeidskraft er stort, spesielt i helsesektoren. Det er fortsatt sånn at innleie brukes der det ikke finnes andre alternativer, særlig for å sikre forsvarlig drift i helger og ved akutte behov. Å stramme inn her kan fort ramme pasientene.

Samtidig støtter vi fullt ut målet om å få flere over i faste stillinger, men det må ikke gå på bekostning av evnen til å levere trygge helsetjenester. Det handler om pasientsikkerhet og om å ha nok folk med riktig kompetanse til riktig tid.

Vi vet at Norge kan mangle opp mot 30 000 sykepleiere innen 2040. Derfor haster det med tiltak som gjør det mer attraktivt å utdanne seg til og bli værende i helsesektoren. Det handler om å gi helsepersonell en levelig arbeidshverdag og om å bruke kompetansen deres riktig. I dag utfører mange sykepleiere oppgaver andre yrkesgrupper kanskje kunne tatt seg av. Det er ineffektivt og frustrerende, og jeg tror en bedre oppgavedeling og mer teamarbeid er avgjørende for både rekruttering og trivsel.

Vi mener også at det må legges bedre til rette for at erfarne ansatte blir i jobben lenger. Deres kompetanse er uvurderlig, både for pasientene og som støtte for nye kollegaer. Det viktigste helsearbeidet er å hindre at folk blir syke. En god folkehelsepolitikk må legge til rette for gode helsevalg og redusere sosial ulikhet i helse. Her svikter regjeringen, mener jeg.

Vi er også svært bekymret for utviklingen innen rehabilitering. Riksrevisjonen har nylig slått fast at mange kommuner ikke klarer å gi gode nok rehabiliteringstjenester. Likevel planlegger helseforetakene å redusere døgnplasser og si opp avtaler med private og ideelle aktører som i dag tilbyr spesialisert rehabilitering. Det kan bety at viktige fagmiljøer forsvinner, eller at rehabilitering i praksis blir privatisert og utilgjengelig for veldig mange. Igjen blir konsekvensen av regjeringens politikk et mer todelt helsevesen.

Fremskrittspartiet vil sikre tilgjengelige, trygge og faglig sterke helsetjenester. Det forutsetter at vi bruker all ledig tilgjengelig kapasitet, planlegger langsiktig og setter pasientens behov først.

Så vil jeg vise til Fremskrittspartiets Dokument 8:200 S for 2024–2025, om en bærekraftig og mer effektiv helsetjeneste, hvor vi har de fleste av våre forslag.

Marian Hussein (SV) [11:48:19]: De siste årene har vi hørt at vi kommer til å mangle folk før vi mangler penger, men samtidig øker antallet historier om helsepersonell som slutter i jobben sin fordi de ikke klarer å stå i arbeidspresset.

Nylig kunne vi lese historien til Natalie Bergan Kjæraas i VG. Hun er 23 år gammel, og hun slutter i yrket som sykepleier. Etter kun syv måneder i jobb orket hun ikke mer. Hun fortalte om lav bemanning, høyt press og følelsen av ikke å strekke til. Det ble for mye.

Natalie er ikke alene. Den følelsen av ikke å strekke til har jeg kjent på som helsepersonell. Jeg kjenner også ekstremt mange jeg studerte til vernepleier med, som i dag ikke jobber i helsevesenet vårt – ikke i kommunehelsetjenesten, ikke i spesialisthelsetjenesten. Vi trenger at flere blir i kommune- og spesialisthelsetjenesten. Velferdsstaten vår står under sterkt press.

Behovet for flere ansatte i helse- og omsorgssektoren øker, men samtidig ser vi at arbeidsvilkårene til de ansatte svekkes stadig vekk. På Ullevål hører vi om ansatte som ikke får plasstilhørighet og bare må finne ut hvilken avdeling de skal møte opp på de neste dagene. De som er igjen og står i disse yrkene, må løpe stadig fortere. Resultatet er høyt sykefravær, utrolig mange som jobber deltid bare for å kunne klare å stå i arbeidet, og folk som slutter. Det har blitt en negativ spiral. Færre ansatte gir mer belastning, noe som igjen fører til at enda flere forlater yrket.

Befolkningen merker det. Mange får ikke den omsorgen de trenger eller har rett til. De blir kasteballer i et system som ikke lenger tar vare på folkene. Samtidig vokser markedet for vikarbyråer og kommersielle aktører som tjener store penger på vår felles velferd. De lover kontroll til helsepersonell som har mistet kontrollen, og de lover litt faglig fordypning.

Dette vil vi i SV snu. Vi mener det er viktig å ta tak i dette, og derfor er jeg glad for at vi har fått med oss regjeringspartiet og Arbeiderpartiet på å lage en forsterket plan med mål om å beholde flere helsepersonell, sammen med KS og arbeidstakerorganisasjonene, skape mer heltid, sikre mer klinisk kompetanse, følge opp kvinnearbeidshelseutvalget og forbedre arbeidsmiljøet og arbeidshelsen. Vi må ta kvinnehelse på alvor.

Med det tar jeg opp de forslagene SV står bak.

Presidenten [11:51:29]: Representanten Marian Hussein har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Seher Aydar (R) [11:51:43]: Gode og trygge arbeidsvilkår er helt avgjørende for å sikre et godt offentlig helsevesen også i framtiden. Arbeidsbelastningen for helsepersonell er for stor. Konsekvensene er hyppige utskiftninger, sykefravær og at mange slutter lenge før de når pensjonsalder.

Styrket grunnbemanning er et av de viktigste tiltakene. Det får ned arbeidsbelastningen, og det gir bedre tjenester til folk som trenger helsehjelp. Oppgavedeling og god bruk av de ressursene vi har, er nødvendig, men vi får ikke det til på en god måte uten å styrke bemanningen i hele laget.

Når helsesektoren drives med minimumsbemanning, fører det til overtidsbruk, høy grad av innleie og belastning for de ansatte. Sykehusene tetter hullene i vaktboken med kommersielle vikarbyråer, samtidig som de planlegger med minimumsbemanning. Bemanningsbyråene håver inn penger fra våre helsetjenester. Bemanningsbyråene lager ikke helsearbeidere, de skaper bare en annen tilknytning til arbeidsplassen. Dette kan skape problemer for rekruttering framover og svekke både vernet for ansatte og helsetjenesten.

Førstelinjelederne må kunne flytte vikarmidler til fastlønn for å bemanne opp ved behov. Unntaket for innleie i helsevesenet var en dårlig idé og er fortsatt en dårlig idé. Også i helsesektoren må det være sånn at innleie gjennom bemanningsbyrå kun kan benyttes etter avtale med de tillitsvalgte. De tillitsvalgte vet hva som trengs, og når det trengs ekstra ressurser.

Folk er den knappeste ressursen vi har. Arbeidsvilkårene til helsearbeidere må bli bedre. For å sikre at de som jobber i helsetjenesten, blir værende, må vi sikre at de ikke blir syke av jobben sin, og at de orker å stå i jobben til de blir pensjonister. Da må vi også se på arbeidstiden. Vi må sidestille skift og turnus. Turnusarbeid medfører helseproblemer. Å bytte mellom aften- og dagvakt innebærer kort hviletid og tap av søvn. Det er belastende for helsen. Tapt hviletid og stadig forskyvning av døgnrytmen er en belastning som må kompenseres i form av kortere arbeidstid.

Vi må også se på arbeidsplassen, nemlig sykehusene. Når sykehusene bygges eller renoveres, må det være plass til de ansatte når det gjelder både pauserom og garderober, men dessverre er det ikke alltid sånn. Det er egentlig ganske lavthengende frukter, som burde komme på plass.

Hvis vi skal sikre en helsetjeneste som er god i framtiden, og som er offentlig, for alle og fellesskapet, må vi også forbedre arbeidsvilkårene i helsetjenestene. Det er den viktigste jobben vi har foran oss. Jeg er ganske sikker på at noen kommer til å si at det ene eller andre forslaget ikke er innrettet godt nok sånn og slik, men det finnes alltid løsninger. De ligger hos fagforeningene, og de må lyttes til – for framtidens helsevesen.

Jeg tar opp det forslaget Rødt er med på.

Presidenten [11:54:44]: Representanten Seher Aydar har teke opp det forslaget ho refererte til.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [11:54:57]: Sykepleiere fortjener mer enn applaus. De fortjener rammer som gjør det mulig å stå i jobb og vokse i den. Helsevesenet står overfor store utfordringer i årene som kommer. Det handler ikke bare om penger, struktur og bygg. Det handler om folk, om hvordan vi skal få dem til å begynne i helseyrkene, og hvordan vi skal få dem til å bli.

Mange sykepleiere går inn i yrket med stort engasjement, men opplever raskt at hverdagen ikke ligner på det de ble forberedt på i utdanningen. Den virkelige overgangen til arbeidslivet blir for brå og for krevende. Da må vi stille oss spørsmålet: Hvordan kan vi gjøre denne overgangen bedre? Tid til å lære av kollegaer, tid til oppfølging fra nærmeste leder – begge deler er avgjørende, men i dag er det ikke overflod av verken det ene eller det andre. Det må vi gjøre noe med.

Mange opplever også at de bruker mye tid på oppgaver de ikke er utdannet for. Det er frustrerende for den enkelte og lite effektivt for helsetjenesten som helhet. Kristelig Folkeparti mener det må legges bedre til rette for tverrfaglighet. Vi trenger flere yrkesgrupper som sammen utfører de oppgavene helsevesenet skal løse, og vi trenger at alle får bruke kompetansen sin fullt ut. Uten renholderen, uten portøren og uten helsefagarbeideren stopper det hele opp. Alle ledd er nødvendige, og alle må anerkjennes for sin rolle i laget rundt pasienten. Derfor trenger vi også oppgaveglidning. Når oppgaver fordeles klokt, åpner det for tydelige ansvarsområder, bedre utnyttelse av kompetanse og ikke minst nye karriereveier og faglig utvikling for flere yrkesgrupper. Det er et viktig grep for å beholde folk og bygge sterke fagmiljøer.

I dag velger mange sykepleiere å slutte tidlig – ikke fordi de ikke vil være sykepleiere, men fordi hverdagen blir for krevende. Den trenden må vi snu. Vi må legge til rette for at folk kan stå i jobben over tid og kjenne at de vokser, ikke slites ned. Derfor har Kristelig Folkeparti fremmet forslag om bedre oppfølging i starten av arbeidslivet, mer tverrfaglighet, styrket veiledning og karriereutvikling og tiltak mot ufrivillig deltid på grunn av høy belastning. Det handler om å ta vare på folkene og bygge en bærekraftig helsetjeneste.

Med det vil jeg ta opp Kristelig Folkepartis forslag i saken.

Presidenten [11:57:30]: Representanten Hadle Rasmus Bjuland har teke opp dei forslaga han refererte til.

Irene Ojala (PF) [11:57:48]: Vi har sykehus for pasientene, men uten ansatte i samarbeid klarer vi ikke å styrke pasientenes rett til å bli frisk. En ansatt ved Finnmarkssykehuset sa til meg at utviklingen i Finnmarkssykehusets foretaksområde har endret seg dramatisk de siste årene. Vi har aldri hatt det så ille som nå. Det kommer til å bli verre hvis ikke ansvarlige myndigheter tar tak.

Er det ikke slik at vi i denne salen er ansvarlige myndigheter?

Torsdag den 5. juni er det folkemøte i Hammerfest. Temaet er motstand mot nedbygging og nedbemanning av Finnmakssykehuset. Pasientfokus og jeg er her på Stortinget som et resultat av folkemøter og protesttog.

Vi har advart mot akkurat det som skjer ved Finnmarkssykehusets avdelinger, og at det kunne bli virkeligheten i hele Finnmark. Jeg er fryktelig lei meg for at det har blitt en virkelighet. Vi i Pasientfokus forstår de ansatte ved klinikken i Hammerfest og de ansatte ved Finnmarkssykehuset og står sammen med dem i kampen.

Politisk redaktør i iFinnmark, Frode N. Børfjord, skrev en artikkel før helgen. Han skriver om det han benevner som den svært kritikkverdige forvaltningen av mange av de menneskelige medisinske ressursene ved Finnmarkssykehuset. Redaktøren viser i sin artikkel også til et skriftlig spørsmål jeg stilte til helseministeren i april. Spørsmålet lød:

> «Dersom det er slik at en stor andel av sykepleierne på intensiven i Hammerfest er borte om kort tid, enten fordi de nærmer seg pensjonsalderen eller slutter av andre grunner, er da statsråden enig med de tillitsvalgte som mener at grensen er passert for hva som er et trygt og forutsigbart helsetilbud av høy kvalitet for befolkningen i Finnmark?»

Det er kanskje greit å opplyse om at når jeg stiller spørsmål, så suger jeg dem ikke ut av mitt eget bryst; jeg snakker med fagfolk og pasienter. Når jeg får svar, sender jeg svaret til dem og spør om dette er noe de kjenner seg igjen i. Jeg skal sitere fra en av tilbakemeldingene i denne saken:

Svaret du har fått fra helseministeren, kjenner vi oss ikke igjen i, og det bidrar faktisk til ingenting. Det forbedrer verken arbeidsforholdene for oss ansatte ved Finnmarkssykehuset eller sikkerheten for pasientene. Det hjelper ikke med et fint sykehus når ledelsen ikke ivaretar sitt ansvar og gir oss mulighet til å gjøre den jobben vi er utdannet til.

Politisk redaktør Børfjord avslutter med:

> «Det er i alle fall ingen tvil om at dagens situasjon nå er akutt for både de medisinsk ansatte i Finnmarkssykehuset og deres pasienter.
>
> Ingen i Finnmark blir nå friskere av den manglende løsningsviljen og løsningsevnen til den forretningsmessige ledelsen av Finnmarkssykehuset.»

Her, gode folk, trenger vi hjelp.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:01:03]: Komiteen har valgt å behandle representantforslag 170, om bedre arbeidsvilkår på sykehusene, og representantforslag 179, om å rekruttere og beholde flere ansatte parallelt, og det gir god mening. Begge forslagene omhandler forhold av betydning for å rekruttere, beholde og gi gode arbeidsvilkår for ansatte på sykehusene og i helsetjenesten for øvrig.

Representantforslag nummer 170, som er fremmet av representanter for partiet Rødt, omhandler bedre arbeidsvilkår på sykehusene og tar utgangspunkt i forhold jeg fullt ut deler synet på. I likhet med forslagsstillerne mener jeg at det må rettes stor innsats mot gode arbeidsvilkår og gode arbeidsplasser for spesialisthelsetjenestens mange ansatte. Konkret foreslås det bl.a. tiltak for å styrke bemanning, ha gode arealer til ansatte i sykehusene og begrense innleie. Som jeg viser til i mitt svarbrev fra 25. april, pågår det allerede en rekke arbeider i sykehusene, både lokalt og regionalt, på disse aktuelle områdene. I komitéinnstillingen gis det en nærmere omtale av bruk av innleie og personell, og også her pågår det arbeid i helseregionene som gir resultater. Det er jeg glad for.

Regjeringen har etablert en helhetlig politikk for å bidra til bærekraftig bruk av personalets tid og kompetanse og til god rekruttering til tjenestene. Regjeringen har god innsikt i utfordringsbildet og vil fortsette arbeidet med å sikre nok fagfolk til vår felles helse- og omsorgstjeneste gjennom de innsatsområdene og tiltakene som er framhevet i Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som Stortinget har sluttet seg til. Det gjelder arbeidsmiljø og arbeidsvilkår, hensiktsmessig oppgavedeling og rekruttering, kvalifisering og kompetanseutvikling.

Jeg vurderer det slik at forslagsstillernes intensjon med representantforslag 179 ivaretas i regjeringens arbeid. Det stramme arbeidsmarkedet vi har, vil imidlertid gi konsekvenser for tjenesten, både i sykehus og i kommuner, og for at hele befolkningen vår fortsatt skal ha tilgang til likeverdige helse- og omsorgstjenester, står tjenesten foran et viktig og nødvendig omstillingsarbeid. Fra statens side er det avgjørende med en bred virkemiddelbruk for å støtte opp om sykehusenes og kommunenes evne til slik omstilling.

Presidenten [12:03:24]: Det vert replikkordskifte.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:03:36]: Arbeiderpartiet og SV fremmer et løst forslag i dag, som ber om en plan frem mot 2030 for å rekruttere og beholde personell. Kan statsråden si hva som skiller dette fra f.eks. Kompetanseløft 2025, som jo utløper? Solberg-regjeringen hadde i hvert fall to kompetanseløft som la grunnlaget for nøyaktig det samme som står i dette forslaget. Mitt forslag vil være å revidere Kompetanseløft 2025 og gjøre det til et Kompetanseløft 2030.

Jeg lurer også på hva det er her som er ulikt fra alle de sakene vi har behandlet: Nasjonal helse- og samhandlingsplan, bruk av mer teknologi og bruk av oppgavedeling. Kan statsråden si noe om det? Høyre mener at dette egentlig er et forslag som i beste fall slår inn åpne dører, men vi er også opptatt av at regjeringen skal levere på Kompetanseløft 2025-revisjonen.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:04:41]: Det gjør vi, i tillegg til alle de andre tiltakene som er satt i gang for å

rekruttere og beholde kompetanse. Dette er et løst forslag som er fremmet av Arbeiderpartiet og SV på Stortinget, og Stortinget får ta stilling til det. Hvis det blir vedtatt, vil selvfølgelig regjeringen følge det lojalt opp.

Slik jeg har fått dette referert, handler det egentlig om å systematisere og samordne alt det som nå pågår når det gjelder både rekrutteringsfeltet og det å beholde ansatte, og ikke minst se i sammenheng personellbehovene vi har i kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Det er viktig og positivt, for her henger jo alt sammen med alt.

Regjeringen vil selvfølgelig følge opp alt det Stortinget vedtar. Noe av det vi har prioritert høyest i helse- og omsorgspolitikken i snart fire år, har nettopp vært å bidra til at den offentlige helsetjenesten er en god arbeidsgiver, få opp bruken av heltid, begrense bruken av innleie og få til bedre oppgavedeling og mer bruk av teknologi. Alt dette støtter opp under ansatte, og det vil vi gjerne gjøre mer av.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:05:47]: Takk for svaret. Nå vil jeg vel tenke at å systematisere og samle ikke er så fryktelig proaktivt – det vil jeg forvente at en regjering gjør uansett på et så viktig område som å rekruttere og beholde helsepersonell – men for da å fortsette litt i samme gate: Representanten Madland nevnte dette med spesialistgodkjenning av sykepleiere. Jeg har ikke registrert at Arbeiderparti-regjeringen ennå har tatt stilling til spesialistgodkjenning av sykepleiere. Hvis man har det, vil jeg gjerne høre det her i Stortinget. Helsedirektoratet utredet ferdig i 2023 spesialistgodkjenning av en rekke sykepleierspesialister, vil jeg si – erfarne sykepleiere som har tatt master eller videreutdanning innenfor anestesi, barn, intensiv, operasjon, kreft og så videre. Høyre er helt tydelig på at man bør innføre modell 1, som gir spesialistgodkjenning etter master, men jeg vil gjerne høre hva helseministeren sier om dette, for dette er viktig for å beholde gode sykepleiere.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:06:53]: Det er jeg helt enig i. Vi har et ambisjonsnivå om å få på plass flere spesialistgodkjenninger også for sykepleiere, og vi jobber med oppfølgingen av det arbeidet som allerede er gjort av direktoratet. Det har vært på innspillsrunde, og vi har også hatt dialog med fagforeningene om det. Det jobbes med det, og det kommer vi tilbake til.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:07:16]: Det er altså mer enn to år siden Helsedirektoratet la frem tre helt tydelige modeller for spesialistgodkjenning. Samtidig vet vi at det er helt avgjørende viktig å vite hvor disse spesialistene er dersom vi kommer i en situasjon med f.eks. en ny pandemi eller en krise. I den situasjonen vi står i, er nettopp det å tenke beredskap en viktig del av vårt ansvar. Da må jeg si – og jeg har sagt det før – at jeg synes regjeringen virkelig trekker beina etter seg når det gjelder å ta en beslutning om hvilken modell man ønsker for å godkjenne disse sykepleierne som spesialister. Når vi skal satse på sykepleiere som virkelig tar videreutdanning og masterutdanning og spesialiserer seg på områder vi er helt avhengig av å ha i hverdagen og i krise, må jeg si at det ikke virker spesielt rekrutterende at regjeringen bruker mer enn to år på å finne ut hvilken modell som bør velges.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:08:20]: Nå har regjeringen også gjort noe annet i perioden, og jeg er veldig glad for at vi har 40 pst. vekst i søkningen til sykepleierutdanningen i år. Det er 4 000 flere som ønsker å bli sykepleiere i år enn for ett år siden, og det betyr jo at våre unge ser at dette er et viktig yrke med karrieremuligheter og utviklingsmuligheter og et sted de har lyst til å jobbe. Det er helt avgjørende, for helsepersonellkommisjonen, som denne regjeringen også satte ned, viser at det blir mangel på fagfolk framover. I perspektivmeldingen sier vi at vi kan komme til å mangle 180 000 fagpersonell fram til 2060.

Vi må gjøre alle mulige tiltak, og vi har prioritert et fagarbeiderløft. Vi har prioritert å øke rekrutteringen og søkningen. Vi har prioritert å få flere inn i helsepersonellyrker fra andre steder, for eksempel gjennom Menn i helse. Vi har prioritert å få opp heltidsandelen, vi har prioritert å få ned kontroll- og lederspennet, slik at folk får god oppfølging, og vi jobber også med spesialiseringsløpene. De har kommet lenger i kommunene enn de har i spesialisthelsetjenesten, men vi følger også opp der.

Siv Mossleth (Sp) [12:09:31]: Senterpartiet er opptatt av å ha likeverdige helsetjenester og små sosiale og geografiske forskjeller. Da er det veldig viktig å ha et godt samarbeid mellom de mer spesialiserte sykehusene, universitetssykehusene og de lokale sykehusene, som også har viktige akuttfunksjoner. Leger som er generalistspesialister, er viktige for å opprettholde lokalsykehusene, og vi må sikre utdanningen av generelle kirurger for å ha nødvendig breddekompetanse på de viktige lokalsykehusene.

Det ser ikke ut som vi får flertall for forslaget vårt om å be regjeringen legge en plan for å få fortgang i å rekruttere og utdanne generelle kirurger for å understøtte behovet for breddekompetanse på lokalsykehusene. Hva vil ministeren gjøre for å sikre at lokalsykehusene får de nødvendige generalistspesialistene?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:10:18]: Takk for spørsmålet. For det første er jeg helt enig i at det er helt

avgjørende i et langstrakt land som Norge at vi har gode helsetjenester for hele befolkningen over hele landet. Jeg mener det er en god holdning å si at det som kan desentraliseres, bør desentraliseres, og det som må sentraliseres fordi det krever veldig avanserte spesialistmiljøer, veldig avansert utstyr, et større befolkningsgrunnlag og hyppigere bruk av tjenesten, bør kunne sentraliseres.

Jeg var senest på Voss sjukehus for to dager siden, på lørdag, og møtte ulikt helsepersonell der. Det er et eksempel på et glimrende lokalsykehus som også har akuttfunksjoner, og som drives veldig godt – pasientene er fornøyd og helsepersonellet er fornøyd. De utgjør en veldig viktig del av beredskapen ikke bare for det området, men også for Hardanger og andre steder. Dette må vi ha mer av. I Nasjonal helse- og samhandlingsplan understreker vi betydningen av denne breddekompetansen representanten tar opp, og vi har også gitt helseregionene klar beskjed i opptaksbrevene om at det er noe de skal satse på for at vi skal kunne opprettholde gode desentraliserte tjenester framover.

Siv Mossleth (Sp) [12:11:40]: Dette viser en litt manglende vilje til å styre fra helseministerens side. Det å rekruttere og beholde ansatte er veldig viktig. Vi har fått mange bekymringsmeldinger fra fagfolk om situasjonen i Nordland. Fra fastlegene på Helgeland får vi advarsler om pasienter som nå får lengre reisevei enn nødvendig ved akutte situasjoner – de skal ikke kjøres til nærmeste akuttsykehus. Vi har også helikopterleger som har protestert mot regler som gjør at de må fly over nærmeste PCI-senter, med de følgene at hjertepasientene ikke får hjelp innenfor anbefalt tid – de får hjelp etter fem timer, når ødeleggelsene i hjertemuskelen er fullført.

I disse situasjonene tenker jeg at helseministeren må styre helseforetakene. Hvordan sikrer han at de følger opp det jeg har nevnt og framførte nå?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:12:46]: Jeg tar litt avstand fra denne måten å beskrive Helse-Norge på, og jeg synes ingen skal spre påstander som har evne til å skremme opp befolkningen vår. Befolkningen i Nordland, som i alle andre deler av Norge, skal ha tilgang på høykvalitative og trygge helsetjenester.

Jeg kan ikke som helse- og omsorgsminister sitte på et kontor i Oslo og bestemme om pasienter fra Grane og Hattfjelldal skal til akuttsykehuset i Mo i Rana eller i Sandnessjøen. Det må de lokale helsemyndighetene ta stilling til. Jeg kan heller ikke som ikke-kliniker bestemme om pasienter i Nordland skal ha PCI-behandling, når de skal ha PCI-behandling, og om de skal ha utblokking eller annen form for behandling for hjerte- og karsykdom. Dette er det de lokale helseforetakene som har ansvaret for å ivareta, det ligger klart i sørge-for-ansvaret de har. Vår oppgave er å sørge at de har gode rammebetingelser for å gi befolkningen gode helsetjenester, og det ansvaret tar jeg på aller høyeste alvor.

Seher Aydar (R) [12:14:04]: Jeg har lyst til å følge opp innleieforslagene våre. Det er positivt at statsråden sier at de har gitt helseforetakene oppdrag. Det viser at det er forskjell på hvilken side av politikken det er som sitter med den posten. Likevel skal jeg ikke si meg helt fornøyd. Jeg har lyst til å vise til Fagforbundets innspill til høring om unntakene i innleiebestemmelsene som åpner for innleie av helsepersonell. Der skriver de bl.a. at de kommersielle bemanningsbyråene som en del av sitt forretningskonsept har aggressive tiltak for rekruttering rettet mot medarbeidere i helseforetakene. Det er også en virkelighet vi kjenner igjen fra hva helsepersonell forteller oss – de blir ringt opp av bemanningsbyråer når de er på jobb for det offentlige. I samme høring skriver Norsk Sykepleierforbund at dersom det er satt opp turnus med hull som avdelingen ikke klarer å fylle, er dette et resultat av manglende grunnbemanning. Det utgjør ikke midlertidig behov for arbeidskraft. Hvorfor er ikke regjeringen for å avvikle det unntaket?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:15:10]: Først er det viktig å understreke at regjeringens politikk handler om å sikre hele, faste stillinger, tilknytning til arbeidslivet gjennom at arbeidstaker og arbeidsgiver har et nært og godt forhold, og å forsøke å begrense bruken av vikarbyråer og innleie så mye som mulig. Det er grunnen til at denne regjeringen tok initiativ til – og fikk Stortinget med på – ganske betydelige innstramminger i dette regelverket. Vi så det hadde gått for langt.

Vi må passe på at vi ikke gjør noe som kan utfordre sørge-for-ansvaret i sykehusene våre. Enkelte steder i Norge har mangelen på helsepersonell vært så prekær at sykehusene ikke har sett noen annen mulighet enn å ha innleie i kortere eller lengre perioder. Vi har vært opptatt av å redusere bruken av innleie og gi sykehusene klar beskjed om det. Det har de fått til. Bruken går nå ned alle steder, så vidt jeg vet. Nedgangen har vært størst i Helse nord. Det er veldig positivt, men vi ser at kommunehelsetjenesten fortsatt har utfordringer på dette, og jeg utelukker ikke at det kan være aktuelt med strengere tiltak framover.

Seher Aydar (R) [12:16:15]: Dette er ikke et argument for at innleie kun skal kunne benyttes etter avtale med tillitsvalgte, for tillitsvalgte er ansvarlige. Her refererer jeg til Fagforbundet og Norsk Sykepleierforbund, to forbund som representerer de ansatte ganske bredt på sykehusene. De sier det ikke hvis det ikke er forsvarlig. Jeg spør egentlig om helseministeren fra Arbeider-

partiet vil stå på den politikken både Norsk Sykepleierforbund og Fagforbundet har løftet i høringen.

Det andre er hvorfor man ikke kan åpne for at førstelinjelederne kan få flytte midler fra vikarbudsjettet til fastlønn. En Fafo-undersøkelse har vist at det er en aktiv og ganske effektiv måte å endre dreiningen fra innleie til fast ansettelse på. Det er to tiltak som begge kan bidra til å få ned innleieandelen, samtidig som tallet på faste ansettelser øker.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:17:18]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Den Fafo-rapporten har jeg lest, og den er veldig interessant. Den viser hva som er mulig å få til hvis en planlegger langsiktig og setter opp turnuser og vaktplaner noen måneder fram i tid, som tar høyde for at det er mammaperm og pappaperm, at det alltid vil være noen som er syke, og at man av og til må planlegge for litt overtid. Når en planlegger dette i god tid sammen med de tillitsvalgte, har resultatet vist at grunnbemanningen har gått opp, og bruken av vikarbyråer og innleie har gått ned. Det har ikke kostet mer heller, og folk er «happy». Jeg er egentlig veldig for å spre denne rapporten, og jeg har sagt til sykehusene at de skal se på det som står der, og gjerne bruke den metodikken som er beskrevet der. Det er selvfølgelig viktig at kommunene gjør det samme.

Representanten trenger ikke overbevise meg om betydningen av et stramt regelverk for dette, for det er denne regjeringen som har innført det. Jeg er veldig glad for at partiet Rødt også pusher for det, men jeg kan ikke anbefale Stortinget å ta grep hvis det kan utfordre sørge-for-ansvaret i sykehusene våre. Derfor må vi gå litt skrittvis fram, men som sagt: Jeg utelukker ikke at vi blir tøffere i klypen hvis disse tiltakene ikke har tilstrekkelig effekt.

Seher Aydar (R) [12:18:24]: Jeg har lyst til å følge opp denne Fafo-rapporten. Jeg er veldig enig i det helseministeren forklarer om rapporten, men det som også kommer fram, er at en ting som står i veien for at førstelinjelederne skal kunne planlegge sånn at de forventede hullene i vaktplanen skal fylles opp med ansatte, er myndighet til å flytte disse midlene til fast lønn. Det er den myndigheten vi egentlig spør om. Det er en mulighet de skal ha hvis de også får myndigheten til faktisk å gjøre det, for det er de som kjenner til disse utfordringene best, så det er et spørsmål om myndigheten.

Når det gjelder sørge-for-ansvaret, er også NSF inne på det i høringsinnspillet sitt om unntaket i innleiebestemmelsene. Vi så både i pandemien og i andre tilfeller at de tillitsvalgte innvilger der det faktisk reelt er behov, og det vil de tillitsvalgte gjøre. De tillitsvalgte ville aldri godtatt at man ikke klarte å drive forsvarlig hvis man kunne gjøre noe med det. Dette handler om at de tillitsvalgte skal ha muligheten til å si nei når det ikke er behov.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:19:31]: Det er et veldig godt poeng, og jeg synes det er et ganske troverdig argument, også i møte med bekymringen for at sørge-for-ansvaret kan bli utfordret. Det er definitivt noe vi må ta med oss videre.

Som sagt: Nå ser vi at bruken av innleie går ned i sykehusene. Jeg vet at KS og Kommune-Norge også jobber intenst med dette. Der har det vært mer krevende å få det til. Hvis vi nå ser at det går noe mer tid og resultatene uteblir, eller hvis vi ser at det ikke går fort nok, er jeg helt åpen for at vi kan diskutere tiltak og være litt strammere i dette regelverket, men igjen: Vi må aldri gjøre det på en måte som går ut over folks trygghet for at de faktisk får helsetjenester, og at det er folk på jobb.

Det kan være gode grunner til at man skal gjøre flyttinger fra innleievikarbudsjett og over til budsjett for fast ansatte. Som arbeidsgiver ville jeg selv tenkt at det var fornuftig å gjøre, for det er billigere og bedre å ha sine egne ansatte enn å hente dem utenfra. Det er noe som får spilles over til både kommunene og sykehusene, som har ansvaret for dette, og så er jeg helt sikker på at de gjør det de kan for å få ned bruken av innleie.

Presidenten [12:20:34]: Replikkordskiftet er omme.

Kjersti Toppe (Sp) [12:20:52]: Det er to representantforslag – om betre arbeidsvilkår på sjukehus og tiltak for å rekruttera og behalda fleire tilsette i helse- og omsorgstenesta – og eg tel at det er heile 45 forslag, så det er eit veldig stort engasjement. Eg vil ta opp berre nokre få forhold.

I replikkvekslinga viste statsråden til Voss sjukehus som eit glimrande akuttsjukehus, og det er eg heilt einig i. Det som etter mitt syn gjer at det er glimrande, er at sjukehuset har fått behalda sin stadlege leiar frå sidan før helseføretaksmodellen. Det er eit sjukehus som har overlevd systemet, og dei har hatt ein leiar som har hatt ansvaret for alle tilsette på Voss sjukehus. Det trur eg er nøkkelen til å rekruttera: at ein har ei stadleg leiing som har ansvaret, som har kontakt, og som personalet kan venda seg til. Det meiner eg må gjerast som ein modell òg for alle andre sjukehus i Noreg.

Det er eit forslag her, forslag nr. 2, om å be regjeringa sørgja for ei endring i korleis nye sjukehus vert planlagde, slik at dei tilsette får tilgjengelege kontor, pauserom, kvilerom og garderobar. Det er eigentleg ganske sørgjeleg at vi faktisk må fremja eit forslag om noko sånt, men dessverre er det ein realitet. Det er altfor mange helsepersonell på sjukehus som opplever akkurat dette, og det er så totalt unødvendig. Her veit dei private mykje betre – når dei rekrutterer helsepersonell, er det kanskje

sånne ting ein får tilrettelagt betre. Det har med helseføretaksmodellen å gjera: Vi byggjer for små sjukehus på grunn av det systemet ein er underlagt under rekneskapslova, men dette må ein faktisk sørgja for om ein skal behalda helsepersonell i det offentlege i framtida.

Det er to forslag som har vorte debatterte. Det er forslag nr. 3, om å laga eit nasjonalt program for auka grunnbemanning i helse- og omsorgstenesta. Eg har sjølv sett i kommunar som har auka grunnbemanninga at det har ført til fleire heile stillingar, at sjukefråværet har gått ned, og at ein har kunna seia opp bemanningsbyråa. Dette treng ein eit nasjonalt program for. Det gjeld òg forslag nr. 8, om å leggja til rette for gode praksisplassar, og om ei plikt for kommunane til å ta del i utdanninga av helsepersonell.

Når det gjeld dei to siste forslaga som er fremja av SV, må eg berre seia at dette var Senterpartiets forslag som vi fremja i 2021. Eg synest det er veldig gode forslag, for eg har skrive dei sjølv. Det er ordrett dei same forslaga, så det skulle berre mangla at vi ikkje stemte for dei i dag. Den gongen stemte òg Arbeidarpartiet for dei to forslaga.

Bård Hoksrud (FrP) [12:24:06]: Jeg er litt overrasket over dette løse forslaget som plutselig rauset inn, for det er ganske omfattende, for å si det forsiktig. Man skal vel kanskje være litt raus nå, for det har vært hektisk, med masse saker som kom i tolvte time. Samtidig legger man altså her fram et forslag fra regjeringspartiet, og i replikkrunden er statsråden ikke så veldig entusiastisk for forslaget. Han sier egentlig at man følger opp det aller meste av det, så man behøver egentlig ikke dette forslaget.

Jeg hadde tenkt å lytte med litt godvilje for å høre om jeg skulle støtte dette forslaget eller ikke. Jeg synes det ligger mye selvfølgeligheter i dette forslaget. Det er mye som er helt greit, men jeg liker ikke at det alltid er sånn at man skal lage så mye planer og strategier og alle de tingene der. Jeg vil at det skal være handling, at vi faktisk kommer i gang og gjør noe. Derfor kommer nok Fremskrittspartiet til å stemme imot – selvfølgelig da også litt med tanke på statsrådens mindre entusiasme for forslaget. Han sier faktisk at dette er noe Arbeiderpartiet og SV har fremmet i Stortinget, så jeg begynner nesten å lure på om dette handler om at Arbeiderpartiet skal være snille med SV – og få inn masse, masse ord. Jeg er mer usikker på hvordan det kommer til å bli fulgt opp med handling, og derfor ender vi nok med å stemme imot.

Presidenten [12:25:29]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [12:25:34]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om en bærekraftig og mer effektiv helsetjeneste (Innst. 355 S (2024–2025), jf. Dokument 8:200 S (2024–2025))

Presidenten [12:25:47]: Etter ynske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til replikkar med svar etter innlegg frå medlemer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [12:26:12] (ordfører for saken): Takk til komiteen for arbeidet i en sak som omhandler store og viktige spørsmål for helsetjenesten vår. Her snakker vi om bærekraft og kapasitet, og om hvordan vi skal klare å møte et økende behov for helsehjelp med færre tilgjengelige hender og stadig mer komplekse pasientbehov.

Forslagsstillerne peker på flere grep de mener må til: ta i bruk mer kapasitet hos private aktører, få på plass ny teknologi raskere, utdanne flere helsearbeidere og gjennomgå ansvarsfordelingen i helsetjenesten. Forslagsstillerne har gjort en god jobb med å kartlegge symptombildet i helsetjenesten, men som vi vet fra helsetjenesten, er det ikke alltid så enkelt å gå rett fra observasjon til rask kur i møte med en kompleks diagnose, særlig når vi står overfor et så sammensatt system.

Komiteen har behandlet saken, og et flertall viser til at flere av forslagene allerede er under arbeid eller til vurdering. Mange av disse temaene er en del av arbeidet med Nasjonal helse- og samhandlingsplan og pågående politikkutvikling. På den bakgrunn går flertallet imot forslagene.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at helsetjenesten skal være bærekraftig og tilgjengelig. Det betyr at vi må tenke nytt, men vi må også stå fast ved noen viktige prinsipper. Kristelig Folkeparti mener det offentlige helsevesenet skal være grunnmuren. Det betyr ikke at alt skal løses i offentlig regi. Vi mener det er klokt å bruke ideelle og private aktører der de har bedre tilgjengelighet og kapasitet, innenfor rammer som sikrer likebehandling og rettferdig fordeling.

Vi må også bruke ressursene smartere. Det handler om bedre bruk av teknologi, det handler om samspillet mellom sykehus, fastleger og kommuner, og det handler om å løfte hele laget, ikke bare ett og ett ledd.

Kristelig Folkeparti støtter tilrådingen i saken, men vil samtidig understreke viktigheten av å bruke både de teknologiske og de menneskelige ressursene våre godt og sørge for at helsetjenesten er bærekraftig, både økonomisk og menneskelig.

Even A. Røed (A) [12:28:40]: Det er viktigere enn noen gang at vi sikrer at vår felles helsetjeneste henger sammen. Sammen må vi bidra til at vi bruker ressursene så effektivt som mulig for å få ned ventetidene. Det som har skjedd siden dette forslaget – og for så vidt også det forslaget vi behandlet tidligere i dag –ble sendt inn, er at ventetidene nå ikke bare er på vei ned, men de har i mange tilfeller gått ned, og gjennom Ventetidsløftet har det blitt gjort grep både økonomisk, organisatorisk og knyttet til hvordan vi bruker både ideelle og private.

Det er ingenting i veien med at helsetjenesten i perioder hvor det er stort behov for det, benytter seg av ledig kapasitet hos private. Det har vi også åpnet for. Det har i tillegg vært åpnet for å bruke utstrakt kvelds- og helgeåpne poliklinikker, som gjør at personell som ønsker det, kan jobbe ekstra i den offentlige helsetjenesten også. Når vi vet at det er mange som jobber i både det offentlige og det private, er det bra at de også kan bruke sin kapasitet i det offentlige.

Denne regjeringen har vært opptatt av at vi ikke vanner ut den offentlige helsetjenesten, at ansvaret er tydelig plassert, og at det er de faglige vurderingene av kapasitet og behov som avgjør hvorvidt vi skal benytte oss av offentlige eller private tilbud. Det må da være en forutsetning at det som er sykehusenes behov, faktisk er pasientenes behov. Sykehusene er til for å behandle pasienter. Derav må også de faglige vurderingene gjøres knyttet til hva som er pasientenes behov.

Når det i Stortinget skal vedtas at man skal bruke mer eller mindre private tjenester eller settes av enkeltsummer for å øke andelen som brukes av private helsetjenester, er det egentlig bare ideologisk drevet. Det er ikke faglig drevet. Det som er den pragmatiske løsningen, er å finne en middelvei, og den mener jeg Arbeiderparti-regjeringen har klart å finne. Målet er at vår felles helsetjeneste skal være en samlet helsetjeneste, der folk får behandling prioritert etter demokratisk vedtatte prioriteringskriterier, der det ikke er private aktørers ønske om å bidra som styrer hvorvidt de skal levere tjenestene, men det reelle behovet for å bruke private helsetjenester i helsetjenestene våre. Da vil vi sikre oss at helsetjenesten i framtiden er effektiv og rettferdig fordelt, offentlig finansiert og offentlig styrt – ikke styrt ut fra ønsket om å bidra, men etter hvilket behov det er. Da styres det også etter pasientens beste.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [12:31:25] (komiteens leder): Det er en slags tråd gjennom en del av de sakene vi behandler i dag. Det er mange av de samme utfordringene som pekes på, og mange av de samme løsningene vi presenterer fra våre ulike politiske standpunkter. Takk til Fremskrittspartiet for å fremme dette forslaget. Det viser hvor ulikt vi her i stortingssalen ser på hvordan vi skal løse de store utfordringene fremover, og så får velgerne mulighet 8. september til å avgjøre om de ønsker en regjering som har en annen løsning enn dagens regjering, en regjering som ikke skal samarbeide med Rødt og SV om å få flertall for budsjetter og politikk, som jo er partier som ønsker å fase ut kommersielle aktører, og at den offentlige helsetjenesten kun skal handle om offentlige sykehus. Det mener ikke Høyre.

Vi mener at vi skal ha en sterk offentlig helsetjeneste, det har jeg også sagt tidligere i dag, men det er helt åpenbart at vi må løse utfordringene sammen, også i et samarbeid med private og ideelle aktører. Vi kan ikke bruke dem som en redningsplanke når det er krise. Jeg vil si at Ventetidsløftet er en slags kriseløsning på feilslått arbeiderpartipolitikk i tre år, hvor man ikke hadde ambisjoner om å få ventetidene ned, og man innså ett år før valget at dette er problematisk. Det er jo dypt problematisk for de menneskene det gjelder, som ikke får helsehjelp, som står i kø, og som venter.

Det er prisverdig at det gir resultater, men det er resultater som er skapt av det både tillitsvalgte og ansatte er bekymret for. Noen har til og med kalt det rovdrift på ansatte. Det er mange som er bekymret for at belastningen har vært svært høy i sykehusene, spesielt nå, knyttet til Ventetidsløftet. Det er også veldig mange som er bekymret for at det oppstår nye køer, litt usynlige køer, interne køer på sykehusene. Det som hjelper for pasienter, er en operasjon eller en behandling. Det er ikke den første konsultasjonen når man krysses av på listen som er fullføring av å få hjelp for et stort helseproblem.

Nå behandler vi representantforslag etter representantforslag. Det er bra, men de store linjene i disse spørsmålene legger vi i budsjettene og i Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som denne regjeringen har lagt frem, og Nasjonal helse- og sykehusplan, som vår regjering la frem. Jeg vil derfor peke på at Høyre vil støtte forslagene, og jeg vil ta opp de forslagene, men vi støtter ikke de andre forslagene i saken.

Presidenten [12:34:28]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [12:34:46]: Dette forslaget handlar om ei berekraftig og meir effektiv helseteneste. Eg vil innleiingsvis seia nokre ord om at eg meiner debatten om kva ei helseteneste eigentleg er, vert veldig smal. Helsetenesta, og spesielt spesialisthelsetenesta, har eit oppdrag som går langt utover den daglege drifta. Dei er heilt sentrale i den norske velferdsmodellen og i den

nasjonale beredskapen. Spesialisthelsetenesta er vår aller største velferdsteneste. Ho er òg viktig for å jamna ut levekår. No får vi ein ganske smal debatt om ventelister og pasientbehandling. Det er veldig viktig, men vi må òg sjå det i eit større lys.

Når Høgre og Framstegspartiet kritiserer dagens regjering for ikkje å bruka nok kommersielle og andre private og meiner, som eit forslag, at vi skal ta i bruk all ledig kapasitet hos private, er det ganske oppsiktsvekkjande. Ein kan sjå på tala for korleis bruken av private, ideelle og kommersielle har vore – dette kan ein lesa i rapporten frå avkommersialiseringsutvalet, statistikken der treng ein iallfall ikkje å vera ueinige om. Der står det at ein i 2022 brukte 5 pst. kommersielle og 6 pst. ideelle i spesialisthelsetenesta. I 2017, da Høgre og Framstegspartiet styrte, var det akkurat same prosentandel for kommersielle og 1 pst. meir ideelle – 7 pst. Om det er noko ein skulle vera bekymra for, er det nedgangen av ideelle private. Bruken av kommersielle er ganske stabil.

Når ein da lagar ein veldig stor debatt om at ein her er så veldig ueinige om bruk av kommersielle, og at ein har heilt andre løysingar, er det ikkje truverdig. Eg er mykje meir bekymra for ein del andre velferdstenester der det er veldig stor bruk av kommersielle, f.eks. innan barnevern, der over 50 pst. er i privat regi, og der vi verkeleg har behov for å styrkja det offentlege tilbodet.

På helseområdet er det viktig at vi styrkjer det offentlege tilbodet. Etter Senterpartiets syn har vi i dag eit ganske fint nivå for bruk av private løysingar – som vi skal styra gjennom samarbeid og avtaler med det offentlege, og ikkje slik Høgre og Framstegspartiet meiner, at det skal vera fritt fram i ei ordning som den vi skal diskutera i neste sak. Desse pengane som går til private, kjem jo ikkje med ekstraløyvingar. Det vert tatt frå dei offentlege sjukehusa, noko som gjer at vi snart kan vera på brestepunktet med tanke på om det offentlege vert ein attraktiv arbeidsplass for alle dei gode helsefolka vi har i dette landet.

Eg tar opp forslaga Senterpartiet er med på.

Presidenten [12:37:50]: Representanten Kjersti Toppe har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Bård Hoksrud (FrP) [12:38:04]: Det var morsomt å høre på foregående taler. Hun pratet om 2017 og andelen kommersielle og andelen private, men verden så jo helt annerledes ut med tanke på hvor lange ventelister vi hadde i landet. Det var fordi man var positiv til å åpne opp for at private skulle få flere muligheter.

Fremskrittspartiet har fremmet dette forslaget fordi vi ser at helsevesenet står overfor en varslet bemanningskrise som allerede merkes i hverdagen. Sykepleiere er den yrkesgruppen det er størst mangel på i Norge. Nav anslår at vi mangler nærmere 14 000 helsearbeidere, og ifølge perspektivmeldingen kan vi komme til å trenge over 180 000 fram mot 2060.

Dette er ikke bærekraftig, og derfor må vi handle nå og se på nye løsninger og muligheter. For det første: Vi må utdanne flere selv. Norge har et ansvar for å dekke mer av eget behov. Derfor har vi i Fremskrittspartiet satt av penger til flere LIS1-plasser i vårt alternative budsjett, og vi støtter en betydelig satsing på helseutdanning. Vi må også organisere tjenestene smartere. I dag bruker vi ikke ressursene våre effektivt nok. Ortopeder i det offentlige opererer to til tre hoftepasienter i uken, mens de i det private kan operere fire til seks om dagen – samme lege, samme kompetanse, men helt ulik effektivitet. Det viser at problemet ikke bare er kapasitet, men også hvordan vi organiserer og gjennomfører.

Teknologibedrifter som Deepinsight har vist at kunstig intelligens kan øke operasjonskapasiteten, redusere ventelister og frigjøre tusenvis av arbeidstimer. Dette har allerede fungert veldig bra på Lovisenberg. Hvorfor kan vi ikke ta det i bruk på flere sykehus? DNV Imatis, som brukes for å kunne jobbe smartere og bedre ved Sykehuset Østfold, har vært bra både for de ansatte og for pasientene, og funker som bare det, men det er fortsatt vanskelig å få det inn på flere av sykehusene våre.

I motsetning til Senterpartiet, som ikke vil bruke mer penger, har Fremskrittspartiet ønsket å bruke mer penger slik at vi kan bruke den ledige private kapasiteten, og har foreslått over 1,2 mrd. kr ekstra til sykehusene og til kjøp hos private. Som sagt, for Fremskrittspartiet handler ikke dette om ideologi, det handler om pasientene og om å få mest mulig igjen for pengene og mest mulig behandling.

Samtidig med anbudssystemet i helsesektoren gjennomgås rotet rundt rusfeltet i Helse sør-øst, og ekskludering av nye aktører i fristbruddordningen skaper usikkerhet og hindrer innovasjon. Staten må være en seriøs og forutsigbar bestiller, ikke en bremsekloss.

Jeg mener tiden er inne for en helhetlig reform. Vi trenger flere helsearbeidere, ja, men vi må også bruke de vi har, smartere. Vi må løfte teknologien, rydde opp i anbudssystemet og legge til rette for at både offentlige og private aktører kan bidra. Dette er realistiske, ansvarlige og nødvendige grep for å møte framtidens helseutfordringer.

Jeg tar opp forslagene Fremskrittspartiet har alene.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har teke opp dei forslaga han refererte til.

Seher Aydar (R) [12:41:13]: Løsningen for å sikre et bærekraftig helsevesen er ikke å åpne for flere kommersielle aktører, slik Høyre og Fremskrittspartiet vil. Vi må heller styrke vårt felles helsevesen, et helsevesen der

alle er sikret helsehjelp helt uavhengig av geografisk, sosial og økonomisk bakgrunn.

Fellesskapets midler må bli brukt til å ruste opp bemanningen, styrke de offentlige helsetjenestene våre og ikke minst sørge for bedre arbeidsplasser for folk som jobber i sykehusene våre.

Velferdstjenesteutvalget ble nevnt her. Jeg har lyst til også å vise til en annen statistikk som kommer fram der. Hvis vi ser på spesielt kommunehelsetjenesten, ser vi en enorm vekst: en større vekst av utenlandske oppkjøpsfond på bekostning av ideelle aktører. Det er først og fremst de ideelle som blir spist opp av de kommersielle, så det virker som dette ikke nødvendigvis handler om alle gode krefter, men om kommersielle krefter, også på bekostning av ideelle, med negative konsekvenser for det offentlige.

Når kommersielle får penger gjennom det offentlige, skaper det større rom for at de vokser. Samtidig tilbyr de kun tjenester til folk som kan betale for det. Det er penger som var ment til fellesskapet, og vi må ikke glemme at hele poenget med de helsekronene er at folk skal få mest mulig helse. De offentlige sykehusene våre har et samfunnsoppdrag. Det er det som skiller de offentlige sykehusene våre fra alle de andre. De har et samfunnsoppdrag, og det er et oppdrag de kommersielle aktørene ikke har. Det tror jeg vi glemmer litt når vi hører på Fremskrittspartiet og Høyre. Det er viktig å huske, for det er sånn det er.

Jeg har lyst til å referere fra Sykepleierforbundets høringsinnspill, der de sier at private helseaktører ikke er løsningen for å redusere belastningen på det offentlige helsevesenet. Jeg skal sitere:

> «Konkurranseutsetting og profittbasert privatisering er etter NSFs syn ikke forenlig med prinsippet om god ressursutnyttelse, lik tilgang til helsetjenester, forsvarlig arbeidsmiljø og tariffestede rettigheter for de ansatte.»

Det er Rødt helt enig i. Det er verdt å minne om at de kommersielle er avhengige av de samme ressursene og det samme personalet som det offentlige, og at forslaget fra Fremskrittspartiet ikke har støtte blant de folkene som jobber i helsevesenet vårt.

Til slutt: Jeg klarer ikke å dy meg og har lyst til bare å si noe om det representanten Wilhelmsen Trøen var inne på, at Ventetidsløftet er et krisetiltak for en arbeiderpartipolitikk som ikke har fungert. Jeg må si at det er mye jeg har kritisert denne regjeringen for, men veldig mange av problemene ble jo skapt i den regjeringen Høyre ledet tidligere, og som dessverre ble litt videreført. Problemene er mye eldre enn denne regjeringen. Det er skiftende regjeringer som har ansvaret for dem, men det må absolutt ryddes opp.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:44:19]: La meg først si at vi er heldige i Norge, for vi har sannsynligvis blant de aller beste helse- og omsorgstjenestene i verden. Det er ikke tilfeldig at det har blitt sånn. Det er et resultat av politisk arbeid, politiske reformer, evne til å satse og at man hele tiden har bygget ut velferdsstaten bit for bit og steg for steg basert på noen viktige verdier, bl.a. at alle skal ha tilgang til gode tjenester, at tjenestene skal være tilgjengelige over hele landet, og at det skal være dyktige fagfolk som jobber der.

Vi har utfordringer i vår helsetjeneste. Det er ingen tvil om at ventetidene har vært altfor lange for for mange pasienter. Det er ingen tvil om at det enkelte steder er altfor vanskelig å få tak i helsepersonell. Det er helt sikkert eksempler på helsepersonell som ikke opplever å ha en god arbeidshverdag. Derfor må vi kontinuerlig være opptatt av hvordan vi kan fornye, forsterke og forbedre helsetjenestene våre, slik at de også i framtiden skal kunne være verdens beste. Det fortjener den norske befolkningen.

Jeg har lest Fremskrittspartiets forslag med interesse og sett på: Hva er det her som er nytt, hva er det vi er enige om, og hva er det vi er uenige om?

La meg knytte noen kommentarer til noen av forslagene. Jeg er for at vi samarbeider med ideelle og private for å redusere ventetidene i sykehusene, og det gjør vi også. Bare siden Ventetidsløftet ble inngått, er det inngått avtaler for over 300 mill. kr for private. Der hvor det er særskilte ventetidsutfordringer, er det – så vidt meg bekjent – ikke slik at private står klar med et tilbud det offentlige ikke har. Hvis dette skulle være feil, vil jeg oppfordre de private aktørene til snarest å ta kontakt med sitt nærmeste offentlige sykehus, for jeg er ganske sikker på at de vil være interessert i å nyttiggjøre seg av den kompetansen og kapasiteten.

Så står det at vi skal gjennomgå ansvarsforholdene. Vel, vi har jo jobbet intenst med ansvars- og oppgavedeling. Det har vært en egen gruppe i Ventetidsløftet der alle fagforeningene som utgjør Ventetidsløftet, har vært med, hvor vi har vært enige om både premisser for ansvars- og oppgavedeling og eksempler på oppgaver som kan deles. Dette er nå sendt ut i sykehusene for implementering. Hvis representantene er opptatt av det store bildet når det gjelder ansvarsdeling – hvem gjør hva av kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten – er nettopp det reforminitiativet vi nå har tatt for å bygge ned barrierene mellom disse tjenestene, svaret på det.

Representantene ønsker at vi skal ta i bruk ny teknologi, og det er jeg helt enig i. De teknologiene representantene viser til, er gode, flotte teknologier som tas i bruk i våre felles sykehus nå. Vi har også hatt en egen arbeidsgruppe i Ventetidsløftet som de samme partnerne har vært med i, som også har identifisert et tjuetalls tek-

nologier som er nøkkelferdige, som er hyllevare, og som raskt kan tas i bruk. Jeg forutsetter at når vi har styrket sykehusene med nesten 6 mrd. kr i år, må deler av dette også brukes til å ta i bruk ny teknologi.

Mye av dette jobber vi med, men forutsetningen må være at det er fellesskapets sykehus som prioriterer ressursbruken. Det er da vi får rettferdighet i tjenestene.

Presidenten [12:47:22]: Det vert replikkordskifte.

Kjersti Toppe (Sp) [12:47:40]: Senterpartiet har lagt inn eit forslag der vi ber regjeringa om å følgja opp rapporten frå Grimstad-utvalet og fremja ein plan for vidare opptrapping av norsk medisinutdanning. Bakgrunnen er det faktum at det no er veldig vanskeleg å få tak i spesialistar ved norske sjukehus, ikkje berre ved lokalsjukehus, med òg ved dei store universitetssjukehusa. Dette er kanskje det viktigaste grepet vi sjølve kan ta for å gjera situasjonen litt betre og gjera det litt tryggare i framtida.

Grimstad-utvalet hadde ei tilråding om at vi måtte auka til 80 pst. utdanning i Noreg. Spørsmålet mitt til statsråden er korleis regjeringa følgjer opp rapporten frå Grimstad-utvalet.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:48:33]: Takk for et viktig spørsmål.

Det er, som representanten sier, helt avgjørende at vi utdanner nok helsepersonell, herunder leger, for å opprettholde en helsetjeneste i verdensklasse. Regjeringen, slik den så ut for inntil noen måneder siden, med Senterpartiet, har langt på vei fulgt opp Grimstad-utvalgets rapport gjennom å øke kapasiteten i utdanningen, og målet vårt er at vi skal fortsette å øke kapasiteten. Det er fortsatt noe avvik fra det som er målbildet litt fram i tid, og det antall plasser vi har i dag.

Spørsmålet om hvor mange utdanningsplasser en etablerer, er noe man rett og slett må komme tilbake til i de årlige statsbudsjettene. Jeg husker ikke akkurat tallet, men vi er i hvert fall godt på vei mot Grimstad-utvalgets anbefalinger. Vi er likevel ikke ferdige; vi må fortsette å prioritere dette i de budsjettprosessene som kommer framover.

Kjersti Toppe (Sp) [12:49:23]: Eg vil ønskja statsråden lukke til med det, for det er veldig viktig. Vi er ikkje heilt i mål, men det har vorte betre.

Eg har òg eit spørsmål som gjeld noko av det same. Det gjeld utdanning av generalistar i sjukehus. Eg var på besøk på Stord sjukehus, eit lokalsjukehus i Hordaland, der det var ein klar beskjed til meg om at dette måtte eg ta opp, for slik eg forstår det, er det ikkje attraktivt nok for unge legar gå inn i ei generalistutdanning, sjølv om det er tilrettelagt for det – ein får altså ikkje nok søkjarar. Det er alvorleg dersom det stemmer. Eg har ikkje gått inn i detaljane, men eg vil iallfall spørja statsråden om han ser på korleis dette med å utdanna generalistar på sjukehus er i prosess, og om han er einig i at det er viktig.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:50:26]: Svaret på det er ja. Som jeg også sa til representanten Mossleth tidligere, er det noe vi vil prioritere, for vi er helt avhengig av det i egentlig alle deler av helsetjenesten vår, men det er spesielt viktig på de mindre stedene og de mindre sykehusene. Vi har vært tydelige overfor helseforetakene på at de skal prioritere å bygge opp den kapasiteten som er nødvendig, og hvis det er behov for andre tiltak for å sørge for at det faktisk skjer, er vi positive til det.

Jeg kjenner ikke det konkrete eksempelet fra Stord sykehus, så det får vi eventuelt undersøke nærmere, men ja til generalistkompetanse. Det er avgjørende for å opprettholde et godt tjenestetilbud over hele Norge.

Bård Hoksrud (FrP) [12:51:25]: Statsråden har pratet mye om Ventetidsløftet. Hva tenker statsråden om at man gjennom helseforetakene nå betaler 5 000 kr ekstra i timen per time for en lege? Det betyr at hvis en lege jobber ti søndager og ti lørdager og har ti timer hver dag, så tjener legen altså en halv million kroner ekstra bare i overtid. Det er ledig kapasitet i det private som sannsynligvis er mye billigere, men fordi man er så imot private, eller i hvert fall skeptisk til private, velger man altså å bruke så mye offentlige penger man egentlig kunne brukt bedre ved å få mer pasientbehandling ved å bruke det private.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:52:06]: Lønn er et forhold mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Da tallet 5 000 ble nevnt i mediene fra en av de private aktørene, sjekket jeg litt rundt, bl.a. med Legeforeningen. De sier at de overhodet ikke kjenner seg igjen i de tallene, og at deres medlemmer har inngått avtaler på langt lavere nivåer enn det – men det er, som sagt, et forhold mellom arbeidsgiver og arbeidstaker.

Det jeg synes er litt rart, er at Fremskrittspartiet, og for så vidt også partiet Høyre, er veldig indignert over at jeg lar ansatte som jobber i det offentlige, få lov til å jobbe ekstra 100 pst. frivillig mot god betaling, mens de synes det er helt greit at de selger fritiden sin til de private. Jeg har ikke noe imot at de selger fritiden sin til private heller, men jeg mener det i hvert fall må være sånn at de får muligheten til å bidra ekstra i de offentlige sykehusene, der de faktisk jobber.

Vi har sannsynligvis aldri kjøpt mer privat kapasitet enn det vi gjør nå, og på de områdene der det er størst ventetidsutfordringer i det offentlige sykehuset nå, har ikke det private nok å stille opp med. Hadde de det, had-

de helseforetakene våre brukt mer av den kapasiteten, det er jeg helt trygg på.

Bård Hoksrud (FrP) [12:53:10]: Jeg synes det er kjempebra at leger og annet helsepersonell i det offentlige får muligheten til å jobbe ekstra, men veldig mange av dem er frustrerte og føler at det ikke lenger er frivillig, og at det faktisk blir en tvang å jobbe. Den frivilligheten føler man kanskje ikke at er så frivillig.

Jeg har lyst til å utfordre statsråden. Vi har nå hatt en anbudsprosess i Helse sør-øst. Det ser nesten ut som en slagmark, hvor det ser ut som Helse sør-øst står igjen som en brennende ruin på slutten. Først tapte de rettssak mot dem som egentlig vant anbudet, så har de tapt mot dem som tapte anbudene, og man vet vel egentlig ikke helt hvor man står.

Spørsmålet nå er hvordan statsråden har tenkt å følge opp dette. Vil det at man nå kanskje må betale mye mer penger enn det man egentlig hadde forutsatt, og det som lå inne i budsjettene, kunne gå ut over andre pasienter som trenger behandling?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:54:10]: Det er noe med den anbudsprosessen som ikke skulle vært sånn, og derfor har den vært gjenstand for en rettsprosess også. Det er Helse sør-øst som har planlagt og gjennomført den anskaffelsen og må lære av det, selvfølgelig.

Det er ikke bra når det blir såpass mye usikkerhet, først og fremst for pasientene, men jeg vil også si for de ansatte og de private virksomhetene i seg selv, fordi alle fortjener mest mulig forutsigbarhet. Alle får gå i seg selv og lære av de feilene som er gjort.

Det gjennomføres også andre anbudsprosesser som går veldig bra, og det er nå engang sånn at når vi skal bruke milliarder av skattebetalernes penger på å kjøpe private tjenester, må vi følge spillereglene som er i norsk lov. Da må det være konkurranse mellom tilbydere, som sikrer at vi får det beste tilbudet til lavest mulig pris, at det er høy kvalitet, at vi er sikre på at det er dyktige folk som står bak dette. Jeg er helt åpen for og vårt parti har på sitt landsmøte gått inn for å se på om det er måter å forbedre dette systemet på. Det kan vi gjerne diskutere, men nå må denne konkrete anskaffelsen få gå sin gang.

Bård Hoksrud (FrP) [12:55:14]: Det er ikke bare denne prosessen i Helse sør-øst som har vært skandaløs. Også når det gjelder rehabiliteringsfeltet var man i full gang og holdt på med noe av det samme. Det har Helse sør-øst nå valgt å stoppe opp. Det har vært varsler mot ledelsen i Helse sør-øst og varsler mot ansatte i Helse sør-øst rundt en prosess som fra utsiden ser ut som amatørskap, og som en så stor virksomhet som Helse sør-øst åpenbart ikke burde ha klart å komme inn i.

Hvordan følger statsråden konkret opp dette nå for å sørge for at det ikke skjer igjen? Det er statsråden som er øverste ansvarlige og lar dette få lov til å holde på. Det kan få store konsekvenser både for ansatte og ikke minst for pasienter, spesielt innenfor rehabiliteringsfeltet, hvor man nå egentlig ikke vet hva som kommer til å skje den neste tiden, eller når et eventuelt nytt anbud kommer.

Statsråd Jan Christian Vestre [12:56:08]: Det er helseforetakene som gjør disse anbudsprosessene, og som må svare for de feilene som eventuelt er gjort. Når det gjelder anskaffelsen på rusfeltet, er det noe som går for domstolene, så den saken må bli avsluttet først, og så får vi se på om det er noe ved dette, lærdommer ved dette, som gjør at vi også skal se over regelverk, praksis eller hvordan det fungerer.

Man kan gjerne trekke fram de tilfellene hvor det ikke har fungert så bra, men det er også mange anskaffelser og anbudsrunder som fungerer utmerket godt. Det er litt viktig å huske på det også.

Jeg er grunnleggende positiv til at også ideelle og private får bidra, men da er det veldig viktig at det er ordentlig konkurranse, som sagt, og at vi sørger for at skattepengene brukes på en mest mulig effektiv måte. Det er mange fordeler med å ha langsiktige avtaler, og en del av disse anbudsprosessene er kontrakter over tid. Helseforetakene må vurdere hva som er hensiktsmessig avtalelengde, litt avhengig av hvilken anskaffelse det er snakk om. Det viktigste er at pasientene våre får god helsehjelp.

Presidenten [12:57:11]: Replikkordskiftet er avslutta.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [12:57:18]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om fritt brukervalg (Innst. 353 S (2024–2025), jf. Dokument 8:201 S (2024–2025))

Presidenten [12:57:30]: Etter ynske frå helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til replikkar med svar etter innlegg frå medlemer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:58:00] (ordfører for saken): Vi behandler i dag et representantforslag om fritt brukervalg. Først har jeg som saksordfører lyst til å takke komiteen for samarbeidet i saken. Jeg regner med at de enkelte partigruppene vil redegjøre for sitt synspunkt i saken.

Høyre er opptatt av å organisere helse- og omsorgstjenesten med utgangspunkt i pasienten og brukeren og ikke med utgangspunkt i systemet. Veldig ofte er det ikke slik at alle tjenester det offentlige har, passer den enkelte bruker og pasient. Da er det viktig at vi har et supplement å spille på i den offentlige helse- og omsorgstjenesten. Der er private og ideelle aktører veldig viktig for at vi skal sørge for det. Pasienter og brukere er ikke like. Pasienter og brukere har ulike behov, og da må vi sørge for at vi har en helsetjeneste som ivaretar det på en god måte. Det er også grunnen til at Høyre er for at vi skal ha mer valgfrihet og mangfold i helse- og omsorgstjenesten, for vi har tillit og vil at folk skal få lov til å bestemme mest mulig over egen hverdag.

I 2021 innførte Solberg-regjeringen godkjenningsmodellen for fritt brukervalg. Det var et nasjonalt og standardisert regelverk som bidro til at kommuner som ønsket å innføre fritt brukervalg, kunne gjøre det på en rask, effektiv og enkel måte, og de måtte ikke bruke masse kommunale ressurser på å utrede, tilpasse og det ene og det andre. Et veldig godt eksempel er Tromsø kommune. De vedtok innføring av fritt brukervalg i 2012, men det kom ikke i gang før i 2015. Det tok hele tre år fordi man var nødt til å lage et helt eget system for å kunne bidra til akkurat det.

Dessverre valgte Støre-regjeringen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet å avvikle godkjenningsmodellen for fritt brukervalg. Vi ser at en rekke kommuner nå innfører fritt brukervalg, og de kommunene må altså bruke mye ressurser på å gjøre utredninger istedenfor å kunne bruke det nasjonale og standardiserte regelverket som Solberg-regjeringen fikk på plass. Det er jo penger som kommunene heller kunne ha brukt på å sørge for en god eldreomsorg.

Høyre støtter mye av intensjonen i Fremskrittspartiets forslag, men vi mener at det ikke skal være slik at vi skal pålegge kommunene dette. Vi mener at en skal sørge for at en har et nasjonalt og standardisert regelverk kommunene kan benytte seg av hvis de ønsker å gjøre det, istedenfor å gjøre denne lange utredningsjobben det her er snakk om.

Med det tar jeg opp forslaget Høyre er med på i saken.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:00:42]: Representanten Erlend Svardal Bøe har tatt opp det forslaget han refererte til.

Tove Elise Madland (A) [13:01:03]: Saka om fritt brukarval og oppheving av ordninga blei behandla i vårsesjonen i 2022. Under arbeidet med Prop. 63 L for 2021–2022 og på bakgrunn av høyringsfråsegnene den gong kom det klart fram at det var lite støtte til ordninga om fritt brukarval. Ordninga svarte heller ikkje på dei utfordringane den kommunale helse- og omsorgstenesta stod overfor og framleis står overfor i dag. Det blei raskt klart at ordninga med fritt brukarval var ei ordning som skapte meirarbeid for den enkelte kommune. Ordninga måtte følgjast opp frå kommunen si side, og om ein aktør trekte seg, eventuelt ved ein konkurs, låg ansvaret på kommunen for å få organisert eit nytt tilbod. Dette skapar ikkje berre meirarbeid; det skapar òg ein utryggleik hos tenestemottakar. Difor ønskjer ikkje Arbeidarpartiet at våre innbyggjarar skal oppleva akkurat dette. For Arbeidarpartiet er tryggleik, hjelp og framsyn ein viktig berebjelke i vår felles helseteneste.

Å privatisera for privatiseringa si skuld, meiner Arbeidarpartiet er uklokt. Våre kommunar treng ordningar som skapar trygge rammer og framsyn, og der målet er å auka kvaliteten i tenesta. Vår helse- og omsorgsteneste er hardt pressa, og å få rekruttert nok velkvalifisert helsepersonell er ei utfordring. Difor må me bruka fagfolka våre på ein klok måte. God ressursbruk og god og effektiv oppgåvedeling er avgjerande om me skal lukkast. Det er tid for å slå ring om det helsepersonellet me har, og bruka dei rett i vår felles helseteneste.

Fritt brukarval viste seg å vera ei ordning for dei mest folkerike kommunane. Me høyrer utsegn som at det er ein marknad for det. Helsetenesta skal vera ei teneste, ikkje ein marknad. Landets kommunar er ulike. Vindafjord, med sine 9 000 innbyggjarar, og Stavanger, med sine 150 000 innbyggjarar, vil ha ulike moglegheiter. Me må sikra at alle som bur i ein kommune, stor eller liten, har moglegheita til å få gode og føreseielege helsetenester.

Ordninga med fritt brukarval viste seg ikkje å vera ei effektiv ordning. Det viste seg å vera ei ordning det var vanskeleg å manøvrera i for den enkelte. Kvar og ein som treng hjelp, skal få det, og skal ikkje måtta bruka tida si på å leita etter ulike leverandørar for å få dekt sine behov. Det me treng, er gode helsetenester med velkvalifisert personell som skapar tryggleik i kvardagen.

Bård Hoksrud (FrP) [13:03:48]: Vi lever lenger, og det er et flott gode. Flere eldre er ikke en byrde for samfunnet, det er et sunnhetstegn, men med flere eldre øker også behovet for en eldreomsorg som setter individet i sentrum, og som sikrer valgfrihet, verdighet og kvalitet, uansett hvor man bor i landet.

I dag er eldreomsorg i stor grad prisgitt kommuneøkonomi og lokalpolitisk vilje. Fremskrittspartiet mener

det ikke skal være postadressen som avgjør hvilken omsorg man får. Eldreomsorg skal ikke være et postkodelotteri, der tilfeldigheter styrer hvilke tjenester man får tilgang til. Det er ikke rettferdig, og det er ikke bærekraftig.

Derfor mener vi det er på tide å flytte finansieringsansvaret for eldreomsorgen fra kommunene og til staten. Det handler om å sikre gode, likeverdige tjenester i hele landet og et løft for en sektor som i dag bærer preg av store forskjeller.

Vi mener også at fritt brukervalg må bli en rettighet, ikke en valgfrihet for kommunepolitikere. I dag er det opp til hver enkelt kommune om de vil tilby fritt brukervalg i helse- og omsorgstjenestene. Det fører til et urettferdig system, og det er derfor vi foreslår at alle kommuner over en viss størrelse skal tilby fritt brukervalg, slik Danmark gjorde med suksess fra 2003. Når eldre har fått et vedtak om hjelp, bør de selv kunne få lov til å velge hvem som skal gi dem den hjelpen, enten det er det offentlige, en ideell aktør eller en privat leverandør. Det handler om respekt for enkeltmennesket og om å gi folk reell makt over eget liv.

Konkurranse i eldreomsorgen gir bedre kvalitet. Erfaringer fra kommuner som Oslo viser høy tilfredshet blant brukerne der det finnes reell valgfrihet. Når flere aktører konkurrerer, skjerpes fokuset på kvalitet, service og brukertilpasning i både offentlig og privat sektor.

Dette handler ikke om ideologi, det handler om frihet og verdighet for dem som har bygd landet vårt. Det handler om å gjøre eldreomsorgen bedre og mer tilpasset framtidens behov og ønsker. Fremskrittspartiet mener tiden er inne for å ta et stort skritt videre. Vi må sikre valgfrihet for alle eldre, og vi må løfte ansvaret til staten, sånn at alle eldre får likeverdige tjenester, uansett postnummer.

Jeg må bare si at dette ikke handler om å privatisere, som Arbeiderpartiet prøver å late som. Dette handler om muligheten for folk, også eldre mennesker, til å kunne få lov til å bestemme selv. Fremskrittspartiet har tro på enkeltmennesket. Vi har tro på det å kunne få lov til å velge, å få bestemme selv hvem som f.eks. skal få lov til å komme inn i hjemmet ditt, er en viktig greie.

Det morsomme er at i Oslo, hvor sosialistene styrte i åtte år, var det én ting de ikke gjorde noe med. Det var muligheten til fritt brukervalg, fordi folk var så godt fornøyde. Det er klart at når man bor i en kommune som ikke har hatt den muligheten, vet mange ikke hva de går glipp av. Det er det det handler om: å gi folk mulighet til å kunne få lov til å velge.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [13:06:45]: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp de forslagene han refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [13:07:03]: Senterpartiet kjem ikkje til å støtta dei framlagde forslaga. Det er gjort godt greie for argumentasjonen i tidlegare innlegg frå Arbeidarpartiet, men eg vil knyta nokre ord til det, for dette er ein stadig tilbakevendande debatt. Framstegspartiet forsøkjer seg på omkamp om den godkjenningsordninga som ikkje var nokon suksess.

Eg vil understreka at kommunane i dag har moglegheit til å velja ulike måtar å drifta sine helse- og omsorgstenester på, både i eigen regi, gjennom interkommunalt samarbeid eller med private leverandørar, etter det som er dagens lovgiving. Vi treng ikkje ein statleg modell som vert tredd ned over hovudet på alle kommunar, som eg trudde Framstegspartiet òg var oppteke av. Det er eit paradoks at dei sjølve vil gjera eldreomsorga heilt statleg, samstundes som dei kritiserer at kommunane ikkje gjer det Framstegspartiet ønskjer i dag.

Det å påleggja alle kommunar over ein viss storleik å ha fritt brukarval, vil ikkje fungera i praksis. Da vert det parallelle system som skal konkurrera om dei eldre. Vi har i mange saker i dag diskutert at vi manglar folk i helsevesenet. Da å tru at vi skal få til den konkurransen i eldreomsorga over heile landet – det vil uansett ikkje fungera slik.

Vi kjem tilbake til at dette faktisk er ideologi. Det handlar faktisk om privatisering. Framstegspartiet og Høgre sa i regjeringsplattforma frå 2013 rett ut at for dei partia er produksjon av velferdstenester ikkje noko anna enn som produksjon av andre varer og tenester. Det er dette som er den store forskjellen.

Det er utruleg viktig at vi får til ei betre eldreomsorg, at eldre kan vera trygge på den hjelpa dei får, og at dei òg sjølvsagt skal vera med og seia kva dei treng, og kunna velja det tilbodet dei får. Å svekkja det offentlege helsevesenet, som Framstegspartiet her gjer, vil ikkje vera til gode for dei eldre når dei treng hjelp, om det no er i heimesjukepleia eller når dei treng meir hjelp enn det.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [13:10:04]: For Kristelig Folkeparti handler denne saken først og fremst om noe så enkelt og grunnleggende som at mennesker skal få mulighet til å påvirke sin egen hverdag. Når eldre personer med hjelpebehov skal få hjelp hjemme, handler det ikke bare om tjenester. Det handler om trygghet, om tillit og om å bli sett og hørt. Da må vi gi rom for at folk kan velge hvem som skal komme inn døren deres, og hvem de ønsker å få omsorg fra.

Vi vet at eldreomsorgen i mange kommuner er under hardt press. Mange eldre får hjelp av dyktige ansatte som gjør sitt aller beste, men vi vet også at det er store forskjeller. Vi vet om eldre som får ulike hjelpere innom hver uke, som opplever liten forutsigbarhet, og som savner kontinuitet og trygghet. Vi vet at pårørende ofte må bruke mye tid på å følge opp fordi de ikke er trygge på at hjelpen faktisk kommer, eller at den er god nok.

Derfor foreslår Kristelig Folkeparti sammen med Høyre at regjeringen utarbeider et standardisert regelverk som kommunene kan bruke dersom de vil åpne for fritt brukervalg innen hjemmetjenester og hjemmesykepleie. Dette vil gjøre det enklere å tilby valgfrihet uten at hver kommune må utvikle hele systemet fra bunnen av. Dette handler ikke om å presse kommuner til å privatisere; det handler om å gi dem verktøy, og det handler om å gi brukere reell innflytelse.

Vi vet at behovene er ulike, og valgfrihet passer ikke like bra over alt, men valgfrihet må heller ikke være forbeholdt de kommunene som har sterke administrative ressurser. Derfor mener vi staten må bidra med rammer og modeller, sånn at kommunene kan tilby valgmuligheter om de ønsker det.

Kristelig Folkeparti mener at fritt brukervalg kan styrke brukernes stemme, bidra til mangfold og sikre tjenester bedre tilpasset den enkeltes behov. Det krever kvalitet hos alle aktører, offentlige, ideelle og private, men viktigst: Det setter brukeren i sentrum. Derfor støtter vi dette forslaget og synes det er beklagelig at flertallet vil stemme det ned.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:12:27]: Det er mye som fungerer bra i eldreomsorgen vår, og det skulle bare mangle, for alle som blir godt gamle i vårt land, skal være trygge på at de får god hjelp når de trenger det. Likevel er det også utfordringer, og det synes jeg det er positivt at representantene tar opp. Det er for store kvalitetsforskjeller i tilbudene fra kommune til kommune i dag. Vi vet at ikke alle kommuner klarer å tilby et tilstrekkelig antall sykehjemsplasser eller heldøgns omsorgsplasser. Vi er nødt til å bygge mer framover, men ikke bare i den spisse enden av omsorgstrappen. Vi må også sørge for at det er et mangfold av tilbud eldre kan velge blant når det gjelder boliger.

Vi er ikke flinke nok til å bruke eldre som en ressurs. Det er massevis av godt voksne folk i Norge – kvinner og menn – som sitter på erfaring og kompetanse og kan bli brukt, men som kjeder seg og ikke opplever at de er til nytte for samfunnet. Vi har fortsatt en jobb med å sørge for å få nok kvalifisert kompetanse inn i omsorgsyrkene våre, rett og slett fordi det for mange kommuner kniper til. Det er vanskelig å ha nok personale til å gi eldre god kvalitet i tjenestene.

Alt dette jobber vi med, og jeg imøteser gjerne flere forslag til hvordan vi kan styrke kvaliteten i eldreomsorgen vår. Det fortjener våre eldre.

Likevel: Det er ikke det dette forslaget handler om. Dette forslaget handler altså om noe det allerede er adgang til i gjeldende regelverk, nemlig at kommuner kan involvere private omsorgstilbydere på ulike måter hvis de ønsker det, også gjennom bruk av godkjenningsmodeller for fritt brukervalg. Derfor ser ikke jeg noen grunn til at vi skal utrede eller foreslå lovendringer innen dette området, når kommunene allerede kan gjøre det.

Vi må huske at det er de samme begrensede menneskelige ressursene som skal jobbe i både offentlig og privat helse- og omsorgstjeneste, og mangelen på kompetent arbeidskraft er ventet å bli vesentlig større i årene framover. Denne regjeringen vil prioritere å legge til rette for best mulig ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgavedeling i kommunesektoren. Vi mener at kommunene skal ha frihet til selv å bestemme hvordan de skal innrette tjenestene til innbyggerne sine, slik at vi får mer velferd for hver krone og for hver ansatt.

Jeg opplever at dette forslaget går i motsatt retning. Her ønsker man å tre én løsning nedover alle kommunene våre, og det mener jeg er feil i møte med de utfordringene vi står overfor nå.

Presidenten [13:14:54]: Det blir replikkordskifte.

Erlend Svardal Bøe (H) [13:15:10]: Det vi snakker om her, godkjenningsmodellen for fritt brukervalg, er i utgangspunktet et nasjonalt standardisert regelverk som gjør at kommunene istedenfor å utrede innføringen av fritt brukervalg, heller kunne brukt et nasjonalt system for å få til det. Nå har vi en rekke kommuner i Norge som innfører fritt brukervalg i hjemmetjenesten – Trondheim, Sandefjord, Kristiansand, Tønsberg og en rekke andre kommuner – som må bruke ressursene på å utrede denne innføringen, istedenfor å kunne bruke et nasjonalt system for å gjøre det.

Da blir mitt spørsmål til statsråden: Tenker ikke statsråden at det hadde vært klokere at disse kommunene hadde brukt de pengene på å sørge for en bedre eldreomsorg, framfor f.eks. nå å bruke store ressurser på å utrede innføring av fritt brukervalg, nettopp for å kunne spille på det offentlige, private og ideelle samarbeidet?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:16:03]: Jeg tror ikke dette er noe praktisk problem. Så vidt jeg hørte på opplistingen fra representanten, er vel samtlige av disse kommunene det vises til, styrt av Høyre. Hvis én kommune har utredet dette og ønsker å innføre dette for sine innbyggere, er det vel ikke noe problem å dele den utredningen med den neste kommunen, og så kan en gjøre det da. Vi kommer ikke til å bruke nasjonale ressurser på å innføre nasjonale regler eller gjøre noen nasjonale lovendringer som kommunene allerede i dag har full mulighet til å gjøre. Det er mye på vår liste som er vesentlig viktigere enn det, og jeg nevnte en del av de tiltakene fra Stortingets talerstol som faktisk har betydning for kvaliteten de eldre får i sin eldreomsorg.

Det er forskjeller blant partiene her. Jeg mener det er viktig at vi har en sterk, god offentlig eldreomsorg. Jeg

registrerer nå, bl.a. i kommunen jeg bor i, Oslo, at sykehjem skal konkurranseutsettes – på tvers av det eldre ønsker seg, på tvers av det pårørende ønsker seg, på tvers av det personalet ønsker seg, og da kan ikke jeg skjønne noe annet enn at det er et ideologisk eksperiment, heller enn å gjøre det som faktisk virker.

Erlend Svardal Bøe (H) [13:17:06]: Det er ikke et ideologisk eksperiment. Det handler bl.a. om Kantars helsepolitiske barometer, som viser at 82 pst. av befolkningen vil ha et tettere samarbeid mellom det offentlige og private. Det handler ikke om ideologi, det handler om hva folk ønsker i helsetjenesten vår, og de ønsker mer samarbeid mellom det offentlige og private.

Jeg kan ta et eksempel fra en Arbeiderparti-styrt kommune, Tromsø, som er min egen hjemkommune. Nå kom det fram i helgen at hjemmetjenesten i Tromsø kommune nå må kutte praktisk bistand gjennom sommeren fordi en har fått en dårligere kommuneøkonomi med Arbeiderpartiet, en har ikke nok bemanning. Til tross for det står altså private og ideelle aktører i Tromsø og sier at de kan og ønsker å bidra til at pasientene får praktisk bistand i hjemmetjenesten gjennom sommeren, men det var noe bl.a. Arbeiderpartiet avviklet i Tromsø tilbake i 2019, da vi nettopp hadde fritt brukervalg der.

Da er spørsmålet mitt til statsråden: Hva har han å si til de eldre menneskene i Tromsø som nå ikke får praktisk bistand i hjemmetjenesten, og der en ikke velger å benytte seg av et samarbeid mellom private og ideelle?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:18:10]: Det er flere kommuner som opplever krevende økonomiske tider, bl.a. fordi vi har hatt en veldig kostnadsvekst, som delvis er kompensert for.

Jeg er helt sikker på at kommunepolitikerne i Tromsø og alle andre steder gjør så godt de kan for å prioritere de ressursene, og for at eldre skal være trygge på at de får mest mulig og best mulig hjelp – det skulle også bare mangle – men det er ikke det denne saken handler om. Den handler om hvorvidt vi skal bruke ressursene vi har på å gjøre lovendringer som er unødvendige, for det er full adgang for kommunene til å gjøre dette i dag. Deler av forslaget, som representanten ikke vil snakke så mye om, for det viser et ganske stort sprik mellom Høyre og Fremskrittspartiet, handler om å pålegge kommunene å bruke denne måten å etablere virksomheter på.

Når det gjelder de eldre, er det en fordel å snakke med dem som bor på de institusjonene som nå blir konkurranseutsatt. Mitt klare bilde etter å ha vært på besøk flere steder, er at dette er noe verken de ansatte, de pårørende eller de eldre selv har ønsket seg. Da mener jeg det er feil bruk av ressurser, når vi heller burde gjort det vi kunne for å styrke kvaliteten i vår felles omsorgstjeneste.

Erlend Svardal Bøe (H) [13:19:13]: Spørsmålet mitt var hva statsråden ville si til de eldre og hjemmetjenesten i Tromsø som nå ikke får hjelp gjennom sommeren. Jeg registrerer at statsråden ikke har noe å si til dem, i nettopp en Arbeiderparti-styrt kommune, og det synes jeg er veldig trist, for dette er mennesker som har behov for hjelp.

Jeg kan referere til regjeringens bo trygt hjemme-reform. Der står det bl.a. at en skal ha tillitsbaserte tjenester, at en skal legge til grunn at ideelle og private kan bidra i helsetjenesten, som statsråden selv sa i forrige sak, men vi ser gang på gang, i sak etter sak, at regjeringen ikke har tillit til eldre: En vil ikke at eldre skal få lov til å velge selv gjennom fritt brukervalg, en stemmer ned Høyres forslag om å innføre bruker- og pårørendeundersøkelser. En avviklet altså Eldreombudet, til tross for at eldre ønsket å ha det. Vi ser på Kantars helsepolitiske barometer at 70 pst. av befolkningen mener at regjeringen ikke bidrar nok til å skape en trygg eldreomsorg.

Da er spørsmålet mitt: Hva er grunnen til at statsråden ikke har tillit slik at eldre kan få lov til å velge selv mellom det offentlige og private og ideelle, og er statsråden selv opptatt av at de skal kunne bidra inn i helsetjenesten?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:20:19]: Det er opp til kommunene om de ønsker å drive alle sykehjemmene selv, eller om de ønsker å samarbeide med ideelle og private, og dette diskuterer vi vitterlig i hver eneste lokalvalgkamp. Ulike partier har ulikt syn på dette, og det er opp til befolkningen å velge hva de mener er riktig.

Vår jobb er å sikre at vi har felles tjenester som holder høy kvalitet, som er tilgjengelige, og som er gode – bra steder å jobbe, bra steder å være, trygge steder å bo – også for de pårørende. Det er hele kvalitetsløftet vårt i eldreomsorgen. Det er bekreftet bl.a. i bo trygt hjemmereformen, som handler om de ressursene som går til kommunene for å prioritere god eldreomsorg, og i det arbeidet vi nå gjør for å utvikle nye kvalitetsindikatorer for eldreomsorgen. Vi lanserer snart et nytt system for å se hvordan det står til med kvaliteten, og alt det vi har gjort for kompetanseløft: få inn flere heltidsstillinger, mindre stoppeklokkeomsorg, mer tid til den enkelte eldre. Vi kan liste opp tiltak etter tiltak, og det er det som betyr noe for kvaliteten til de eldre, ikke at vi skal bruke lovgivningsressurser på å slå inn åpne dører.

Bård Hoksrud (FrP) [13:21:35]: Jeg skjønner at statsråden synes at det er lokalpolitikerne som skal få lov til å bestemme over vanlige folk – eldre mennesker som egentlig kunne fått frihet til det hvis vi hadde sagt klart og tydelig at de skulle få det, og hvis vi sørget for at vi fikk et regelverk som gjorde at kommunene måtte sikre at også andre kunne få levere tjenestene.

Jeg hadde egentlig tenkt være litt positiv nå, siden statsråden snakket om at vi trenger flere forskjellige typer omsorgsboliger, sykehjem osv. Noe av utfordringen er at regelverket er veldig rigid og vanskelig. For mange gir det ikke mer trygghet eller bedre tjenester å flytte til en omsorgsbolig. Noe mange kanskje gjerne skulle gjort, er å flytte til en moderne versjon av det vi før kalte aldershjem, men det er altså ikke mulig for kommunene med det regelverket man har i Husbanken nå. Er dette noe statsråden vil se på? Det vil virkelig bety mye for mange, og jeg tror det kunne gitt enda bedre tjenester for de samme pengene.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:22:40]: Takk for spørsmålet. Det var gode poenger. Dette er vi i gang med å se på, bl.a. i eldreboligprogrammet. Jeg er helt enig i at vi må se på om vi kan løse opp regelverket noe. Når det gjelder spørsmålet representanten har tatt opp med meg før også, om hva som er en omsorgsbolig og ikke, er det ganske klart definert fra Husbanken. Det skal ikke være sånn at eldre mennesker får tilbud om en omsorgsbolig, og så viser det seg at det ikke er noen omsorg der. Da er det ikke en omsorgsbolig. Dette har vi ettergått og sjekket, bl.a. etter de sakene som har vært i avisen, så jeg føler meg ganske trygg på den definisjonen.

Tradisjonelt har vi tenkt at eldre kan bo i eget hjem, kanskje med hjemmesykepleie og hjemmebaserte tjenester, ellers stiller vi opp i den andre enden av omsorgstrappen med heldøgns omsorgsplasser og sykehjemsplasser. Sannheten er at eldre er like mangfoldige som deg og meg, og like ulike, og har like forskjellige behov. Det vi trenger, er at det bygges et mangfold av ulike seniorvennlige boliger, fra ingen hjelp til mye hjelp, slik at den enkelte får muligheten til å velge tilbud som passer for seg. Det er vi nå i gang med å fase inn gjennom eldreboligprogrammet.

Bård Hoksrud (FrP) [13:23:41]: Jeg er veldig glad for at statsråden sier det.

Tømmerkaia i Skien er et prosjekt hvor private nå bygger ut omsorgsboliger for kommunen, med heldøgns tilbud i tilknytning til dette. Det er det siste av denne typen prosjekter som kommer til å bli bygd, fordi Husbanken nå sier at hvis kommunene har fått investeringstilskudd, får ikke private lov til å låne av Husbanken. Jeg vet at mange kommuner har vært i kontakt og ønsker et lignende tilbud, for de ser at dette er en kjempebra måte å gi et godt tilbud til mange eldre på. Vil statsråden, sammen med kommunalministeren – for jeg tror dette ligger på kommunalministeren – se om det kan være mulighet for at man både kan få tilskudd til kommunen og kunne låne privat for å få ned kostnadene, sånn at vanlige folk, og kanskje folk med litt dårligere råd, også har mulighet til å flytte inn i den type bolig?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:24:37]: Allerede i fjor høst ga vi Husbanken i oppdrag å se på nødvendige endringer av disse finansieringsordningene. Jeg har også hatt flere møter med både byggenæring, boligbyggelag, private utbyggere, seniororganisasjoner, arkitektforbund og andre, for nettopp å se på om det går an å få til en slags nasjonal fellesinnsats for å bygge mer, bedre og mer mangfoldig. Vi kommer til å trenge veldig mange flere boliger for eldre i årene framover.

Det er viktig at vi har nok sykehjemsplasser og heldøgns omsorgsboliger for dem som trenger det, men en del trenger ikke og ønsker ikke det. Derfor er det så viktig at det bygges nok av andre typer boliger også. Jeg tror at Husbanken kan være et godt redskap, sammen med raske, hurtige reguleringsprosesser. Å få til gode offentlig-private samarbeid her, tror jeg er veldig bra. Det er selvfølgelig viktig at dette blir et tilbud som alle eldre, uavhengig av lommebok, kan nyte godt av. Derfor er det også viktig at vi bruker de sosialpolitiske virkemidlene for å sørge for at det er rettferdighet og likeverdighet i tilgangen.

Presidenten [13:25:39]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Truls Vasvik (A) [13:26:03]: Jeg tar egentlig ordet for å opplyse om at min forvirring om Fremskrittspartiets politikk har nådd nye høyder i løpet av de fem sakene vi har hatt her i dag.

Fremskrittspartiet vil ikke ha anbud, men de vil at private skal ha fritt leide på skattebetalernes regning. Jeg er litt spent på hvordan de har tenkt å løse det. Fremskrittspartiet er veldig redd for at vi mangler folk. Samtidig ønsker de at alle de private aktørene selvfølgelig skal kunne slåss om de samme hodene vi mangler i de offentlige tjenestene. Fremskrittspartiet vil ha statlig finansiering av eldreomsorgen, for da skal alle få lik behandling, som representanten Hoksrud sier. Samtidig sier han at det er for store forskjeller mellom de statlig finansierte sykehusene. De er også opptatt av å ha minst mulig byråkrati. Samtidig må vi selvfølgelig ha kontroll og tilsyn.

Det aller beste er at Fremskrittspartiet så vidt jeg har skjønt, er imot statlige virkemidler i næringspolitikken – siden næringsministeren kom nå, tenkte jeg det var greit å ta det også – men det gjelder visstnok ikke innenfor helseteknologi. Det kan næringsministeren merke seg. I det første forslaget til Fremskrittspartiet står det at de ber regjeringen styrke og målrette insentivene for produksjon av enkelte varer. Det er vel plukking av vin-

nere, som det heter. Samtidig skal vi i forslag nr. 7 se på fleksible anskaffelsesstrategier og tilrettelegge for andre anbudsmuligheter. Det aller siste er at et parti som har uttalt at de ikke er noe særlig for EØS, og er veldig usikre på hvordan vi skal forholde oss til Europa, ber regjeringen styrke det internasjonale samarbeidet gjennom aktiv deltagelse i EUs programmer.

Dette begynner å bli veldig krevende. Det er 106 dager igjen til valget. Jeg tror ikke det blir lettere for dem som skal prøve å velge da. Bare fire timer debatt her har iallfall gjort at jeg er ganske sikker på at jeg ikke skal stemme Fremskrittspartiet. Det var jeg i og for seg før også, men forvirringen har nådd et høyere nivå. Jeg gleder meg til Bård Hoksrud sikkert snart skal svare på det, så har vi det i gang igjen. Vær så god!

Erlend Svardal Bøe (H) [13:28:19]: Dette er egentlig ikke en så vanskelig sak, for det handler om hvordan vi kan ha en nasjonal ramme, et standardisert regelverk kommunene kan velge å benytte seg av eller ikke. Det er i hvert fall det forslaget Høyre har fremmet i denne saken. Det fremmet vi nettopp fordi vi ser at en rekke kommuner ønsker fritt brukervalg. Det handler om å unngå mer byråkrati i kommunene, unngå at de må bruke store ressurser på det, men at en heller kan bruke de pengene på å sørge for en bedre eldreomsorg ute i sin kommune. Det er ikke en ideologisk diskusjon, det handler om å ha et praktisk verktøy kommunene kan benytte seg av.

Det ble sagt fra representanten Madland litt tidligere i debatten at vi har et hardt presset helsepersonell. Det er jeg helt enig i. Det ser vi på Ventetidsløftet regjeringen nå gjennomfører. Det er gang på gang meldinger fra helsepersonell som opplever nettopp et skippertak, der en sliter seg ut for at regjeringen rett før et valg skal prøve å få ned ventetidene. Svaret på det pressede helsepersonellet er ikke å bygge ned samarbeidet mellom det offentlige, private og ideelle, som vi egentlig har bygd velferdsstaten og velferdssamfunnet vårt på i mange år. Svaret på det må være at vi sørger for at vi spiller på alle gode krefter, til det beste for pasientene, brukerne og de pårørende.

Det blir snakket en del om tillit i diskusjonen her. Jeg opplever nok ikke at regjeringen har tillit til at folk kan ta de valgene selv. Vi ser det i den saken der en ikke skal få lov til å velge om en vil benytte seg av det offentlige eller private. En stemmer imot forslag om bruker- og pårørendeundersøkelse, og en avviklet eldreombudet, mot stemmene til de eldre selv. En kan godt stå her og snakke om at private ideelle er viktige, men da må en faktisk vise det i den praktiske politikken.

Vi snakker også om eldreomsorg, og representanten Hoksrud tok opp bl.a. trygghetsboliger. Høyre la i statsbudsjettet for 2022 inn at vi ville sette i gang bygging av flere trygghetsboliger. Regjeringen valgte å kutte det i statsbudsjettet for 2022, før en høsten 2023 la inn igjen trygghetsboliger som en satsing, men da uten at det fulgte med midler. Nå har det gått to år siden bo trygt hjemme-reformen og fortsatt har ingenting skjedd med å bygge flere trygghetsboliger.

En har også kuttet innen tiltak mot ensomhet, som er en viktig del av det. Vi hadde en debatt i salen i forrige uke om bl.a. eldre pleietrengende som dør hjemme, der vi trenger flere tiltak, med både bemanning og støtte mot ensomhet.

Det å stå her og slå seg på brystet over at en har satset på eldreomsorg, at en har gjort noe for at eldre skal få bestemme mer, synes jeg blir veldig misvisende.

Bård Hoksrud (FrP) [13:31:01]: Ja, jeg hørte på representanten Vasvik. Man kan stemme hemmelig, så han kan jo stemme på Fremskrittspartiet hvis han vil det, men jeg tror kanskje ikke han kommer til å gjøre det, som han sa.

Vi er altså for anbud, men vi er for at det skal være gjort på en ordentlig måte, og det har definitivt ikke skjedd i Helse sør-øst. Representanten Vasvik synes tydeligvis at Helse sør-øst har hatt en god anbudsprosess. Det er i hvert fall jeg dypt uenig i. Derfor ønsker vi å ha gode anbudsprosesser. Vi ønsker ikke å ha dårlige anbudsprosesser.

Så er det dette med statlig eldreomsorg. Hva handler det om? Det handler om at når man trenger en sykehjemsplass, skal man få den sykehjemsplassen. Når man trenger heldøgns pleie, skal man få den heldøgns pleien. Pasient- og brukerombudet hadde i fjor over 2 000 klager. Det var en økning på ca. 500 fra 2023, tror jeg. Det viser at det er mange der ute som ikke får de eldreomsorgstjenestene de har krav på, og som de skulle ha hatt. Det er bare å se seg rundt, snakke med pårørende og snakke med folk som ikke får den sykehjemsplassen. Det er det det handler om. Når Arbeiderpartiet og statsministeren i trontalen, i forbindelse med tiltredelseserklæringen og i tipunktsplanen ikke har nevnt eldreomsorg med ett eneste ord, er det ganske provoserende at man kommer hit og sier at man er opptatt av eldreomsorg. Det første man gjorde, var altså å fjerne Eldreombudet, som i hvert fall eldre var opptatt av at man skulle ha, og organisasjonene for de eldre var veldig tydelig på at det var viktig å ha.

Når det gjelder helsesamarbeid, er det smart å kunne ha det selv om man er kritisk til EU, stemmer imot EU og er imot EU. Det går an å snakke med folk selv om man ikke er medlem. Jeg mener faktisk at det er fullt mulig.

Det vi ønsker, er å slippe til private. Ofte er dette kvinner som kanskje ikke lenger føler at de passer inn i

det offentlige helsevesenet. De ønsker gjerne å starte sin egen bedrift, være gründer og drive innenfor omsorgsyrket, men det er det mange kommunepolitikere rundt omkring fra Arbeiderpartiet som vil nekte dem, for man vil ikke slippe dem til og la andre få lov til å kunne være med og levere. I Oslo fungerer dette knallbra. Arbeiderpartiet klarte ikke å fjerne det på åtte år, og jeg tror heller ikke de torde å gjøre det, for da hadde de vel fått massivt med tilbakemeldinger fra dem som får muligheten til å kunne få lov til å velge. I mange kommuner har man ikke fått den muligheten, for der Arbeiderpartiet styrer rundt omkring i landet, ønsker man jo ikke at det skal være mulig for andre å levere, og at folk skal kunne få den valgfriheten.

Fremskrittspartiet er opptatt av valgfrihet. Det er viktig. Derfor fremmer vi dette forslaget. Vi vil subsidiært støtte Høyres forslag i saken.

Presidenten [13:34:00]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [13:34:09]

Innstilling fra næringskomiteen om Industrien – konkurransekraft for en ny tid, om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å sikre oppdrag til norsk verftsindustri (Innst. 300 S (2024–2025), jf. Meld. St. 16 (2024–2025), Dokument 8:213 S (2024–2025) og Dokument 8:236 S (2024–2025))

Presidenten [13:34:53]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil syv replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Nikolai Astrup (H) [13:35:27] (ordfører for saken): Norge har en lang og stolt industrihistorie, og industrien er svært viktig for norsk økonomi, arbeidsplasser og lokalsamfunn i hele landet. En samlet komité understreker at det er viktig at industrien har gode rammevilkår, god markedsadgang og god tilgang på kompetanse for å legge til rette for videre vekst og utvikling.

Komiteen anerkjenner den krevende geopolitiske situasjonen industrien befinner seg i, der krig og en økende grad av proteksjonisme og økonomisk nasjonalisme er utfordrende for en liten, svært åpen økonomi som den norske. Det er derfor viktig at regjeringen prioriterer arbeidet med markedsadgang, både gjennom EØS-avtalen og gjennom handelsavtaler med tredjeland via EFTA.

Komiteen merker seg de seks industripolitiske hovedprioriteringene som trekkes opp i industrimeldingen, og mener disse prioriteringene speiler utfordringene og mulighetene for industrien på en god måte.

La meg da gå over til Høyres syn på meldingen.

Høyres mål er at Norge skal være det mest attraktive landet å starte og drive bedrift i. Det gjelder også for industrien. For å realisere dette målet er det flere ting som må på plass.

For det første er det viktig med stabile og forutsigbare rammevilkår. De siste fire årene har vært preget av det motsatte. Næringslivet har opplevd nye skatter, midlertidige skatter og skatter med tilbakevirkende kraft, og den samlede skatteregningen har økt med om lag 130 mrd. kr. Skatten på arbeidende kapital er om lag doblet, og utbytteskatten har økt. Dette har medført at en rekke bedriftseiere har forlatt landet, og at stadig flere gründere velger å bygge selskapene sine fra utlandet. Samtidig gjør innstrammingene i utflytterskatten at det blir vanskeligere å tiltrekke seg talent til Norge. Over tid er det svært uheldig for videre utvikling av norske bedrifter at norsk kapital flytter fra landet.

Det er også behov for å fornye, forenkle og forbedre virkemiddelapparatet og å få på plass et punktutslippsprogram som gjør det mulig for industrien å skalere utslippsreduserende tiltak.

For det andre er det viktig med tilgang på rimelig strøm. Høyres mål er at rimelig strøm skal være et konkurransefortrinn for industrien og næringslivet og et gode for norske husholdninger. Her ser vi dessverre at kraftutbyggingen går altfor sakte. De siste fire årene er det kun gitt konsesjon til 0,55 TWh med ny kraft. Det er behov for vesentlig raskere saksbehandling av nye kraft- og nettprosjekter for å ivareta industriens og husholdningenes behov for rimelig strøm. Samtidig må det jobbes med å utnytte kapasiteten bedre i det nettet vi allerede har. Uten tilgang på langsiktige og gode kraftkontrakter vil industrien over tid forvitre.

Store deler av industrien er omfattet av EUs kvotesystem, og det innebærer at industrien må omstille seg. For mange vil alternativet til å legge om være å legge ned eller flagge ut. Det vil ha store konsekvenser for arbeidsplasser, lokalsamfunn og økonomi i store deler av landet, men også være svært uheldig i en tid da vi av sikker-

hetspolitiske grunner forsøker å bygge opp flere europeiske verdikjeder på strategisk viktige områder.

Forsvarsindustrien er blant de industriene vi nå har behov for å bygge opp i Norge og Europa. Fra Høyres side er det ingen tvil om at forsvarsindustrien må ha fortrinnsrett på strøm fra nettet i en situasjon der nettkapasitet er en knapphetsfaktor. Regjeringen varsler at det arbeides med dette, noe vi oppfatter som et for svakt signal i dagens situasjon.

Et tredje viktig punkt er markedsadgang. Det er et bredt flertall i komiteen som påpeker at EØS-avtalen er en bunnplanke for norsk eksportindustri og svært viktig for norske interesser. Det er bra. Fra Høyres side vil vi imidlertid legge til at det er viktig at Norge ikke blir hengende etter i implementeringen av EØS-relevante direktiver som er viktige for norsk industri og næringsliv. For halvannet år siden merket vi oss at flyselskapet Norwegian vurderte å flagge ut av Norge på grunn av konkurranseulempen det medførte at regjeringen ikke hadde tatt inn fornybardirektivet i norsk rett. I denne sammenheng vil Høyre trekke frem viktigheten av at EUs dereguleringspakker implementeres så raskt som mulig, og helst samtidig som de trer i kraft i EU. Dette er spesielt viktig i en situasjon der regjeringen ligger langt bak egne mål om forenklinger.

Et fjerde viktig område er digitalisering, ny teknologi og kunstig intelligens. Dette vil få svært stor betydning for industrien fremover. Forskningsinnsatsen har ikke vært prioritert de siste årene. Den trenden må snus. Det er også behov for et sterkere samarbeid mellom industrien og relevante forsknings- og kompetansemiljøer, og det må etableres en nasjonal strategi for kvanteteknologi for å sikre at industrien og samfunnet ikke havner bakpå på dette området.

Tilgang på kompetanse er avgjørende for at industrien skal lykkes. Norge er kjent for svært gode fagarbeidere, men det er mangel på kompetent arbeidskraft både i bredde og i spiss. I skolen opplever vi nå en realfagskrise som må tas på alvor dersom vi skal lykkes med å utdanne nok folk med riktig kompetanse i fremtiden.

Avslutningsvis vil jeg gjerne få lov til å takke komiteen for godt samarbeid i en travel innspurt på Stortinget, og jeg ser frem til en god debatt.

Rune Støstad (A) [13:40:19]: Norge skal også i framtiden være en sterk industrinasjon, og vi skal være det med rak rygg. I møte med klimakrise, krig i Europa, usikkerhet knyttet til energi og teknologisk konkurranse er det viktig å legge til rette for fortsatt vekst i industrien. Norske industriarbeidsplasser skaper verdier, bygger samfunn og er en del av vår nasjonale beredskap. Derfor har Arbeiderpartiet og regjeringen lagt fram en kraftfull industrimelding med en klar ambisjon: å ruste Norge for framtiden gjennom seks prioriterte satsingsområder.

Norsk industri er bygd på tilgang til ren og rimelig kraft. Det har gitt oss et avgjørende konkurransefortrinn i generasjoner. Nå skjerpes konkurransen om energi i Europa, og vi må handle.

Regjeringen vil øke kraftproduksjonen fra vann-, vind- og solkraft. Vi satser tungt på havvind og fornybare energikilder som både kutter utslipp og skaper jobber. Kraften må også fram. Derfor legger vi til rette for raskere konsesjonsprosesser, hurtigspor i nettet og målrettede investeringer i infrastruktur. Vi vet at flere industriprosjekter har blitt utsatt eller stoppet fordi nettet ikke er på plass. Det er ikke godt nok. Det må bli enklere og raskere å få kraften dit den trengs. Dette er ikke bare et spørsmål om industri, det er et spørsmål om tempoet i det grønne skiftet og vår evne til å skape arbeidsplasser i hele landet.

Industripolitikk er i økende grad også sikkerhetspolitikk. Pandemi, krig i Europa og internasjonal usikkerhet har gjort én ting tydelig: Vi må kunne produsere mer selv. Regjeringen oppdaterer derfor den forsvarsindustrielle strategien. Vi kartlegger Norges rolle i allierte verdikjeder og støtter opp under nasjonal produksjonskapasitet, spesielt der industrien har kritisk betydning for beredskap. Forsyningssikkerhet, tilgang på strategiske innsatsfaktorer og kapasitetsutvidelser i forsvarsindustrien prioriteres.

Industrien er også helt sentral i sivil beredskap – fra helserelaterte legemidler og teknologikomponenter til energi og mat. Å satse på norsk industri er å satse på trygghet, og det gir oss evne til å stå støtt i krisetid.

Norsk industri er i høyeste grad internasjonal. Rundt 600 000 arbeidsplasser i Norge er direkte knyttet til eksport. Dette handler ikke bare om økonomi, det handler om folks hverdag i hele landet. Vi ser med bekymring på Trumps siste utspill om 50 pst. toll på europeiske varer. Vi er tett knyttet til Europa, og vi må slå ring rundt EØS-avtalen. Den er Norges viktigste handelsavtale og gir oss tilgang til verdens største marked på like vilkår. Uten EØS ville norske industribedrifter møtt toll, kvoter og byråkrati. Det ville svekket konkurranseevnen og satt jobber i fare.

Vi styrker eksportarbeidet og satser på nye partnerskap med EU, Storbritannia og USA. Norsk industri skal konkurrere på kvalitet, bærekraft og teknologi, ikke på lave lønninger. Vi skal bidra til grønn verdiskaping i Europa, og vi skal sørge for at Norge tar en tydeligere posisjon i arbeidet med internasjonal og europeisk industripolitikk.

Vi investerer i folk – gjennom yrkesfag, etterutdanning og trepartssamarbeid. Det er viktig, for vårt nær-

ingsliv har den største konkurransefordelen av dem alle: den norske fagarbeideren.

Vi investerer i teknologi med støtte til digitalisering og innovasjon, og vi tar klima på alvor med CO_2-fangst, havvind, hydrogen og sirkulær økonomi. Vi viser at det grønne skiftet ikke er en trussel mot arbeidsplasser, men en motor for nye, trygge og lønnsomme jobber i hele landet.

Industrien er ikke et tilbakelagt kapittel i norsk historie. Den er framtiden vår. Fra Raufoss og Verdal til Årdal og Lindesnes skjer det industrielt nybrottsarbeid hver eneste dag. Arbeiderpartiet vil legge til rette for at industrien fortsatt skal være ryggraden i norsk verdiskaping, beredskap og velferd. Industrien er ikke gårsdagens prosjekt – den er det vi skal leve av i morgen.

Erling Sande (Sp) [13:45:15] (leiar i komiteen)**:** Den norske industrien er samansett av eit mylder av små og store verksemder over heile landet. Gjennom heile den nyare historia har industrien vore avgjerande for å sikre og vidareforedle norske naturressursar, sikre landet viktige inntekter, skape sysselsetjing og tryggje busetnaden i lokalsamfunn over heile landet. Difor er det viktig og riktig at regjeringa legg fram ei industrimelding som gjev Stortinget høve til å diskutere norsk industripolitikk.

Gode og langsiktige rammevilkår er viktig for norsk industri. Industrien i Noreg har vist seg både tilpassingsdyktig og utviklingsretta, og det sikrar at vi i dag har fleire industriverksemder som er verdsleiande på sine område.

Ein grunnplanke i norsk næringspolitikk må vere å skape lange norske verdikjeder, frå råvare til produkt, for det er gjennom ein sånn strategi vi sikrar størst mogleg verdiskaping frå naturressursane våre. På nokre område har vi naturlege føresetnader for å lykkast som industrinasjon. Vi sikrar vidareutvikling av naturressursar som energi, fisk, mineral og skog. Vi har sterke klynger innanfor verftsindustri og leverandørindustri til f.eks. petroleumsnæringa og andre marine og maritime næringar. Industriklyngene utgjer eit viktig fortrinn.

Verda er i stadig endring, og difor er det viktig å stimulere til nyskaping og utvikling. Ein overgang til grønare løysingar får vi berre til om vi spelar på lag med industrien og ser korleis vi frå det offentlege si side kan stille opp med verktøy som gjev industrien moglegheit for auka verdiskaping og auka konkurransekraft i det grøne skiftet. Heldigvis har vi fleire gode eksempel på dette blant norske industriverksemder.

Senterpartiet er samd i mykje av beskrivinga regjeringa legg fram i industrimeldinga, og stiller seg òg bak hovudprioriteringane – miljø, beredskap og sikkerheit, nyskaping, kompetanse, marknadstilgang, kraft. Alle desse er viktige prioriteringar for norsk industri. Det er umogleg ikkje å påpeike det enorme paradokset det er at Arbeidarpartiet i meldinga peikar på at tilgangen til rimeleg kraft er hovudprioriteten i industripolitikken, samtidig som det same Arbeidarpartiet leiar an i arbeidet med å knyte oss tettare til EUs energimarknad, ein marknad der målet er friast mogleg flyt av kraft og likast mogleg tilgang på marknadsmessige prinsipp. Ein kommuniserer altså ikkje at sjølve hovudprioriteten i meldinga står i motstrid til den EU-tilpassinga Arbeidarpartiet og dei andre ja-partia arbeider for i denne salen.

Produkta som norsk kraftforedlande industri produserer, blir stadig viktigare. Industrien er teknologisk langt framme. Tilgangen på rein energi og stadig betre miljøteknologi fører han heilt i verdstoppen når det gjeld klima- og miljøavtrykk. Sjølve bakgrunnen for at denne industrien er lokalisert her, er nettopp tilgangen på rein kraft til ein låg kostnad. Det er krafta som har lagt grunnlaget for den kraftkrevjande industrien, sjølv om både viktige råstoff og marknaden i nokre tilfelle er eit godt stykke unna. Med like eller tilnærma like kraftprisar i Europa vil den store konkurransefordelen til norsk kraftforedlande industri vere vekke. Det bør uroe både Arbeidarparti-regjeringa og alle andre som er opptekne av korleis vi skal ha ein livskraftig kraftintensiv industri gjennom ei rekkje hjørnesteinsverksemder i alle delar av landet vårt.

Eg vil ta opp dei forslaga som Senterpartiet er med på.

Presidenten [13:49:02]: Representanten Erling Sande har tatt opp de forslagene han refererte til.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [13:49:20]: Norge har en lang og stolt industrihistorie. Industrien er livsåren for lokalsamfunn i hele landet, og en god industripolitikk er synonymt med god distriktspolitikk, som sørger for verdiskaping i hele landet.

Gjennom de siste 100 årene har rimelig kraft vært grunnfundamentet for den norske industrinasjonen. Nå ser vi derimot at vårt fremste konkurransefortrinn er i ferd med å forvitre. Storstilt elektrifisering og en krafteksport uten kontroll har sørget for at den rimelige kraften ikke er så rimelig lenger, og den rikelige mengden av kraft er heller ikke lenger til stede. Når det skjer i kombinasjon med økte og uforutsigbare skatter, er resultatet at Norge ikke lenger er et lykkeland for industrien.

Stabile rammevilkår, lavere skatter og færre reguleringer skaper sterkere grobunn for vekst og verdiskaping. Det er dessverre en holdning regjeringen har gått vekk fra, og grønne subsidier og aktiv næringspolitikk har blitt førende. Den aktive næringspolitikken snur markedsmekanismene på hodet. Da er det ikke lenger behovet i markedet som dekkes, men behovet til den til

enhver tid sittende regjering. Det er uforutsigbart og skaper en honningkrukke for lobbyvirksomhet. Gode næringsprosjekter skattlegges hardt for å finansiere regjeringens subsidiefest for grønne tapsprosjekter. Det svekker norsk industris konkurransekraft.

I Norge har vi bygd opp en enestående industrikompetanse, og for at den skal bevares, er vi avhengig av sterkere rekruttering. Industrien har stort behov for høykompetent arbeidskraft, og behovene vil fortsette å øke i årene som kommer. I år etter år har vi sett at flere søker seg til yrkesfag på videregående skole. Det er svært positivt, og for at den trenden skal fortsette, er det viktig at vi gir muligheter for videreutvikling og kompetanseheving også etter at yrkesfagelevene er ferdig på videregående. Derfor er det viktig at vi gir yrkesfagelevene mulighet til å ta høyere yrkesfaglig utdanning på fagskolene, sånn at vi styrker yrkesfagenes attraktivitet og status og tetter kompetansegapet vi ser i industrien. Et mesterbrev er vel så bra som en master.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [13:52:18]: Industrien er en bærebjelke i det norske samfunnet. Den har bygget landet vårt, og den skal være med og bygge framtiden. Da må vi tørre å stille spørsmålet: Hva slags industri skal vi ha i Norge i årene som kommer? Skal vi være et land som eksporterer råvarer og importerer ferdigvarer, eller skal vi være et land som foredler, utvikler og bygger verdier her hjemme? SV mener at svaret er klart: Vi skal ha en industri som er grønn, rettferdig og lønnsom, en industri som kutter utslipp, skaper arbeidsplasser og bygger fellesskap, og en industri som er forankret i lokalsamfunnet og har hele landet som arena.

Derfor har SV fremmet et eget representantforslag med konkrete tiltak for å gjøre norsk industri klar for en grønn tidsalder. Vi er glad for at dette forslaget blir behandlet sammen med regjeringens industrimelding, men vi må også være ærlige: Meldingen er for svak, særlig på klimatiltak. Den er full av gode intensjoner, men mangler forpliktelser. Den peker i riktig retning, men går ikke langt nok. Den svarer heller ikke på det industrien selv etterlyser: tydelige rammer, forutsigbarhet og virkemidler som faktisk virker.

SV mener at staten må ta en langt mer aktiv rolle i å sikre at industrien lykkes med det grønne skiftet. Det handler ikke bare om å kutte utslipp, det handler om å bygge ny industri og sikre arbeidsplasser. Det handler om å bruke fellesskapets ressurser til å skape fellesskapets verdier. Det er derfor foreslått at det kommende støtteprogrammet for utslippskutt i industrien må ha en tydelig ambisjon: å kutte minst 4 millioner tonn CO_2 innen 2035. Det er mulig, men det krever politisk vilje og tydelig styring.

Vi har foreslått å styrke CLIMIT-programmet for CO_2-håndtering, stille krav til utslippskutt i offentlige bygg og anlegg og sikre at staten tar ansvar for å bygge ut transport og lagring av CO_2. Uten dette får vi ikke fart på karbonfangst og -lagring i industrien. Da får vi heller ikke nådd klimamålene våre.

Vi må også sørge for at industrien blir mer sirkulær. I dag går altfor mange ressurser til spille. Derfor har vi foreslått krav til ombruk av materialer, utnyttelse av spillvarme og arealeffektiv industriutvikling. Vi må bruke ressursene smartere, og vi må gjøre det raskt. Det offentlige må gå foran. Vi har foreslått at det innføres et tak på utslipp fra sement og stål i offentlige prosjekter. Det offentlige må bruke sin innkjøpsmakt for å skape et marked for nullutslippsløsninger. Det er ikke nok å snakke om grønn industri, vi må etterspørre det.

En rettferdig omstilling betyr også at arbeidstakere må få trygghet i endring. Derfor har vi foreslått en statlig omstillingsstøtte som gir inntektssikring til ansatte som deltar i kompetanseutvikling. Det er ikke bare rettferdig, det er smart næringspolitikk. Vi trenger fagarbeidere og kompetanse i hele landet, og vi må sikre at ingen faller utenfor i omstillingen.

Vi må stille krav til selskaper med statlig eierskap. Vi må ha en plan for hvordan de skal være i tråd med 1,5-gradersmålet. Når fellesskapet er med på eiersiden, må vi også kunne stille krav om at virksomhetene bidrar til fellesskapets klimamål.

Vi må også snakke om kraft, for uten tilgang på ren og rimelig kraft stopper omstillingen. SV mener at kraften vi har, må brukes klokt, og at ny kraft må bygges ut med respekt for natur og lokalsamfunn. Vi kan likevel ikke akseptere at oljeindustrien får forsyne seg først, mens annen industri og lokalsamfunn må vente i kø.

Vi må sikre at industrien har tilgang til kapital. I dag ser vi at mange grønne industriprosjekt stopper opp fordi det er mangel på risikovillig kapital. Derfor må staten stille opp – ikke for å ta over, men for å få i gang. Vi trenger en aktiv stat som investerer i framtiden, ikke en passiv stat som sitter på gjerdet.

SV mener at industripolitikken må være mer enn festtaler og veikart. Den må være konkret, forpliktende og rettferdig. Vi må kutte utslipp, skape jobber og sikre at verdiene fordeles. Det er det vårt forslag handler om.

Jeg tar opp forslagene nr. 2–11.

Presidenten [13:56:37]: Representanten Cato Brunvand Ellingsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Geir Jørgensen (R) [13:57:04]: Rødt stiller seg bak hovedlinjene og de seks grunnstolpene i den industrimeldingen som kommer, og som vi er glad for. Dette er vi nødt til å ha – en oppdatert industripolitikk for den

tiden vi lever i, med disse punktene om tilgang på ren og rimelig kraft, tilgang på kompetent arbeidskraft, et velorganisert arbeidsliv og en nyskapende og ny teknologisk industri.

Som taler nummer seks i denne debatten synes jeg likevel det er forbausende at ingen egentlig har nevnt hva som har vært den store forutsetningen for suksesshistoriene i norsk industri: en gjennomorganisert arbeiderklasse som har kjempet fram rettigheter for seg og sine, og som har klart å stå imot finanskapitalens krumspring, både i tidligere tider og nå. Dette er selveste grunnlaget for at Norge har en god industri. Den industrien vi har i dag, er bygget på fellesskapets grunn og på en politikk fra en tid da man ikke startet industri fordi det var lønnsomt. Nei, det var fordi det var nyttig, og vi var også så sterke politisk på et tidspunkt at vi klarte å nasjonalisere fossekraften fra britiske spekulanter eller fra andre som ville sitte og eie dette. Det skulle jeg gjerne ha sett mer av i denne meldingen.

En aktiv stat – ja, det skal vi vel støtte opp om i Rødt, men hva betyr det? Hva innebærer det? Skal den aktive staten være den strukturen som så å si driver og avlaster spekulanter og investorer som bare kan dra av gårde lenge før de har produsert noen ting som helst? Ja, dette har skjedd. Dette har vi eksempler på, på flere og flere områder. Denne modellen innebærer en betydelig risiko vi er nødt til å håndtere på en annen måte, og vi i Rødt er tydelig på at vi selv må eie den grunnleggende, store tungindustrien vi skal ha her i landet. Det er historien. Den langsiktigheten vi som fellesskap kan vise overfor et industrisamfunn, er så mye, mye bedre enn det finanskapitalen kan drive. Vi vil se mer av det framover også.

Selv om vi støtter grunnprinsippene i meldingen – om at industrien skal ha tilgang på ren og rimelig kraft – ser vi at regjeringen, med god hjelp fra partiet Høyre og partiet Venstre, allerede få uker før meldingen kommer, driver med noe helt annet. I min landsdel, Nord-Norge, har vi i sum et kraftoverskudd i dag, men det foreligger et stortingsvedtak om at denne kraften skal sendes rett til havs, til en holme utenfor Hammerfest. Det betyr at andre industristeder i landsdelen ikke vil få tilgang på ren og rimelig kraft. De som vil starte opp noe, vil få det vanskeligere. Mest sannsynlig kommer også det som har vært konkurransefortrinnet for den norske kraftforedlende industrien, altså rimeligere og lavere strømpriser enn konkurrentene i Europa, til å være borte hvis denne politikken fortsetter. Det vi har sett med vedtaket om elektrifisering av Melkøya, er ikke politikk for industrireising. Nei, det er politikk for å gjøre det vanskeligere for andre som har behov for denne kraften, å komme i gang med sitt, så det beklager jeg.

Til slutt vil jeg si at vi er glad for at Rødts forslag om verftsindustrien behandles samtidig med meldingen. Vi hadde gjerne sett at vi skulle fått flertall for vårt forslag, men det var vel for mye å forlange. Når det gjelder de skipene vi skal bygge, klarer vi å dumpe mange offentlige anskaffelser i lavkostland, men vi klarer ikke å ha et godt og greit regelverk som sier at det vi skal bygge, skal vi i all hovedsak bygge her hjemme. Det mener vi at vi burde ha. Vi burde ha forsterket den politikken, men sånn gikk det nå ikke.

Ane Breivik (V) [14:02:18]: Regjeringens industrimelding har et prisverdig formål og for så vidt mange fine verdimeldinger, men vi i Venstre tror den mangler den nødvendige retningen for å lykkes. Det krever mer enn fagre ord og gode intensjoner. Vi trenger en målrettet industristrategi med klare prioriteringer og gjennomføringskraft. Vi i Venstre mener nøkkelen til suksess er å bygge lange norske verdikjeder og gi industrien stabile og konkurransedyktige rammevilkår. De mindretallsforslagene Venstre er med på i denne innstillingen, handler nettopp om å få opp tempoet i det grønne skiftet, skape nye markeder for utslippsfri industri og styrke investeringene i teknologi og i karbonfangst. Det handler om å spille på lag med industrien selv, som har satt seg tydelige mål om lavutslipp og sirkulære løsninger.

Norge har i dag noen av Europas viktigste ressurser. Vi har aluminium, silisium, prosessindustri, havbrukskompetanse og datasentre. Likevel: Skal vi lykkes med å gjøre dette grønt og lønnsomt, må vi også fjerne barrierene, enten det gjelder mangel på kraft, mangel på arbeidskraft eller et skattesystem som svekker insentivene til å investere og til å bygge nytt. Derfor foreslår Venstre å fjerne formuesskatten på arbeidende kapital, som rammer norske eiere og bedrifter langt hardere enn utenlandske aktører.

Vi er spesielt opptatt av å koble norsk industri tettere på det brede europeiske industriløftet vi nå ser. Europas svar på klimakrisen og den sikkerhetspolitiske situasjonen med geopolitisk usikkerhet og ustabilitet er å bygge motstandskraft. Når EU nå sikter seg inn mot strategisk autonomi, må Norge være en strategisk partner. Dessverre synes regjeringen å være langt for passiv i møte med denne utviklingen. Vi i Venstre mener at vi må bruke det europeiske samarbeidet mer aktivt. Vi må sikre tilgang til markeder og holde fast ved tilgang på forskningsmidler, innovasjonsprosjekter og verdikjeder vi ellers ikke når. Dette gjelder på alle områder.

De siste 100 årene har dannet grunnlaget for Norge som industrinasjon, men industri er ikke bare fortid, det er også framtid. Derfor foreslår Venstre å ruste opp virkemiddelapparatet for grønn industri og oppskalering av ny teknologi. Vi vil gi insentiver til å ta i bruk utslippsfrie og energieffektive materialer i offentlige innkjøp. Vi

vil satse mer på forskning, utdanning og tilgang til kompetent arbeidskraft og ikke minst skape forutsigbarhet og trygghet for private investeringer med stabile og konkurransedyktige rammevilkår. Blant dette er det kanskje viktigst å trygge vår tilknytning til Europa.

Norsk industri skal være grønn, konkurransedyktig og offensiv. Denne meldingen er et steg på veien, men mye gjenstår. Vi i Venstre er klare til å være med på et større løft, sammen med alle som har lyst til å skape noe nytt.

Med det tar jeg opp Venstres forslag.

Presidenten [14:05:56]: Representanten Ane Breivik har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [14:06:22]: Mye i regjeringens industrimelding er ukontroversielt, og på kort sikt er det lett å støtte, men meldingen tegner en norsk industriframtid der kraft- og råvareeksport fortsatt dominerer med rungende støtte fra nesten hele Stortinget, hører jeg. Det siste tiåret har næringsstrukturen i våre naboland utviklet seg nesten dramatisk raskt mot noe helt annet: store og små kunnskaps- og teknologibaserte selskaper som bruker smart hjernekraft, mindre naturressurser og elektrisk kraft på å bygge profitt og arbeidsplasser. Det er helt åpenbart den næringsstrukturen et høyt utdannet høykostland som Norge må bygge i den kommende konkurransen med Europa og med naturressursbaserte lavkostland. Norge skiller seg nesten skremmende ut i denne utviklingen. Vi har nesten samme næringsstruktur som for 10 eller 15 år siden. Vi ligger påfallende stille i det Abelia kaller sardinboksøkonomien, som fortsatt er dominert av olje eller energi og metall og fisk, nesten som vi har vært fra Birkelands og Eydes tid.

Hvis tollprofeten Trump greier å jage landet sitt tilbake ned i kullgruvene igjen, blir kanskje ikke konkurransen fra USA det største problemet for Norge, men desto hardere blir trykket fra Kina, som vil bruke USAs selvskading til å skru opp forsknings- og teknologitempoet enda mer, og fra et Europa som vil svare av alle krefter. I et sånt internasjonalt marked er det en skummel strategi for Norge fortsatt å lene seg på superprofitt fra oljen og på meldingens mantra om mye mer billig kraft. Ikke minst vil det være dårlig energi-, natur- og klimapolitikk. Likevel er det full fart på olje og gass pluss mer billig kraft, som er de to overordnede virkemidlene i regjeringens industrimelding. Vi kan jo merke oss at det største industripolitiske grepet i Norge de siste årene har vært oljeskattepakken.

Mens konkurrentene våre tvinges til økt effektivitet på grunn av innovasjon, høye strømpriser og annen skarp konkurranse, vil et ensidig norsk fokus på mye billig kraft og råvareeksport stimulere den norske industrien til det motsatte. Det blir en vanskelig framtid. Fornybar kraft er dessuten en verdifull råvare i seg selv og et verdifullt industriprodukt, og det er dårlig næringspolitikk og dårlig samfunnsøkonomi å planlegge for at en sånn ressurs skal holdes så billig som mulig. Billig er jo billig kraft slett ikke. Det ødelegger mye natur, og det kaster samfunnsverdier ut av vinduet. Her registrerer jeg for øvrig at markedsentusiastene i Fremskrittspartiet gladelig vil øse milliarder ut av statskassen for å holde strømmen billig, men ikke bruke en krone på å bygge opp et grønt og mangfoldig norsk næringsliv.

Når vi skal i gang med noe nytt, er vi nødt til å slutte med noe gammelt. Hvis oljesektoren skal fortsette å dominere norsk økonomi og næringsliv, kommer endringen til å gå desto langsommere – en endring som alle tilsynelatende etterlyser. En sånn sektor, med suveren politisk styrke og lønnsevne, suger kraften ut av alternativt næringsliv, og det vokser slett ikke fram noe grønt skifte på oljesektorens skuldre. Det har de siste 15 årenes stillstand i norsk næringsstruktur vist veldig tydelig.

I 2022 utredet Oslo Economics kompetansebehovet for de nye grønne verdikjedene i Norge på oppdrag fra LO og NHO, og de konkluderte med at vi kan mangle 115 000 arbeidsplasser i grønne næringer i 2030. I tillegg kommer 100 000 i helsesektoren, og så er det Forsvaret, og så er det lærerne. Dette sier noe om hvordan den planlagte industristrukturen i Norge møter en helt annen framtid enn den ser ut til å være designet for.

Det som må til for å utvikle norsk industri og konkurranseevne, er Miljøpartiet De Grønnes plan for en systematisk nedtrapping av norsk olje- og gassektor. Da kommer vi på det sporet vi skal. Til slutt vil jeg si takk til SV for flere gode forslag, hvorav Miljøpartiet De Grønne støtter mange, og vi stiller oss også bak et par av Rødts forslag.

Statsråd Cecilie Myrseth [14:11:43]: Vi har sett fram til denne dagen hvor vi skal kunne diskutere ny industripolitikk i Stortinget. Det er utrolig viktig i den tiden vi lever i. Det å sikre industrien i denne tiden er avgjørende for at vi skal kunne lykkes. For regjeringen er det viktig å fortsette å fremme vekst, og ikke minst gjør vi det gjennom å føre en aktiv næringspolitikk som skal bidra til økt verdiskaping og sikre lønnsomme private investeringer og ikke minst arbeidsplassene våre i den omstillingen vi er på vei inn i.

Omstilling må bety utvikling, for det handler om arbeidsplassene til folk. Det handler om lokalsamfunn, det handler om verdens beste fagfolk, det handler om arbeiderbevegelsen, og det handler om alle parter som sitter rundt bordet for å finne de beste løsningene når vi må omstille oss. Omstilling har alltid vært et konkurransefortrinn i Norge fordi vi har den norske modellen.

Derfor blir jeg veldig stolt når jeg er ute og besøker industribedrifter over hele landet. Det er vel få plasser man ser sammenhengen mellom kraft og industri så godt som når man kommer til Sunndalsøra. Sånn er det. Det har bygget landet vårt.

Det går godt i norsk industri, men det er også stor usikkerhet med tanke på både utfordringene og mulighetene framover. Derfor har vi tatt opp de seks veivalgene i vår nye politikk. Rammevilkårene er avgjørende for at industrien kan skape verdier, og det er viktig for Arbeiderpartiet også å sikre gode rammevilkår for norsk industri. I denne meldingen beskriver vi bredden av hva som er viktig for industrien, for det er viktig å huske at en melding er nettopp det. Det er retningen framover hvor man tar noen veivalg underveis. Det er ikke et budsjett, som man av og til kan få inntrykk av, men det er noe man må prioritere også i tiden framover. Derfor er det første at industrien fremdeles skal ha tilgang på ren og rimelig kraft. Det har alltid vært et konkurransefortrinn i Norge. Derfor har vi gjort flere tiltak under denne regjeringen for å øke produksjonen fra vannkraft, solkraft og vindkraft på land og til havs.

Den andre prioriteringen er at industrien skal ha tilgang på kompetent arbeidskraft og et velorganisert arbeidsliv. Norge har en stolt industrihistorie. Kompetansen og teknologien som er utviklet her, er avgjørende for at vi også skal lykkes i framtiden. Derfor er det også viktig at den tredje prioriteringen handler om at industrien skal være nyskapende og utvikle og utnytte ny teknologi. Skal norsk industri lykkes i en tøffere internasjonal konkurranse, er man avhengig av at man klarer å ta i bruk nye løsninger. Det er viktig for både produktivitet og omstilling.

Jeg registrerer at det har kommet et representantforslag om å styrke industrien og gjøre den klar for en grønn tidsalder. Den fjerde av prioriteringene i meldingen er nettopp at industrien skal bidra til lavutslippssamfunnet. Industrien står for en relativt stor andel av Norges klimagassutslipp, men industrien har også kraftig redusert sine utslipp. Mange aktører i norsk industri har blant de laveste utslippene i verden i sine bransjer. Men vi skal gjøre mer. Vi skal framover, og derfor legger man med denne industrimeldingen til rette for en bærekraftig og konkurransekraftig norsk industri. Skal man være konkurransekraftig også i framtiden, må vi omstille oss til nullutslipp. Derfor er jeg også veldig glad for at mye av den teknologien som utvikles på norske fabrikkgulv, faktisk bidrar til det. Man driver med innovasjon også i norsk industri. Det er et av våre fortrinn.

Den femte hovedprioriteringen handler selvfølgelig om markedsadgang, og det er særdeles viktig. Det er helt avgjørende, ikke minst i de dagene vi er inne i nå. Da er EØS vår aller viktigste handelsavtale. I en tid med så mye geopolitisk spenning kreves det at vi er tydelige og prioriterer også det handelspolitiske arbeidet. Da må vi styrke samarbeidet med våre allierte og handelspartnere. Industrimeldingen utfyller også EUs ren industri-plan, Clean Industrial Deal. Norge er også tjent med at Europa lykkes, og omvendt.

Sist, men ikke minst kobler vi nå også industripolitikken i større grad til sikkerhet og beredskap. All form for industri er viktig i så måte, ikke bare kuler og krutt. Vi trenger også mineraler, noe vi også skal behandle i disse dager. Vi står overfor en ny tid. Da er jeg veldig glad for at man kan stå sammen om norsk industripolitikk, som man gjør her i salen. Det er en styrke for industrien i Norge.

Presidenten [14:16:47]: Det blir replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [14:17:01]: Statsråden nevnte hovedprioriteringene i meldingen, og en av dem er jo at vi skal ha tilgang på ren og rimelig strøm til industrien i Norge. Er statsråden enig i at det er et problem for industriens vekst og omstillingsevne at det kun er gitt konsesjon til 0,55 TWh med ny kraft siden 2021?

Statsråd Cecilie Myrseth [14:17:25]: Jeg skulle ønske at det hadde gått raskere – ikke bare nå, men over lengre tid – å få på plass mer fornybar kraft. Det tror jeg det er flere enn dem som har styrt de siste tre årene, som skal ta ansvar for. Høyre stanset f.eks. all utbygging av vindkraft i tre år. Nå har vi åpnet for mer produksjon, og ikke minst har vi endelig fått opp farten også når det gjelder havvindutbyggingen.

Ja, vi trenger mer fornybar kraft om vi skal sikre at det blir et konkurransefortrinn for industrien også i framtiden. Da må vi få opp takten på flere områder og gjøre viktige prioriteringer, og det er regjeringen i gang med.

Nikolai Astrup (H) [14:18:06]: Jeg oppfatter svaret til statsråden dit hen at hun er enig i at det er et problem for industrien at det er gitt konsesjon til så lite ny kraft siden 2021, ettersom hun også sier at det må skje mer. Historiefortellingen hennes er ellers ikke helt i tråd med virkeligheten, for det ble gitt konsesjon til 16 TWh under den borgerlige regjeringen og 0,55 TWh under denne regjeringen, så det har uten tvil vært et taktskifte i negativ retning. Det tar vi med oss.

Det er særlig én industri vi vet er viktig i den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i, og det er forsvarsindustrien. Der skriver regjeringen rett og slett at de arbeider med at forsvarsindustrien skal få tilgang på kraft og nett for å kunne utvide sin virksomhet. Det synes vi er altfor svakt. Hvorfor er ikke regjeringen tydelig på at dette skal den fikse – at forsvarsindustrien skal få prioritet til kraft og nett når de har behov for det?

Statsråd Cecilie Myrseth [14:19:06]: Nå tror jeg representanten konstruerer en problemstilling rundt regjeringen, for det er nettopp det energiministeren også har sagt: at dette skal vi ta tak i for å sikre nettopp det, men at det kreves lovendringer for å få det til. Det er også viktig at aktørene i industrien melder inn de behovene de har.

Nikolai Astrup (H) [14:19:30]: Det er riktig at energiministeren har snakket om dette – han har snakket om dette i halvannet til to år. Det er det som gjør meg litt foruroliget: at regjeringen i denne industrimeldingen ikke slår tydelig fast at man skal fikse dette, men i stedet sier at dette er noe man arbeider med. Dette er et viktig prinsipp, og jeg kan ikke se hvorfor regjeringen i den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i nå, skal bruke så lang tid på å gjøre de nødvendige endringer som skal til for å sikre at forsvarsindustrien har prioritet på nettilgang når de har behov for det.

Statsråd Cecilie Myrseth [14:20:08]: Nå ligger dette på en annen statsråds bord, men energiministeren uttalte vel dette i mars, og nå er vi i mai. Jeg er også litt usikker på hva representanten legger i det når man bare skal «fikse» det. Det hadde vært interessant om representanten også uttalte hva han faktisk mente var løsningen, utover det at vi nå skal komme på plass med lovendringer for å få til den typen prioritering.

Erling Sande (Sp) [14:20:40]: Ny kraft er viktig, men det er også viktig at den krafta vi allereie produserer i Noreg, blir brukt og vidareforedla i Noreg. I forarbeida til elmarknadsdirektivet til EU står det:

Sikring av felles reglar for ein reell europeisk indre marknad og ei brei elektrisitetsforsyning som er tilgjengeleg for alle, bør vere eit av hovudmåla for dette direktivet. Med det som mål vil ikkje-forvridne marknadsprisar utgjere eit insitament til grenseoverskridande samankoplingar og investeringar i ny elektrisitetsproduksjon og samtidig føre til priskonvergens på lengre sikt.

Det vil altså seie like prisar på tvers av Europa. Er statsråden innforstått med at EUs mål er priskonvergens, altså like kraftprisar i heile Europa?

Statsråd Cecilie Myrseth [14:21:30]: Nå tror jeg kanskje representanten har tatt feil av hvilken statsråd som står her, for det han spør om, ligger vel kanskje ikke på mitt bord.

Det jeg kan si som næringsminister, er at vi har behov for ny fornybar kraft framover, mer av det, til industrien. Er det én ting som er viktig for industrien, er det at vi også følger opp våre forpliktelser gjennom EØS og samarbeider med Europa. Det er industrien rimelig unison på. Jeg tror man også burde ta noen samtaler med industrien om spørsmål som handler om energi, og ikke minst om en del av de direktivene.

Erling Sande (Sp) [14:22:06]: Kraftprisar er då vitterleg på næringsministeren sitt bord. Ikkje berre er det på næringsministeren sitt bord, men det er sjølve kjernen av den meldinga, industrimeldinga, som næringsministeren nettopp har presentert.

Kraftprisar er avgjerande for norsk industri, og særleg for den kraftforedlande industrien. Korleis vurderer næringsministeren konsekvensen av lik kraftpris i Europa, altså at norsk kraftforedlande industri skal ha same kraftpris som dei andre europeiske konkurrentane? Kva konsekvensar vil det få for norsk kraftforedlande industri, slik næringsministeren ser det?

Statsråd Cecilie Myrseth [14:22:44]: Selvsagt skjønner jeg at det er viktig å få på plass nok kraft, og at det skal være lave kraftpriser som skal være et konkurransefortrinn for norsk industri. Det er jo hele grunnlaget i det som er beskrevet rundt kraft i denne meldingen. Derfor trenger vi å bygge ut mer kraft. Vi trenger å få på plass mer infrastruktur rundt kraft, og vi trenger å få opp flere prosjekter rundt om i norske kommuner. Det vet vi er krevende, men det trengs for å gjøre det.

Vi kan ikke melde oss ut av samarbeidet med Europa skal vi også få til utvikling av industrien. Vår industri henger sammen med verdikjeden resten av Europa er en del av.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [14:23:38]: Regjeringen sier at den fører en aktiv næringspolitikk, men når det gjelder grønn industriomstilling, er det vanskelig å se hva som faktisk er nytt i denne meldingen. SV fremmet konkrete forslag om krav til utslippskutt, støtte til CO_2-håndtering, bruk av offentlige anskaffelser for å skape et marked for nullutslippsprodukter og en rettferdig omstillingsstøtte for arbeidstakere. Jeg registrerer at et flertall av komiteens medlemmer, inkludert Arbeiderpartiet, er positive til flere av forslagene SV fremmer, men sier i innstillingen at SVs forslag til utslippsreduserende tiltak i industrien må ses i sammenheng med Stortingets behandling av regjeringens klimamelding.

Mitt spørsmål til statsråden er: Kan statsråden bekrefte at statsråden vil anbefale, og at Arbeiderpartiet vil vurdere, å støtte SVs forslag til klimatiltak i industrien i behandlingen av regjeringens klimamelding, slik at vi sikrer at industrien faktisk kutter utslipp i det tempoet klimamålene våre krever?

Statsråd Cecilie Myrseth [14:24:35]: Jeg tror jeg går ganske langt utenfor min rolle om jeg skal begynne å anbefale hva man skal vedta i andre saker her i Stortin-

get. Det jeg i hvert fall kan garantere, er at grønn omstilling av industrien er veldig høyt på regjeringens dagsorden. Det vises også i vår industrimelding, i vår industripolitikk. Vi har fått på plass en ny ordning, Grønn industrifinansiering, sammen med SV. Vi har lagt inn klimavekting som krav i offentlige anskaffelser, så man kan legge inn det med 30 pst. Det har kommet på vår vakt, så det er vitterlig også inne. Det å få på plass mer nullutslipp er ekstremt viktig for industriens konkurransekraft.

Når det gjelder å bruke en stortingsmelding til å fremme forslag som har budsjettmessige konsekvenser, og som hører hjemme der, tror jeg ikke vi skal behandle statsbudsjettet i alle de 200 Dokument 8-forslagene som ligger på bordet i Stortinget nå i vår.

Presidenten [14:25:28]: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Marianne Sivertsen Næss [14:25:46]: Norsk verftsindustri er en viktig aktør i den maritime klyngen og bidrar til verdiskaping og sysselsetting langs hele kysten. Skipsverftene sysselsetter ifølge SSB om lag 6 300 personer og skaper verdier for om lag 4,4 mrd. kr.

Etter noen utfordrende år med oljeprisfall og pandemi er det gledelig å se at ordreinngangen har tatt seg opp de seneste årene og at flere skip nå bygges ved norske verft. Dette skyldes flere forhold, som økt etterspørsel etter skipsbyggingskapasitet, kompetansen til den norske verftsindustrien og kronekursen.

Jeg vil trekke fram at vi har virkemidler som tilgodeser norske verft. Denne regjeringen har forlenget den midlertidige skipsgarantiordningen og utvidet dekningsgraden i byggelånsgarantiordningen. Verftene har også tilgang på forsknings- og innovasjonsstøtte gjennom Innovasjon Norge og Forskningsrådet. I tillegg har det næringsrettede virkemiddelapparatet satt krav og retningslinjer for å følge opp at bedrifter som mottar støtte, driver sin virksomhet i tråd med norsk lov og ivaretar sitt samfunnsansvar.

Regjeringen innførte fra og med 1. januar 2024 krav om å vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 pst. i alle offentlige anskaffelser. Formålet med de nye klima- og miljøreglene er å redusere klimaavtrykket eller miljøbelastningen fra offentlige innkjøp. Dette gjelder også for offentlige innkjøp av fartøy.

Innenfor regelverket har norske oppdragsgivere i dag et handlingsrom for å dekke behovet i den enkelte anskaffelse slik de anser det å være hensiktsmessig. Slik mener jeg det fremdeles bør være framover. Det er den enkelte oppdragsgiver som har de beste forutsetningene for å avgjøre hva som trengs for å dekke egne behov, samtidig som hensynet til klima og miljø ivaretas.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, DFØ, er statens fagorgan for offentlige anskaffelser. De veileder offentlige anskaffere, bl.a. innen klima, miljø og maritim transport, noe som bidrar til at den nasjonale næringen har gode muligheter til å få offentlige kontrakter.

Når det gjelder krav til norsk språk, er det krav om at store anbud som er over EØS-terskelverdien, må kunngjøres på engelsk, eller på et annet EU-språk, og ikke kun på norsk.

Utenlandske tilbydere skal ha tilgang på all overordnet informasjon om anbudskonkurransen. Detaljene i tilbudene har ikke et slikt språkkrav, noe som innebærer at disse må oversettes f.eks. ved hjelp av kunstig intelligens.

Offentlige anskaffelser er et viktig verktøy for klima, miljø og sosial bærekraft. Derfor har denne regjeringen gjennom Norgesmodellen etablert nasjonale seriøsitetskrav, og vi har innført den historiske endringen med 30 pst. vekting av klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser.

Svein Harberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten [14:29:17]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:29:34]: Industrien i Noreg har vore avgjerande for å utvikle og forme det Noreg vi har i dag. Industrien har bidratt med arbeidsplassar, verdiskaping og aktivitet i heile Noreg, og det er det viktig å bidra til òg i framtida. Difor må vi både ta vare på, styrkje og vidareutvikle den industrien vi har – byggje på lange verdikjeder og byggje vidare på våre fortrinn som land. Det vil bidra til arbeidsplassar og verdiskaping, men òg – i dei tidene vi står i – vere viktig i å styrkje norsk beredskap.

For viktige delar av industrien er det éin ting som er utruleg sentralt, som òg meldinga vektlegg, og det er tilgangen til rikelege mengder med kraft og til konkurransedyktige prisar. Det er eit stort paradoks at samtidig som ein erkjenner at tilgang til kraft til konkurransedyktige prisar er viktig, vil Arbeidarparti-regjeringa knyte oss stadig tettare til EUs energiunion, der målet er å viske ut det konkurransefortrinnet industrien i Noreg historisk sett har hatt.

Det er viktig å jobbe vidare med gode tiltak for industrien og på viktige område for viktige industrigreiner i Noreg. Norsk maritim næring og industri knytt til det er særdeles viktig i ein kyst- og havnasjon som Noreg. Eitt av dei tiltaka, som frå norsk skipsfartsnæring vert trekt fram som det aller viktigaste, er å få ei ny forskotsgarantiordning for skipsbygging. Seinast i førre veke var komitéleiar Erling Sande og eg på Westcon Yards i Florø. Både der og på ei rekkje andre skipsverft

rundt i Noreg er ein oppteken av å få på plass ei slik forskotsgarantiordning, som ei risikoavlasting, slik at ein kan utnytte kapasiteten i verfta på ein god måte. Ein har ofte både ledig kapasitet i form av infrastruktur, ein har folka, ein har oppdraga, men ein treng òg nye verktøy i form av risikoavlasting.

Så til tre og treforedling: Det er særdeles viktig at vi legg til rette for å styrkje vidareforedling og styrkje norsk skog- og treindustri. Eit av dei største prosjekta som er under planlegging no, er Billerud Viken sitt prosjekt på Follum, eit prosjekt som er ferdig prosjektert, tildelt byggjetillating, gjeve nettilkopling utan vilkår, og som allereie har fått tildelt betydeleg støtte frå Enova. No gjenstår det berre utsleppsløyve. Dei har venta i lang tid på avklaring på ei klagebehandling, og det er viktig at ein no prioriterer det, slik at prosjektet kjem vidare.

Geir Inge Lien (Sp) [14:32:56]: Norske skipsverft har lenge ønskt ei garantiordning for å sikre skipsbygging og beredskap langs norskekysten. Det støttar vi i Senterpartiet. Når verft og reiarlag inngår kontraktar om å byggje båtar, betalar reiarlaget eit forskot først, og resten av beløpet når båten står ferdig. For pengane som vert betalte inn på forskot, ønskjer reiarlaget ei forskotsgarantiordning. Det er ein garanti for at pengane kan betalast tilbake dersom noko går gale, eller går i vasken. Det betyr at verfta må låse pengane på ein konto i staden for å bruke dei til å byggje båt. Dette er praksis.

Dersom staten bidreg med ei forskotsgarantiordning, vil norske verft stille sterkare i konkurransen om oppdrag, og ei slik ordning vil få store ringverknader for verfta. Det vil utløyse aktivitet i heile Verfts-Noreg, meir sysselsetjing og kommunale skatteinntekter over heile landet. Dette er viktig for beredskap langs kysten. Vi står no i ei meir usikker verd, og skipsverfta vil vere ein del av den nasjonale beredskapen. Dei vil stå for bygging og vedlikehald av fartøy som er viktig for nasjonen vår.

Ei statleg forskotsgarantiordning har lenge vore eit krav innanfor den maritime næringa. No har Senterpartiet programfesta ei slik ordning, og vi fremjar eit forslag om det her i dag, som dessverre ikkje har fleirtal.

Vi har hatt fleire møte med norske verft, og vi har lytta. Dette er ei vinn-vinn-ordning, både for staten og for verfta og reiarlaga. Eit døme på at ei slik ordning kan bidra til å styrkje beredskapen langs kysten, er den nye sikkerheitspolitikken og den situasjonen som gjer at Noreg no rustar opp forsvaret vårt. Det betyr at det skal byggjast nye båtar, m.a. skal det byggjast fem fregattar. Dersom det vert ei amerikansk løysing, vil det seie at Vard kan få oppdraget med å byggje desse fregattane. Det er vel kanskje det einaste verftet som i dag har garantiordningar til å kunne gjere det.

I tillegg skal Forsvaret byggje 28 standardiserte nye fartøy, 10 store og 18 mindre. Eg er heilt sikker på at vi skal klare å leggje til rette for at desse fartøya kan byggjast i Noreg, på norske verft, men skal norske verft ha moglegheita til å delta, må staten stille opp med garantiar for det arbeidet.

Til slutt til klima. Noreg har som mål å kutte utsleppa. Det støttar vi alle, men nokre gonger verkar verkemidla mot si hensikt. Eit godt eksempel på det er den særnorske CO_2-avgifta, som pålegg bl.a. fiskeriflåten, nærskipsfarten og norsk industri ein ekstra skatt. Vi må halde tunga beint i munnen, og så må vi leggje til rette for norsk verdiskaping og industri langs heile kysten og elles i Noreg.

Presidenten [14:36:02]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [14:36:04]

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Westgaard-Halle, Sandra Borch, Kari Elisabeth Kaski, Alfred Jens Bjørlo og Rasmus Hansson om virkemidler for økt verdiskaping i norsk romindustri (Innst. 342 S (2024–2025), jf. Dokument 8:256 S (2024–2025))

Presidenten [14:36:27]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tobias Hangaard Linge (A) [14:36:56] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke forslagsstillerne for å fremme et gjennomarbeidet representantforslag og vil gi dem honnør for å sikre flertall fra start, slik at undertegnede ikke har hatt våkenetter med bekymring om hvilke flertall som eventuelt kan danne seg i akkurat denne saken.

Romfart er noe som engasjerer på tvers av partitilhørighet. Det finnes sikkert mange grunner til det, men den viktigste er at Norge trenger romindustrien, enten det er til å holde kontroll med havområdene våre, til å overvåke klimaendringer eller til å sikre trygg kommunikasjon og styrke vår beredskap.

Norsk romindustri ligger i front med en helhetlig verdikjede. Norske bedrifter utvikler alt fra små komponenter til fullverdige satellitter. Norge blir også trolig det første landet i Europa som vil kunne sende opp satellit-

ter i polar bane, fra Andøya Spaceport. Med det vil Norge kunne både utvikle egne satellitter, frakte dem i polar bane og motta data fra en av Norges mange bakkestasjoner. Med andre ord har norsk romindustri en lysende framtid foran seg, og potensialet for vekst i både verdier og sysselsetting er betydelig.

Jeg regner med at forslagstillerne vil kommentere forslagene i sine innlegg. Med hensyn til den lange dagsordenen vil jeg gjerne også benytte dette innlegget til å komme med noen kommentarer fra Arbeiderpartiets side.

I den anledning vil jeg starte med å si at jeg til min store fortvilelse i dag tidlig oppdaget at vi var ute av komiteens tilrådning VI. Av alle forslagene som fremmes i denne saken, vil jeg hevde at dette er et av dem vi er aller mest for. Hva som har skjedd, vet jeg ikke, men det viktige er uansett at Arbeiderpartiet stiller seg bak forslaget om å utarbeide en ny langsiktig romstrategi, og vi stemmer for VI i tilrådingen.

Vi mener at den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen og en rask teknologisk utvikling krever oppdaterte og framoverlente strategier for at Norge skal opprettholde en sterk posisjon i internasjonal romindustri. Dette er noe både Arbeiderpartiet og regjeringen har fokusert sterkt på, og jeg tipper at også næringsministeren vil komme tilbake til dette i sitt innlegg.

Jeg vil også knytte en kort kommentar til forslaget til vedtak om norsk deltakelse i EUs romprogrammer. Dette forslaget mener vi er godt ivaretatt, ettersom regjeringen med næringsministeren i spissen jobber intensivt for å sikre full norsk deltakelse i EUs romprogram fra 2028. Her er det god involvering fra berørte departementer og Norsk Romsenter. EU-kommisjonen vil legge fram sitt forslag til romprogram til høsten, og da får vi se resultatet av det arbeidet som har vært lagt ned.

Det er også et par forslag til vedtak som enten direkte eller indirekte har påvirkning på framtidige budsjetter. Selv om vi fra Stortingets side langt på vei kan støtte intensjonen i forslagene, mener vi at slike spørsmål bør avklares i de ordinære budsjettprosessene, og vi står på den bakgrunn utenfor de forslagene det gjelder.

Avslutningsvis vil jeg anbefale de øvrige forslagene til vedtak som Arbeiderpartiet er med på, og jeg ser fram til et fortsatt godt tverrpolitisk romsamarbeid her på Stortinget.

Lene Westgaard-Halle (H) [14:40:13]: I dag åpner Norge døren til verdensrommet. Foran oss ligger en historisk mulighet til å løfte norsk romindustri ut av skyggen, en industri som kanskje har vært en av de best bevarte hemmelighetene i Norge så langt. Det er på tide at vi innser hvilket enormt potensial som skjuler seg der ute, for det er nettopp i verdensrommet vi henter noen av vår tids største løsninger på de store utfordringene vi står overfor, som klimaendringer, sikkerhet og beredskap og ressursforvaltning, og ikke minst legger grunnlaget for morgendagens økonomiske vekst.

Representantforslaget vi diskuterer i dag, er et tverrpolitisk initiativ med støtte fra gode – og kloke, vil jeg si – kollegaer i Venstre, SV, Miljøpartiet De Grønne og Senterpartiet. Det viser med all tydelighet at politikk ikke bare handler om konflikter, men også om samarbeid. Det er når vi samarbeider at vi virkelig får ting til å skje. I dette tilfellet viser vi at samarbeid ikke bare er mulig på tvers av partigrensene, men også på tvers av de planetene partiene våre normalt lever på. Sammen er vi tydelige i dag: Vi trenger en ny, helhetlig og offensiv nasjonal romstrategi som kan ruste oss i møte med det ukjente.

Norge er kanskje et lite land på jorden, men vi har lenge visst at vi kan spille en stor rolle i verdensrommet. Allerede i 1962 skjøt vi opp vår første rakett fra Andøya, og siden den gang har norske forskere, ingeniører og bedrifter vært pionerer innen romteknologi. Med Andøya Spaceport, som nylig gjennomførte en begivenhetsrik oppskyting, får vi nå en unik mulighet til å gjøre Norge til en romfartsnasjon i verdensklasse.

Jeg tror at dette kan bli vårt Silicon Valley, et spektakulært utstillingsvindu for norsk teknologi, kreativitet og innovasjon, men hvorfor er det så viktig? Hvorfor er det så viktig å satse på romfarten? Jo, det er fordi romfarten gir oss framtidig verdiskaping, men ikke nok med det: Satellittdataene gir oss uvurderlig informasjon om klima- og miljøendringer i Arktis, og det bidrar i den grønne omstillingen vi står midt oppi. Dataene sikrer kritisk kommunikasjon i nordområdene, noe som er helt nødvendig for vår nasjonale sikkerhet. Romindustrien gir oss mulighet til å overvåke grensene våre, beskytte ressursene våre og sikre oss bedre mot kriser og trusler.

Samtidig må vi være modige nok til å se opp, for vi trenger politisk lederskap, vi trenger tydelige tiltak, og vi trenger et bredt felles tverrpolitisk løft. Vi må sørge for at norsk industri får tilgang til viktige internasjonale arenaer, og vi må satse på langsiktige og gode rammevilkår for små og mellomstore aktører. På samme tid må vi løfte kompetansen og satse på utdanning og rekruttering, slik at vi kan bygge opp den menneskelige kapitalen som er nødvendig for å få det til, og så må departementene snakke godt sammen.

Verdensrommet er uendelig stort, og Norges muligheter der ute er nærmest grenseløse. La oss gjøre Norge til en ledestjerne blant Europas romnasjoner. Tiden er inne for å satse – for Norge, for framtiden og for generasjonene etter oss.

Nils T. Bjørke (Sp) [14:43:30]: Romindustrien er ein særs viktig sektor for Noregs framtidige verdiskaping

og teknologiske utvikling. Ein sterk og innovativ romindustri vil bidra til både å sikra nasjonale interesser og skapa viktige arbeidsplassar.

Difor er eg glad for at me, saman med Høgre, SV, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne, har sett fram forslaget som er til behandling i dag. No sørgjer me for eit breitt fleirtal og politiske gjennomslag som vil vera viktige for vekst og utvikling i romindustrien.

Eg vil trekkja fram nokre av momenta som ligg i forslaget.

For det første ber me no om at det vert utarbeidd ein ny langsiktig nasjonal romstrategi. Denne strategien skal leggja føringar for kva Noreg skal utvikla og skaffa seg innan romkapasitetar, og sikra at me held tritt med den raske utviklinga i sektoren.

For det andre ber me om å få på plass eit tverrfagleg romorgan, for å styrkja koordineringa mellom departementa, næringslivet og forskingsmiljøa. Eit organ med tydeleg mandat vil bidra til å betra samordninga av statlege aktivitetar og styrkja samarbeidet med romnæringa.

For det tredje vil eg trekkja fram tilpassing av verkemiddelapparatet. Det er avgjerande for å støtta opp under små og mellomstore selskap i romindustrien. Det handlar om å gje mindre selskap fleire moglegheiter som underleverandørar og bidra til auka innovasjon og konkurransekraft.

Senterpartiet meiner dette er gjennomslag som forpliktar og set ein tydeleg marsjordre, og som vil sikra at Noreg opprettheld og styrkjer sin posisjon som ein leiande romnasjon i Europa. For Senterpartiet er det viktig at me arbeider for ei heilskapleg og strategisk tilnærming som fremjar vekst, sysselsetjing og teknologisk utvikling i norsk romindustri.

Ane Breivik (V) [14:45:41]: Venstre er stolt medforslagsstiller til saken vi behandler i dag. Vi trenger en langt mer offensiv og samordnet rompolitikk. Vi trenger en strategi som er like langsiktig og ambisiøs som det potensialet romnæringen selv rommer. Romindustri er ikke bare raketter og satellitter. Vi snakker om avansert IT, sensorteknologi, databrikker, kunstig intelligens, telekommunikasjon – teknologier som også driver innovasjon i andre bransjer. Andøya Spaceport er et godt eksempel på dette.

Det er fint at det synes å være bred enighet om betydningen av norsk deltakelse i EUs romprogrammer, men det holder ikke bare å være enige om intensjoner. Vi trenger handling. Når EU nå bygger opp sterke strukturer for sikkerhet for rombasert infrastruktur, må Norge være på innsiden, ikke bare stå og banke på døren.

Venstre mener at tre grep er særlig viktige framover.

For det første må vi få på plass en samlet nasjonal strategi for norsk rompolitikk. I dag er politikken altfor fragmentert, delt på tvers av ulike politikkområder. Vi må samordne, og vi trenger et organ med tydelig mandat tett på næringen.

For det andre må vi sikre forutsigbare og konkurransedyktige rammer for hele næringen. Det betyr midler til Norsk Romsenter og justeringer i virkemiddelapparatet som gjør det lettere for små, nye selskaper å ta steget fra utvikling til kommersialisering. Her må vi gi romnæringen de samme mulighetene vi gir andre vekstnæringer.

For det tredje handler det om forståelse av at dette er en sikkerhetspolitisk satsing, ikke bare næringspolitikk alene. I nordområdene og Arktis er satellittovervåkning og uavhengig kommunikasjonskapasitet helt avgjørende. Norsk romindustri må ikke bare få vokse, den må bevisst bygges opp som en nasjonal kapasitet for sikkerhet og beredskap.

Romnæringen kombinerer høyteknologi, eksport og grønn omstilling. Det er viktig av strategiske årsaker. I så måte må vi også tenke som en romnasjon og handle deretter.

Statsråd Cecilie Myrseth [14:48:26]: Først må jeg si at jeg er veldig stolt av å være ansvarlig statsråd for romindustrien i Norge. Denne næringen står på ingen måte i skyggen, og den er heller ikke ute av våre prioriteringer. Den er høyt oppe på regjeringens agenda – med god grunn.

Norge er en stolt og stor romnasjon som stadig tar nye skritt for å gjøre seg bemerket på mange områder, og veldig mye godt arbeid gjøres allerede. Det er viktig for regjeringen å føre en langsiktig og godt koordinert rompolitikk i Norge. Derfor er jeg enig i hovedtrekkene som legges fram av representantene her. At vi har gode debatter her, og at det kommer forslag fra salen, er en styrke for utviklingen av norsk rompolitikk.

Rompolitikken er godt forankret, den er tverrpolitisk forankret i Norge. Det er utrolig viktig, ikke minst for de viktige tjenestene dette faktisk bidrar til, og romaktiviteten er også økende. Det handler om den fordelen vi har med tilgang på polar bane. Det at vi har de miljøene vi har i nord, det at også jeg kan gå på ski rett forbi antennene på toppen av Tromsøya, der KSAT holder til – som er blitt så store, og som også driver med SvalSat på Svalbard – og at vi har hatt den første oppskytningen på Andøya, henger sammen. Det er et nytt industri- og teknologieventyr som utvikler seg rett foran øynene våre, og her leder Norge an.

Derfor er det så viktig, når regjeringen møter i de ulike foraene i Europa, i EU-kommisjonen eller gjennom ESA, hvor vi er fullverdig medlem, at vi ettertrykkelig sier at Norge også vil være fullverdig medlem av de nye romprogrammene. Jeg uttrykte det ikke minst da jeg møtte

kommissæren for rom og forsvar, Andrius Kubilius, for ikke veldig mange uker siden, og det samme har statsministeren gjort. Her er vi på.

Så til noen av forslagene: Vi har den type organ det etterlyses her, og det heter Norsk Romsenter. De har den oppgaven i dag, og vårt ettertrykkelig uttalte mål er å styrke Norsk Romsenter. I den situasjonen vi er i, og i den tiden vi lever i, må selvfølgelig samhandling mellom departementer, særlig Forsvarsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet – og andre – være en viktig del av det, men at vi skulle trenge et nytt organ i tillegg til det vi allerede har på plass, forstår jeg rett og slett ikke.

Jeg er veldig glad for at også Arbeiderpartiet går inn i forslaget om strategi, for det er jeg helt enig i at vi trenger. Det ligger allerede på blokka vår at vi ønsker å få på plass en sånn strategi.

Presidenten [14:51:30]: Det blir replikkordskifte.

Lene Westgaard-Halle (H) [14:51:42]: Jeg har lyst til å starte med å gjøre noe jeg ikke gjør så veldig ofte; jeg har lyst å rose statsråden for engasjementet på dette feltet. Jeg synes hun gjør en veldig god jobb, og det er veldig fint å se at hun fokuserer på dette, så her tror jeg vi tverrpolitisk er litt enige.

Jeg er helt enig i at Norsk Romsenter gjør en fantastisk jobb. Uten dem ville veldig mange næringer på dette feltet ikke lyktes. Når jeg først er i gang med en slik «skryte-rant», har jeg i samme slengen lyst til å skryte litt av NIFRO, Norsk industriforum for romvirksomhet, som jeg også synes gjør en veldig god jobb for bransjen. Det er positivt.

Det som er utfordrende, og det som var tanken bak det forslaget statsråden refererte til, er ikke å ha et parallelt norsk romsenter, for det trenger vi ikke – de gjør en god jobb. Likevel opplever vi nok – jeg prøvde å si det litt diskré i innlegget mitt – at departementene ikke snakker så godt sammen. Vi ønsker oss i større grad en eller annen form for koordinering mellom departementene, slik at det fungerer i større grad, ikke erstatte Norsk Romsenter.

Jeg har et raskt spørsmål på slutten: Synes statsråden at dialogen mellom departementene fungerer optimalt i dag, eller er det et forbedringspotensial?

Statsråd Cecilie Myrseth [14:52:45]: Akkurat hvordan man jobber mellom departementene, mener jeg må være opp til enhver sittende regjering å beslutte. Det burde ikke besluttes i stortingssalen i denne saken. Er det et forbedringspotensial? Åpenbart – det er det alltid. Regjeringen fokuserer nå veldig sterkt på å sikre god koordinering og samordning mellom departementene som er ansvarlige for «space». Dette er vi også i gang med et arbeid for internt i regjeringen – interdepartementalt, som det så pent heter – så dette skal vi fortsette med også i framtiden, forhåpentligvis til høsten.

Er det én ting som er sikkert, er det at det å lykkes med samhandlingen, særlig mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Forsvarsdepartementet, men også Justis- og beredskapsdepartementet, er avgjørende. Der kommer rompolitikken inn som kanskje en enda større faktor enn den har vært noen gang før, så det har vi høyt oppe på vår dagsorden.

Presidenten [14:53:37]: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Det ringes inn til votering.

Votering

Presidenten [15:01:59]: Stortinget er da klar til å gå til votering. Vi får satse på at presidentens stemme holder. Det er over 200 sider manus i dag, så jeg ber alle legge vekk telefonen og følge nøye med. Jeg minner om at det er stemmeplikt i Stortinget. Det er faktisk litt viktig. Jeg ser at det på veldig mange avstemninger er noen som ikke stemmer, men det er stemmeplikt i Stortinget, så pass på at dere får stemt og følger med.

Vi starter med resterende saker fra Stortingets møte torsdag 22. mai, dagsorden nr. 82.

Votering i sak nr. 10, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Knutsdatter Strand, Geir Inge Lien, Per Olav Tyldum, Gro-Anita Mykjåland og Heidi Greni om ekstraordinære og effektive uttak av jerv for å sikre beitesesongen (Innst. 316 S (2024–2025), jf. Dokument 8:137 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 3, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen forvalte bestandsmålet for jerv som et minimumsmål.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 89 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.07)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det gjøres ekstraordinære og målretta uttak av jerv før beitesesongen 2025 for å forebygge nye store skadesituasjoner i områder med store tap av sau til jerv over flere år og for å sikre den todelte målsettingen i rovdyrforvaltningen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Statens naturoppsyn (SNO) for hver lisensfellingsperiode må ta ut restkvoter av jerv i tråd med rovviltforliket fra 2011 (punkt 2.2.4).»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 72 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.25)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen fortsette det pågående arbeidet med å sikre at det gjøres målrettede ekstraordinære uttak av jerv i regioner hvor bestanden er over bestandsmålet, for å unngå store skadesituasjoner og tap av beitedyr i tråd med Stortingets tidligere vedtak.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Senterpartiet og Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til tilrådingen.

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 95 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.07)

Votering i sak nr. 11, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Lov om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven) (Innst. 283 L (2024–2025), jf. Prop. 72 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Lisa Marie Ness Klungland på vegne av Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet
– forslagene nr. 2–4, fra Une Bastholm på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti

Det voteres over forslagene nr. 2–4, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkludere naturens evne til å binde og lagre karbon, eller natur som kan redusere de negative virkningene av endret klima, som selvstendig mål for områdevern i havvernloven § 5.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å inkludere områder som er viktige for naturens evne til å binde og lagre karbon, eller natur som kan redusere de negative virkningene av endret klima, som vilkår for opprettelse av marine verneområder i havvernloven § 6.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en ny marin verneplan, basert på miljøfaglige råd, som redegjør for hvilke områder som bør vernes for å sikre at Norge bidrar til å nå målsettingene i den globale naturavtalen.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 79 mot 23 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at verneprosesser under ny havvernlov skal være en del av det fremtidige forvaltningsplanarbeidet og bygge videre på kunnskap og kompetanse etablert gjennom mange år.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble vedtatt med 78 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.23)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven)

Kapittel 1. Formål og virkeområde

§ 1 *Formål*

Lovens formål er å bidra til å bevare marin natur utenfor territorialfarvannet, gjennom langsiktig, effektivt og representativt vern, som en del av en helhetlig og økosystembasert havforvaltning.

§ 2 *Hvor loven gjelder*

Loven gjelder i områder opprettet med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone og på den norske kontinentalsokkelen som angitt i lov 18. juni 2021 nr. 89 om Norges kontinentalsokkel.

§ 3 *Forholdet til folkeretten*

Loven gjelder med de begrensningene som følger av folkeretten.

§ 4 *Prinsipper*

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet etter loven her. Vurderingene skal fremgå av beslutningen.

Kapittel 2. Opprettelse av marine verneområder

§ 5 *Mål for områdevern*

Marine verneområder skal bidra til bevaring av

a. variasjonsbredden av naturtyper og undersjøiske landskap,
b. arter og genetisk mangfold,
c. truet natur,
d. større intakte økosystemer,
e. områder med særskilte naturhistoriske verdier,
f. områder med særskilte kulturhistoriske verdier,
g. økologiske sammenhenger nasjonalt og internasjonalt, eller
h. referanseområder for å følge utviklingen av naturen.

Verneområder kan i tillegg bidra til bevaring av områder som er viktige for naturens evne til å binde og lagre karbon, eller natur som kan redusere de negative virkningene av endret klima.

§ 6 *Marine verneområder*

Det kan opprettes marine verneområder for å beskytte verneverdier, inkludert naturverdier som er økologiske betingelser for landlevende arter. Marine verneområder opprettes ved at det gis forskrift etter § 7.

Som marine verneområder kan vernes områder som

a. inneholder særegne eller representative økosystemer, og som er uten tyngre naturinngrep,
b. inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
c. representerer en bestemt type natur,
d. på annen måte har særlig betydning for naturmangfold,
e. utgjør en spesiell geologisk forekomst,
f. har særskilt naturvitenskapelig verdi, eller
g. har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter.

Som marint verneområde kan også vernes et område som ved fri naturlig utvikling eller aktive restaureringstiltak kan oppfylle ett eller flere av vilkårene i andre ledd bokstav a til g. Dersom det opprettes marine verneområder som krever restaureringstiltak, skal utkast til plan for restaureringen om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

I marine verneområder må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

§ 7 *Forskrifter om marine verneområder*

Kongen i statsråd gir forskrift om det enkelte verneområde etter § 6. Forskriften skal utarbeides i samarbeid med berørte sentrale myndigheter.

Overfor rettighetshavere som berøres av en verneforskrift, gjelder også forvaltningslovens regler om enkeltvedtak.

Forskriften skal angi

a. verneområdets formål, også hvilke naturverdier vernet skal ivareta og den tilstanden som ønskes oppnådd med vernet,
b. verneområdets grenser og bestemmelser om bruk og vern av området, og
c. om verneformålet og restriksjonene gjelder vannsøylen, vannflaten, havbunnen inkludert undergrunnen under havbunnen, eller en kombinasjon av disse.

Verneområdets geografiske utstrekning skal fastsettes ut fra verneformålet. Ved avgrensing av verneområdet skal det legges vekt på å ivareta økologiske funksjoner av betydning for verneformålet og økosystemets tåleevne mot ytre påvirkninger.

Innenfor rammene av § 6 kan en verneforskrift forby eller regulere virksomhet, forurensning, tiltak og andre former for bruk som i seg selv eller sammen med annen bruk kan motvirke verneformålet. Restriksjoner på aktivitet skal ikke være strengere enn hva som er nødvendig av hensyn til verneformålet. Det kan også gis bestemmelser om at visse tiltak ikke må utføres uten at søknad er sendt departementet og dette deretter har gitt tillatelse. Det kan fastsettes særskilte regler for forskjellige deler av området når det er forenlig med delområdets funksjon for verneformålet. I forskriften kan det gis bestemmelser av hensyn til naturens evne til å binde og lagre karbon, eller natur som kan redusere de negative virkningene av endret klima.

§ 8 *Forholdet til annen lovgivning*

Dersom en virksomhet utenfor et verneområde som krever tillatelse etter annen lov, kan innvirke på verneverdiene i et verneområde etter loven her, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår.

Høsting og annen utnytting av viltlevende marine ressurser reguleres etter havressurslova innenfor rammene av verneforskriften. Marine områder der beskyttelsen kun består av nærmere bestemte regler om utøving av fiske, fastsettes etter havressurslova.

Kapittel 3. Verneprosessen

§ 9 *Generelle regler for saksbehandlingen i saker om vern etter loven her*

I forbindelse med en verneprosess etter loven her skal det legges til rette for best mulig involvering av berørte myndigheter og interesser.

Saksbehandlingen skal legge til rette for mest mulig klarhet om verneformål og verneverdier, bruk, avgrensing av området og følger av vernet. Det skal også innhentes kunnskap om andre mulige verdier enn verneverdier i området.

I saksbehandlingen skal det ses hen til relevante tiltak i det aktuelle området etter annen lovgivning, inkludert andre effektive arealbaserte bevaringstiltak.

§ 10 *Kunngjøring av planlagt verneforslag*

Departementet skal kunngjøre et planlagt verneforslag på en måte som er hensiktsmessig for å gjøre berørte myndigheter og interesser kjent med forslaget. Formålet med vernet, de antatt mest sentrale følgene av forslaget og mulige grenser for verneområdet skal inngå i kunngjøringen.

Rettighetshavere skal så vidt mulig underrettes skriftlig og gis en rimelig frist for å komme med merknader før et verneforslag utformes. For øvrig gjelder forvaltningsloven § 16.

Berørte myndigheter og interesser skal involveres på et tidlig tidspunkt i saksforberedelsen og i god tid før kunngjøringen.

§ 11 *Rettsvirkninger av kunngjøring av planlagt verneforslag*

Når et planlagt verneforslag er kunngjort, kan søknader om tillatelse mv. til tiltak etter annen lovgivning i et område som inngår i verneforslaget, avslås av ansvarlig myndighet på grunnlag av det planlagte verneforslaget. Ansvarlig myndighet kan bare gi tillatelse dersom tiltaket ikke er i strid med verneformålet.

Ansvarlig departement kan gi tillatelse til tiltak i et område som inngår i verneforslaget, når sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Adgangen til å avslå tiltak etter første ledd gjelder for maksimalt fire år etter kunngjøringen av det planlagte verneforslaget. Departementet kan forlenge virketiden med inntil to år.

§ 12 *Høring av forslag til verneforskrifter*

Et forslag til en ny verneforskrift etter § 7 skal sendes på høring. Høringsforslaget skal beskrive området verneforskriften skal omfatte, verneformålet og verneverdiene, avgrensingen av området, andre verdier i området enn naturverdier og de følgene forslaget antas å få.

Fristen for å gi høringsuttalelse skal være minimum to måneder. Fristen kan fravikes i saker etter § 14 om mindre endringer av eksisterende verneforskrifter.

§ 13 *Begrunnelse for verneforskrifter*

Ved fastsettelse av verneforskrift etter § 7 skal det utarbeides en begrunnelse som gjør rede for hvilket naturmangfold og andre verdier forskriften omfatter, og hvordan forskriften bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser.

§ 14 *Mindre endringer av eksisterende verneforskrifter*

Departementet kan gi forskrift om følgende mindre endringer i eksisterende verneforskrifter:

a. endring av verneområdets navn
b. retting av feil i verneforskriften
c. grenseendringer som omfatter mindre arealer, og som ikke får nevneverdig betydning for private interesser
d. fastsettelse av forvaltningsmyndighet og annen myndighet etter loven.

§ 15 *Forskrifter om midlertidig vern*

Departementet kan gi forskrift om midlertidig vern av bestemt angitte områder for å hindre reell risiko for alvorlig eller uopprettelig skade på verneverdier.

Dersom en bestemt naturtype står i fare for å forsvinne, kan departementet gi forskrift om midlertidige begrensninger og forbud mot virksomhet som ytterligere kan true naturtypens fortsatte eksistens.

Berørte myndigheter og interesser skal så langt som mulig involveres i saksforberedelsen.

Bestemmelsene i §§ 9, 10 og 12 gjelder ikke for forskrifter etter første og andre ledd. Når det er fastsatt forskrift om midlertidig vern, skal en ordinær verneprosess igangsettes eller fortsette uten ugrunnet opphold.

Overfor rettighetshavere som berøres av forskriften, gjelder forvaltningslovens regler om enkeltvedtak.

Forskrifter om midlertidig vern gjelder for maksimalt fire år etter kunngjøringen etter § 16. Departementet kan forlenge virketiden med inntil to år.

§ 16 *Kunngjøring av verneforskrifter*

Forskrifter etter §§ 7 og 15 skal kunngjøres etter forvaltningsloven § 38 og på en måte som er hensiktsmessig for å gjøre berørte myndigheter og interesser kjent med forskriften. Forskriften skal meddeles rettighetshavere i verneområdet etter reglene i forvaltningsloven § 27. Kunngjøringen og meddelelsen skal gjøre oppmerksom på retten til erstatning etter § 31 og fristen etter § 32 første ledd i loven her.

Kapittel 4. Forvaltning av verneområder

§ 17 *Restaurering og skjøtsel i verneområder*

Departementet kan foreta restaurering og skjøtsel for å opprettholde eller oppnå den naturtilstand som er formålet med vernet.

Berører restaurerings- eller skjøtselstiltak rettigheter i verneområdet, skal rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføring av restaurerings- eller skjøtselstiltak skal tilfalle rettighetshaveren.

§ 18 *Dispensasjon fra verneforskrifter*

Departementet kan gi dispensasjon fra en verneforskrift dersom

a. det ikke strider mot forskriftens formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig,
b. sikkerhetshensyn gjør det nødvendig, eller
c. hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Søknader om dispensasjon skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. Ved dispensasjon skal begrunnelsen vise hvordan virkningene dispensasjonen kan få for verneverdiene, er vurdert, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Ved vurderingen av om det skal gis dispensasjon etter første ledd bokstav c, skal det gjøres en avveining mellom hensynet til verneområdet og øvrige vesentlige samfunnsinteresser. Det skal særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder, og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretakelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her og etter annen lov, kan tiltakshaveren søke om tillatelse parallelt. Det skal i slike tilfeller først fattes vedtak etter bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her, med mindre noe annet er særlig fastsatt i eller i medhold av loven her.

§ 19 *Endring og omgjøring av tillatelser*

Departementet kan oppheve eller endre vilkårene i en tillatelse gitt i medhold av forskrift fastsatt etter § 7 femte ledd tredje punktum eller av § 18, sette nye vilkår og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake hvis

a. det er nødvendig for å hindre uforutsette vesentlige skadevirkninger på verneverdiene,
b. skadevirkningene på verneverdiene kan minskes uten urimelig kostnad for tiltakshaveren,
c. ny teknologi gjør det mulig å redusere ulempene for verneverdiene vesentlig,
d. tiltakshaveren i betydelig grad, gjentatte ganger eller vedvarende overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, eller
e. det for øvrig følger av ellers gjeldende omgjøringsregler.

En tillatelse kan i alle tilfeller tilbakekalles eller endres når det er gått ti år siden den ble gitt. Departementet kan lempe på begrensninger og vilkår i en tillatelse dersom det kan skje uten skadevirkninger av betydning for verneverdiene.

Ved avgjørelser etter første og andre ledd skal det tas hensyn til kostnadene en endring eller omgjøring vil medføre for tiltakshaveren, og de fordelene og ulempene endringen eller omgjøring for øvrig vil medføre.

§ 20 *Forvaltningsmyndighet*

Departementet kan bestemme at et særskilt oppnevnt organ er forvaltningsmyndighet for et verneområde opprettet med hjemmel i loven her.

Kapittel 5. Tilsyn mv.

§ 21 *Tilsyn*

Departementet fører tilsyn med miljøtilstanden i verneområdet og med at bestemmelsene gitt i og i medhold av loven blir overholdt.

Den som kontrolleres eller er ansvarlig for virksomheten, skal gi tilsynsmyndighetene nødvendig bistand og opplysninger under utøvelse av tilsynet. Tilsynsmyndighetene kan under utøvelse av tilsynet gi pålegg om å stanse fartøy eller fjerne redskaper eller selv fjerne redskaper og forankring til redskaper og stanse andre pågående aktiviteter om bord i fartøyet.

Tilsynet skal føres så effektivt som forholdene tilsier, med minst mulig belastning for miljøet.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av tilsynet.

§ 22 *Gransking*

Når det er nødvendig for å utføre gjøremål etter loven, skal tilsynsmyndighetene eller politiet ha uhindret adgang til fartøyer, installasjoner eller anlegg der det foregår virksomhet som kan påvirke eller kan antas å ha påvirket verneverdiene. Tilsynsmyndighetene kan også kreve å få lagt frem og granske dokumenter eller annet materiale som kan ha betydning for gjøremål etter loven.

§ 23 *Opplysningsplikt*

Enhver som har foretatt eller foretar seg noe som kan påvirke verneverdiene, plikter etter pålegg fra tilsynsmyndighetene og uten hinder av taushetsplikt å gi de opplysningene som tilsynsmyndighetene trenger for å utføre sine gjøremål etter loven her.

Dersom det oppstår skade på verneverdiene eller fare for alvorlig slik skade som følge av aktiviteter som reguleres, skal den ansvarlige så fort som mulig varsle myndigheten etter loven, med mindre faren allerede er avverget eller skaden gjenopprettet.

§ 24 *Miljøvedtaksregister*

Vedtak etter loven her skal registreres i Miljøvedtaksregisteret opprettet i medhold av naturmangfoldloven § 68.

Kapittel 6. Håndheving og sanksjoner mv.

§ 25 *Retting og avbøtende tiltak*

Departementet kan pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold som er i strid med loven her eller vedtak gjort med hjemmel i loven.

Den som gjennom overtredelse av loven eller vedtak gjort med hjemmel i loven forårsaker fare for forringelse av verneverdiene, skal sette i verk tiltak for å forhindre slik forringelse. Har det allerede inntrådt forringelse, skal ytterligere forringelse forhindres. Om mulig skal tilstanden for verneverdiene før overtredelsen skjedde, gjenopprettes ved egnede tiltak. Tiltak som i seg selv kan medføre miljøforringelse av noen betydning, skal bare iverksettes etter samtykke av departementet eller pålegg etter første ledd.

Plikten etter andre ledd gjelder ikke i den utstrekning det ut fra kostnadene og virkningene av tiltakene, miljøvirkningene av overtredelsen og overtrederens skyld og økonomiske stilling ville være særlig urimelig.

§ 26 *Uforutsette miljøkonsekvenser av lovlig virksomhet*

Dersom det viser seg at tiltak som er i samsvar med loven eller vedtak gjort i medhold av loven, medfører vesentlige uforutsette konsekvenser for verneverdiene, skal den ansvarlige treffe rimelige tiltak for å avverge eller begrense skader og ulemper.

Departementet kan pålegge den ansvarlige å utføre slike tiltak innen en fastsatt frist. Når det kan skje uten særlig ulempe for den ansvarlige, kan departementet gi pålegg om gjenoppretting av den tidligere tilstanden for verneverdiene før overtredelsen skjedde.

§ 27 *Direkte gjennomføring*

Blir et pålegg som inneholder krav som nevnt i § 25 første ledd eller § 26 andre ledd, ikke etterkommet av den ansvarlige, kan departementet sørge for iverksetting av tiltakene. Departementet kan også sørge for iverksetting av tiltakene dersom det haster av hensyn til verneverdiene, eller det ikke kan påvises noen ansvarlig.

Utgifter til tiltak etter første ledd kan kreves dekket av den ansvarlige. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 28 *Tvangsmulkt*

For å sikre at bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her blir gjennomført, kan departementet fatte vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige oversitter den fastsatte fristen for retting av forholdet. Tvangsmulkt kan fastsettes på forhånd dersom særlige grunner tilsier det, og mulkten løper da fra en eventuell overtredelse tar til. Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forholdet varer, eller at den forfaller for hver overtredelse. Det løper likevel ikke tvangsmulkt dersom etterlevelse er umulig på grunn av forhold som ikke skyldes den ansvarlige. En tvangsmulkt kan fastsettes som løpende mulkt eller engangsmulkt.

Tvangsmulkten pålegges den ansvarlige for overtredelsen. Har overtredelsen skjedd på vegne av et selskap, en stiftelse eller et annet selvstendig rettssubjekt eller et

offentlig organ, skal tvangsmulkten pålegges rettssubjektet eller organet. Er en tvangsmulkt pålagt et selskap som inngår i et konsern, kan den påløpte tvangsmulkten også inndrives hos morselskapet.

Departementet kan frafalle en påløpt tvangsmulkt. En avgjørelse om slikt frafall regnes ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

§ 29 *Overtredelsesgebyr*

Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr til den som

a. overtrer bestemmelsene i § 6 fjerde ledd og § 21 andre ledd første punktum, § 22, § 23 andre ledd, § 25 andre ledd og § 26 første ledd,
b. overtrer bestemmelser i en forskrift gitt med hjemmel i § 7 første ledd og § 15 første og andre ledd,
c. overtrer bestemmelser i en enkelttillatelse gitt med hjemmel i en forskrift som nevnt i bokstav b, eller dispensasjon gitt med hjemmel i § 18 første ledd, eller
d. unnlater å etterkomme et særskilt pålegg etter § 21 andre ledd andre punktum, § 23 første ledd, § 25 første ledd og § 26 andre ledd.

Departementet kan gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes to år etter at overtredelsen opphørte. Fristen avbrytes når det gis forhåndsvarsel eller fattes vedtak om overtredelsesgebyr.

§ 30 *Straff*

Med bøter eller fengsel inntil ett år straffes den som forsettlig eller uaktsomt

a. overtrer bestemmelsene i § 6 fjerde ledd, § 21 andre ledd første punktum, § 22, § 23 andre ledd, § 25 andre ledd og § 26 første ledd,
b. overtrer bestemmelser i en forskrift gitt med hjemmel i § 7 første ledd og § 15 første og andre ledd,
c. overtrer bestemmelser i enkelttillatelser gitt med hjemmel i en forskrift som nevnt i bokstav b eller dispensasjon gitt med hjemmel i § 18 første ledd, eller
d. unnlater å etterkomme særskilt pålegg etter § 21 andre ledd andre punktum, § 23 første ledd, § 25 første ledd og § 26 andre ledd.

Grov overtredelse av bestemmelsene nevnt i første ledd straffes med bøter eller fengsel inntil fem år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det legges særlig vekt på om den har medført eller voldt fare for betydelig skade på verneverdiene, om skaden på verneverdiene må anses uopprettelig, graden av skyld, og om overtrederen har truffet forebyggende eller avbøtende tiltak.

Kapittel 7. Erstatning

§ 31 *Erstatning til rettighetshavere*

Rettighetshavere i områder som blir helt eller delvis vernet etter loven her, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap når et vern medfører en vanskeliggjøring av igangværende bruk. Dersom bruken krever tillatelse fra offentlig myndighet, gjelder retten til erstatning bare hvis tillatelse er gitt før det foretas kunngjøring etter § 10.

Når vilkårene for erstatning er oppfylt, fastsettes erstatningen for tap i igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i lov om vederlag ved oreigning av fast eigedom. Ved anvendelsen av lov om vederlag ved oreigning av fast eigedom § 10 skal tidspunktet for fastsettelse av verneforskriften legges til grunn.

Departementet kan gi forskrift om hva som skal regnes som igangværende bruk.

§ 32 *Fremgangsmåten ved fastsetting av erstatning*

Et krav om erstatning etter § 31 skal fremsettes skriftlig til departementet innen fire måneder fra verneforskriften er fastsatt. Departementet kan forlenge fristen og gi oppfriskning for oversittelse. Når det er fremsatt krav om erstatning, skal staten gi et tilbud om erstatning senest ett år etter at verneforskriften ble fastsatt. Bestemmelsene i tvisteloven om oppfriskning gjelder så langt de passer.

Blir tilbudet ikke akseptert, kan rettighetshaveren senest seks måneder etter at tilbudet ble gitt, sette frem krav for departementet om at staten skal begjære skjønn styrt av tingretten til fastsetting av erstatning.

Tingretten kan gi oppfriskning for oversittelse av fristen i andre ledd etter reglene i tvisteloven. For saksomkostninger ved underskjønn gjelder skjønnsprosessloven § 42. Ved overskjønn begjært av staten skal staten dekke rettighetshavers nødvendige omkostninger. Ved overskjønn begjært av rettighetshaveren gjelder reglene i tvisteloven kapittel 20. Skjønnet holdes for øvrig etter reglene i skjønnsprosessloven.

Kapittel 8. Avsluttende bestemmelser

§ 33 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

§ 34 *Endringer i andre lover*

Fra den tiden loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn skal § 2 første ledd nr. 7 til ny nr. 9 lyde:

7. lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven),

8. lov 26. juni 1998 nr. 47 om fritids- og småbåter § 40, *og*
9. *lov XX.XX 2025 nr. XX om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet*

2. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten skal § 11 første ledd bokstav g og ny bokstav h lyde:
g. lov av 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk *mv.*,
h. lov XX.XX 2025 nr. XX om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet.

3. I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff skal § 240 andre ledd bokstav b lyde:
b. påfører betydelig skade på område som er vernet ved vedtak med hjemmel i naturmangfoldloven kapittel V eller eldre vernevedtak som nevnt i naturmangfoldloven § 77, svalbardmiljøloven kapittel III, lov om Jan Mayen § 2, *bilandsloven* § 2 *og havvernloven §§ 7 eller 15.*

4. I lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur skal § 15 bokstav b til ny bokstav d lyde:
b. vedtatte vernetiltak etter kapittel V i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold,
c. vedtatte vernetiltak etter lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner, *eller*
d. vedtatte vernetiltak etter lov XX.XX 2025 nr. XX om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 89 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.46)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 90 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.06)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til ratifikasjon av avtale under FNs havrettskonvensjon om bevaring og bærekraftig bruk av marint biologisk mangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon av 19. juni 2023 (Innst. 314 S (2024–2025), jf. Prop. 60 S (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker i ratifikasjon av avtale under FNs havrettskonvensjon om bevaring og bærekraftig bruk av marint biologisk mangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon av 19. juni 2023.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 13, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Sofie Marhaug og Mímir Kristjánsson om en kritisk gransking av skjermbruk i skolen (Innst. 298 S (2024–2025), jf. Dokument 8:143 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Hege Bae Nyholt satt fram tre forslag på vegne av Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen frembringe de reelle årlige utgiftene for innkjøp av digitale enheter og lisenser til læringsprogram for elever i grunnskolen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom Utdanningsdirektoratet utarbeide en veileder som oppfordrer grunnskoler til å innføre skjermfrie spisepauser og til at den digitale enheten ikke skal være med hjem i sekken.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen granske digitaliseringen av skolen, inspirert av granskingen som nå foregår i Sverige.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:143 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Sofie

Marhaug og Mímir Kristjánsson om en kritisk gransking av skjermbruk i skolen – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Rødt ble innstillingen vedtatt med 90 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.41)

Votering i sak nr. 14, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om «inkluderende skolehverdag», et forpliktende samarbeid for å bekjempe mobbing og et utrygt skolemiljø (Innst. 307 S (2024–2025), jf. Dokument 8:147 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Sveinung Rotevatn satt fram et forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen etablere en forpliktende avtale mellom skoleeiere, skoleledere, lærere, foreldre, elever og staten om en 'inkluderende skolehverdag' med mål om å halvere antall barn og unge som opplever mobbing. Avtalen skal være etter modell fra IA-avtalen, med konkrete mål og forpliktelser for de ulike aktørene.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:147 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Abid Raja, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om «inkluderende skolehverdag», et forpliktende samarbeid for å bekjempe mobbing og et utrygt skolemiljø – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen vedtatt med 96 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.44)

Votering i sak nr. 15, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Kathy Lie og Kirsti Bergstø om å ta leken tilbake i 1. klasse (Innst. 310 S (2024–2025), jf. Dokument 8:103 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Kjerstin Wøyen Funderud på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 3, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen om å tilpasse Grunnskolens informasjonssystem (GSI) til at 1. trinn er en egen kategori, for å lettere holde oversikt over ressurstilgangen på lærere på 1. trinn.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:103 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Kathy Lie og Kirsti Bergstø om å ta leken tilbake i 1. klasse – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen avvikle kartleggingsprøver på 1. trinn fra skoleåret 2025–2026 for å styrke lekbasert undervisning på 1. trinn.»

Forslag nr. 2 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag for å sikre en mer formålstjenlig og sterkere ressurstilgang på lærere og areal for 1. trinn.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 70 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.26)

Votering i sak nr. 16, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjerstin Wøyen Funderud, Sigbjørn Gjelsvik, Marit Knutsdatter Strand og Kjersti Toppe om skolestart til det beste for 5- og 6-åringene (Innst. 286 S (2024–2025), jf. Dokument 8:176 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram sju forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjerstin Wøyen Funderud på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 2, fra Kjerstin Wøyen Funderud på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Kjerstin Wøyen Funderud på vegne av Senterpartiet og Rødt
- forslagene nr. 4–6, fra Kjerstin Wøyen Funderud på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 7, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 7, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa kartleggja talet på skuletimar i småskulen og koma tilbake til Stortinget med forslag til korleis reduksjonar i timetalet i småskulen kan gjennomførast.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 93 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.13)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere vilkårene for og omfanget av utsatt skolestart, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 79 mot 23 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.29)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer 5- og 6-åringene et tilbud basert på førskolepedagogikk og et første skoleår med lekbasert læring.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 83 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang et prøveprosjekt der tradisjonell klasseromsundervisning skal unngås i 1. klasse.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 81 mot 22 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre timeplanfestet frilek og fremme forslag om et forbud mot kartleggingsprøver på første klassetrinn.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Rødt ble med 76 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge antall skoletimer, vurdere kortere skoledager og eventuelt utvide skolefritidsordningen for elever med behov for det.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 73 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:176 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjerstin Wøyen Funderud, Sigbjørn Gjelsvik, Marit Knutsdatter Strand og Kjersti Toppe om skolestart til det beste for 5- og 6-åringene – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til økt bemanning i småskolen der pedagoger kan følge barna både i barnehagen og småskolen.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 67 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.21)

Votering i sak nr. 17, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om å reversere seksårsreformen (Innst. 288 S (2024–2025), jf. Dokument 8:184 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten har Hege Bae Nyholt satt fram et forslag på vegne av Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa byrja arbeidet med å reversera seksårsreforma i skolen.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:184 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og Seher Aydar om å reversere seksårsreformen – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Rødt ble innstillingen vedtatt med 90 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.13)

Votering i sak nr. 18, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Bård Hoksrud, Stig Atle Abrahamsen, Dagfinn Henrik Olsen, Hans Andreas Limi og Himanshu Gulati om valgfritt sidemål (Innst. 319 S (2024–2025), jf. Dokument 8:196 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre
– forslagene nr. 2 og 3, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere antall standpunktkarakterer i norsk, slik at det blir én karakter i norsk skriftlig og én karakter i norsk muntlig i både ungdomsskolen og videregående skole, og fjerne egen eksamen i sidemål.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 80 mot 23 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:196 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Bård Hoksrud, Stig Atle Abrahamsen, Dagfinn Henrik Olsen, Hans Andreas Limi og Himanshu Gulati om valgfritt sidemål – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre valgfritt sidemål som en nasjonal regel i grunnskolen og på videregående skole.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne opp for at kommuner og fylker kan innføre permanente ordninger eller prøveordninger med valgfritt sidemål.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 90 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.20)

Votering i sak nr. 19, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Sikker kunnskap i en usikker verden (Innst. 290 S (2024–2025), jf. Meld. St. 14 (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 28 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslagene nr. 2–4, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 5, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 6 og 7, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 8 og 9, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre og Venstre
- forslagene nr. 10 og 11, fra Kjersti Bjørnstad på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 12, fra Kjersti Bjørnstad på vegne av Senterpartiet og Rødt
- forslagene nr. 13–17, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslag nr. 18, fra Kjersti Bjørnstad på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 19–25, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 26, fra Himanshu Gulati på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 27, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 28, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 28, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa presisera overfor Norges forskningsråd at handlingsrommet i EØS-avtalen skal nyttast til det fulle, for å sikra auka investeringar i forsking og utvikling i norske verksemder.»

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 98 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 27, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre universitets- og høyskoleforskriften slik at stipendiater og postdoktorer får en forskriftsfestet rett til norskopplæring.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.56)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 26, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forskningssamarbeidet med land som Norge ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med, og som norske sikkerhetstjenester mener kan utgjøre en særlig etterretningstrussel mot Norge, avsluttes.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 91 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.12)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 23, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut ulike modellar for finansiering av lønskostnader mellom prosjekt for fast tilsette ved statlege universitet og høgskular med ekstern finansiering, til dømes gjennom å endra Reglement for statlige universiteter og høyskolers oppbygging og anvendelse av ubrukte budsjettmidler, jf. rundskriv F-05-20, slik at institusjonane kan nytta avsetningar ut over 5 pst. til å investera i dei tilsette.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.27)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 19–22, 24 og 25, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redusere arbeidspresset for vitenskapelig ansatte blant annet gjennom bedre administrativ støtte og færre rapporteringskrav.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringa frysa norske bidrag til forskingssamarbeid i EU der desse omfattar israelske militæraktørar eller andre aktørar som er delaktige i folkerettsbrot i Palestina.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det i videreutviklingen av forskningssystemet sikres at en større del av ressursene til forskning går til grønn og rettferdig omstilling av samfunnet.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bekjempe bruk av midlertidige stillinger ved universiteter og høyskoler, såkalt lufting, og sikre rett til faste ansettelser.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av universitets- og høyskoleloven § 2-6 om egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits, slik at det ikke lenger er påbudt å kreve egenbetaling.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide stipendordningene for internasjonale studenter og revidere kravene som stilles, slik at de treffer flere og bredere, og komme tilbake til Stortinget i statsbudsjettet for 2026 med forslag til endringer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 18, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre regional fordeling av midler gjennom Forskningsrådet og øvrige utlysninger og tildelinger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 84 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.04)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 13–16, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 øke grunnfinansieringen til universiteter og høyskoler.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede flere alternative modeller for finansiering av forskning i, med og fra næringslivet.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringa syta for at ekspertgruppa som skal vurdera dimensjonering av doktorgradsutdanninga, også får i oppdrag å kartleggja barrierar mot forskarrekruttering.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå reglementet for oppholdstillatelse for student- og forskningsutveksling for internasjonale studenter, stipendiater og postdoktorer, med et mål om bygge ned barrierer for mobilitet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 82 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.24)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 17, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne studieavgift for studenter som kommer fra land utenfor EU/EØS og Sveits, i forslaget til statsbudsjett for 2026.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 81 mot 22 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.43)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 12, fra Senterpartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre kravet om norsk språkopplæring for utenlandske stipendiater og postdoktorer.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Rødt ble med 81 mot 22 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.00)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 10, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå den regionale fordelingen av forskningsmidler og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 77 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 11, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å styrke regional forskningsinnsats rettet mot næringsliv og lokalsamfunn.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 75 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.35)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8 og 9, fra Høyre og Venstre.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende plan for opptrapping av offentlige FoU-investeringer til 1 pst. av BNP over de neste fem årene. Økningen fra dagens nivå skal gå til FoU-virkemidler for næringslivet, hovedsakelig gjennom å styrke de konkurransebaserte arenaer i Forskningsrådet.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en konkret plan for Stortinget våren 2026 med en helhetlig tilnærming til hvordan forskning kan løse samfunnsoppdrag, etter modell fra Finland.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre og Venstre ble med 74 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.53)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en gjennomgang og justering av det norske finansieringssystemet for utenlandske doktorgradsstipendiater fra land utenfor EØS-området og Sveits.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 64 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.11)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et sterkere samarbeid og formaliserte møtepunkter mellom PST, E-tjenesten og norske utdanningsinstitusjoner for å avdekke spionasje fra fremmede makter innenfor akademia.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 65 mot 37 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.29)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere kunstnerisk utviklingsarbeid i Forskningsrådets mandat.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 65 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.46)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2–4, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til hvordan Norge kan legge til rette for at flere stiftelser investerer i forskning.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en konkret plan for Stortinget om hvordan offentlige innkjøp i større grad kan bidra til innovasjon, og hvordan innkjøpskompetansen i det offentlige kan bedres.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne kravet om norskopplæring for utenlandske forskere som rekrutteres til norske forskningsinstitusjoner.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 59 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.06)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en konkret plan for Stortinget om hvordan staten kan bruke sine eierposisjoner til å fremme Forskning og utvikling (FoU).»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 58 mot 45 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.26)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen legge frem en konkret plan for Stortinget våren 2026 med forslag til hvordan man kan sikre bedre samordning for å styrke norske virksomheter innen forskning, utvikling og innovasjon (FOUi).

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringa vurdera korleis statleg eigarskap i verksemder og investeringar gjennom statlege investeringsfond kan fremja FoU-intensitet i norsk næringsliv, og koma tilbake til Stortinget med forslag til korleis dette kan gjerast.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 61 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.54)

Videre var innstilt:

III

Stortinget ber regjeringen i ny langtidsplan for forskning og høyere utdanning komme med konkrete forslag til hvordan en kan øke kommersialiseringen av norsk forskning.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 90 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.11)

Videre var innstilt:

IV

Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av Meld. St. 14 (2024–2025) vurdere tiltak for å styrke studentinvolvering i forskningen og å tilrettelegge for studentdrevne forsknings- og innovasjonsprosjekter.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

V

Meld. St. 14 (2024–2025) – Sikker kunnskap i en usikker verden – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 20, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Alfred Jens Bjørlo, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og

André N. Skjelstad om å gjenreise Norge som forskningsnasjon (Innst. 313 S (2024–2025), jf. Dokument 8:152 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslagene nr. 4–8, fra Kari-Anne Jønnes på vegne av Høyre og Venstre
- forslag nr. 9, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Rødt og Venstre
- forslag nr. 10, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Venstre

Det voteres over forslag nr. 10, fra Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sørge for tilleggsstøtte til universiteter og høyskoler slik at tildelte EU-prosjekter fullfinansieres, og komme tilbake til Stortinget med nødvendige forslag for å sikre dette.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 93 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.30)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen fjerne kravet om at statlige universiteter og høyskoler skal kreve egenbetaling fra studenter som er statsborgere i land utenfor EØS eller Sveits.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt og Venstre ble med 88 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.48)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4–8, fra Høyre og Venstre.

Forslag nr. 4 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen utarbeide en forpliktende opptrappingsplan som sørger for at offentlige investeringer i FoU utgjør minst 1 pst. av BNP.»

Forslag nr. 5 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen fjerne kravet om at alle utenlandske ph.d-studenter må gjennomgå norsk språkopplæring.»

Forslag nr. 6 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen legge frem en forpliktende opptrappingsplan for å øke grunnbevilgningen til de selvstendige forskningsinstituttene.»

Forslag nr. 7 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sikre at norske aktører fortsatt kan delta med like konkurransevilkår i EUs rammeprogram.»

Forslag nr. 8 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sørge for at Retur-EU som del av grunnbevilgningen er på et nivå som sikrer at forskningsinstituttene fortsatt har mulighet til å delta for fullt i EUs forsknings- og innovasjonssamarbeid sammen med norske virksomheter.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre og Venstre ble med 71 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.06)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen etablere en ordning med «næringstermin» for ansatte i akademia, for å stimulere til flere forskningsopphold i norske virksomheter.»

Forslag nr. 3 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen komme med forslag til gaveforsterkningsordninger og andre tiltak som gjør det mer attraktivt for private å gi økonomiske bidrag til forskning.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 59 mot 43 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.25)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen utrede modeller for å få mer forskning i næringslivet, for eksempel ved etablering av forskningsstiftelser i offentlig/privat regi.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Rødt og Venstre ble med 54 mot 49 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:152 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Alfred Jens Bjørlo, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og André N. Skjelstad om å gjenreise Norge som forskningsnasjon – vedtas ikke.

Presidenten: Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 68 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.18)

Votering i sak nr. 21, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om å knytte studiestøtten til grunnbeløpet i folketrygden (Innst. 320 S (2024–2025), jf. Dokument 8:182 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjerstin Wøyen Funderud på vegne av Senterpartiet, Rødt og Venstre
- forslag nr. 2, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslag nr. 3, fra Elise Waagen på vegne av Arbeiderpartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen om å knytte studiestøtten til grunnbeløpet i folketrygden i forslaget til statsbudsjett for 2026.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 83 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen redegjøre for budsjettkonsekvensene av å knytte utdanningsstøtteordninger for universiteter, høgskoler, fagskoler og folkehøgskoler til grunnbeløpet i folketrygden i statsbudsjettet for 2026 og fremme forslag om en slik tilknytning i løpet av stortingssesjonen 2025–2026.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Rødt og Venstre ble med 73 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.20)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag om å knytte studiestøtten til grunnbeløpet i folketrygden, med innføring kommende stortingsperiode.»

Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble vedtatt med 81 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:182 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om å knytte studiestøtten til grunnbeløpet i folketrygden – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 80 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.20)

Votering i sak nr. 22, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Grete Wold om likestilling av fører- og servicehunder i spørsmål om båndtvang (Innst. 309 L (2024–2025), jf. Dokument 8:160 L (2024–2025))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen, senest innen 1. oktober 2025, forskriftsfeste unntak fra sikringsreglene for servicehunder.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 23, debattert 22. mai 2025

Innstilling frå næringskomiteen om Lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven) (Innst. 301 L (2024–2025), jf. Prop. 78 L (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 21 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Olve Grotle på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 4–8, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 10–13, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 9, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 14, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 15–17, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 18–20, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 21, fra Nils T. Bjørke på vegne av Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet

Under debatten ble B i tilrådingen endret til å lyde: «Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige endringer i viltressursloven §§ 10 og 42 (...)», og videre i samsvar med opprinnelig tekst.

Presidenten mener at siden Stortinget er lovgivende makt, må det stå: «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i viltressursloven (...)», og videre i samsvar med opprinnelig tekst.

Det voteres over forslagene nr. 18–20, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 18 lyder:

> «Regjeringens forslag til lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven) avvises. Stortinget ber regjeringen oppnevne et biologisk og økologisk kompetent utvalg som innen 2026 skal legge fram et nytt forslag til viltlov basert på helhetlig økosystemforvaltning. En ny viltlov skal være et redskap for direkte og indirekte å bygge opp svake bestander og arter på rødlista.»

Forslag nr. 19 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen forby sanking av egg.»

Forslag nr. 20 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen forby vårjakt på fugl, inklusive ender.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 99 mot 2 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.29.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 15–17, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Seher Aydar (R)] (fra salen): Rødt skal stemme for forslag nr. 17, men mot forslagene nr. 15 og 16.

Presidenten: Da endrer vi, men ber om litt tid til å klargjøre dette.

Det voteres da først over forslag nr. 15, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i viltressursloven om at jakt bare skal være tillatt på arter som er eksplisitt listet i forskrift, hvor jakt har et påviselig nytteformål, og hvor det foreligger oppdatert kunnskap om bestand, biologi og effekter av jakt.»

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 95 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.32.46)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 16, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å erstatte begrepet «høstingsverdig overskudd» i naturmangfoldloven § 16 med et presist, biologisk definert begrep.»

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.03)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 17, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en ny bestemmelse i viltressursloven som åpner for utvalgte fagbaserte jaktfrie områder i utvalgte nasjonalparker.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 14, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen samle ansvaret for forvaltning av norsk natur, dyreliv og vilt under Klima- og miljødepartementet.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.40)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 10 og 13, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Viltressursloven § 21 skal lyde:

§ 21 *Forsvarlig jakt- og fangstutøvelse*

Jakt og fangst skal utøves på en slik måte at viltet ikke utsettes for unødige lidelser, og slik at det ikke oppstår fare for mennesker eller husdyr eller skade på eiendom.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige tiltak for å sikre at den som på lovlig grunn for hund reiser rovdyr under lisensjakt, har rett til å forfølge og tilegne seg dyret også på grunn der en annen enn jegeren har jaktretten.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 91 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.33.57)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 11 og 12, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer i viltressursloven § 25 slik at det innføres krav om merking av feller ved bruk av jegernummer. Merkingen skal sikre oppsynets mulighet for identifisering og at eiers navn blir unntatt offentlighet.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer i viltressursloven § 29 slik at jegere på land kan ha anledning til å benytte luftfartøy (drone) ved ettersøk av påskutt storvilt, tilsvarende som ved ettersøk av påskutt sjøfugl.»

Høyre og Senterpartiet har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble vedtatt med 52 mot 51 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.34.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i lov og forskrifter som inneholder oppdaterte bestemmelser og tiltak for å redusere skadeskyting av vilt betydelig.»

Votering:

Forslaget fra Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 90 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.34.34)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4–8, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 4 lyder:

«Viltressursloven § 1 skal lyde:

§ 1 *Formål*

Loven har til formål å sikre en bærekraftig forvaltning av viltet, slik at naturens produktivitet og

artsrikdom bevares og dyrevelferden ivaretas. Viltet skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Viltressursloven § 10 tredje ledd skal lyde:

I forskrift etter andre ledd skal det ikke tillates jakt og fangst i hekke- eller yngletiden for vedkommende art.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Viltressursloven § 25 første ledd skal lyde:

Bruk av feller til fangst av vilt er forbudt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov. Det skal ikke åpnes for bruk av feller til fangst av stedegne arter.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Viltressursloven § 52 andre ledd skal lyde:

Det kan ikke fastsettes skuddpremieordninger for stedegne arter.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i en kommende forskrift om bruk av jakthund vurdere å innføre forbud mot hijakt, i tråd med anbefaling fra Rådet for dyreetikk.»

Voteringstavlene viste at 83 representanter hadde stemt mot forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne og 18 representanter hadde stemt for.

(Voteringsutskrift kl. 15.34.53)

Presidenten: Flere melder om feil, og vi tar derfor voteringen på nytt.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 84 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.22)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Viltressursloven § 3 bokstav b skal lyde:

b. jakt: høsting av vilt gjennom å avlive viltet ved bruk av skytevåpen med ladning av krutt og den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av såret vilt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Viltressursloven § 24 første ledd skal lyde:

Til jakt skal det bare brukes skytevåpen med ladning av krutt. Våpenet skal være egnet til å avlive viltet på en sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 82 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.40)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Viltressursloven § 13 skal lyde:

§ 13 *Dager med jakt- og fangstforbud*

Jakt og fangst er ikke tillatt 25. og 26. desember eller på langfredag og første påskedag.»

Votering:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 69 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 21, fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen raskt utforme forskrift som fortsatt tillater bruk av termisk sikte i hjortejakt.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble vedtatt med 58 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.25)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

A.

Lov

om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 *Formål*

Lovens formål er å sikre at forvaltning av viltressursene gjennom jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt skjer på en bærekraftig og forsvarlig måte, i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven.

§ 2 *Geografisk virkeområde*

Loven gjelder på norsk landterritorium, i norsk territorialfarvann ved Fastlands-Norge og i Norges økono-

miske sone opprettet i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone.

Loven gjelder ikke på Svalbard og Jan Mayen.

§ 3 *Definisjoner*

I loven forstås med:

a. vilt: naturlig viltlevende landpattedyr, fugler, krypdyr og amfibier, inkludert krysninger med andre arter, uavhengig av om viltet lever eller kan leve vilt i Norge
b. jakt: høsting av vilt ved bruk av skytevåpen som avliver viltet, og den forutgående lokaliseringen av viltet og ettersøk og avliving av såret vilt
c. fangst: høsting av vilt ved bruk av felle som avliver viltet eller fanger viltet for avliving, og avliving av fanget vilt
d. lisensfelling: felling av et bestemt antall individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, der kvoten er fastsatt av en offentlig myndighet og det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å delta
e. skadefelling: felling av ett eller flere bestemte individer av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav a, b, c eller g og fjerde ledd.

§ 4 *Samiske interesser*

Ved vedtak i medhold av loven her som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse, legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

§ 5 *Forholdet til folkeretten*

Loven gjelder med de avgrensningene som følger av internasjonale avtaler og folkeretten ellers.

Kapittel 2 Viltforvaltning

§ 6 *Statlige viltmyndigheter*

Kongen, departementet, direktoratet og statsforvalteren er statlige viltmyndigheter og skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

Kongen kan gi forskrift om opprettelse av villreinnemnder, regionale rovviltnemnder og andre særlige samarbeidsorganer og deres virksomhet.

§ 7 *Fylkeskommunens og kommunens oppgaver etter loven, klagerett og omgjøring*

Fylkeskommunen og kommunen skal arbeide for å fremme formålet med loven og gi råd og veiledning i saker om viltforvaltning.

Statsforvalteren er klageinstans for enkeltvedtak truffet av kommunen etter loven her eller forskrift gitt i medhold av loven her.

Når vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 er oppfylt, kan kommunens vedtak etter §§ 42 og 52 også omgjøres av Kongen.

Kongen kan gi forskrift om at oppgaver etter loven her skal legges til fylkeskommunen eller kommunen.

§ 8 *Jegerregisteret*

Kongen skal føre et sentralt jegerregister med nødvendige opplysninger for at jakt, fangst og felling kan utøves og viltet forvaltes i samsvar med loven her.

Kongen kan gi forskrift om behandling av personopplysninger i registeret, blant annet om formålet med behandling av opplysningene, hvem som er behandlingsansvarlig, hvilke opplysninger og opplysningskategorier som kan registreres, hvem som har tilgang til opplysningene, adgang til å utlevere opplysningene, retting, sperring og sletting av opplysninger og om informasjonssikkerhet og internkontroll.

§ 9 *Jegeravgift, fellingsavgift og viltfond*

Kongen skal gi forskrift om innkreving av en jegeravgift og av en fellingsavgift for villrein.

Kongen skal forvalte et statlig viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen. Inntektene fra jegeravgiften og fra fellingsavgiften for villrein skal tilfalle det statlige viltfondet.

Fylkeskommuner som mottar overføring fra det statlige viltfondet, skal etablere fylkeskommunale viltfond.

I kommuner der det er adgang til jakt på elg, hjort eller rådyr, skal kommunen etablere et kommunalt viltfond som har til formål å fremme viltforvaltningen i kommunen. Kommunen kan gi forskrift om fastsetting og innkreving av fellingsavgift for hvert dyr som felles av elg og hjort, innenfor rammer fastsatt av Stortinget. Inntektene fra fellingsavgiftene skal tilfalle det kommunale viltfondet.

Kongen kan gi forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond, blant annet om hvilke inntekter som skal eller kan tilfalle viltfondene, og hvordan midlene kan disponeres.

Kapittel 3 Adgangen til jakt og fangst, sanking av egg og dun mv.

§ 10 *Adgangen til jakt og fangst*

Jakt og fangst er tillatt dersom det er åpnet for det i eller i medhold av lov.

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate jakt og fangst, blant

annet om hvilke viltarter det er tillatt å jakte på eller drive fangst av, til hvilke tider og i hvilke områder det er tillatt med jakt og fangst, og om kvoter for jakt og fangst. Det kan fastsettes ulike tider for jakt og fangst for de enkelte delene av landet. Tidsrammen kan gjelde en bestemt tid av døgnet eller uken, og den kan settes forskjellig avhengig av viltets kjønn og alder.

I forskrift etter andre ledd bør det ikke tillates jakt og fangst i hekke- eller yngletiden for vedkommende art.

Kongen kan gi forskrift om tildeling av oppgaver etter andre ledd til fylkeskommunen og kommunen.

§ 11 *Sanking av fugleegg og dun*

Sanking av fugleegg fra viltarter og sanking av dun fra fuglereir er tillatt dersom det er åpnet for det i eller i medhold av lov.

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate sanking av fugleegg fra viltarter, blant annet om hvilke arter det kan sankes egg fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes. Kongen kan gi forskrift om rapportering til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med sanking av fugleegg fra viltarter.

Kongen kan gi forskrift om å tillate sanking av dun fra fuglereir, blant annet om hvilke fuglearter det kan sankes dun fra, og til hvilke tider og i hvilke områder det kan sankes.

§ 12 *Lodden (jakt på ender) av hensyn til samisk kultur og sedvane*

Innenfor rammene av naturmangfoldloven § 16 kan Kongen gi forskrift om å tillate og regulere lodden (jakt på ender) i Kautokeino kommune, blant annet om hvilke arter det er tillatt å jakte på, i hvilke områder og til hvilke tider det kan jaktes, kvoter for jakten, vilkår for deltakelse i jakten og plikter ved deltakelse i jakten.

Kommunen kan tildeles oppgaver i forskrift etter første ledd.

§ 13 *Dager med jakt- og fangstforbud*

Jakt og fangst er ikke tillatt fra og med 24. desember til og med 31. desember eller på langfredag, påskeaften og første påskedag.

Kapittel 4 Jegerprøve, registrering i Jegerregisteret, betaling av jegeravgift mv.

§ 14 *Jegerprøve*

Jakt og fangst kan bare utøves av personer som har bestått jegerprøven.

Kongen kan gi forskrift om jegerprøven, blant annet om krav til alder, obligatorisk kurs og eksamen, kursavgift, eksamensgebyr, autorisasjon som jegerprøveinstruktør og unntak fra kravet om å ha bestått jegerprøven.

§ 15*Registrering i Jegerregisteret*

Den som skal utøve jakt og fangst, skal være registrert i Jegerregisteret, jf. § 8.

§ 16 *Betaling av jegeravgift*

Den som utøver jakt og fangst, skal ha betalt jegeravgift etter § 9 for det aktuelle jaktåret. Jaktåret regnes fra og med 1. april til og med 31. mars.

Dokumentasjon på betalt jegeravgift skal medbringes under jakt og fangst og fremvises på forespørsel fra grunneier, noen som opptrer på grunneiers vegne, eller jaktoppsynet.

Kongen kan gi forskrift om jegeravgift, blant annet om fritak fra betaling av jegeravgift og krav til gyldig dokumentasjon for betalt jegeravgift.

§ 17 *Aldersgrenser ved utøvelse av jakt og fangst*

Kongen kan gi forskrift om aldersgrenser for å utøve jakt og fangst.

§ 18 *Unntak fra kravet om jegerprøve mv. for deltakere under jakt og fangst*

Kravene i §§ 14 til 17 til den som utøver jakt og fangst, gjelder ikke for deltakere under jakt og fangst som ikke bruker jaktvåpen, eller som ikke er ansvarlige for feller.

§ 19 *Rapportering og innlevering for statistiske eller vitenskapelige formål*

Kongen kan gi forskrift om

a. krav til rapportering av opplysninger til statistiske eller vitenskapelige formål i forbindelse med jakt og fangst og registrering av opplysningene
b. krav til innlevering av hele eller deler av vilt til formål som nevnt i bokstav a
c. tilleggsavgift til jegeravgiften for det påfølgende jaktåret ved manglende rapportering etter bokstav a eller manglende innlevering etter bokstav b.

Fastsetting av tilleggsavgift etter forskrift gitt i medhold av første ledd bokstav c er ikke et enkeltvedtak.

§ 20 *Kompetansekrav*

Kongen kan gi forskrift om kompetansekrav som skal være oppfylt før utøvelse av jakt, fangst eller sanking av fugleegg og dun, blant annet krav om bestått skyteprøve for jakt på storvilt og organisering av en slik prøve.

Kapittel 5 Utøvelse av jakt og fangst

§ 21 *Forsvarlig jakt- og fangstutøvelse*

Jakt og fangst skal utøves på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte som ikke utgjør en fare for mennesker, husdyr eller eiendom.

§ 22 *Undersøkelses- og ettersøksplikt*

Den som under jakt skyter mot vilt, skal forvisse seg om viltet er truffet. Et såret vilt skal så snart som mulig avlives med et lovlig jaktvåpen på en dyrevelferdsmessig forsvarlig og sikker måte. Kongen kan gi forskrift om avliving av såret småvilt som fraviker kravet om lovlig jaktvåpen.

Dersom jegeren ved umiddelbar undersøkelse av og rundt skuddstedet verken finner dyret eller kan utelukke at det er truffet, skal jegeren starte et ettersøk. Jegeren skal ikke jakte på nye dyr mens ettersøket pågår.

Ved ettersøk av hjortevilt, villsvin og muflon skal jegeren varsle kommunen dersom dyret ikke blir funnet innen utgangen av den dagen det ble såret. Jegeren skal vederlagsfritt gjennomføre ettersøket frem til dyret blir avlivet eller funnet dødt, eller kommunen beslutter at ettersøket skal avsluttes. Kommunen kan beslutte å ta ledelsen av eller yte bistand ved slikt ettersøk og at ettersøket skal avsluttes.

Ved ettersøk av gaupe skal jegeren varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet uten opphold, og i tillegg varsle kommunen dersom dyret ikke blir funnet innen utgangen av den dagen det ble såret. Statsforvalteren avgjør den videre gjennomføringen og avslutningen av ettersøk av gaupe. Jegeren skal vederlagsfritt bistå forvaltnings- eller politimyndigheten i det videre ettersøket.

Andre til fjerde ledd gjelder også for jaktlaget når jegeren deltar i et jaktlag.

Etter at kommunen har besluttet å avslutte ettersøket etter tredje ledd, kan kommunen beslutte å starte søk etter dyret som et offentlig ettersøk, jf. § 55.

Kongen kan gi forskrift om ettersøk, blant annet om jegerens og jaktlagets plikter ved ettersøk, hvor lenge ettersøket skal vare, og krav om ettersøkshund.

§ 23 *Rett til å forfølge såret storvilt på andres grunn ved ettersøk*

Den som under jakt sårer storvilt, har rett til å forfølge og tilegne seg viltet også på grunn der andre har retten til jakt og fangst. Jegeren har bevisbyrden for at forfølgningen er lovlig. Forfølgningsretten opphører ved utgangen av den dagen viltet kom inn på grunnen der andre har retten til jakt og fangst. Kommunen kan ved ettersøk etter § 22 tredje ledd beslutte å forlenge adgangen til å forfølge viltet etter leddet her.

Jegeren skal snarest mulig gi grunneieren og kommunen melding om forfølgning som nevnt i første ledd og om utfallet.

Grunneieren har ikke rett til å jakte på eller fange vilt som forfølges etter første ledd, men kan likevel avlive viltet på forfølgerens vegne når dyrevelferdshensyn tilsier det.

Ved forfølgning etter første ledd er det ikke tillatt å løsne skudd i andres hage eller på andres gårdstun. Jegeren plikter å erstatte skade som forfølgningen påfører andres eiendom.

§ 24 *Jaktvåpen og ammunisjon*

Til jakt skal det bare brukes skytevåpen, våpendeler og ammunisjon som er egnet til å avlive viltet på en sikker og dyrevelferdsmessig forsvarlig måte.

Bruk av selvskudd til jakt er forbudt.

Kongen kan gi forskrift om hvilke skytevåpen og våpendeler og hva slags ammunisjon som er tillatt å bruke under jakt.

§ 25 *Fangst*

Bruk av feller til fangst av vilt er forbudt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Kongen kan gi forskrift om bruk av feller, hvilke arter det tillates fangst av ved bruk av feller, tillatte feller, krav om merking av feller, krav om tilsyn, håndtering av fanget vilt, fjerning av ulovlige feller, typegodkjenning av feller og organisering av en godkjenningsordning, inkludert fastsetting av gebyr for godkjenning.

Kongen kan gi forskrift om skytevåpen og ammunisjon eller andre metoder som kan brukes ved avliving av levende fanget vilt.

§ 26 *Bruk av synlig lys og særskilte siktemidler*

Bruk av lyskilder som gir synlig lys under jakt og fangst, er forbudt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov. Det samme gjelder bruk av restlysforsterkende og termiske siktemidler og andre siktemidler med teknologi som har til formål å lyse opp eller forbedre synligheten av omgivelsene eller viltet for jegeren.

Kongen gir forskrift om unntak fra forbudet etter første ledd for blant annet ettersøk av påskutt vilt, jakt på nærmere bestemte arter og når det anses nødvendig for å regulere viltbestanden i nærmere bestemte områder.

§ 27 *Jakthundtrening og bruk av hund under jakt*

Jakthundtrening og bruk av hund under jakt er tillatt, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Hundeføreren skal sørge for at jakthundtrening og bruk av hund under jakt skjer på en aktsom måte og i

samsvar med aktsomhetskravene i hundeloven §§ 3 og 9 og med dyrevelferdsloven.

Kongen kan gi forskrift om

a. til hvilke tider jakthundtrening og bruk av hund under jakt kan foregå
b. begrensninger og vilkår for jakthundtrening og bruk av hund under jakt
c. forbud mot bruk av hund med bestemte funksjonsmåter eller særlige egenskaper til jakthundtrening og jakt
d. krav til ettersøksekvipasjer og om krav om tilgang til godkjent ettersøkshund
e. trening av hund for jakthundprøver og til jakt.

§ 28 *Særskilte forbud mot å løsne skudd*

Det er forbudt under jakt å løsne skudd på eller over offentlig vei eller jernbane eller fra luftfartøy eller motorkjøretøy. Kongen kan gi forskrift om unntak fra forbudet mot å løsne skudd under jakt fra motorkjøretøy for personer med nedsatt bevegelsesevne.

§ 29 *Forbud mot bruk av luftfartøy, motorkjøretøy og motorfartøy*

Under jakt er det forbudt å bruke

a. luftfartøy eller motorkjøretøy til forfølgning av vilt eller til avledning av viltets oppmerksomhet fra jegeren
b. luftfartøy eller motorkjøretøy utenfor vei til lokalisering av vilt
c. fartøy med motor innen en avstand av to kilometer fra land, også holmer og skjær.

Forbudet i første ledd bokstav c gjelder ikke ved ettersøk etter § 22 av fugl i sjø, forutsatt at fartøyets hastighet ikke overstiger 5 knop. Jegeren har bevisbyrden for at bruken er lovlig, og skal snarest varsle politiet og kommunen om bruken av fartøy med motor under ettersøket.

§ 30 *Bruk av åte til jakt og fangst mv.*

Kongen kan gi forskrift om adgangen til å legge ut åte eller til å fôre vilt i forbindelse med jakt og fangst av vilt eller for andre særlige formål.

§ 31 *Forbud mot bruk av kjemikalier eller gift*

Bruk av kjemikalier eller gift ved jakt og fangst er forbudt.

Kongen kan gi forskrift om bruk av kjemikalier og gift ved medikamentell immobilisering av vilt, blant annet om varslingsregler.

§ 32 *Forbud mot bestemte jakt- og fangstmetoder*

Under jakt og fangst er det forbudt å bruke

a. båndopptaker eller lignende for avspilling av lokkelyder
b. elektriske innretninger konstruert for å drepe eller lamme
c. speil eller andre blendende innretninger
d. gass eller utrøyking
e. sprengstoff
f. nett
g. kroker
h. lim
i. levende dyr som lokkedyr.

Kongen kan gi forskrift om å tillate og regulere bruk av metodene angitt i første ledd bokstav a og f.

Kongen kan gi forskrift om forbud mot ikke-selektive metoder for jakt og fangst eller metoder for jakt og fangst som kan forårsake at den lokale bestanden av en viltart forsvinner eller forstyrres alvorlig.

Kapittel 6 Retten til jakt og fangst mv.

§ 33 *Grunneiers enerett til jakt og fangst*

Grunneieren har enerett til jakt og fangst på sin grunn med de innskrenkningene som er fastsatt i eller i medhold av denne loven.

§ 34 *Rekkevidden av grunneiers enerett til jakt og fangst*

I elver og innsjøer går grunneiers rett til jakt og fangst så langt som eiendomsretten.

Mot hav og fjord går grunneiers rett til jakt og fangst så langt som landet til enhver tid ligger tørt. Utenfor grensen for grunneiers rett til jakt og fangst har allmennheten rett til jakt og fangst med de begrensningene som ellers følger av eller i medhold av lov. Andre punktum gjelder også på grunner og skjær som er overskylt ved alminnelig høyvann, med mindre retten til jakt og fangst fra gammelt av ligger til noens eiendom som kobbeveide.

Eieren av en vei har ikke rett til jakt og fangst på veien, med mindre eieren også eier den tilstøtende eiendommen. En grunneier som eier grunnen på begge sidene av en vei, har rett til jakt og fangst på veien, selv om veien eies av andre. Hvis en vei danner grensen mellom grunn som tilhører forskjellige grunneiere, og ingen av disse eier veien, har hver av grunneierne rett til jakt og fangst på veien.

Tredje ledd gjelder tilsvarende for jernbane, rørgate, gate for kraftledning og lignende anlegg.

§ 35 *Grunneiers adgang til å overlate retten til jakt og fangst*

Overlater grunneieren sin eiendom til noen annen til bruk, skal brukeren ha jaktretten med mindre annet er avtalt. Første punktum gjelder ikke for leie av jordbruksareal uten hus (ren jordleie).

Retten til jakt og fangst kan ikke skilles fra eiendommen for lengre tid enn ti år om gangen.

Første og andre ledd gjelder ikke dersom jordskifteretten ved jordskifte etter jordskiftelova kapittel 3 har bestemt noe annet.

Fremleie av retten til jakt og fangst krever samtykke fra grunneieren. Kongen kan gi forskrift om forbud mot fremleie av retten til jakt og fangst.

Den som stiller jakt og fangst til rådighet for andre, plikter å forvisse seg om og er selv ansvarlig for at vedkommende har betalt jegeravgift.

Dersom en grunneier overlater retten til jakt og fangst til andre enn den som bruker grunnen, er også grunneieren ansvarlig for å dekke kostnader ved skade som jakt og fangst påfører brukeren.

§ 36 *Jakt og fangst i sameie mellom eiendommer*

Ved sameie mellom eiendommer gjelder grunneiers enerett til jakt og fangst i § 33 tilsvarende.

Er det uklart hvem som er grunneiere i et sameie, fordi eiendoms- eller bruksretten til skog, beite, slått eller grunn tilhører flere eiendommer, har alle eiendommene som har slik bruksrett, også en rett til jakt og fangst.

Jakt og fangst på eiendommer som nevnt i andre ledd kan bare utøves av én person om gangen for hver eiendom som har slik rett.

Andre og tredje ledd gjelder ikke der annet følger av avtale eller annet rettsgrunnlag.

§ 37 *Rett til jakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova*

På de delene av statens grunn som ikke omfattes av fjellova, er småviltjakt og fangst tillatt for norske statsborgere og for alle som det siste året har vært og fortsatt er bosatt i Norge, mot å løse jaktkort og betale et vederlag.

Kongen kan gi forskrift om jakt og fangst på statens grunn som ikke omfattes av fjellova, blant annet om vederlag etter første ledd, om lavere vederlag og fortrinnsrett til jakt og fangst for fast bosatte i kommunen, og om utlendingers adgang til jakt og fangst.

§ 38 *Reindriftssamenes rett til jakt og fangst*

Reindriftssamenes rett til jakt og fangst i forbindelse med lovlig utøvelse av reindrift følger av reindriftsloven § 26.

§ 39 *Ferdsel med skytevåpen eller feller på eiendommer der jegeren ikke har rett til jakt og fangst*

Ferdsel med skytevåpen eller feller er forbudt på eiendommer der jegeren selv ikke har rett til jakt og fangst. Første punktum gjelder ikke nødvendig ferdsel til eller fra et sted hvor jegeren lovlig kan benytte skytevåpen eller feller. Ved ferdsel etter andre punktum skal våpen være uladd.

Kongen kan gi forskrift om ferdsel med skytevåpen eller feller på eiendommer der jegeren selv ikke har rett til jakt og fangst.

§ 40 *Forbud mot jaging av vilt fra andres jaktområder*

Å jage vilt bort fra andres jaktområder med hensikt er forbudt.

Grunneiere eller brukere av en eiendom kan skremme eller jage bort vilt fra andres jaktområder når det er nødvendig for å avverge skade på person, avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller eiendom.

§ 41 *Grunneiers enerett til sanking av fugleegg og dun*

Grunneieren har enerett til å sanke fugleegg fra viltarter og dun fra fuglereir, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Kapittel 7 Hjortevilt og bever

§ 42 *Åpning for jakt på hjortevilt og krav om fellingstillatelse*

Innenfor rammene av § 10 er jakt på elg, hjort og rådyr tillatt dersom kommunen har gitt forskrift som åpner for slik jakt. Jakt på elg, hjort eller rådyr krever fellingstillatelse fra kommunen. Kommunen tildeler fellingstillatelse basert på et fastsatt minsteareal.

Innenfor rammene av § 10 er jakt på villrein tillatt dersom Kongen har gitt forskrift som åpner for slik jakt. Jakt på villrein krever fellingstillatelse fra villreinnemnda med utgangspunkt i fastsatt fellingskvote.

Ved fastsetting av minsteareal og fellingskvoter skal det tas hensyn til bestandens størrelse og sammensetning, artens levevilkår i det enkelte distriktet, og den skaden viltarten volder.

Kongen kan gi forskrift om forvaltningen av hjortevilt, blant annet om hvilke oppgaver kommunen eller villreinnemnda skal ha, fastsetting av arealkrav, organisering av vald, vilkår for å fastsette og tildele fellingstillatelser, krav til bestandsplaner og rapportering.

Kongen kan gi forskrift om at kommunen og villreinnemnda kan nekte å tildele fellingstillatelser helt eller delvis eller tildele ekstra fellingstillatelser i gjeldende jaktperiode for å nå fastsatte forvaltningsmål.

§ 43 *Svømmende hjortevilt*

Det er forbudt å jage eller avlive svømmende hjortevilt, med mindre det forfølges som såret i forbindelse med et ettersøk i medhold av §§ 22 eller 55, eller i situasjoner der dyrevelferdsmessige hensyn tilsier det.

§ 44 *Jakt på og fangst av bever*

Innenfor rammene av § 10 er jakt på og fangst av bever tillatt dersom kommunen har gitt forskrift som åpner for slik jakt og fangst i hele eller deler av kommunen. Kommunen kan fastsette kvoter for uttaket.

Kongen kan gi forskrift om forvaltning av bever, blant annet om at oppgaver legges til kommunen.

Kapittel 8 Felling etter naturmangfoldloven § 18 mv.

§ 45 *Lisensfelling*

Den som utøver lisensfelling av vilt, skal være registrert som lisensjeger i Jegerregisteret. Kravet gjelder også for deltakelse som hundefører.

Ved lisensfelling gjelder bestemmelsene i kapittel 1, 2, 4 og 5, kapittel 6 unntatt §§ 38 og 41, og §§ 13, 51, 58 og 60 i loven her, samt forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene. Ved ettersøk i forbindelse med lisensfelling gjelder § 22 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd i loven her tilsvarende.

Kongen kan gi forskrift om gjennomføring av lisensfelling, blant annet om å nekte registrering som lisensjeger, og om at felling i særlige tilfeller kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser som nevnt i andre ledd.

Kongen kan ved enkeltvedtak fravike bestemmelser som nevnt i andre ledd i særlige tilfeller.

§ 46 *Skadefelling*

Ved skadefelling av vilt gjelder bestemmelsene i kapittel 1, 2, 4, kapittel 5 unntatt §§ 26 og 29, kapittel 6 unntatt §§ 38 og 41 og §§ 51, 58 og 60 i loven her samt forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene. Ved ettersøk i forbindelse med skadefelling av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv gjelder § 22 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd i loven her tilsvarende.

Kongen kan gi forskrift om gjennomføring av skadefelling, blant annet om at felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser som nevnt i første ledd, og om å tildele kommunen oppgaver.

Kongen kan ved enkeltvedtak fravike bestemmelser som nevnt i første ledd.

§ 47 *Felling iverksatt av myndighetene*

Ved felling av vilt som er iverksatt av myndighetene etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, gjelder bestemmelsene i kapittel 1, 2 og 4, kapittel 5 unntatt §§ 26 og 29, kapittel 6 unntatt §§ 38 og 41 og §§ 51 og 60 i loven her samt forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene. Ved ettersøk i forbindelse med felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn og ulv gjelder § 22 første, andre, fjerde, femte og syvende ledd i loven her tilsvarende.

Kongen kan gi forskrift om gjennomføring av felling etter naturmangfoldloven § 18 tredje ledd, blant annet om at felling kan gjennomføres uten hensyn til bestemmelser som nevnt i første ledd, og om å tildele kommunen oppgaver.

Kongen kan beslutte å fravike bestemmelser som nevnt i første ledd. En slik beslutning er ikke et enkeltvedtak.

§ 48 *Vederlag for felling mv.*

Kongen kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om vederlag for felling av vilt for å avverge skade etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Det kan ikke fastsettes vederlag per felt individ av en viltart (skuddpremie) ved felling etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b.

Kongen kan gi forskrift om vederlag for innsamling av viltmateriale til vitenskapelige formål ved felling etter naturmangfoldloven § 18.

I forskrift etter første og andre ledd kan kommunen tildeles oppgaver knyttet til utbetaling og annen administrasjon.

Kapittel 9 Diverse bestemmelser

§ 49 *Forbud mot hold av vilt i fangenskap mv.*

Det er forbudt å holde vilt i fangenskap, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Kongen kan gi forskrift om adgang til å holde vilt i fangenskap og om oppdrett av vilt, blant annet om krav til tillatelse, gebyr for behandling av søknader om å holde vilt i fangenskap, tilsyn med hold og oppdrett, håndhevingsregler for å stanse ulovlig virksomhet og regler om ansvar og plikter i forbindelse med rømming.

Kongen kan gi forskrift om utsetting av vilt som forekommer naturlig på stedet, blant annet om adgangen til å avlive ulovlig utsatt vilt og dekning av utgifter. For utsetting av vilt som ikke forekommer naturlig på stedet, gjelder reglene i naturmangfoldloven kapittel IV.

§ 50 *Oppbevaring, omsetning og annen håndtering av vilt og egg fra viltarter*

Oppbevaring og omsetning av fredet vilt eller egg fra viltarter er forbudt uten at man for det enkelte eksemplar kan godtgjøre å ha nødvendig tillatelse, med mindre annet følger av eller i medhold av lov.

Kongen kan gi forskrift om taksidermisters og andres adgang til oppbevaring, omsetning, overdragelse, erverv, utstopping og annen håndtering av vilt og egg fra viltarter.

§ 51 *Det statlige viltfondets eiendomsrett og inndragning av ulovlig felt vilt mv.*

Det statlige viltfondet har eiendomsretten til vilt som er ulovlig felt, ulovlig innført til Norge eller ulovlig holdes fanget, eller til verdien av slikt vilt. Det samme gjelder fallvilt, vilt som er avlivet med hjemmel i naturmangfoldloven §§ 17, 17 a og 18, forlatte egg og egg som er oppbevart, omsatt, ervervet eller overdratt i strid med § 50. Er slikt vilt hjortevilt eller villsvin, har kommunen eiendomsretten til viltet. Med fallvilt menes vilt som dør av andre årsaker enn gjennom jakt og fangst.

Myndigheten etter loven kan inndra vilt og egg, eller verdien av dette, når det er klar sannsynlighet for at det statlige viltfondet eller kommunen har eiendomsretten etter første ledd. Det inndratte tilfaller den som har eiendomsrett etter første ledd.

Kommunen kan, mot tilsvarende fradrag i vedkommendes fellingskvote, overlate til den jaktberettigede

a. hjortevilt som er ulovlig felt i jakttid av andre enn den jaktberettigede
b. hjortevilt felt i jakttid med tillatelse av kommunen etter naturmangfoldloven § 18
c. verdien av hjortevilt som nevnt i bokstav a og b.

Hjortevilt som er ulovlig felt av den jaktberettigede, skal belastes vedkommendes fellingskvote, uavhengig av om viltet eller viltets verdi inndras av kommunen.

Kongen kan gi forskrift om nærmere regulering av det statlige viltfondets eiendomsrett, kommunens plikt til å ivareta vilt og egg nevnt i første og andre ledd, inndragning etter andre og tredje ledd, og saksbehandling og krav til vedtak etter paragrafen her.

§ 52 *Skuddpremieordninger*

Skuddpremieordninger kan bare fastsettes for viltarter som har jakttid, og som gjør skade. Fastsetting av skuddpremieordninger skal godkjennes av kommunen. Kopi av vedtak om skuddpremieordninger skal sendes Kongen.

Det kan ikke fastsettes skuddpremieordninger for gaupe.

§ 53 *Bestandsregulering under særegne forhold*

Kongen kan gi forskrift om regulering av bestanden av viltarter som har jakttid, dersom

a. det foreligger særegne forhold, som at bestandens størrelse eller sammensetning over tid gir uheldige effekter på dyrehelse, natur- eller samfunnsinteresser, og
b. jakt og fangst over tid ikke har vært tilstrekkelig for å oppnå ønsket bestand.

Forskrifter etter første ledd kan fravike § 24 første ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 28 første punktum, § 29, § 32 første ledd bokstav a og f, § 33, § 39 første ledd, § 40 første ledd, § 41, § 42 første og andre ledd eller forskrift gitt i medhold av § 24 tredje ledd, § 25 andre og tredje ledd, § 27 tredje ledd, § 30 og § 42 fjerde ledd. Slike forskrifter kan fastsettes for en periode på inntil tre år om gangen.

§ 54 *Håndtering av vilt for vitenskapelige eller andre særlige formål*

Kongen kan for vitenskapelige eller andre særlige formål gi forskrift om

a. merking av levende vilt
b. innsamling av deler av vilt
c. innsamling av egg
d. innfanging og felling av vilt.

Forskrifter etter første ledd kan fravike bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her.

§ 55 *Offentlig ettersøk av sykt eller skadd vilt utenom jakt-utøvelse*

Kommunen skal i rimelig utstrekning sørge for ettersøk og om nødvendig avliving av sykt vilt og vilt som er skadd utenom jaktutøvelse, og for den påfølgende håndteringen av avlivet vilt.

Ved ettersøk av bjørn, jerv, gaupe, kongeørn eller ulv som er syk eller skadd utenom utøvelse av jakt og felling, skal kommunen uten opphold varsle statsforvalteren og nærmeste politimyndighet. Statsforvalteren avgjør den videre gjennomføringen og avslutningen av slikt ettersøk og kan beslutte at ettersøket skal gjennomføres med særlig kvalifisert personell.

Kommunale viltfond kan benyttes til å dekke kommunens kostnader etter første ledd.

Ved offentlig ettersøk etter første og andre ledd gjelder bestemmelsene gitt i eller i medhold av § 14, § 17, § 20, kapittel 5, § 51 og kapittel 10 i loven her. Viltmyndighetene kan beslutte å gjennomføre ettersøk uten hensyn til bestemmelsene gitt i § 24 første ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 28 første punktum, § 29, § 32 første ledd bokstav a og f, eller bestemmelser gitt i forskrift i medhold av § 24 tredje ledd, § 25 andre og tredje ledd, § 27 tredje ledd og § 30, dersom det anses nødvendig for å gjenfinne og avlive det skadde dyret.

Kongen kan gi forskrift om varsling, viltmyndighetenes oppgaver ved ettersøk og avliving av sykt eller skadd vilt utenom jaktutøvelse og rapportering av offentlig ettersøk og fallvilt til statistiske eller vitenskapelige formål.

§ 56 *Merke- og registreringsplikt*

Kongen kan gi forskrift om

a. merking og registrering av dødt vilt, preparater av vilt og egg og registrering av levende vilt, blant

annet om taksidermisters og andres plikt til å utføre merking av preparater og egg
b. taksidermisters og andres plikt til å gi opplysninger til et sentralt register om vilt som mottas, om taksidermist, om hvem viltet mottas fra, og om viltpreparatet
c. behandling av nødvendige personopplysninger ved taksidermisters og andres registrering av opplysninger i et sentralt register etter bokstav b, blant annet om formålet med behandlingen av opplysningene, hvem som er behandlingsansvarlig, hvilke opplysninger og opplysningskategorier som kan registreres, hvem som har tilgang til opplysningene, adgang til å utlevere opplysningene, innsyn, retting, sperring og sletting av opplysninger og om informasjonssikkerhet og internkontroll
d. plikt til å betale gebyr for gjennomføring av merking og registrering.

§ 57 *Autorisasjon og tilsyn med taksidermister*

Kongen kan gi forskrift om
a. autorisasjon av taksidermister
b. tilsyn med autoriserte taksidermister og kontroll med vilt som oppbevares
c. saksbehandlingen til utfylling av reglene i tjenesteloven for autorisasjon av taksidermister, blant annet om saksbehandlingsfrist og rettsvirkninger av fristoverskridelse. Unntak fra tjenesteloven § 11 andre ledd kan bare gjøres når det er begrunnet ut fra tvingende allmenne hensyn, herunder hensynet til privatpersoners beskyttelsesverdige interesser.

Kapittel 10 Håndheving og sanksjoner

§ 58 *Overtredelsesgebyr*

Kongen kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 10 første ledd, § 11 første ledd, § 13, § 15, § 16 første og andre ledd, § 22 andre til fjerde ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 27 første ledd, § 28 første punktum, § 29, § 32 første ledd, § 35 femte ledd, § 39, § 40, § 41, § 42 første og andre ledd, § 43, § 44 første ledd, § 45 første og andre ledd, § 46 første ledd, § 49 første ledd, § 50 første ledd, § 51 første til tredje ledd og § 52.

Kongen kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i § 9 første og fjerde ledd, § 10 andre ledd, § 11 andre og tredje ledd, § 12 første ledd, § 14 andre ledd, § 16 tredje ledd, § 17, § 19 første ledd bokstav a og b, § 20, § 22 første ledd tredje punktum og syvende ledd, § 25 andre og tredje ledd, § 26 andre ledd, § 27 tredje ledd, § 28 andre punktum, § 30, § 32 andre og tredje ledd, § 42 fjerde ledd, § 44 andre ledd, § 45 tredje ledd, § 46 andre ledd, § 48, § 49 andre og tredje ledd, § 50 andre ledd, § 51 fjerde ledd, § 54 første ledd, § 56 og § 57.

Kongen kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i § 45 fjerde ledd, § 46 tredje ledd og § 48 første ledd.

Foretak kan ilegges overtredelsesgebyr for overtredelser av bestemmelsene nevnt i første til tredje ledd når overtredelsen er begått forsettlig eller uaktsomt av noen som har handlet på vegne av foretaket.

Kongen kan gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes når det gis forhåndsvarsel eller fattes vedtak om overtredelsesgebyr.

Vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 59 *Administrativt rettighetstap*

Kongen kan trekke tilbake eller begrense en tillatelse eller autorisasjon hvis overtrederen forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i § 14 andre ledd, § 50 andre ledd, § 54 første ledd, § 56 og § 57.

Et vedtak om rettighetstap skal gjelde for en bestemt tid, og rettighetstapet kan maksimalt vare to år.

Adgangen til å ilegge administrativt rettighetstap foreldes to år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes når det gis forhåndsvarsel eller fattes vedtak om administrativt rettighetstap.

Kongen kan gi forskrift om fastsetting og gjennomføring av administrativt rettighetstap etter første ledd.

§ 60 *Straff*

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 10 første ledd, § 11 første ledd, § 13, § 14 første ledd, § 15, § 16 første og andre ledd, § 21, § 22 første ledd første og andre punktum og andre til fjerde ledd, § 23 andre til fjerde ledd, § 24 første og andre ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 27 første og andre ledd, § 28 første punktum, § 29, § 31 første ledd, § 32 første ledd, § 35 femte ledd, § 37 første ledd, § 39 første ledd, § 40, § 42 første og andre ledd, § 43, § 44 første ledd, § 45 første og andre ledd, § 46 første ledd, § 47 første ledd, § 49 første ledd, § 50 første ledd, § 51 første til tredje ledd, § 52 og § 55 første til fjerde ledd.

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i § 9 første og fjerde ledd, § 10 andre ledd, § 11 andre og tredje ledd, § 12 første ledd, § 14 andre ledd, § 16 tredje ledd, § 17, § 19 første ledd

bokstav a og b, § 20, § 22 første ledd tredje punktum og syvende ledd, § 24 tredje ledd, § 25 andre og tredje ledd, § 26 andre ledd, § 27 tredje ledd, § 28 andre punktum, § 30, § 31 andre ledd, § 32 andre og tredje ledd, § 35 fjerde ledd andre punktum, § 37 andre ledd, § 39 andre ledd, § 42 fjerde ledd, § 44 andre ledd, § 45 tredje ledd, § 46 andre ledd, § 47 andre ledd, § 48, § 49 andre og tredje ledd, § 50 andre ledd, § 51 fjerde ledd, § 54 første ledd, § 55 femte ledd, § 56 og § 57.

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i § 45 fjerde ledd, § 46 tredje ledd og § 48 første ledd.

Ved grove overtredelser etter første til tredje ledd kan fengsel inntil 2 år anvendes.

Med bøter straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 33 eller § 41. Forsøk er straffbart.

Kapittel 11 Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover

§ 61 *Ikrafttredelse, opphevelse og overgangsbestemmelser*

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Fra samme tid oppheves lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt. Kongen kan oppheve de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Forskrifter gitt i medhold av viltloven gjelder også etter at loven her har trådt i kraft.

Departementet kan gi overgangsbestemmelser.

§ 62 *Endringer i andre lover*

Fra det tidspunktet loven her begynner å gjelde, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom oppheves § 30 nr. 22.

2. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 67 andre ledd bokstav c lyde:

c. overtredelse av militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, vareførselsloven § 12-9, skatteforvaltningsloven §§ 14-12 og 14-13, utlendingsloven § 108 tredje ledd, jf. sjette ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum, bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum, alkoholloven § 10-1 annet ledd, arbeidsmiljøloven § 19-1 annet ledd, allmenngjøringsloven § 15, kystvaktloven § 36 annet ledd, *viltressursloven § 60,* forurensningsloven § 78 første ledd og § 79 tredje ledd, produktkontrolloven § 12 første ledd, svalbardmiljøloven § 99 første ledd første punktum og transplantasjonslova § 23a.

3. I lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger oppheves § 7-3.

4. I lov 21. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn skal § 2 første ledd nr. 5 lyde:

5. *lov [...] om jakt, fangst og felling av vilt mv.,*

5. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten skal § 11 første ledd bokstav f lyde:

f. *lov [...] om jakt, fangst og felling av vilt mv.,*

6. I lov 4. juli 2003 nr. 74 om forsvarlig hundehold gjøres følgende endringer:

§ 8 andre ledd skal lyde:

For bruk av hund under jakt og fangst mv. gjelder også *viltressursloven § 27,* reindriftsloven § 65 og naturmangfoldloven § 34 med forskrifter.

§ 9 tredje ledd første punktum skal lyde:

En hund som nyttes som jakthund eller er under trening eller prøve for dette, kan slippes på en aktsom måte, slik det er naturlig ut fra bruksformålet uten hinder av § 4 fjerde ledd, når dette ikke er i strid med *viltressursloven*, naturmangfoldloven, reindriftsloven eller regler om båndtvang.

7. I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark skal § 21 første ledd første punktum lyde:

Finnmarkseiendommen skal forvalte de fornybare ressursene på sin grunn i samsvar med lovens formål og innenfor de rammer som følger av *viltressursloven,* lakse- og innlandsfiskloven og annen lovgivning.

8. I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 16 første ledd skal lyde:

Vedtak om å tillate høsting av vilt treffes med hjemmel i *lov [...] om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven)*.

§ 18 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og *kan skje* på *andres* eiendom.

9. I lov 20. april 2018 nr. 7 om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon skal § 11 andre ledd tredje punktum lyde:

Dei skytevåpna som er nemnde i første og andre punktum, *skal* i tillegg oppfylle krava til jaktvåpen som er gjevne i eller i medhald av *viltressursloven § 24*.

Presidenten: Det voteres over A § 13.

Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 84 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.52)

Presidenten: Det voteres over A § 21.

Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 52 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.19)

Presidenten: Det voteres over A § 26.

Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 58 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.44)

Presidenten: Det voteres over A §§ 33 og 35.

Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 82 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.11)

Presidenten: Det voteres over A §§ 46 og 47.

Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 53 mot 50 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.36)

Presidenten: Det voteres over A § 53.

Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt.

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.02)

Presidenten: Det voteres over A øvrige paragrafer.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 92 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.20)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 90 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.39.39)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i viltressursloven §§ 10 og 42 som gjør at Finnmarkseiendommen, etter forslag fra den en-

kelte kommune, kan regulere jakttida for elg i perioden 1. september–23. desember i Finnmark.

Presidenten: Bak tilrådingen står Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til tilrådingen.

Arbeiderpartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble – med den foretatte endringen – vedtatt med 67 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.40.08)

Votering i sak nr. 24, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Marie Sneve Martinussen, Tobias Drevland Lund og Mímir Kristjánsson om å åpne grossistleddet og sikre en mer rettferdig dagligvarehandel (Innst. 318 S (2024–2025), jf. Dokument 8:191 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i 53 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Olve Grotle på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 2, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 3, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre
- forslagene nr. 4–6, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 7–12, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 13, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 14 og 15, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 16–35, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 36–42, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 43–52, fra Geir Jørgensen på vegne av Rødt
- forslag nr. 53, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet

Det voteres over forslagene nr. 43–52, fra Rødt.

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere eiermessig skille mellom grossist- og detaljistvirksomhet i dagligvaresektoren.»

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til regulering av dagligvarekjedenes eierskap i matforedlingsindustrien, særlig innen kritiske kategorier for norsk matberedskap, når slikt eierskap svekker konkurransen eller fører til uforholdsmessig maktkonsentrasjon i verdikjeden.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som etablerer hjemmel for et digitalt salgsdataregister som gir leverandører tilgang til salgsinformasjon om egne produkter på tvers av alle kjeder, samtidig som det sikrer at forskere får tilgang til anonymiserte prisdatasett for analyseformål og at forbrukere får bedre innsikt i prisutviklingen på tvers av kjeder.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om offentlig merkeordning for ultraprosesserte matvarer.»

Forslag nr. 47 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned utvalg for å utrede innretning og virkning av et offentlig grossist-, distribusjon-, og detaljistledd, for distribusjon og salg av matvarer og landbruksprodukter, i samarbeid med landbrukssamvirkene og landbrukets organisasjoner.»

Forslag nr. 48 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre forskrift til krav om åpenhet om marginfordeling i verdikjeden for utvalgte basismatvarer, for å synliggjøre hvordan verdiskapingen fordeles mellom primærprodusent, industri og dagligvareledd.»

Forslag nr. 49 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en ordning for anonyme varsler med reell varslerbeskyttelse for leverandører og kjøpmenn som frykter represalier ved å melde fra om brudd på regelverket i dagligvarebransjen.»

Forslag nr. 50 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som skal sikre rettighetene til franchisetakere, kjøpmenn og andre selvstendig ansvarlige butikkinnehavere i kontraktsforhold med kjedene, med etablering av rammer for balanserte driftsavtaler og standardiserte kontraktsvilkår i dagligvarebransjen. Konkurransetilsynet skal gis hjemmel til å fastsette slike standarder og føre tilsyn med etterlevelsen.»

Forslag nr. 51 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer kontraktsforhold mellom kjedene og franchisetakere, kjøpmenn og andre selvstendig ansvarlige butikkinnehavere med transparente og balanserte vilkår. Dette skal omfatte at rabatter og bonuser tilfaller butikkleddet, mulighet for å ta inn lokale produkter, rimelige konkurranseklausuler, opplysningsplikt ved avtaleinngåelse, rettferdige vilkår for fornyelse og opphør, samt etablering av tvisteløsningsmekanismer.»

Forslag nr. 52 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede delt arbeidsgiveransvar mellom kjeder og kontraktstilknyttede butikkinnehavere, samt sikre arbeidstakeres organisasjons- og forhandlingsrett i slike virksomheter. Det skal også vurderes rett til arbeidstakerrepresentasjon i kjedenes besluttende organer der driften i vesentlig grad skjer gjennom franchisetakere, kjøpmenn eller tilsvarende modeller.»

Votering:

Forslagene fra Rødt ble med 98 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.28)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 36–42, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg for å utrede og skille ut grossist- og distribusjonsleddet fra kjedeleddet for å bedre konkurransen, uten at dette skader effektiviteten i verdikjeden.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette tekniske krav i forskrift til konkurranselovgivningen for å sikre interoperabilitet mellom ulike aktørers systemer i grossist- og distribusjonsvirksomhet.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede lovendringer som vil gi Konkurransetilsynet makt til å tvinge selskaper med for stor markedsandel til å selge deler av virksomheten sin for å redusere sin dominans i markedet. Herunder oppsplitting av kjeder og eierskap i matforedlingsindustrien.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen regulere andelen kjedekontrollerte merkevarer til å maksimalt utgjøre 30 pst. av omsetningen, samt forby forskjellsbehandling av egne merkevarer og andre merkevarer mht. plassering og markedsføring.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til utvidelse av konkurranselovgivningen med bestemmelser som gir Konkurransetilsynet hjemmel til å fastsette særskilte begrensninger for andelen kjedekontrollerte merkevarer (derav EMV) i kritiske produktkategorier for norsk matberedskap og selvforsyning, som kjøtt, meieri, egg, kornprodukter og grønnsaker, da en høy andel kjedekontrollerte merkevarer i disse.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke støtteordninger for alternative salgskanaler og småskalaprodusenter.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere transparens og begrensninger for joint marketing-avtaler, herunder krav om registrering i offentlig register, rapportering av omfang og bruk av markedsføringsmidler, maksimalgrenser for bidrag som andel av omsetningsverdi, og krav om at hovedandelen må gå til dokumenterbare markedsføringstiltak.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.41.44)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 16–35, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endringer i konkurranselovgivningen om et forbud mot urimelige kontraktsvilkår i leverandørforhold, herunder et totalforbud mot hylleplassbetaling for basismatvarer og forbud mot hylleplassavgifter for øvrige varer som ikke er direkte knyttet til dokumenterbare kostnader.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at dagligvarekjeder med sterk markedsstilling må rapportere om standardbetingelser for innkjøp til tilsynsmyndighetene, herunder rabattstrukturer, betalingsbetingelser og leveringsvilkår, for å motvirke urimelig prisdiskriminering mellom aktører.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre regulering av joint marketing-avtaler i konkurranselovgivningen for å sikre at leverandører får reell motytelse for sine bidrag, forslag om forbud mot ensidige endringer i leverandøravtaler

samt forslag om forbud mot hemmelige eksklusivitetsavtaler som hindrer effektiv konkurranse.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en utvidelse av konkurranselovgivningen som skal sikre at kjeder med sterk markedsstilling i grossist- og distribusjonsvirksomhet plikter å gi alle aktører i dagligvaremarkedet tilgang til sine grossist- og distribusjonstjenester på ikke-diskriminerende vilkår.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift til konkurranselovgivningen om kostnadsbasert prissetting for grossist- og distribusjonstjenester, med standardiserte avtalevilkår for tilgang og transparente prismodeller, som sikrer likebehandling mellom kjedeleddets egne butikker og eksterne aktører.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Konkurransetilsynet og Dagligvaretilsynet utvidet mandat og tilstrekkelige ressurser til å overvåke, kontrollere og håndheve etterlevelsen av tilgangsforpliktelser i grossistleddet.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til utvidelse av konkurranselovgivningen for å etablere et rammeverk for utpeking av kjeder med sterk markedsstilling i dagligvaremarkedet. En kjede skal anses å ha sterk markedsstilling når kjeden alene eller sammen med andre har økonomisk styrke i et relevant marked som gjør at kjeden i stor grad kan opptre uavhengig av konkurrenter, leverandører, kunder og forbrukere.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre krav i konkurranselovgivningen om regnskapsmessig og funksjonelt skille mellom grossist-/distribusjonsvirksomhet og øvrig virksomhet for kjeder med sterk markedsstilling i dagligvaremarkedet.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konkrete modeller for oppsplitting av kjeder med sterk markedsstilling i dagligvaremarkedet, herunder vertikal oppsplitting, horisontal oppsplitting etter butikkonsepter, eller kombinasjoner av disse, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvilken modell som vil være mest hensiktsmessig for å motvirke uønsket maktkonsentrasjon i dagligvarehandelen.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til endring av konkurranselovgivningen som gir Konkurransetilsynet hjemmel til å pålegge en tilbyder med sterk markedsstilling i nasjonal dagligvarehandel å redusere sin markedsandel gjennom avhending av deler av virksomheten når det er nødvendig for å fremme bærekraftig konkurranse. Eksisterende aktører som blir utpekt med sterk markedsstilling, gis en rimelig tidsfrist til å tilpasse seg kravet.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre bestemmelser i konkurranselovgivningen som gir Konkurransetilsynet hjemmel til å regulere andelen kjedekontrollerte merkevarer i øvrige produktkategorier når dette er nødvendig for å sikre leverandørmangfold og effektiv konkurranse i dagligvaremarkedet.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om fysisk separasjon eller tydelig visuell differensiering mellom kjedekontrollerte merkevarer og uavhengige merkevarer i butikkhyllene, for å sikre at forbrukerne kan ta informerte valg.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke vernet mot etterligninger i konkurranselovgivningen, og gi Dagligvaretilsynet mandat og ressurser til oppretting av saker på eget initiativ.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift til konkurranselovgivningen som forbyr at dagligvareaktører forskjellsbehandler egne merkevarer og uavhengige merkevarer med hensyn til hylleplassering, priskalkyler og markedsføring.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at rabatter oppnådd gjennom varestrømmen, eksempelvis varelinjerabatter, volumrabatter og felles markedsføring (joint marketing) skal komme forbrukeren til gode.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere og styrke offentlige støtteprogram for utvikling av alternative omsetningskanaler for mat, herunder matmarkeder, bondens marked og direktesalgsplattformer, samt forenkle regelverket for småskalaprodusenter.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi Konkurransetilsynet myndighet til å utstede midlertidige pålegg om opphør av potensielt skadelig praksis mens en

sak er under utredning, for å hindre irreversible konkurranseskader i verdikjeden.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi Konkurransetilsynet utvidede sanksjonshjemler i konkurranselovgivningen og etablere et eget analysemiljø for kontinuerlig overvåking av prisutvikling og konkurranseforhold.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot samarbeidsavtaler mellom dagligvarekjeder som begrenser konkurransen, herunder avtaler om ikke å etablere seg i samme geografiske områder, og krav om at alle eksisterende og fremtidige samarbeidsavtaler mellom kjeder må meldes til og godkjennes av Konkurransetilsynet.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Dagligvaretilsynet gis hjemmel til å behandle saker i alle ledd av dagligvaresystemet.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 53, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en offentlig merkeordning for ultraprosseserte matvarer og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 75 mot 28 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.22)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 14 og 15, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre bestemmelser i konkurranselovgivningen som forbyr kryssubsidiering mellom kjedekontrollerte og uavhengige merkevarer og varegrupper.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning av prisutviklingen på kjedekontrollerte merkevarer sammenlignet med prisutviklingen på sammenlignbare uavhengige merkevarer.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 79 mot 24 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 13, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at rabatter som oppnås i forhandlingene mellom leverandører og kjeder følger varen og kommer forbrukeren til gode.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 77 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.42.55)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7–12, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om hvordan tilgang til distribusjon kan sikres på transparente, like og konkurransedyktige vilkår.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distributørleddet i dagligvarehandelen, herunder tilsyn med priskalkylene for distribusjonstjenester.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om et regnskapsmessig og funksjonsmessig skille mellom leddene i verdikjeden i dagligvarebransjen.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre bestemmelser i lovgivningen som forbyr kryssubsidiering og annen forskjellsbehandling mellom uavhengige merkevarer og kjedekontrollerte varer.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer leverandører tilgang til egne salgsdata til kostpris.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om hvilke grep som kan gjøres for å styrke makta til den lokale kjøpmannen i forhold til kjedene som vedkommende har avtaler med, blant annet for å stimulere til mer variert og lokalt prega vareutvalg.»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 72 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.12)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for å sikre at produkter som er kjedekontrollerte merkevarer merkes, slik at de tydelig identifiseres som kjedenes egne merkevarer.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 69 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.28)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 6, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om informasjonsskiller mellom kjedenes innkjøpsfunksjoner og deres EMV-virksomhet, med plikt til å dokumentere atskilte beslutningsprosesser, for å forhindre at informasjon fra uavhengige leverandører misbrukes i utvikling av konkurrerende kjedekontrollerte produkter.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke merkeforskriften under matloven med krav om tydelig opprinnelsesmerking, også for kjedenes egne merkevarer, for å sikre at forbrukerne kan ta velinformerte valg.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 68 mot 35 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.43.48)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke vernet mot etterligninger i konkurranselovgivningen.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 66 mot 36 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre krav i konkurranselovgivningen til dagligvarekjedene om å begrunne store forskjeller i prispåslag mellom egne merkevarer og sammenlignbare uavhengige merkevarer.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 64 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre mest mulig åpenhet i hele verdikjeden for dagligvarer, og gjennomføre en kartlegging av leverandørleddet, herunder fordeling av markedsandeler og med en oversikt over marginer.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 63 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:191 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Marie Sneve Martinussen, Tobias Drevland Lund og Mímir Kristjánsson om å åpne grossistleddet, og sikre en mer rettferdig dagligvarehandel – vedtas ikke.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 65 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.45.15)

Votering i sak nr. 25, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å redusere negative klima- og miljøeffekter av bunntrål og snurrevad i norske farvann (Innst. 321 S (2024–2025), jf. Dokument 8:171 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

– forslagene nr. 1–4, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
– forslag nr. 5, fra Kari Elisabeth Kaski på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
– forslag nr. 6, fra Bengt Rune Strifeldt på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 sikre fiskerinæringen levedyktige konkurransevilkår med sammenliknbare land gjennom å gi fritak for CO_2-avgiften for fiskeflåten.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.38)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle CO_2-kompensasjonsordningen for den delen av fiskeflåten som bruker bunnslepende redskap.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.53)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:171 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Une Bastholm og Sigrid Zurbuchen Heiberg om å redusere negative klima- og miljøeffekter av bunntrål og snurrevad i norske farvann – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–4, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen om snarest å beregne klimaeffekten av remineralisering av karbon som følge av fiske med bunnslepende redskap i norske farvann og rapportere på dette til Stortinget og i Grønn bok i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Forslag nr. 2 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen kartlegge omfanget av fiske med bunnslepende redskap i norske farvann og legge frem en plan for Stortinget som sikrer at slikt fiske ikke ødelegger bunnhabitat eller svekker marine økosystemer.»

Forslag nr. 3 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen iverksette et program for utvikling av fiskeredskap som er lite skadelige for bunnhabitat og økosystemer og kan erstatte bunnslepende redskap.»

Forslag nr. 4 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen utarbeide en helhetlig handlingsplan for havforvaltning som inkluderer målrettede tiltak for å redusere bunnslepende fiskeriers negative effekter på klima, økosystemer og enkeltarter.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 79 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.47.28)

Votering i sak nr. 26, debattert 22. mai 2025

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken og Grete Wold om berging av Oslofjorden (Innst. 297 S (2024–2025), jf. Dokument 8:269 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

– forslagene nr. 1 og 2, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
– forslag nr. 3, fra Grete Wold på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2026 opprette en støtteordning for omstilling av yrkesfiskere i Oslofjorden som rammes av fiskeforbudet.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.48.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en finansieringsløsning for rensing av nitrogen fra avløpsanlegg rundt Oslofjorden.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 68 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.48.22)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:269 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken og Grete Wold om berging av Oslofjorden – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge de faglige anbefalingene fra Fiskeridirektoratet og stanse fisket i de tre nullfiskeområdene i Oslofjorden, slik direktoratet har skissert.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen vedtatt med 80 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.48.55)

Presidenten: Stortinget voterer så over sakene nr. 1–13 samt 28 på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1-8, debattert 26. mai 2025

Presidenten: Sakene nr. 1–8 er andre gangs behandling av lover og omfatter lovvedtakene 57 til og med 64.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed godkjent ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 9, debattert 26. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Tina Bru, Kari-Anne Jønnes, Tone Wilhelmsen Trøen og Sveinung Stensland om strategi for livsvitenskapsnæringen i Norge (Innst. 384 S (2024–2025), jf. Dokument 8:153 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram elleve forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Tone Wilhelmsen Trøen på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 8, fra Siv Mossleth på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslag nr. 9, fra Tone Wilhelmsen Trøen på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 10, fra Tone Wilhelmsen Trøen på vegne av Høyre
- forslag nr. 11, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus

Det voteres over forslag nr. 11, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle en nasjonal livsvitenskapsstrategi med konkrete målsettinger og tiltak. Strategien må inkludere en styrking av grunnforskningen og av offentlige forskningsmiljøer innen legemidler, diagnostikk, folkehelse og veterinærmedisin.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 82 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.50.30)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 10, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge en plan for hvordan offentlige innkjøp av helseteknologi i

kommunesektoren i større grad kan gjennomføres sammen av flere kommuner.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 74 mot 29 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.50.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle en nasjonal livsvitenskapsstrategi med konkrete målsettinger og tiltak for økt eksport, sysselsetting og verdiskaping innen sektoren.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 72 mot 31 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.51.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette og styrke tiltak foreslått av Kvinnehelseutvalget som gjør at Norge blir verdensledende på forskning på kvinnehelse innen 2035.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 65 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.51.24)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–7, fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke og målrette insentivene for forskning, utvikling og produksjon gjennom forbedringer i SkatteFUNN-ordningen og et skattesystem som i større grad tiltrekker seg kapital og talenter.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle tiltak for raskere implementering av innovasjoner i helsetjenesten ved å forbedre innkjøpsprosessene i helseforetakene og balansere de vedtatte målene for norsk legemiddelpolitikk bedre.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for raskere og mer effektiv tilgang til helsedata for forskning og innovasjon.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Helsenorge får en løsning for å gi den enkelte mulighet til å gi utvidet samtykke til anonymisert deling av egne helsedata.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke internasjonalt samarbeid gjennom økt nordisk samarbeid innen livsvitenskap, aktiv deltakelse i EUs programmer og bilateral utveksling med ledende Life Science-nasjoner.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om finansieringen av dagens helseteknologiklynger ivaretar det langsiktige arbeidet med helseteknologi, og legge en langsiktig plan for helseklyngene som understøtter arbeidet med helseteknologi.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for økt bruk av fleksible anskaffelsesstrategier for innovative helsetjenesteløsninger, blant annet ved å tilrettelegge for at flere aktører kan samle sine løsninger i et innovasjonspartnerskap og legge frem anbud sammen som en pakke.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 62 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.51.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:153 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Tina Bru, Kari-Anne Jønnes, Tone Wilhelmsen Trøen og Sveinung Stensland om strategi for livsvitenskapsnæringen i Norge – vedtas ikke.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Høyre, Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 63 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.52.22)

Votering i sak nr. 10, debattert 26. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å styrke det offentlige helsevesenet for å få ned helsekøene og sikre god behandling (Innst. 331 S (2024–2025), jf. Dokument 8:169 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 2, fra Hadle Rasmus Bjuland på vegne av Fremskrittspartiet, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslag nr. 3, fra Seher Aydar på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslag nr. 4, fra Seher Aydar på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 5, fra Seher Aydar på vegne av Rødt og Pasientfokus

Det voteres over forslag nr. 5, fra Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen innføre strakstiltak for å kompensere sykehusene for økende renteutgifter.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt og Pasientfokus ble med 95 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.53.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen om en opptrappingsplan for offentlige helsetjenester, der kjøp fra kommersielle aktører trappes ned i takt med minst en tilsvarende oppbygging av tilbud på offentlige sykehus.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 90 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.53.32)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen om at helseprofesjonene styrkes på sykehusene, og at helsebyråkratiet reduseres sammen med kontroll- og ledernivåene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.53.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan pasienter som blir regnet som utskrivningsklare på sykehusene, kan ivaretas med et tilbud, for å frigjøre kapasitet for pasienter som venter i kø.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 73 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.54.13)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen innføre tiltak for å redusere bruken av helseforsikringer og sikre at statlig eide selskaper og offentlig sektor ikke tilbyr helseforsikring som en del av lønnsgoder til sine ansatte.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 69 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.54.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:169 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Mímir Kristjánsson og Marie Sneve Martinussen om å styrke det offentlige helsevesenet for å få ned helsekøene og sikre god behandling – vedtas ikke.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 70 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.55.33)

Votering i sak nr. 11, debattert 26. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om bedre arbeidsvilkår på sykehusene og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold, Kathy Lie, Ingrid Fiskaa og Kirsti Bergstø om å rekruttere og beholde flere ansatte i helse- og omsorgstjenestene (Innst. 325 S (2024–2025), jf. Dokument 8:170 S (2024–2025) og Dokument 8:179 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 46 forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Siv Mossleth på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslagene nr. 3–10, fra Siv Mossleth på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 11 og 12, fra Siv Mossleth på vegne av Senterpartiet, Rødt og Pasientfokus
- forslagene nr. 13–15, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
- forslag nr. 16, fra Seher Aydar på vegne av Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslagene nr. 17–28, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 29, fra Siv Mossleth på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 30–35, fra Hadle Rasmus Bjuland på vegne av Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
- forslag nr. 36, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 37–45, fra Hadle Rasmus Bjuland på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 46, fra Marian Hussein på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslagene nr. 38 og 40, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen undersøke hvordan det sikres særlig tilrettelegging for sykepleiere som spesialiserer seg innen kritisk kompetanse og lovpålagte oppgaver i tjenestene, som anestesi-, barne-, intensiv-, kreft- og operasjonssykepleie, og sykepleiere med mastergrad innen psykisk helse, rus og avhengighet, helsesykepleie, jordmor og avansert klinisk allmennsykepleie.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om gjennomgående mastergrad på 120 studiepoeng for alle spesialsykepleiere innen anestesi-, barne-, intensiv-, kreft- og operasjonssykepleie (ABIKO) og helsesykepleie for å imøtekomme fremtidens behov for tjenestekvalitet, utvikling og forskning.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 93 mot 2 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.56.58)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 37, 39 og 41–45, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå en endring i finansieringskategori for sykepleierutdanningen som sikrer utdanningskapasiteten gjennom tilstrekkelig finansiering av nok lærere på utdanningsinstitusjonene, kompetanseheving hos lærere og praksisveiledere nok praksisplasser, og avanserte simuleringssentre.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre formalisering av all videreutdanning for sykepleiere ved å sørge for at videreutdanninger gjennomføres ved godkjente utdanningsinstitusjoner som gir studiepoeng for fullført videreutdanning.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykepleiere som veileder studenter i praksis, får særskilt godtgjøring for praksisveiledning, og at sykepleiere får tilrettelegging for å ta nødvendige studiepoeng i veiledning for å veilede studenter i praksis.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre flere tverrfaglige team i spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten, der helsefagarbeidere, renholdere og andre relevante yrkesgrupper jobber sammen med sykepleiere.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre gode opplæringstilbud og videreutdanningsmuligheter for helsefagarbeidere samt at de inngår i team med sykepleiere for å ta ansvar for oppgaver som ikke krever sykepleierkompetanse.»

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med å gjøre helsetjenestene til en helsefremmende arbeidsplass som gir sykepleierledere beslutningsmyndighet og rammevilkår til å lede eget fag og sykepleiertjenesten.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede ekstraordinære tillegg for helsepersonell knyttet til sykehusenes og kommunenes beredskapsplaner som medfører merarbeid ut over det vanlige.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 99 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.57.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 36, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å styrke det forebyggende arbeidsmiljøarbeidet for helsepersonell, herunder bedre arbeidsforhold, mer fleksible arbeidstidsordninger, og opplæring i å håndtere både fysiske, psykososiale og organisatoriske arbeidsmiljøutfordringer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.58.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 35, fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre ansvars- og oppgavedeling i helsetjenestene som sikrer god ressursbruk og pasienters tilgang til rett kompetanse til rett tid.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 100 mot 3 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.58.18)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 32–34, fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å bevilge en særskilt pott til å beholde og rekruttere sykepleiere i både sykehus og kommuner.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet mot ufrivillig deltid som skyldes for høy arbeidsbelastning i full stilling, særlig i kvinnedominerte yrker.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere målrettede tiltak som økt grunnbemanning for å beholde seniorer i helsetjenestene i arbeid lenger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 98 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.59.07)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 30 og 31, fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere piloter som kan teste ut de økonomiske potensialene i å øke grunnbemanningen i helsetjenestene for på lengre sikt å spare på innleiekostnader.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en langsiktig plan for sykepleierutdanningen og videreutdanninger. Planen må bidra til å sikre utdanningskapasitet som svarer til samfunnets behov for kompetanse i helsetjenestene.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 93 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.59.28)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 29, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at innleie gjennom bemanningsbyrå kun kan benyttes etter involvering av tillitsvalgte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 84 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.59.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 18, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale planer for å etablere flere interne bemanningsenheter ved helseforetakene og kommunale bemanningsenheter, og øke bevilgningene til dette formålet i statsbudsjettet for 2026.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.00.02)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 17, 19, 20, 22–25, 27 og 28, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne unntaket i arbeidsmiljøloven som åpner for tidsbegrenset innleie av helsepersonell, slik at man reduserer bruken av innleie og kommersielle vikarbyråer i helsesektoren.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringa om å sikre at innleie gjennom bemanningsbyrå kun kan benyttes etter avtale med tillitsvalgte.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette tilskuddsordning for helsefagarbeidere, omsorgsarbeidere og hjelpepleiere i kommunehelsetjenesten som vil ta klinisk retta fagskoleutdanning.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en tiltakspakke for hvordan den offentlige helse- og omsorgstjenesten skal forhindre at helsepersonell slutter i den offentlige helsetjenesten og går over i den kommersielle helsetjenesten.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forpliktende plan og foreslå lovendringer for å styrke det psykososiale arbeidsmiljøet for helsepersonell i både primær- og spesialisthelsetjenesten.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge hvilke arbeidsmiljøfaktorer som fører til høyt sykefravær blant helsepersonell, og komme tilbake til Stortinget med tiltak for å redusere sykefraværet.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2026 styrke bevilgningene til avansert klinisk allmennsykepleie (AKS).»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for opplæring om teknologi og digitalisering for helsepersonell.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for oppgradering av medisinskteknisk utstyr ved sykehusene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 88 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.00.23)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 21 og 26, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan om å forbedre oppgavedelingen mellom yrkesgrupper i helsesektoren for å sikre bedre kvalitet for brukere, mer effektivitet, bedre økonomi og større jobbtilfredshet for helsepersonellet.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for LIS1-stillinger frem mot 2035, og øke antallet stillinger i statsbudsjettet for 2026.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 82 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.00.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 16, fra Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykepleiere i etter- og videreutdanning får permisjon med lønn tilsvarende studiebelastningen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 93 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.01.04)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 13–15, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ til arbeidstidsreduksjon for turnusarbeidere i arbeidsmiljøloven, slik at alle typer turnusordninger likestilles med skiftarbeid, og komme tilbake til Stortinget med nødvendige lovendringer.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at helseforetakene utarbeider retningslinjer for forsvarlighetsvurderinger av arbeidsmiljøet i samråd med fagforeningene og verneombud.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en helhetlig strategi for det forebyggende arbeidet og folkehelsearbeidet i helsesektoren, som skal bidra til å redusere presset på helsetjenestene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 87 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.01.24)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 12, fra Senterpartiet, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge en plan for å få fortgang i å rekruttere og utdanne generelle kirurger for å understøtte behovet for breddekompetanse på lokalsykehus.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Rødt og Pasientfokus ble med 69 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.01.44)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 11, fra Senterpartiet, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for LIS1-stillinger og lage en opptrappingsplan frem mot 2035.»

Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Rødt og Pasientfokus ble med 66 mot 37 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.02.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette konkrete og målbare krav til høyere andel heltidsstillinger i helseforetakene.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 73 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.02.22)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3, 4 og 7–9, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom i samarbeid med KS og arbeidstakernes organisasjoner opprette et nasjonalt program for økt grunnbemanning i helse- og omsorgstjenesten. Programmet må inneholde konkrete tiltak for å bidra til lokalt forankrede prosjekter for økt grunnbemanning og mindre vikarbruk.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med KS og arbeidstakernes organisasjoner inngå en forpliktende opptrappingsplan frem mot 2030 om å etablere lokale heltidskulturer, herunder øke gjennomsnittlig stillingsstørrelser og øke heltidsandelen innen helse- og omsorgstjenesten.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en langsiktig og forpliktende plan om hvordan man kan sikre faglig utvikling og kompetansetiltak for å kunne beholde helsepersonell, øke utdanningskapasiteten innen helse- og omsorgsutdanninger og øke rekrutteringen til helseutdanningene.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre kommunene rammer til å legge til rette for gode praksisplasser for lærlinger og helsepersonell under utdanning i kommunehelsetjenesten, og utrede en plikt for kommunene til å ta del i utdanningen av helsepersonell.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for en utvidelse av tilbudet om desentralisert sykepleierutdanning og desentralisert vernepleierutdanning.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 71 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.02.42)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 6 og 10, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at avdelingslederne i helseforetakene har fullmakter til å omdisponere midler fra vikarbudsjett til fastlønn for å sikre robust bemanning basert på analyser av forventet fravær og faktiske behov.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke kommunenes arbeid med rehabilitering gjennom å vurdere hvordan staten bedre kan understøtte kommunenes arbeid med å sikre lovpålagt kompetanse, og etablere en forpliktende plan for opptrapping i rehabiliteringstjenestene.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 66 mot 37 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.03.02)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke bemanningen i helsevesenet, i samarbeid med fagforeningene, ved å lage en strategisk plan for å beholde og rekruttere helsepersonell, som for eksempel jordmødre, helsefagarbeidere og gynekologer, samt sikre bedre arbeidsfordeling i de offentlige sykehusene ved å sikre flere stillinger som portører, helsesekretærer og renholdere.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en endring i hvordan nye sykehus planlegges, prosjekteres og finansieres ved at det sikres økte arealer til ansatte slik at ansatte ved sykehus får tilgjengelige kontorer, pauserom, hvilerom og garderober m.m. i kort avstand til avdelingene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 70 mot 33 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.03.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 46, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fortsette og forsterke arbeidet med å rekruttere og beholde personell i helse- og omsorgstjenesten i samarbeid med KS og arbeidstakerorganisasjonene, og lage en plan frem mot 2030 for hele helse- og omsorgssektoren. Målsettingen er å etablere lokal heltidskultur, herunder øke gjennomsnittlig stillingsstørrelser, øke heltidsandelen innen helse- og omsorgstjenestene, sikre mer klinisk kompetanse ute i tjenestene, samt å følge opp arbeidet til Kvinnearbeidshelseutvalget. Planen må komme med tiltak for å beholde helsepersonell og forbedre arbeidsmiljø og arbeidshelse, trappe opp arbeidet med oppgavedeling, kombinerte stillinger og kompetanseheving, inkludert gode praksis- og læreplasser. Planen må komme tiltak for systematisk innføring av personellbesparende teknologi, som KI for turnusplanlegging og implementering og god opplæring i bruk av nye teknologier.»

Senterpartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble vedtatt med 66 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.03.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Dokument 8:170 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen og Mímir Kristjánsson om bedre arbeidsvilkår på sykehusene – vedtas ikke.

II

Dokument 8:179 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold, Kathy Lie, Ingrid Fiskaa og Kirsti Bergstø om å rekruttere og beholde flere ansatte i helse- og omsorgstjenestene – vedtas ikke.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Pasientfokus.

Venstre har varslet støtte til tilrådingen.

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 68 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.04.15)

Votering i sak nr. 12, debattert 26. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om en bærekraftig og mer effektiv helsetjeneste (Innst. 355 S (2024–2025), jf. Dokument 8:200 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

– forslagene nr. 3–6, fra Tone Wilhelmsen Trøen på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
– forslagene nr. 1 og 2, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus
– forslagene nr. 7 og 8, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen iverksette en gjennomgang av ressurs- og teknologibruken i helse- og omsorgstjenestene, med mål om en bedre ressursfordeling.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 90 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.04.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å øke utdanningskapasiteten for helsepersonell.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 89 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.05.15)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen ta i bruk all ledig kapasitet hos private helseaktører for å redusere belastningen på det offentlige helsevesenet.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 64 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.05.32)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4–6, fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen iverksette en gjennomgang av ansvarsfordelingen i helsesektoren med sikte på å utnytte personellressursene bedre.»

Forslag nr. 5 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sikre at teknologi som kan gi bedre arbeidsmiljø og mer effektive helsetjenester, tas raskere i bruk.»

Forslag nr. 6 lyder:

> «Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i anbudssystemene i helsevesenet, med mål om mer langsiktige avtaler, incentiver til innovasjon og nyskapning og mer effektiv bruk av tilgjengelig privat og ideell kapasitet.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 62 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.05.51)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen gjøre årlige vurderinger av nødvendig utdanningskapasitet for helsepersonell, i samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, og informere Stortinget på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 69 mot 34 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.06.11)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Grimstadsutvalgets rapport og fremme en plan for videre opptrapping av norsk medisinutdanning.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus ble med 65 mot 37 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.06.31)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:200 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om en bærekraftig og mer effektiv helsetjeneste – vedtas ikke.

Presidenten: Bak tilrådingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til tilrådingen.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 64 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.07.13)

Votering i sak nr. 13, debattert 26. mai 2025

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om fritt brukervalg (Innst. 353 S (2024–2025), jf. Dokument 8:201 S (2024–2025))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Erlend Svardal Bøe på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti
– forslagene nr. 2 og 3, fra Bård Hoksrud på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til nødvendige lovendringer for å pålegge alle kommuner å innføre godkjenningsmodellen for fritt brukervalg i helse- og omsorgstjenestene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne opp for at private omsorgstilbydere kan konkurrere om å tilby tjenester på lik linje med offentlige tjenester innen eldreomsorgen.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 91 mot 12 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.07.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi flere av landets eldre økt valgfrihet ved å innføre et standardisert regelverk kommunene kan bruke for å åpne for valgfrihet innen hjemmetjenester og hjemmesykepleie, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 62 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 16.08.06)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:201 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Himanshu Gulati og Bård Hoksrud om fritt brukervalg – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 87 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 16.08.35)

Sak nr. 28 [16:08:45]

Referat

1. (521) Statsministerens kontor melder at
   1. lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Parat/YS og NHO Luftfart/NHO i forbindelse med tariffrevisjonen 2025 av Overenskomst for redningsmenn i Bristow Norway (Lovvedtak 47 (2024–2025))
   2. lov om endringer i opplæringslova og privatskolelova (utvidelse av adgangen til fysisk inngripen) (Lovvedtak 49 (2024–2025))

   – er sanksjonert under 23. mai 2025

   Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (522) Lov om Norgespris og strømstønad til husholdninger (Prop. 148 L (2024–2025))

   Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen og behandles innen Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, jf. forretningsordenen § 47 tredje ledd.

Presidenten [16:09:10]: Stortinget går da tilbake til behandling av dagens kart.

Sak nr. 16 [16:09:19]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 219/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/2831 om bagatellmessig støtte og EØS-komiteens beslutning nr. 246/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2023/2832 om bagatellmessig støtte til tjenester av allmenn økonomisk betydning (Innst. 259 S (2024–2025), jf. Prop. 89 LS (2024–2025))

Presidenten [16:09:57]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 17 [16:10:02]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i støtteprosessloven (virkeområde (Innst. 260 L (2024–2025), jf. Prop. 89 LS (2024–2025))

Presidenten [16:10:16]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 18 [16:10:21]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av frihandelsavtalen av 23. januar 2025 mellom EFTA-statene og Thailand (Innst. 258 S (2024–2025), jf. Prop. 93 S (2024–2025))

Presidenten [16:10:38]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 19 [16:10:43]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Kosovo av 22. januar 2025 (Innst. 261 S (2024–2025), jf. Prop. 98 S (2024–2025))

Presidenten [16:11:06]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 20 [16:11:09]

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til inngåelse av avtale av 16. januar 2025 mellom Norge og USA om teknologibeskyttelse i tilknytning til amerikansk deltakelse i oppskytinger til verdensrommet fra Norge (Innst. 263 S (2024–2025), jf. Prop. 105 S (2024–2025))

Presidenten [16:11:31]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 21 [16:11:36]

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om forebygging og reduksjon av matsvinn (matsvinnloven) (Innst. 373 L (2024–2025), jf. Prop. 130 L (2024–2025))

Presidenten [16:11:52]: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Solveig Vitanza (A) [16:12:30] (ordfører for saken): Jeg vil først få takke komiteen for en god behandling av lov om forebygging og reduksjon av matsvinn.

Matsvinn er et omfattende problem i hele verden. I Norge kaster vi over 450 000 tonn mat som burde ha vært spist – dette er for hele verdikjeden for mat, inkludert forbrukere. Når vi kaster mat, sløser vi med ressurser, samtidig som vi bidrar til store klimagassutslipp. Matsvinn står for nesten 10 pst. av klimagassutslippene i verden.

Med dette lovforslaget trappes kampen mot matsvinn opp, noe som er bra for folks økonomi, for klima og for ressursutnyttelse. Lovforslaget legger opp til krav om at virksomheter som produserer, omsetter eller serverer næringsmidler, skal gjennomføre aktsomhetsvur-

deringer av tiltak for å forebygge og redusere matsvinn. Det foreslås å lovfeste krav om at en rekke virksomheter, der det er hensiktsmessig, skal iverksette tiltak for å donere overskudd av næringsmidler. Det foreslås derimot ingen mottaksplikt for donerte næringsmidler siden vi ikke vil være tjent med at matsvinn forskyves mellom de ulike leddene i verdikjeden.

I tillegg foreslås det å lovfeste krav om at virksomheter som omsetter næringsmidler direkte til forbruker, skal iverksette tiltak for nedprising og aktiv markedsføring av næringsmidler som raskt kan forringes eller foreldes.

Det har kommet mange gode høringsuttalelser til lovforslaget, ved både regjeringens og Stortingets behandling. Høringsinstansene støtter i hovedsak intensjonene bak loven om å forebygge og redusere matsvinn. Det har kommet mange høringsinnspill som støtter forslaget om at mindre virksomheter ikke skal være omfattet av loven, og spørsmål om rapporteringskrav fra kommuner og fylkeskommune.

Etter behandlingen i komiteen har vi derfor blitt enig med Senterpartiet om å fremme et løst forslag om at vi, i tråd med forenklingsarbeidet, reduserer kravene i § 4 om rapporteringskrav for de minste virksomhetene samt kommuner og fylkeskommuner. Vi forutsetter dog at alle virksomheter forholder seg til lovens formål om å fremme bedre ressursutnyttelse av næringsmidler gjennom å forebygge og forhindre at næringsmidler går ut av verdikjeden.

Det store matsvinnet her i landet er et etisk problem, samtidig som det representerer en av våre største klimautfordringer innenfor matsektoren. Vi i Arbeiderpartiet ser det derfor som positivt at det fremmes en lov som har som formål å forebygge og redusere matsvinn her i landet. Tiltak som donasjon av overskuddsmat og nedprising av varer som er i ferd med å gå ut på dato, er også positive for forbrukerne, spesielt i tider der mange sliter med høye matvarepriser.

Jeg fremmer med dette vårt forslag.

Presidenten [16:15:19]: Representanten Solveig Vitanza har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:15:43]: Jeg noterer meg at landbruksministeren mangler i salen, men næringsministeren kan sikkert gi ham et referat når han kommer.

Høyre deler fullt ut intensjonen bak forslaget om ny matsvinnlov. Vi ønsker alle å redusere matsvinnet, egentlig ganske kraftig, av hensyn til både miljø og økonomi. Å kaste mat er lite bærekraftig, og det gjør matvarene unødvendig dyre. Det er viktig å understreke at Norge allerede har oppnådd veldig gode resultater i flere bransjer en nå foreslår å regulere. Vi har oppnådd disse resultatene gjennom frivillige ordninger, som f.eks. bransjeavtalen som ble signert under Solberg-regjeringen.

Dagligvarebransjen, grossistleddet og serveringsbransjen har virkelig levert og oppfyller ikke bare delmålene de skulle oppfylle underveis, men ligger an til å overoppfylle de endelige målene om 50 pst. reduksjon av matsvinn lenge før fristen som er satt, altså 2030 – heldigvis. Orkla Foods og Coop er snart i mål. NorgesGruppen er allerede i mål. Nortura oppnådde sitt mål allerede for tre år siden. Mills nådde målet tolv år før fristen, så de satte til og med i gang med å redusere matsvinnet hjemme hos sine egne ansatte. Tine har redusert internt melkesvinn med 70 pst. Listen er ganske lang.

Når den frivillige avtalen fungerer, er ikke økt byråkrati gjennom lovregulering riktig vei å gå. Jeg har full forståelse for intensjonen, men vi bør heller fortsette det frivillige samarbeidet og den gode dialogen vi har med matvareindustrien. Når det frivillige samarbeidet har skapt resultater uten å påføre unødvendige kostnader og økt byråkrati for bedriftene, holder vi også matvareprisene lavere. Vi er derfor skeptiske til en lov som kan innebære omfattende krav til rapportering og byråkratiske prosesser, som særlig kan ramme små og mellomstore virksomheter, og som kan bidra til økt press på matvareprisene.

Det økonomiske tapet for det totale matsvinnet i Norge er anslått å være 7 mrd. kr. De private bedriftene trenger ingen lov for å «insentiveres», med slike tall i bunnen.

Det aller største enkeltbidraget til matsvinn – og det klarer vi ikke å redusere, heller ikke med denne loven – er hjemme hos oss, hjemme på kjøkkenet. Tross økning i matvarepriser kaster vi fortsatt 200 000 tonn med mat hjemme på norske kjøkken. Til sammenligning er matsvinnet i hele jordbrukssektoren på bare litt over 40 000 tonn.

Forslaget som foreligger nå, er ganske byråkratiserende. Vi bør heller styrke, eventuelt revidere, bransjeavtalen, som er det matsvinnlovutvalget har anbefalt, og rette fokuset dit matsvinnet er størst – hjemme hos deg og meg, og i deler av industrileddet.

Målet må være klart: Vi skal halvere matsvinnet innen 2030. Vi tror det best oppnås gjennom tett frivillig samarbeid med næringslivet, der vi sammen finner fleksible, effektive og lite byråkratiske løsninger.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Nils T. Bjørke (Sp) [16:18:58]: Senterpartiet vil understreka at arbeidet med å redusera matsvinn er viktig for både klimaet, økonomien og ei berekraftig ressursutnytting. Det er brei politisk einigheit om at mat-

svinnet må ned, og at Noreg skal halvera matsvinnet innan 2030, i tråd med FNs berekraftsmål. Desse medlemene støttar difor intensjonen bak forslaget til lov om førebygging og reduksjon av matsvinn. Medlemene i komiteen frå Senterpartiet vil trekkja fram viktigheita av at dei verksemdene som vert omfatta av lova, både private og offentlege, ikkje må verta pålagde uforholdsmessig rapportering og ressursbruk. Desse medlemene vil understreka at det i utarbeidinga av forskrift må vera ein føresetnad at det ikkje skal skapast unødvendig rapportering og auka byråkrati, og at dei mindre aktørane vert sikra unntak.

Eg er òg glad for at komiteen fremjar forslag om at Stortinget ber regjeringa gjera dei nødvendige tiltaka for å sikra at det ikkje løner seg for verksemder å destruera mat framfor å gje maten bort. Me er òg tydelege på at me støttar at det ikkje kan innførast noka mottaksplikt for donasjon, og at mottakarane har moglegheit til å takka nei til donasjon dersom dei ikkje har kapasitet til å ta imot maten. Dette er viktig for å unngå at matsvinnet vert forskyvd mellom ledda i verdikjeda. Det er heilt avgjerande.

For Senterpartiet er det heilt avgjerande at ein endrar § 4, slik at rapporteringskrava ikkje skal gjelda for mindre verksemder og det offentlege – kommunar og fylkeskommunar. Difor støttar me forslaget.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [16:20:53]: Matsvinn er et omfattende problem i verden, og det er et stort potensial for å redusere matsvinn. Fremskrittspartiet er opptatt av at frivillige avtaler og samarbeid med næringslivet må være det bærende elementet i politikken på dette området.

Bransjeavtalen fra 2017 har vært et viktig virkemiddel, og nye tall viser at matsvinnet er redusert med 21 pst. mellom 2015 og 2023, med særlig stor nedgang i dagligvareleddet. Det viser tydelig at bransjeavtalen gir resultater, og at innsatsen bør styrkes og videreføres. Matsvinnutvalget foreslo selv at en utvidet og forsterket bransjeavtale mellom myndighetene og næringslivet fortsatt må være virkemiddelet i arbeidet med å redusere matsvinn, og at ny lovgivning kun skulle være et supplement. Det foreslåtte lovverket går imidlertid betydelig lenger, med krav om aktsomhetsvurderinger, redegjørelsesplikt, donasjon og nedprising, samt hjemmel for tilsyn og sanksjoner.

Flere høringsinstanser har uttrykt skepsis til ny regulering og i stedet etterlyst videreutvikling av bransjeavtalen, styrket kunnskapsgrunnlag og bedre verktøy for aktørene. Det er også pekt på at lovforslaget er rammepreget og lite konkret, og at det er vanskelig å vurdere omfanget av de pliktene som vil følge, før forskriftene er utarbeidet. Man må stille spørsmål om nødvendigheten av ny regulering på et område hvor det allerede finnes betydelig framdrift og brede samarbeidsformer gjennom frivillige ordninger.

Forslaget er i stor grad å slå inn åpne dører, og det er usikkert hvorvidt en ny lov vil gi vesentlig bedre resultater enn det eksisterende rammeverket. Samtidig risikerer forslaget å medføre økte administrative byrder for næringslivet, særlig for små og mellomstore virksomheter.

Det er viktig at nye krav må være forholdsmessige og målrettede. Det må vises varsomhet med å pålegge standardiserte krav til en næring som består av svært ulike aktører med ulike forutsetninger. Man må gjennomføre en helhetlig vurdering av effekten av dagens virkemidler før man etablerer ny lovgivning og krav.

Man må se på løsninger som kan bidra til å redusere matsvinn, uten store kostnader og byråkrati. Vi har saken hvor Bolleland på Espa ble pålagt å betale merverdiavgift for verdien av 5 040 boller de ga bort til Stange kommune etter et steinras på E6. Det er et grunnleggende problem at det er rimeligere for bedrifter å destruere mat enn å gi den bort til dem som trenger det.

Fremskrittspartiet er derfor glad for at vi fikk hele komiteen med på å be regjeringen gjøre de nødvendige tiltakene for å sikre at det lønner seg for virksomheter å gi maten bort framfor å destruere den.

Fremskrittspartiet støtter målet om å redusere matsvinn, men stiller seg kritisk til nødvendigheten og utformingen av den foreslåtte loven og mener at det fortsatt bør være bransjeavtalen som er det viktigste virkemiddelet i dette arbeidet. Derfor kommer vi til å stemme mot lovforslaget.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [16:24:00]: I dag behandler vi en lov som har vært etterspurt i mange år, en lov som skal bidra til å redusere det enorme matsvinnet i Norge.

Hvert år kaster vi mat som kan mette en million mennesker årlig. Det er derfor gledelig at vi nå får på plass en matsvinnlov etter at SV fikk gjennomslag for dette i budsjettforhandlingene med Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Dette er et viktig steg i riktig retning.

Matsvinn er ikke bare et spørsmål om avfall, det er et spørsmål om rettferdighet, om klima og om ansvar. Når vi kaster mat, kaster vi også bort vann, energi, arbeidskraft og transport, og vi slipper ut klimagasser helt unødvendig. Det er et enormt ressursmisbruk. Dagens storstilte sløsing i matbransjen skjer samtidig som matkøene vokser og mange i Norge sliter med å få råd til mat.

Globalt er verdens matsikkerhet under press. Derfor burde vi i dag vedtatt en lov med høyere ambisjonsnivå. Vi har foreslått at loven må evalueres etter to år, og at

forpliktelsene i loven må skjerpes dersom vi ikke er i rute til å nå målet om halvering innen 2030. Matsvinnavgift, donasjonskrav for dagligvarer, produsentansvarsordning for mat og inkludering av mindre virksomheter er blant tiltakene som da bør vurderes.

Den største svakheten ved dagens lovforslag er at det i liten grad omfatter dagligvarebransjen. Det er dagligvarekjedene som har de økonomiske musklene til å stoppe den storstilte sløsingen i matbransjen, og de må i større grad holdes ansvarlig. Jeg er redd for at de med dagens forslag vil få mulighet til å skyve ansvaret over på andre deler av verdikjeden. Forskriftene burde klargjøre at virksomhetene må kartlegge og forebygge risiko for matsvinn i hele verdikjeden og ta ansvar for å redusere dette. Kravet om å donere overskuddsmat burde også gjelde for dagligvarekjedene. Dette er aktører som i stor grad bestemmer hva som havner i butikkhyllene, og hva som ikke gjør det.

Vi registrerer at Senterpartiet og Arbeiderpartiet går sammen om å fremme et forslag om å unnta små virksomheter fra aktsomhetsvurderinger, og at pliktene skal gjelde på overordnet nivå for kommuner og fylkeskommuner. Vi mener dette forslaget nedjusterer ambisjonsnivået i loven, men vil stemme for forslaget subsidiert for å sikre at vi faktisk får på plass en viktig lov for å begrense matsvinnet i Norge.

Dette handler ikke bare om mat, det handler om hvordan vi forvalter ressursene våre, og om hvordan vi møter klimautfordringene. SV støtter lovens formål og intensjon, men vi mener det er helt nødvendig å styrke loven på sikt. Vi må stille krav til de store aktørene, vi må sikre at hele verdikjeden tas med, og vi må sørge for at loven faktisk virker i praksis.

Jeg tar opp de forslagene SV er med på.

Presidenten [16:26:46]: Representanten Cato Brunvand Ellingsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [16:27:02]: Det er en god dag når Stortinget omsider vedtar en lov om matsvinn, og det er bra at det er et stort flertall som står bak dette. Miljøpartiet De Grønne har arbeidet for en sånn lov lenge, men jeg vil først og fremst rose Framtiden i våre hender, som gjennom mange år har vært den virkelige pådriveren for at vi skal få en matkastelov og kaste mindre mat i Norge.

Nå som alle partier er opptatt av å ta eierskap til ordet «sløsing», er det bra at vi tar et skritt i retning av å slutte med det når det gjelder mat. Som flertallet skriver i innstillingen, står matsvinn for nesten 10 pst. av verdens klimagassutslipp, men enda viktigere er det at det er politisk, etisk og praktisk veldig problematisk at vi kaster mat istedenfor å sørge for at den blir spist.

Vi har hatt en frivillig bransjeavtale, og den har vært bra, men ikke bra nok til å få matsvinnet ned på et nivå som er i tråd med delmålet på 15 pst., som skulle nås i 2020. Derfor er jeg glad for at regjeringen nå tar neste skritt og binder opp denne jobben i et lovforslag.

Det er viktig å understreke at jobben med å redusere matsvinn ikke er ferdig med dette lovvedtaket. Først og fremst har vi alle, som saksordfører påpekte, en stor jobb å gjøre på hjemmebane, men da vil det være godt å få et eksempel, vedtatt av Stortinget, for hvor veien skal gå. Vi kommer fortsatt til å måtte kreve stor egeninnsats fra bransjen og fra alle som skal motta overskuddsmaten.

Derfor ber Miljøpartiet De Grønne, sammen med bl.a. SV, om at regjeringen følger nøye med og vurderer å skjerpe forpliktelsene i loven dersom Norge ikke er i rute til å nå målet om halvert matsvinn innen 2030.

Vi må også unngå at svinnet forskyves nedover i kjeden – fra dem som selger maten, til primærleddet, altså bonden, som produserer den – og det har Miljøpartiet De Grønne fremmet et eget forslag om. Målet om halvering av matsvinn gjelder hele verdikjeden, og Miljøpartiet De Grønne mener derfor at Stortinget burde gått lenger i å be regjeringen ta tak i dette arbeidet i forskriftene til loven. Helt konkret mener vi at regjeringen må presisere i forskriftene til loven at virksomhetene må kartlegge, vurdere og forebygge risikoen for å bidra til matsvinn i verdikjeden.

Det burde ikke minst vært sånn at lovforslaget i større grad omfattet dagligvarebransjen, som har stor makt, og som vi nettopp har diskutert hvordan vi kan påvirke i dette markedet. Det er en svært lønnsom næring, og de bør ta og pålegges mer ansvar for å hindre sløsing.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:30:18]: God mat skal i magen og ikke i søpla. Derfor er det viktig for regjeringen å få på plass en matsvinnlov, og det har prioritet for regjeringen av flere årsaker. Den første er, som flere representanter har vært innom, at det er god ressursutnyttelse å bruke den maten som allerede er produsert. Det som også er gledelig, er at denne måten å tenke framtidsrettet på, å utnytte ressursene, viser seg også å være veldig populært blant folk. Det er vel få miljøtiltak som vekker så stor begeistring som at vi skal sørge for at mer av den gode maten som er tilgjengelig for folk i butikken, faktisk kommer innbyggerne til gode.

Derfor har vi i loven foreslått et krav om at matindustrien og grossistene må iverksette tiltak for å donere overskudd av mat der det er praktisk mulig. Vi har matsentraler i Norge i dag som er viktige også for folk som har dårlig råd. I en tid der mange kjenner at det er knapt i lommeboka, er det egentlig bare sunn fornuft at den

maten skal komme folk til gode, også dem som har lite penger, i stedet for å havne i containeren utenfor industrilokalet. På samme måte er det sunn fornuft at når det er en matvare i butikken som fortsatt har god kvalitet, skal den faktisk komme folk til gode. Dagligvarebransjen må da nedprise disse varene, sånn at folk kan kjøpe dem.

Vi registrerer, som vi for så vidt visste på forhånd, at noen partier mener at denne loven skulle vært enda mer ambisiøs, mens andre mener at den går for langt. Jeg tror det er et tegn på at vi her har truffet en gyllen middelvei, og i den gylne middelveien er det viktig at vi får mest mulig effekt ut av de tiltakene vi setter inn – uten at det blir unødvendig byråkrati.

Regjeringen er også opptatt av at vi ikke skal ha unødvendige pålegg på kommuner og fylkeskommuner, som allerede gir tilbakemelding til både regjeringen og Stortinget om at de synes det er mye rapportering. Vi må treffe på det riktige nivået, og derfor har vi foreslått at kravene mot kommunen rettes mot kommunen som helhet, ikke den vesle barnehagen eller sykehjemmet. Det må kunne håndteres klokt av kommunestyret og administrasjonen som helhet.

Det er også den tenkningen som gjenspeiles når representanter fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet nå tar opp et forslag knyttet til små virksomheter, så her kan vi med trygghet si at vi får sunn fornuft og mer mat i magen.

Presidenten [16:33:18]: Det blir replikkordskifte.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:33:35]: Jeg vet at statsråden løper både mye og fort, men jeg tror kanskje han må trene enda litt mer, sånn at han rekker sakene sine i salen. Det er veldig hyggelig at han stakk innom. Jeg har et par ting jeg lurer på, når han først er her.

Regjeringen har selv sagt at de merker seg at matsvinnutvalget foreslo en utvidet og forsterket bransjeavtale og mente at det skulle være hovedvirkemiddelet i arbeidet videre. Hva er da grunnen til at regjeringen ikke lytter til matsvinnutvalgets anbefaling?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:34:12]: Jeg takker for et godt spørsmål. Sånn vi ser det, vil både loven og bransjeavtalen framover være gjensidig understøttende. Som flere har vært inne på, har bransjeavtalen gitt resultater, men representanten Hansson har helt rett når han sier at vi ønsker ytterligere resultater. Derfor er det ikke et enten-eller her, men et både-og, for å sørge for at enda mer av maten kommer befolkningen til gode. Det er grunnen til at vi har lagt fram en lov.

Vi vet at mange butikker allerede er veldig flinke på bl.a. å nedprise varer, så her er det egentlig mål om at den beste praksisen som finnes ute blant enkelte deler av dagligvarenæringen, skal bli en standard, slik at enda mer av den gode maten kan kjøpes av deg og meg og alle andre i Norge.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:35:05]: Jeg synes det statsråden sier om bransjeavtalen, er interessant. Alle er enig i at bransjeavtalen har fungert veldig godt, bl.a. har dagligvarebransjen overlevert. Når statsråden sier at bransjeavtalen er viktig og at den skal følges opp, synes jeg det er litt rart at regjeringen ikke følger opp fra sin side. Ifølge bransjeavtalen skal KLD ha årlige koordineringsmøter med bransjen og følge opp, men det har ikke skjedd på tre år. Hva er årsaken til at det ikke har skjedd?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:35:34]: Min tid i regjering er nærmere tre måneder enn tre år, men jeg skal i hvert fall gjøre alt jeg kan videre, som statsråd, for å sørge for at vi skal både få en best mulig oppfølging av en lov som sannsynligvis og forhåpentligvis vedtas av Stortinget, og samtidig bruke bransjeavtalen videre. Vi har tenkt at det er best å få loven vedtatt nå, før vi setter i gang med revisjon av bransjeavtalen. Det er bakgrunnen for rekkefølgen.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:36:09]: Da vil jeg anbefale faktisk å snakke med bransjen, når man egentlig skal ha årlige avtaler. Jeg anbefaler statsråden å gå tilbake og finne ut hva som er årsaken til det.

Jeg synes det er fint at statsråden er så tydelig på at bransjeavtalen er viktig, og at den vil være det framover. Nå kommer loven, og jeg lurer da litt på: Når ser statsråden for seg at bransjeavtalen skal revideres, og hvordan vil han bruke den som et sentralt virkemiddel framover, når vi allikevel har en lov?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:36:40]: Det er også et godt spørsmål. Som det står i lovforslaget, vil vi følge opp med forskriftsarbeid etterpå. Jeg vil tenke at det er fornuftig at statsråden og regjeringen har mer innhold å berette om, også når det gjelder forskriftsarbeidet, før vi går videre med neste steg. Dette er noe vi prioriterer høyt, så jeg vil sette høyt på listen at forskriftsarbeidet skal følges opp nøye, men også så raskt som mulig, for å gjøre at enda mer av maten kommer innbyggerne til gode så fort det kan la seg gjøre.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [16:37:30]: Det er fristende å si at den gylne middelvei ofte er en omvei, i hvert fall til det grønne skiftet.

Til poenget jeg tenkte å ta opp: Vi registrerer selvfølgelig at regjeringen legger opp til at dagligvarebransjen i stor grad skal være unntatt fra flere av kravene i loven. Dette er aktører med stor makt og store ressurser, og som i dag bidrar til betydelig matsvinn. SV mener det er en svakhet ved lovforslaget at disse aktørene ikke for-

pliktes tydeligere. Derfor lurer jeg på hvordan statsråden i loven kan forsvare at de med størst mulighet til å utgjøre en forskjell, faktisk skjermes fra ansvar. Kanskje viktigere: Vil statsråden være villig til å vurdere skjerpede krav dersom vi ikke er i rute til å nå målet om halvert matsvinn innen 2030?

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:38:17]: I dette tilfellet opplever jeg at den gylne middelvei har vært en meget rask vei. Jeg ønsker dermed å takke min kollega, klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen, for etter at jeg fikk muligheten til å jobbe sammen med ham og resten av regjeringen, har vi prioritert å få gjennomført dette. Før jeg kunne fremme lovforslaget, har vi registrert at det har vært ulike syn i nettopp spørsmålet om en går langt nok, eller om en går for kort. Vi ønsker å få loven vedtatt så raskt som mulig, og vi mener at dette er en god middelvei.

Når det gjelder spørsmålet om de viktigste skjermes, må jeg nesten be om en utdyping av det, for jeg opplever at noen av de viktigste er de største dagligvareaktørene, grossistene og noen av de største industribedriftene våre, og de vil i høyeste grad være omfattet av denne loven. Hvis representanten har et oppfølgingsspørsmål, skal jeg forsøke å utdype på det punktet.

Cato Brunvand Ellingsen (SV) [16:39:17]: Det var jo diskutert her hvordan dagligvarebransjen skal stilles til ansvar i loven knyttet til dette.

Jeg vil stille det egentlig viktigste spørsmålet, som jeg avsluttet med, og det er om statsråden vil være med på å vurdere skjerpede krav dersom vi ikke er i rute til å nå de målene som er satt om halvering av matsvinn.

Statsråd Nils Kristen Sandtrøen [16:39:38]: Til det første først: Dagligvarebransjen er omfattet av denne loven. Dagligvarebransjen er en næring som også i stor grad omfatter grossistleddet. Industri som eier grossistleddet, er også omfattet, i tillegg til at den enkelte dagligvarebutikk vil få et pålegg når det gjelder å nedprise. Jeg står altså fortsatt på at de viktigste aktørene er ivaretatt.

Så til oppfølgingsspørsmålet fra representanten Brunvand Ellingsen om vi kan innføre skjerpede krav. Vi har nå tenkt at dette skal omfatte de viktigste og største først, og så kan vi først høste erfaring av der det er viktigst å sette inn tiltak. Gjennom forskriftsarbeid vil det være mulig å forbedre dette regelverket ytterligere i tiden som kommer, også i samspill med bransjeavtalen, som representanten Westgaard-Halle var opptatt av.

Presidenten [16:40:36]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Lene Westgaard-Halle (H) [16:40:52]: Det som fikk meg til å ta ordet en gang til, var innlegget og replikken til representanten fra SV. Jeg forstår at han kanskje hadde skrevet innlegget før denne debatten i dag, og at han ikke hadde tid til å justere innlegget etter det som ble sagt i salen – eller at han kanskje ikke har satt seg så veldig godt inn i saken når han ikke har fulgt den i komiteen – men så fulgte han jaggu opp med en replikk, gitt, om samme tema.

Til det å holde et helt innlegg og følge opp med en replikk om at problemet med matsvinn handler om dagligvarebransjen: Jeg vil anbefale representanten å lese seg opp på tallene for matsvinn i Norge. Matsvinnet må ned, men det er to områder hvor vi har et enormt problem. Det er hjemme hos oss som sitter i salen her; vi står for over halvparten. Vi kaster mer enn alle bransjer i hele Norge til sammen – mer enn jordbruket, mer enn dagligvarebransjen, mer enn alle dem lagt sammen. Vi kaster mer hjemme. Blant bransjene i privat næringsliv er det industrien, det er ikke dagligvarebransjen.

Dagligvarebransjen har redusert langt mer enn det som har vært planen, langt mer. De overoppfyller bransjeavtalen. Man kan si mye om dagligvarebransjen, men å henge dem ut på et av de feltene hvor de faktisk har tatt på seg ledertrøyen, hvor de overoppfyller kravene og faktisk gjør mye mer enn det vi har bedt dem om, synes jeg er litt uryddig. Når folk gjør noe bra, skal de ha ros for det, ikke ris.

Jeg må innrømme at jeg har kritisert dagligvarebransjen ganske mye de siste årene, men dette handler jo ikke bare om altruisme. Det handler om at dagligvarebransjen taper penger når de kaster mat. Ingen som driver næringsliv, har lyst til å tape penger, så man kaster jo ikke produktene sine. Jeg synes kanskje at vi i salen her i større grad skal prøve å forholde oss til fakta. Jeg forstår frustrasjonen knyttet til dagligvarebransjen, men på dette feltet gjør de faktisk noe bra. Da tenker jeg at vi kan gi dem klar beskjed om det fra Stortinget – at det er fint, og det setter vi pris på.

Solveig Vitanza (A) [16:43:05]: Her ser vi hvordan regjeringen snur alle steiner for at vi skal kunne nå målet om å redusere CO_2-utslippene innen 2030. Vi jobber alt vi kan for å få til en nødvendig grønn omstilling i Norge.

Et av tiltakene vi har gjort, er nettopp å sette ned et matsvinnutvalg for å redusere den unødvendige og sløsende miljøforurensningen det rett og slett er å kaste så mye mat. Matsvinnutvalget kom med en rekke tiltak. Ett av dem var å revidere og forsterke bransjeavtalen. Det støtter vi fullt ut, og i proposisjonen er det redegjort godt for at det å få den revidert, er noe som skal iverksettes med en gang.

Jeg er kjempeglad for det frivillige samarbeidet som har vært mellom næringene. Næringene har også vært enige om at de skal halvere matsvinnet innen 2030. Dessverre ser vi ikke helt at det kommer til å skje. Representanten fra Fremskrittspartiet viste til tall på at det er blitt redusert med 20 pst. siden 2015. Det vil si at vi er kommet til 20 pst. av 50 pst., og vi har fem år igjen. Da haster det. Vi må sette inn sterkere grep. Også matsvinnutvalget var tydelig på at bransjeavtalen har vært kjempefin og har hjulpet masse, men vi trenger flere tiltak for å få med enda flere aktører og for å kunne ha den sanksjonsmuligheten det er for dem som ikke ønsker å være med på denne bransjeavtalen.

Dette med like konkurransevilkår tenker jeg er viktig da. Vi ser at veldig mange er kjempeflinke til å redusere matsvinn i næringen, men når vi får til en felles lov, betyr det at alle stiller likt, og at alle får de samme kravene. Det mener jeg er en god forutsetning for like konkurransevilkår.

Nå er det altså blitt vist til forbrukerne, og vi er selvfølgelig helt enig. Det må iverksettes gode tiltak for hvordan vi kan få redusert matsvinnet hos forbrukerne, men vi kan ikke innføre en lov som bestemmer hvor maten havner etter at man har satt den inn i kjøleskapet i hvert eneste kjøkken rundt om i de tusen hjem. Derfor er dette et av tiltakene vi nå har iverksatt ut fra matsvinnutvalgets anbefalinger. Vi skal følge det opp. Vi skal redusere matsvinnet betydelig fram mot 2030.

Presidenten [16:45:41]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 21.

Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil sakene nr. 22, 23 og 24 bli behandlet under ett.

Sak nr. 22 [16:45:55]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Emilie Mehl, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand om en mer distriktsvennlig privatskolelov (Innst. 241 S (2024–2025), jf. Dokument 8:109 S (2024–2025))

Sak nr. 23 [16:46:15]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Dagfinn Henrik Olsen, Erlend Wiborg og Himanshu Gulati om liberalisering av privatskoleloven (profilskoler og yrkesfagskoler) (Innst. 341 S (2024–2025), jf. Dokument 8:197 S (2024–2025))

Sak nr. 24 [16:46:38]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Dag-Inge Ulstein og Olaug Vervik Bollestad om ulike tiltak for å styrke friskoler (Innst. 351 S (2024–2025), jf. Dokument 8:218 S (2024–2025))

Presidenten [16:46:56]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen. De som måtte tegne på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Margret Hagerup (H) [16:47:30] (ordfører for sakene): Jeg vil takke komiteen for samarbeidet i behandlingen av tre ulike representantforslag, som omhandler flere elementer ved det som omtales som både friskoler og privatskoler.

Senterpartiet ønsker å vektlegge distriktspolitiske hensyn ved godkjenning og raskere behandling. Fremskrittspartiet vil gjeninnføre godkjenning av profilskoler og private yrkesfagskoler. Kristelig Folkeparti foreslår ulike tiltak for å styrke friskolenes økonomi. Dette er et område med stor politisk uenighet, så jeg vil i det videre redegjøre for Høyres ståsted i denne saken.

For Høyre handler en god skole om å gi alle barn den kunnskapen de trenger. Vi tror på mangfold i skoletilbudet fordi barn og familier er forskjellige. Noen trives best i den offentlige skolen, og andre får bedre læringsutbytte av friskoler, som skoleskipet Gann, Wang Toppidrett eller finansminister Stoltenbergs skole, Steinerskolen.

Friskoler er et lite, men viktig supplement til den offentlige skolen. Vi kaller det friskoler, fordi de finansieres offentlig, ikke av familienes lommebok, slik privatskoler uten statsstøtte gjør. Navneendringen fra friskoler til privatskoler under Støre-regjeringen er derfor sterkt misvisende.

Støre-regjeringen har gjentatte ganger strammet inn for friskolene, og Senterpartiet var med på dette, men går nå ut av samarbeidet med regjeringen for å bøte på med enkeltforslag, stykkevis og delt. Samtidig går de til valg på å styre med Arbeiderpartiet igjen. Det skaper stor usikkerhet for friskolene.

Høyre mener det er på tide å løfte kvaliteten i offentlig skole heller enn å begrense elevenes valgfrihet, og Støre-regjeringen ivaretar ingen helhet for friskolene.

Vi stemmer for Fremskrittspartiets forslag om åpne for profilskoler som skoleskipet Sørlandet og Campus

Blå igjen, uten krav om livssynsformål eller annen pedagogikk. Dette åpnet vi for i regjering, og det sikret valgfrihet og mangfold.

Vi anerkjenner utfordringene Kristelig Folkeparti løfter, men fremmer et eget forslag om dette sammen med Fremskrittspartiet og Venstre, hvor vi ber regjeringen komme tilbake med en vurdering hvor en ser alle disse elementene i en helhet. Vi skriver i våre merknader at den også må inneholde forslaget fra Senterpartiet om å endre på elevtelling.

Senterpartiet bidro på ingen måte til at friskolene fikk den roen de ber om, da de satt i regjering. Nå må vi sørge for at friskolene kan fokusere på sitt hovedoppdrag, som er å sikre et godt skoletilbud og bidra til mangfoldet, ikke at de skal bruke krefter på å mobilisere mot nye innstramminger.

Høyres mål er en helhetlig finansiering av friskolene, som gir forutsigbarhet og lik behandling av friskoler og offentlige skoler. Det gir et bedre tilbud til alle elever. For å få til det trenger vi en borgerlig regjering som sikrer alle barn en god utdanning, uansett skolevalg.

Med det tar jeg opp de forslagene vi er med på.

Presidenten [16:50:17]: Representanten Margret Hagerup har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Øystein Mathisen (A) [16:50:32]: Jeg vil gjerne begynne med å understreke betydningen av en sterk og inkluderende fellesskole. Det er i skolen barn møtes på tvers av bakgrunn og sosiale skiller, og det er her vi bygger fellesskap, tillit og små forskjeller. Fellesskolen er en bærebjelke i det norske demokratiet og et viktig verktøy for å sikre like muligheter til alle.

Arbeiderpartiet står fullt og helt bak de endringene som er gjort i tilskuddsmodellen for de private. Den er nylig revidert og justert, og vi mener den er i tråd med privatskoleloven og bygd på prinsipper som har ligget fast over lang tid.

Vi mener også det er riktig at kommunene har fått en større innflytelse i spørsmål om etablering av private skoler. Det handler om å gi lokaldemokratiet en reell stemme. Det har også vist seg i praksis at regjeringen har godkjent flere privatskoler fordi de hadde lokal støtte – 14 i tallet. Dette går begge veier, og det baserer seg på hva den lokale stemmen sier, søknaden og innholdet.

Når det gjelder representantforslaget fra Senterpartiet, vil vi ikke støtte det, først og fremst fordi det er vanskelig å se hva forslaget egentlig vil innebære i praksis. Det peker på at vi har fått 376 færre grunnskoler de siste 15 årene. De har et forslag om at der det ikke er et offentlig tilbud, kan det etableres private. Betyr det at privatskoler kan etablere seg på alle disse stedene? Hvem står ansvarlig for hvordan dette påvirker lokaløkonomien i kommunene og de andre prioriteringene det må medføre?

Det er dypt problematisk å åpne for at privatskoler skal kunne etablere seg automatisk der det ikke finnes et offentlig tilbud, spesielt om kommunene ikke ønsker det. Det vil være en dramatisk inngripen i det lokale selvstyret og i kommunenes mulighet til å planlegge en forsvarlig skolestruktur og forankre den i valgte, demokratiske organ. Dette forslaget kan i realiteten føre til den største liberaliseringen av privatskoleloven vi har sett, med store og uforutsette konsekvenser både for offentlige skoletilbud og for kommunenes økonomi. Det kan vi ikke støtte.

Skal vi styrke fellesskolen, må beslutningen om privat skoletilbud tas i samarbeid med de lokale folkevalgte, ikke over hodet på dem. Kommuner og fylkeskommuner har hovedansvaret for opplæringen. Da må de også ha en sterk stemme i hvordan strukturene skal være, hvordan skolen skal drives, og de helhetlige vurderingene som ligger til grunn for det.

Kjersti Bjørnstad (Sp) [16:53:32]: I Innlandet er det over 700 elever som nå er rammet av en skolenedleggingsbølge, som svekker tilgangen til videregående opplæring i distriktene. I Lom, Flisa, Nord-Gudbrandsdalen og i Land – listen er lang. Resultatet er lengre reisevei, hybeltilværelse og fare for frafall. For mange unge kan dette bety at veien til fagbrev eller vitnemål blir stengt, og det før det egentlig har begynt. Derfor har vi fremmet forslag om en mer distriktsvennlig privatskolelov.

Vi ber om tre enkle, men viktige grep: at det skal være mulig å etablere privatskoler der det ikke finnes et offentlig tilbud, at distriktshensyn, reisevei og hybelbehov vektlegges tyngre i godkjenningen, og at Utdanningsdirektoratet må prioritere søknader om oppstart høsten 2025.

Senterpartiet har vært krystallklare hele veien. Vi støtter og hegner om fellesskolen, men når fylkeskommunen selv legger ned tilbud, må det finnes muligheter til å bygge opp igjen noe nytt, gjerne i form av lokale, private initiativ, for det er ungdommens utdanning og distriktenes framtid det handler om. Senterpartiets forslag handler ikke om ideologi, det handler om ansvar. Når fylket lukker døren, må vi la de lokale kreftene åpne vinduet. Vi ser at det skjer.

I Lom jobbes det nå på høygir med å etablere en ny privatskole. Initiativet bygger på samarbeid mellom lokalforeninger, næringsliv og fagmiljøer og søker om å opprette en treårig studieforberedende linje samt to yrkesrettede linjer. Dette er distriktsutvikling der lokal innsats fyller tomrommet fylket etterlot seg.

Nordre Land kommune har sendt søknad til Kunnskapsdepartementet om å overta ansvaret for videregående opplæring og bygge et opplæringssenter med støtte i både næringsliv og frivillighet, som er hjemlet i forsøksloven.

Fra Solør kommer et annet eksempel på lokal handlekraft. Foreningen privat videregående skole i Solør vil starte en ny skole sammen med lokale bedrifter og aktører som Akademiet, med oppstart allerede i høst. Sentralt i dette arbeidet er Gunnar Gundersen, tidligere stortingsrepresentant for Høyre, som nå har meldt seg ut av partiet i protest mot skolenedleggelser. Han har fått følge av en rekke framstående høyrepolitikere i Innlandet.

Det er oppsiktsvekkende at Høyre, som ellers kjemper for friskoler, nå stemmer imot et forslag som gjør det enklere å etablere privatskoler nettopp der det offentlige har trukket seg ut. Arbeiderpartiet, som snakker varmt om fellesskap, er nå ansvarlig for å rive ned grunnmuren i flere lokalsamfunn, samtidig som de vet at risikoen for mange elever er at de faller utenfor fellesskapet og over i utenforskap.

Dette er ikke en verdidebatt mellom offentlig og privat. Det er realpolitikk. Det er viktig å sikre en skoleplass, ikke et hefte for rutetider for bussen.

Med det tar jeg opp Senterpartiets forslag.

Presidenten [16:56:36]: Representanten Kjersti Bjørnstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Grete Wold (SV) [16:56:49]: Dette er en debatt som, i motsetning til en del andre debatter her i salen, tydeliggjør forskjellen mellom høyre- og venstresiden i politikken. Dette er debattene hvor vi fort tillegger hverandre ideologiske skylapper.

Det er også veldig mye vi er enige om. Vi kjemper for at alle barn skal ha en trygg nærskole, at foreldrenes valgfrihet skal være reell, og at private skoler skal ha forutsigbarhet. I hvilken grad fellesskapets kasse skal brukes til friskolene, er vi nok noe uenige om.

For SV er fellesskolen så grunnleggende viktig at vi mener at den skal ligge som en grunnplanke i all skolepolitikk. Nå er vi på et sted i verden som viser hvor viktig nettopp det er, hvor avgjørende det er at barna til direktøren leker og lærer sammen med ungene til renholderen, at vi lærer å snakke sammen, at vi blir kjent med hverandre uavhengig av kultur, økonomi og religion. Dette fellesskapet legges til grunn for et fungerende demokrati. Er det noe vi trenger å være mer og mer trygge på nå, er det nettopp det.

Vi har stor forståelse for at skolenedleggelser skaper frustrasjon og krevende hverdager for mange. Skolen er ofte selve limet i lokalsamfunnet, men å legge til rette for flere privatskoler, som igjen tar elever fra den offentlige skolen, er for SV feil svar. Det vi trenger, er levedyktige lokalsamfunn og en sterkere kommune- og fylkesøkonomi, slik at vi sikrer en skolestruktur som er bærekraftig, og at det i hvert fall ikke er i økonomiske vansker som medfører nedleggelser.

Jeg vil også nevne SVs forslag om en maksimal reisevei til skolen, som er en annen debatt vi skal ha senere i dag. Barnas beste må vektlegges tyngre når skolestrukturer legges. Når skoler legges ned, må vi snu alle steiner for å forhindre at elever tilbringer timevis på skolebuss.

Så kort til et av forslagene fra Kristelig Folkeparti, som handler om å sikre at friskolene får refundert det de trekkes for spesialundervisning. Her står vi sammen med flertallet i en merknad om at dette er urimelig i dag, og at alle elever, uavhengig av hvilken skole de går på, har krav på tilpasset opplæring. Dette mener vi at regjeringen må se på, og sørge for at vi får til en bedre ordning for dette.

Himanshu Gulati (FrP) [16:59:17]: 95 pst. av alle barn i Norge går i den offentlige skolen. Slik kommer det også til å være framover, og derfor går mesteparten av Fremskrittspartiets politikk ut på hvordan man skal forbedre den offentlige skolen. Det er tross alt der det store flertallet av elever går. Likevel mener vi at et mangfold av skoler er bra for Norge. Det er bra for elevene, det er bra for konkurransen, og det er bra for utvikling av fagmiljøer.

Vi ser at mange ikke finner seg til rette i den offentlige skolen, av mange ulike årsaker. Noen blir møtt med mobbing og annet som barn ikke bør oppleve, og trenger et miljøskifte, og da er ofte en friskole et alternativ hvor man finner seg til rette. Andre trenger en annen type pedagogikk enn det vi har i den offentlige skolen. Vi ser også at mange private skoler lykkes der det offentlige dessverre sliter. Det kan være med å nå ut til elever slik at flere velger realfag, det kan være idrettsskoler, eller det kan være det eksempelet som flere ganger har blitt nevnt fra denne talerstolen, Campus BLÅ, en skole som meg bekjent ikke har hatt et eneste frafall i løpet av over fem års drift. Den har skapt en linje som er veldig populær, og som gjør at unge får jobb i det lokale maritime næringslivet nesten før de er ferdige på skolen.

Alle disse eksemplene viser hvorfor friskoler er bra. Friskoler gjør det også mulig for vanlige familier å sende sine barn til et alternativ til den offentlige skolen uten at de nødvendigvis må ha en av de største lommebøkene i landet. Det er kun de rike som ville kunne sendt sine barn til noe annet enn det offentlige, om vi ikke hadde friskoler.

Jeg registrerer forslaget fra Senterpartiet. Jeg mener Senterpartiet møter seg selv i døra. De ser konsekvensene av den politikken de selv førte i regjering, som har

gjort det vanskeligere å skape friskoler. Det er bra at de har et forslag nå, men jeg synes det er synd at det kun er ment for distriktene. Jeg synes det er synd at man ikke har et forslag som gjelder hele landet. Det gjør Fremskrittspartiets forslag.

Vi står sammen med både Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti om flere av forslagene som vil reversere de innstrammingene regjeringen – med Arbeiderpartiet og tidligere også Senterpartiet – har stått for, og som har gjort det vanskeligere for friskoler å etablere seg. Vi kjemper for friskolene, og vi heier på dem. Vi mener også at det offentlige burde heie på dem og lære av friskolene når de får til ting der det offentlige sliter. Det er skolemangfoldet som gjør norsk skole bedre som helhet.

Jeg vil også varsle at vi vil støtte forslag nr. 6, fra Venstre i den første saken, sak nr. 22.

Hege Bae Nyholt (R) [17:02:25] (komiteens leder)**:** Rødt er opptatt av å forsvare fellesskolen. Det er noe av det vakreste ved det norske skolesystemet, det at vi alle kan møtes i det samme klasserommet på tvers av ulike bakgrunner. Jeg er glad for at mine barn ikke har gått i en skole der de med mye penger går ett sted, og de med lite går et annet. Jeg er glad for at de har gått et sted og i en skole der de møter barn med ulike religiøse bakgrunner og ulike familiesituasjoner.

Forsvaret av fellesskolen er mer nødvendig enn på lenge. De borgerlige kreftene i denne salen sier selv at de bare vil legge til rette for flere privatskoler som satser på idrett eller realfag, men sannheten er at de ønsker å avvikle noe av det beste vi har, nemlig fellesskolen. For hver ny privatskole som popper opp, vil elever bli flyttet ut av den norske fellesskolen. Slik bygges vår felles skole ned bit for bit.

Det skal sies at Rødt støtter at det finnes skoler som tilbyr et alternativ til fellesskolen, slik det går fram av dagens privatskolelov. Det er ikke et problem at noen få norske elever går på Steinerskolen – det har jeg gjort selv, det har sikkert opptil flere gjettet – så lenge det ikke utfordrer grunnlaget for den offentlige fellesskolen.

Vi har forståelse for intensjonen i flere av forslagene, særlig de som kommer fra Senterpartiet. Konsekvensene av skolenedleggelsene vi har sett den siste tiden, er forferdelige for dem som mister skolen sin. Særlig ille er det ofte for de ungdommene i distriktene som risikerer å måtte reise timevis med buss eller flytte på hybel for å gå ferdig videregående skole.

Grunnen til at Rødt kommer til å stemme mot forslagene fra Senterpartiet, er at vi frykter at oppmykningene i regelverket vil legge til rette for enda flere privatskoler, også der hvor det ikke er et resultat av at den offentlige skolen legges ned. Utover dette støtter Rødt heller ikke de andre forslagene, da vi mener at alle disse vil svekke fellesskolen til fordel for mer privatisering.

Ane Breivik (V) [17:04:44]: Venstre har stor sympati med lokalbefolkningen i Innlandet, som har mobilisert for å redde skoletilbudet i bygdene sine, som i Lom, der det har vært et stort engasjement, og der folk og næringsliv i løpet av kort tid har samlet inn flere titalls millioner kroner for å beholde en lokal videregående skole. Det er nettopp den regjeringen Senterpartiet var en del av, fram til de gikk ut av den, som har vært med på å skape problemet forslagsstillerne forsøker å løse gjennom dette representantforslaget.

Da regjeringen la fram forslag til endringer i privatskoleloven, der de lokale folkevalgte fikk mer makt til å si nei til nye friskoler, skjedde det til advarsler fra sektoren. Regjeringen Senterpartiet var en del av, ville snu utviklingen med stadig flere private skoler. Det skulle legges vesentlig vekt på de folkevalgtes mening når Utdanningsdirektoratet og departementet vurderte søknader. Nå har de altså gjort en kuvending.

Vi i Venstre var skeptiske til endringene regjeringen foreslo. Vi advarte mot en politikk hvor det ville bli viktigere å begrense friskolene og elevenes valgfrihet enn å løfte kvaliteten i den offentlige skolen. I et fylke som Innlandet, med store avstander, blir konsekvensene i form av reisevei større enn mange andre steder når det offentlige tvinges til å effektivisere og samle skolestrukturen sin. Venstre mener det skal være rom for flere friskoler i Norge. Friskoler med viktige fagtilbud eller ulike pedagogiske opplegg gir mer mangfold og valgfrihet for elevene. I tillegg gir det viktig inspirasjon og utgjør et sterkt supplement til den offentlige skolen.

Det spesielle med dette representantforslaget er at Senterpartiet prøver å redde elevene på Flisa og i Lom fra sin egen politikk i regjering. Etter mitt og Venstres syn hadde det beste vært om Senterpartiet ikke hadde vært med på å skape disse problemene i utgangspunktet.

I komiteen behandles det denne våren flere forslag som gjør det enklere å etablere et supplement til offentlige skoler. Venstre støtter dem helhjertet. Vi mener primært at regjeringen, venstresiden og Senterpartiet må snu i sin friskolepolitikk, men i sympati med og i respekt for ildsjeler og lokalt næringsliv som mobiliserer for å få etablert tilbud, vil vi i Venstre støtte forslag nr. 2, fra Senterpartiet, her i salen i dag. Vi kommer også til å støtte forslag nr. 5, om å avvikle elevtellingen 1. april, i tråd med Venstres ambisjon om å styrke likebehandling av friskolene.

Jeg tar også opp Venstres forslag i saken.

Presidenten [17:07:50]: Representanten Ane Breivik har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [17:08:03]: Arbeiderpartiet og Senterpartiet har i regjering systematisk svekket friskolenes rammevilkår og skapt stor usikkerhet for elever, lærere og foreldre på friskolene. Stadige innstramminger og reduksjoner i tilskudd fører til mindre mangfold i skolesektoren og mindre valgfrihet for elevene.

Høsten 2023 foreslo regjeringen en ny tilskuddsmodell som innebar store kutt for skoler som har både barneskole og ungdomsskole, såkalte kombinerte skoler. Kristelig Folkeparti mener at særtilskuddet til skolene bør være en sats som knyttes opp mot de andre tilskuddssatsene i tilskuddsmodellen, sånn at et samlet tilskudd til privatskolene endres i samsvar med variasjonen i samlet elevtall i private grunnskoler med rett til statstilskudd. En sånn ordning vil gi skolene større forutsigbarhet.

Finansiering av spesialundervisningen er også en utfordring på friskolene. Et enkelt grep for å rette opp i denne skjevheten ville være at friskolene fortsatt trekkes som før, via Utdanningsdirektoratet, men at Utdanningsdirektoratet kan fordele midlene direkte til friskolene, basert på antall registrerte timer til individuelt tilrettelagt opplæring.

Det er ikke bare dette. I tillegg har regjeringen kommet med en rekke kutt for de skolene som er registrert etter kapittel 6A, altså kunstskoler, yrkesdykkerskoler og bibelskoler. De har foreslått å redusere statstilskuddet fra 75 pst. til 65 pst. Dette har skapt store økonomiske utfordringer for skolene og økte skolepenger for elevene, som ofte er unge med begrensede økonomiske ressurser. For å sikre disse skolenes framtid bør de få samme tilskuddsandel som andre skoler som er godkjent under privatskoleloven, dvs. 85 pst. av tilskuddsgrunnlaget. Kostnaden for dette er om lag 48 mill. kr. Det er ikke store penger på et statsbudsjett, men det får store konsekvenser for dem det angår.

Vi har en regjering som bruker enhver anledning til å skape mer usikkerhet og uforutsigbarhet for disse skolene. De som taper på dette, er elever og foreldre som har færre valgmuligheter, og vi får en skolestruktur som presser alle elevene inn i det samme systemet.

Jeg vil med dette ta opp Kristelig Folkepartis forslag i sak nr. 24.

Presidenten [17:10:32]: Representanten Hadle Rasmus Bjuland har tatt opp forslagene han refererte til.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:10:45]: At ungene våre møtes på skolen, på tvers av alle forskjeller, for å lære sammen og bli kjent med hverandre, er et av Norges viktigste konkurransefortrinn. En sterk offentlig fellesskole er en forutsetning for at Norge skal være et land med små forskjeller og høy tillit til hverandre. Å styrke den offentlige fellesskolen er derfor et sentralt mål for Arbeiderpartiet.

Samtidig skal det være rom for private skoler, for skoler som utgjør et reelt supplement og et tydelig alternativ til den offentlige skolen. Profilskoler og private yrkesfagtilbud skiller seg i liten grad fra tilbud i den offentlige skolen, og jeg ser det verken som ønskelig eller nødvendig å utvide dagens godkjenningsgrunnlag.

Vertskommunen eller vertsfylket har rett til å uttale seg før det gis godkjenning til opprettelse eller utvidelse av en privatskole. Det skal ikke godkjennes etableringer eller utvidelser som vil ha negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet. Etter Stortingets vedtak høsten 2024 skal uttalelsen fra vertskommunen eller vertsfylket tillegges vesentlig vekt. Det styrker de lokale folkevalgtes innflytelse i saker som har stor betydning for hele skoletilbudet i kommunen eller fylket.

Jeg har selv vært lokalpolitiker i mange år og vet hvor stor betydning lokal kunnskap og lokal forankring har i saker om skoletilbud og struktur, men jeg vil understreke at dette ikke er en vetorett. I særlige tilfeller kan det gis godkjenning selv om det ikke støttes av vertskommunen eller vertsfylket. Det kan f.eks. være aktuelt i saker der distriktspolitiske hensyn tilsier at skolen bør få godkjenning.

Hovedprinsippene for finansiering av private skoler har ligget fast siden 1970-tallet og tar utgangspunkt i at skolene mottar tilskudd tilsvarende 85 pst. av gjennomsnittlig driftsutgift per elev i den offentlige skolen. De resterende 15 pst. kan skolene ta i elevbetaling. De siste to tiårene har tilskuddsmodellen for de private grunnskolene og de private videregående skolene blitt gjennomgått flere ganger, og jeg mener det ikke er behov for en ny helhetlig gjennomgang nå.

Det er viktig for meg å understreke at retten til individuell tilrettelegging er lik for elever i skoler godkjent etter privatskoleloven som for elever i offentlige skoler. Kommuner og fylkeskommuner skal likebehandle skolene når det gjelder dekking av utgifter til formålet. Departementet har nylig fastsatt en revidert tolkningsuttalelse som presiserer forståelsen av privatskoleloven på dette området, etter innspill fra bl.a. de private skolene. Jeg ser ikke noe grunnlag for å sette i gang ytterligere utredning av dette spørsmålet nå.

Jeg mener det er rimelig at elever ved skoler som ikke gir formell kompetanse, må dekke noe mer av kostnaden gjennom skolepenger. Jeg anerkjenner at opplæring ved 6A-skolene gir både meningsfylt og verdifull kompetanse, men likevel ikke en formell kompetanse i form av studie- eller yrkeskompetanse. Det har ikke skjedd endringer som påvirker mitt syn i saken siden Stortinget fattet vedtaket om å redusere tilskuddsandelen til 6A-skolene.

Presidenten [17:13:39]: Det blir replikkordskifte.

Margret Hagerup (H) [17:14:02]: Ministeren har flere ganger advart om svenske tilstander dersom Høyre kommer tilbake i regjering, og at det vil bli en stor andel privatskoler. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at andelen som går i friskole i grunnskolen, øker mye mer når Arbeiderpartiet sitter i regjering, mens når Høyre sitter i regjering, er den omtrent stabil. De viser også at andelen som går i privat grunnskole hvor foreldrene betaler alt, øker når Arbeiderpartiet sitter i regjering og går ned når Høyre sitter i regjering.

Det er aldri en valgkamp uten at Arbeiderpartiet advarer mot Høyre og privatskoler, men kunnskapsministeren burde vel egentlig ha advart mot egen politikk?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:14:41]: Det har vært og er et sentralt mål for regjeringen å styrke den offentlige fellesskolen og stramme inn privatskoleloven. Behovet for innstramminger skyldtes den store økningen i antall godkjente privatskoler under Solberg-regjeringen. Da økte antallet privatskoler med nesten 30 pst., fra 268 skoler i 2013 til 346 skoler i 2021. Utviklingen var bl.a. drevet fram gjennom framveksten av såkalte profilskoler. Jeg vil vise til at en stor vekst i antall private skoler kan ha store konsekvenser for skolestrukturen i kommuner og fylker, og medføre at elever i den offentlige skolen får lengre reisevei fordi det ikke er elevgrunnlag til å opprettholde nærskolen deres.

Margret Hagerup (H) [17:15:30]: Høyre vil også ha en sterk offentlig skole i hele landet, men vi mener at friskoler er et viktig supplement.

Ministeren svarte ikke i det hele tatt på spørsmålet jeg hadde nå. Det jeg sa, var at tall fra Statistisk sentralbyrå viser at andelen som i går i friskole i grunnskolen, øker mer når Arbeiderpartiet sitter i regjering. Andelen som går i privat grunnskole hvor foreldrene betaler alt og man er avhengig av en tykk lommebok, øker når Arbeiderpartiet sitter i regjering. Hvorfor advarer ikke da kunnskapsministeren mot Arbeiderpartiets egen politikk? Det er jo nettopp deres egen politikk og eget styre som fører til vekst i denne typen skoler som hun advarer mot.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:16:06]: Jeg viser til de tallene jeg har tilgjengelig, som viser en vekst på nesten 30 pst. under Solberg-regjeringen, fra 268 skoler i 2013 til 346 skoler i 2021. Det er en vekst som har vært såpass stor at vi har tatt tak i den i regjering, nettopp for å vise viktigheten av at vi trenger en sterk offentlig fellesskole, spesielt i den tiden vi står i nå. Vi ønsker ikke svenske tilstander, slik vi ser i Sverige, med f.eks. karakterinflasjon, større forskjeller og en skole hvor det store fellesskapet ikke føler at de får til mestring. Det er det viktigste for oss. Antallet elever svinger også, og det gjør også at andelen endrer seg.

Kjersti Bjørnstad (Sp) [17:17:06]: Statsråden har i stor grad avstått fra å mene noe som helst om skolenedleggelser i Innlandet, og hun har vist til at skolestruktur må avgjøres av lokalpolitikere. Vi har imidlertid sett at kunnskapsministeren på mange områder har mange meninger om den videregående skolen og tilbudet til landets elever, enten det handler om eksamen, russetid, mobilbruk eller læreplaner. Når en fylkeskommune legger opp til at elever må belage seg på opptil fire timer i buss, slik at tid til søvn og fritidsaktiviteter og tid med familien ryker, da må vel en kunnskapsminister også mene noe om det?

Jeg vil stille statsråden et enkelt spørsmål, for de elevene som blir berørt av skolenedleggelser i Innlandet: Er statsråden enig med Innlandet fylkeskommune i at 15 og 16 år gamle elever rett og slett bare må belage seg på å busse i opptil fire timer for å komme seg til og fra skolen?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:18:06]: Det er saker Stortinget har bestemt at skal ligge til lokaldemokratiet, og det har jeg stor respekt for. Jeg hørte også at representanten i en debatt vi hadde her forrige uke, viste til viktigheten av å ha respekt for de lokaldemokratiske avgjørelsene. Det er de som er tett på folk.

Så vidt jeg vet, er det heller ingen partier på Stortinget som har fremmet forslag om at vi skal endre det, at staten skal gripe inn i pågående skolestrukturdebatter i kommuner eller fylkeskommuner og si hvor det skal være skoler, og hvor det ikke skal være skoler. Det er en beslutning som ligger til dem. Jeg kan heller ikke se at Senterpartiet har fremmet forslag om noe lignende, at vi skal endre styringsstrukturen når det gjelder hvem som tar beslutningene i disse sakene.

Himanshu Gulati (FrP) [17:19:00]: Vi har noen friskoler i Norge – bl.a. Campus BLÅ, som flere har nevnt her – som har gode resultater, nesten ikke noe frafall, langt flere søkere enn plasser, et tilbud som det offentlige ikke har i det samme området, og som lokalt næringsliv etterspør. Likevel er det mange elever som ikke får plass når de søker, og disse skolene får heller ikke lov til å utvide med flere klasser.

Jeg lurer derfor på hva statsråden har å si til de elevene som søker på tilbud som er populære, og hvor det offentlige ikke har noe tilsvarende alternativ, men hvor det likevel ikke tillates utvidelse av klassene.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:19:43]: Det er jo også slik at mange søker på offentlige skoletilbud hvor de heller ikke får plass, så jeg kan ikke se at den situasjo-

nen stiller seg annerledes bare fordi de søker på private skoletilbud. Det er like fullt også offentlige skoletilbud som er så populære at ikke alle som søker, får plass, så den vurderingen stiller seg ikke annerledes der. Det er opp til skolemyndighetene å ta avgjørelsene om hvordan man skal legge tilbudsstrukturen i sitt fylke.

Grete Wold (SV) [17:20:22]: Vi behandler nå tre saker som handler om veldig mye av det samme. Som jeg sa i mitt innlegg, og som også statsråden var inne på i sitt innlegg, handler det veldig mye om type skolestruktur og hvilken vekt vi legger på fellesskolen. Det er et faktum at barnetallene er synkende, og økonomien er også krevende mange steder. Det gjør at det dessverre ikke er nok til alle, for å si det litt enkelt.

Kunne statsråden redegjort litt for hvilke konsekvenser hun vurderer det hadde medført om vi vedtok og det hadde blitt flertall for en del av de forslagene høyresiden faktisk fremmer i disse tre sakene i dag, som går på profilskoler, privatskoler og tilrettelegging for kanskje en annen skolestruktur enn jeg vet både undertegnede og statsråden heier på?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:21:09]: Det er et stort og viktig spørsmål representanten her reiser. Det er vanskelig å si noe om framtiden, men vi ser andre land som har gjort noe av det samme. Et eksempel er Sverige, som har tillatt mange flere private skoler. Det vi ser i Sverige nå, er en økning i kriminalitet, en økning i forskjeller. Vi ser også at det er en betydelig karakterinflasjon i skolene, sånn at universitetene ikke lenger kan stole på den eksamenen og de karakterene elevene søker seg inn med. Det svekker hele tilliten til skolesystemet. Jeg mener også at det svekker styringsdyktigheten til landet når vi ser at kriminaliteten blir så stor, og at økte forskjeller blir så framtredende. Det er ikke en utvikling jeg ønsker. Jeg ønsker ikke svenske tilstander. Derfor må vi styrke fellesskolen vår og gjøre den attraktiv og god nok for alle.

Hadle Rasmus Bjuland (KrF) [17:22:15]: I rekken av kutt mot friskoler, folkehøyskoler og bibelskoler har regjeringen kuttet ekstrapoeng og redusert støtten kraftig til elever på bibelskoler. Før var tilskuddet på 75 pst., nå er det på 65 pst. Kristelig Folkeparti mener det burde vært 85 pst. og foreslår derfor i dag å reversere kuttet som et første løft for elevene på bibelskoler. Vi mener at elever etter videregående må kunne velge å ha et annerledesår, enten det er bibelskole, folkehøyskole eller andre alternativ. Da mener vi at alle må kunne ha råd til å velge det, uavhengig av tykkelsen på lommeboka deres eller foreldrenes.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hva er grunnen til at Arbeiderpartiet bruker enhver anledning til å stikke kjepper i hjulene for friskolene, nå senest ved å kutte i statsstøtten?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:23:06]: Regjeringen anerkjenner at flere av skolene som er godkjent etter kapittel 6A i privatskoleloven, gir meningsfulle tilbud til sine elever. Samtidig er det riktig at denne regjeringen har redusert tilskuddet til disse skolene, bl.a. bibelskolene. Som utgangspunkt mener vi at det ikke er urimelig at skoler som ikke gir formell kompetanse, må dekke mer av kostnadene gjennom skolepenger enn skoler som gir formell kompetanse etter opplæringslovens forstand. Skattebetalernes penger bør prioriteres til opplæring som gir formell kompetanse. Det har ikke skjedd endringer som påvirker beslutningen om redusert tilskuddsandel til disse skolene siden Stortinget fattet sitt vedtak.

Presidenten [17:23:52]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Himanshu Gulati (FrP) [17:24:12]: Jeg tegnet meg på nytt, for jeg ønsker også å si noen ord om skoledebatten i Lom, som har pågått med stor intensitet i Innlandet og over hele landet. Jeg vil derfor påpeke at i det representantforslaget Fremskrittspartiet har fremmet, er det etter vår mening forslag nr. 1 og forslag nr. 2 som vil utgjøre en forskjell for forkjemperne for en friskole i Lom. Jeg ville derfor si at de som støtter at den type skole skal få lov til å etablere seg, derfor bør støtte disse to forslagene. Det ene handler om at søknader Utdanningsdirektoratet mottar for høsten 2025, prioriteres. Det andre er at det generelt skal være lov for den type skoler å etablere seg.

Presidenten [17:25:03]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 22, 23 og 24.

Sak nr. 25 [17:25:11]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Ingrid Fiskaa, Birgit Oline Kjerstad og Kathy Lie om maksimalgrense for reisevei til skolen (Innst. 327 S (2024–2025), jf. Dokument 8:173 S (2024–2025))

Presidenten [17:25:29]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte

tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Bae Nyholt (R) [17:25:57] (komiteens leder og ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for godt arbeid. Så vil jeg ta oss alle med til en bygd et sted i landet.

Klokken er 05.00, alarmen ringer første gang, «snooze»-knappen trykkes ned av søvnige fingre.

Klokken er 05.30. Nå er det ingen bønn – opp og i dusjen, finne matpakken som ble smurt kvelden før og lagt klar i kjøleskapet. Den inneholder fem brødskiver, en banan og en proteinbar og skal holde i ca. elleve timer. Ofte må det spes på med litt ekstra fra kantinen, men det koster.

Klokken 06.15. Minusgradene sniker seg inn under jakken. Vinden er kald mot vått hår. Snart kommer taxien, som skal ta de første 40 minuttene ned til bygda, og bussen videre til skolen. Rekker nok skolestart i dag også.

Sånn er hverdagen for mange av våre ungdommer, og med skolenedleggelser i kommuner og fylker vil stadig flere oppleve at skolehverdagen begynner mange timer før skoleklokken ringer. For oss som nasjon er det et ønske og et mål om desentralisert bosetting. Det er god utnyttelse av areal, det er god beredskap, og det er også litt hvem vi er. Mange steder er likevel nærskolen lagt ned eller står i fare for å bli det, enten på grunn av synkende elevtall eller dårlig kommuneøkonomi – eller begge deler. Rødt mener at så lenge det finnes et forsvarlig elevgrunnlag, som det f.eks. er både på Dokka og i Lom, er det beste for ungene og for familien – for ikke å snakke om samfunnet – at man politisk prioriterer å opprettholde skolen. Skolen er hjertet i bygda, og forsvinner den, forsvinner også barnefamiliene, om enn ikke over natten.

Mange barn og unge ender opp med lange reiseveier. Tid tas fra søvn, fritid, familietid, muligheten til å ha en jobb eller bare å være, og så legges det til skolehverdagen. For alle som opplever dette, er det slitsomt. For en del er det årsaken til at de ikke orker å stå i det og dropper ut av skolen.

Disse medlemmene, altså Rødt og SV, mener at det bør være klart i lovteksten at det skal være en grense på maksimal reisevei. Det beste er å opprettholde skolen. Har man ikke muligheten til det, må man se på omkostningene. Med det tar jeg opp de forslag Rødt er en del av.

Presidenten [17:28:20]: Representanten Hege Bae Nyholt har tatt opp de forslagene hun refererte til..

Øystein Mathisen (A) [17:28:37]: Spørsmålet om skolestruktur handler om noe av det viktigste man avgjør i lokaldemokratiet. Det er kommunene og fylkeskommunene som kjenner sine egne forhold best. Det er de som må ta de vanskelige avveiningene. Hva er et godt læringsmiljø? Hvordan kan vi sikre nok lærere? Hvordan påvirker det helheten i utdanningstilbudet? Og helt klart: Hvor lang er en rimelig reisevei?

Opplæringsloven slår fast at elever har rett til å gå på en skole i sitt nærmiljø. Kommunen skal legge vekt på nærhet til hjemmet når de plasserer elever. Samtidig må det også tas hensyn til kapasitet, økonomi og faglige vurderinger. Det er viktig å ha lokal fleksibilitet, slik at man sikrer et faglig godt skoletilbud både nå og i framtiden.

Barns beste skal alltid være med i vurderingen. Det gjelder også når vi snakker om skolestruktur og skolevei. Kommunene må gjøre grundige vurderinger av både trivsel, læringsmiljø og reisebelastning for de tar slike avgjørelser. Å lovfeste en maksgrense for hvor lang skoleveien skal være, vil påvirke kommunene og fylkeskommunene. Det vil endre handlingsrommet deres, og det vil legge noen tydelige føringer for hvordan et arbeid med en skolestruktur skal gjøres.

Elever med lang reisevei har allerede i dag mange rettigheter. Én ting er gratis skyss, og noen elever, sånn som jeg selv, måtte flytte på hybel for å gå på videregående opplæring. Da får man borteboerstipend, som dekker utgifter, og dette borteboerstipendet har blitt betydelig økt med denne regjeringen.

Arbeiderpartiet er skeptisk til å sette grenser og rammer og tilføre rapporteringsplikter som kan påføre kommunene og fylkeskommunene ekstra byråkrati gjennom dette representantforslaget. Fylkeskommunene og kommunene skal bruke tiden sin og ressursene sine på elevene og arbeide for et best mulig utdanningstilbud for alle sine elever og barn, uavhengig av struktur.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Kari-Anne Jønnes (H) [17:31:02]: Å sette en maksimal reisevei til skolen i et land som Norge vil i mitt hus være det samme som å si at unger må flytte, for det er ikke sånn at kommunene kan gi en garanti hvis vi skal sørge for at alle får en god skole. I en ideell verden kunne det vært sånn, men verden er ikke ideell, og kommunenes viktigste oppgave er å sørge for at ungene våre får en god skole hvor de lærer å regne, skrive og lese. Fylkeskommunens viktigste oppgave er å sørge for at elevene i videregående skole får et godt tilbud, og at de kan velge mellom ulike linjer.

I kommuner i Norge er det ulike dalfører – parallelle dalfører hvor det er vanskelig å komme seg over fjellet om vinteren. Da kan det være nødvendig å tenke på det praktiske: Skal små unger flytte hjemmefra? Nei, de skal jo ikke det. Samtidig skal ikke vi sitte her på Stortinget og bestemme hva kommunene skal gjøre. Det er kom-

munene nødt til å gjøre selv. Vi kan ikke ha en maksimal reisevei som betyr at man må opprettholde skoler på ethvert nes eller for enhver familie.

Skolen er det aller viktigste virkemidlet vi har for sosial utjevning, for sosial mobilitet og for å gi alle barn og unge muligheter. Skolen er ikke først og fremst et distriktspolitisk virkemiddel.

En kan godt være uenig i det, og en kan også godt være uenig i at det ikke skal være en maksimal reisevei, men hvis en skal klare å oppfylle skolens samfunnsoppdrag på en god måte og gi alle barn og unge en utdanning av høy kvalitet med kvalifiserte lærere, må en ta innover seg at en må bruke ressursene best mulig. Vi må ha tillit til at kommunene og fylkeskommunene gjør kloke valg og fornuftige vurderinger innenfor sine ansvarsområder, som Stortinget har tillagt dem.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [17:33:31]: Senterpartiet deler forslagsstillernes bekymring for elevenes totale belastning og reisevei, særlig for de yngste elevene. Vi er enig i at ingen barn skal ha en urimelig lang skoledag. Likevel mener vi altså ikke at løsningen ligger i å innføre nye nasjonale maksimumsgrenser for reisevei.

I et langstrakt land med store geografiske forskjeller må vi ha tillit til lokalt skjønn. Kommuner og fylkeskommuner kjenner sine egne forhold best, og det er de som er nærmest til å finne gode og tilpassede løsninger for sine elever. En nasjonal maksgrense vil ikke fange opp de lokale variasjonene og kan i verste fall føre til flere skolenedleggelser, stikk i strid med intensjonen.

Senterpartiet har i regjering sammen med Arbeiderpartiet innført grunnskoletilskuddet nettopp for å styrke det desentraliserte skoletilbudet. Vi mener at et tilsvarende tilskudd for videregående skoler vil være et mer treffsikkert virkemiddel for å sikre nærskoler og motvirke sentralisering. Derfor fremmer vi forslag om et særtilskudd til videregående skoler etter modell fra grunnskoletilskuddet.

Vi er også bekymret for at en nasjonal rapporteringsplikt om elevers reisetid vil føre til mer byråkrati, uten å bidra til en bedre skolehverdag for elevene. Det er viktigere å styrke det lokale handlingsrommet enn å pålegge nye statlige krav.

Vi må heller ikke glemme at mange elever i distriktene allerede i dag må bo på hybel for å fullføre videregående opplæring. For disse elevene er det økonomiske aspektet ofte den største utfordringen, ikke nødvendigvis reiseveien i seg selv. Derfor må vi se på tiltak som faktisk hjelper disse elevene, framfor å innføre rigide grenser som ikke tar høyde for linjevalg, utdanningstilbud eller lokale forhold.

Til slutt vil jeg minne om at Senterpartiet tidligere har fremmet forslag om å sikre godkjenning av privatskoler i distriktene der det offentlige tilbudet faller bort, og at barnets beste må vurderes i saker om skolestruktur. Dette er viktige prinsipper, som vi står fast ved.

Jeg tar opp forslagene fra Senterpartiet.

Presidenten [17:35:17]: Representanten Kjerstin Wøyen Funderud har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Grete Wold (SV) [17:35:45]: «Skoleskyss må organiseres slik at eleven får en akseptabel reisetid.» Det står på Utdanningsdirektoratets nettsider. På nettsiden til Foreldreutvalgene står det at det ikke er noen absolutt grense for hvor lang reisevei som er lovlig. I avisene leser vi artikler og dokumentarer om elever både i barneskolen og på videregående som tilbringer timevis hver dag på en skolebuss. En lærer jeg snakket med i Telemark, fortalte om en jente som ble så bussyk at hun fikk fargen tilbake i ansiktet langt ut i andre skoletime. Hun klarte å følge undervisningen fram til siste time. Da ble hun igjen ukonsentrert, for hun begynte å grue seg til bussturen hjem. Det er ikke greit.

Nå er vi i en situasjon hvor det legges ned skoler i hele landet. Dette er nok ikke et problem som er så stort på det sentrale Østlandet, men det er et økende problem alle andre steder. Det er ikke alltid mulig å forhindre en skolenedleggelse, men i vurderingen må alltid barnets beste vektlegges. Det står fast også i dag, men det er ikke det som alltid skjer. Vi mener derfor at det må være en smerteterskel for hvor lenge man kan tvinge barn og unge til å sitte på en skolebuss eller i en taxi.

Vi må holde igjen nedleggelser der det er uforsvarlig, og vi må sikre økonomiske rammer for å opprettholde så mange nærskoler som det er bærekraftig å bevare. Når det ikke lenger er mulig, for det har høyresiden helt rett i, må skoleeier gjøre en skikkelig jobb for å begrense reisetiden. Noen steder kan man kanskje inngå en bedre avtale med busselskapet, slik at man får flere direkteruter. Vi vet at en del unge er på en aldri så liten melkerute før de i det hele tatt kommer fram til skolen. Noen steder er kanskje en delvis digital eller samlingsbasert undervisning det beste, og i andre tilfeller kan det være en idé at det er læreren som tar reiseveien istedenfor elevene.

Det finnes løsninger. Lokale løsninger finnes, og man må forholde seg til en maksimal tillatt reisevei for elevene. Selvsagt vil denne øke etter hvert som barnet blir eldre og tåler mer av den tålmodighetsprøven skolebussen faktisk er.

SV mener det er mulig og riktig å utrede en slik lovendring. I tillegg bør vi få på plass en kartlegging og med det også en oversikt over elevenes reisetid til og fra skolen, så vi kan følge med på utviklingen etter hvert som skolestrukturer utfordres i hele landet. Dessverre er det liten vilje til å stemme for dette.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:38:24]: Avgjørelser om skolestruktur ligger til den enkelte kommune eller fylkeskommune, og det er selve kjernen i det kommunale selvstyret i Norge. Dette omfatter både antall skoler og plasseringen av disse, på samme måte som det er de lokalt folkevalgte som skal avgjøre hvor barnehager, sykehjem, tannlegeklinikker o.l. skal plasseres. Det er samtidig noen av de mest utfordrende avgjørelsene å ta, fordi de betyr så mye for så mange, og fordi det er mange ulike hensyn som må veies opp mot hverandre. Det krever god lokalkunnskap.

Kommunene må ta hensyn til kvaliteten på elevenes læringsmiljø, både faglig og sosialt, mulighetene for å rekruttere kvalifiserte lærere, kostnadseffektivitet, antall barn og innbyggere generelt nå og framover i området, i kommunen og i fylket som helhet, samt belastning for elevene som følge av f.eks. lengre reisevei.

Jeg mener det ikke er hensiktsmessig å begrense kommunenes handlingsrom ved å detaljregulere et av elementene kommunene og fylkeskommunene må ta hensyn til i sine vurderinger.

Elevene i grunnskolen har allerede en lovfestet rett til å gå på en skole i nærmiljøet. Hvis en skole legges ned, mister ikke elevene på denne skolen retten til å gå på sin nærskole, men de vil få rett til å gå på en ny nærskole. Rettighetene etter loven er i behold selv om de faktiske forhold i kommunen endrer seg.

Fylkeskommunen har ansvar for å dimensjonere tilbudet i videregående opplæring. Fylkeskommunen skal i dette arbeidet ta hensyn til hvilken kompetanse samfunnet trenger. Elevene i videregående opplæring har flere utdanningsprogrammer å velge mellom. Alle disse kan ikke tilbys ved alle videregående skoler i et fylke. Dette gjør at regulering av maksimal reise også til videregående skole er uhensiktsmessig. For å kompensere for ulempene for dem som bor langt borte fra skolen, har vi regler om gratis skoleskyss. Skoleskyss må organiseres slik at eleven får en akseptabel reisetid.

Staten innhenter i dag informasjon i Grunnskolens Informasjonssystem om hvor mange elever i grunnskolen som får skyss hele eller deler av skoleåret. Jeg viser også til at SSB i en artikkel publisert i 2023 ved hjelp av eksisterende data har beregnet hvor lang kjøreavstand elever på 5. og 10. trinn har fra boligen sin til skolen de går på i kilometer og minutter.

Jeg ønsker ikke å pålegge kommunene mer detaljert rapportering av reisetid og reiseskyss. Detaljert rapportering krever tid og ressurser i kommunen og fylkeskommunen. Derfor er det viktig å balansere nasjonale ønsker med lokale behov. Å pålegge svært detaljert rapportering kan oppfattes som en begrensning i handlefriheten og føre til at nasjonale ønsker overskygger lokale prioriteringer, i tillegg til at det er arbeidskrevende.

Presidenten [17:40:13]: Det blir replikkordskifte.

Grete Wold (SV) [17:41:27]: Statsråden var i sitt innlegg inne på at selv om en nærskole blir lagt ned, er det ikke slik at eleven mister retten til en nærskole. Det står fast i lovverket. Da er det kanskje mer et spørsmål om hva som er definisjonen på en nærskole. Hvor langt unna ligger den skolen før man mister muligheten til å kalle den en nærskole?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:41:51]: Det vil være den skolen som er nærmest. Noen ganger kan skolestrukturen og systemet for den enkelte kommune og fylkeskommune variere. Skolegrenser kan også flyttes i forhold til hva som er definisjonen til nærskolen, og det gjøres av de lokalt folkevalgte.

Grete Wold (SV) [17:42:16]: Det er jo også en måte å se en definisjon på. Den nærmeste – ikke nær, men i hvert fall den nærmeste, og så vil det i noen tilfeller dessverre være altfor langt. Det tror jeg vi alle er enige om.

Representanten fra Høyre var i sitt innlegg inne på at skolepolitikk ikke i utgangspunktet er et distriktspolitisk virkemiddel, og det kan man for så vidt være enig i. Allikevel er det jo barn som bor i både by og bygd, og de skal ha akkurat de samme rettighetene, de skal ha akkurat den samme opplæringen, og de skal ha tilgang på en skole i nærheten som det faktisk er mulig å få god undervisning på – og ikke da sitte på en skolebuss og være syk på vei både fram og tilbake.

Hvordan jobber statsråden konkret med å støtte disse problemstillingene? Jeg har full forståelse for at dette er regional- og lokalpolitikk, og at det ikke er alt statsråden kan eller skal regulere, men allikevel er det vi som legger rettighetene til grunn. Det er vi som lager rammene for det det faktisk er mulig å styre etter i kommuner og fylkeskommuner.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:43:12]: På f.eks. videregående skole er det aller viktigste at elevene får muligheten til å velge seg den framtiden de ønsker seg, og ikke at de nødvendigvis alltid skal gå på den skolen som er nærmest hjemmet sitt, selv om det naturligvis også er viktig for elevene og ikke minst for lokalsamfunnet.

Dette med nærskole og viktigheten for lokalsamfunnet er viktig for regjeringen, og derfor har vi gjort noe – hva skal man si – mange vil kalle ekstraordinært, ved å gå til det skrittet å finansiere grunnskolen med et eget grunnskoletilskudd, nettopp fordi vi ser at det er så viktig at man har nærskoler.

Presidenten [17:43:53]: Replikkordskiftet er over.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 25.

Sak nr. 26 [17:44:04]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Stig Atle Abrahamsen og Himanshu Gulati om nivådeling i skolen (Innst. 356 S (2024–2025), jf. Dokument 8:199 S (2024–2025))

Presidenten [17:44:26]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlista utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Grete Wold (SV) [17:44:58] (ordfører for saken): Først må jeg benytte anledningen til å takke komiteen, komiteråd og sekretariat for nok en gang både effektivt og grundig arbeid og samarbeid i en meget hektisk tid.

Denne saken er et representantforslag fra Fremskrittspartiet der man ønsker å iverksette forsøk med faglig nivådeling i basisfagene på skolen og nødvendige lovendringer for å sikre alle elever en rett til tilpasset opplæring gjennom nivådelt undervisning.

Komiteen er som forslagsstillerne opptatt av at alle elever skal oppleve mestring og ha et godt læringsutbytte gjennom hele skolegangen. Ingen elever er like, og skolen må ta høyde for det, slik at alle får en tilpasset undervisning.

Videre er komiteen bekymret for at resultatene er synkende på basisferdigheter som lesing, skriving og matematikk. Komiteen mener man kontinuerlig må vurdere å finne gode tiltak for å øke trivsel, læremiljø og tiltak for å bedre resultatene i norsk skole. Alle elever trenger å bli sett. Det er behov for en styrking av laget rundt elev og lærer, slik at det er mulig å følge opp den enkelte.

Jeg vil gå over til å redegjøre kort for SVs standpunkt i denne saken.

SV er opptatt av en sterk fellesskole hvor alle elever skal få utnytte sitt potensial, uavhengig av bakgrunn. Skolen skal være en møteplass som fremmer trivsel, motivasjon og lærelyst. Når det gjelder nivådeling i basisfagene, som her foreslås, er SV meget skeptisk til tiltak som kan føre til økt segregering blant elevene. Vi mener det er viktigere å sette søkelys på tilpasset opplæring innenfor rammen av fellesskolen, hvor læreren – som kjenner elevene – har frihet og handlingsrom til å tilpasse undervisningen til den enkeltes elevs behov. Det er læreren som ved å bruke sitt faglige skjønn er best skikket til å legge til rette for at alle elever opplever nødvendig mestring.

Det er i dagens rammeplaner eller lovverk ikke noe i veien for at man kan dele inn i undervisningsgrupper der det er lurt. SV mener det er rom for å gjøre skolen bedre skikket til å møte den enkelte elev ved å bruke større grad av alternative læremidler, uteskole og mer praktisk og variert undervisning enn vi ser i dag. I tillegg er estetiske fag viktig og bør vektlegges i mye større grad.

Med den bakgrunnen støtter ikke SV forslagene fra Fremskrittspartiet. Vi mener fellesskolen har de nødvendige hjemler for å legge opp undervisningen slik det fungerer best. Utfordringen er snarere mangel på ressurser, tid og et godt lag rundt eleven.

Øystein Mathisen (A) [17:47:34]: Skolen er en grunnpilar i det norske samfunnet. Det er her barn og unge møtes, uavhengig av bakgrunn, og det er her vi legger grunnlaget for tillit, demokrati og sosial utjevning. Det at elever med ulike forutsetninger, erfaringer og evner går på samme skole, er en styrke. Skolen skal være et sted der alle utvikler seg sammen.

For at alle skal få mulighet til å lære og mestre, må opplæringen tilpasses den enkelte elev. Derfor må skolen bruke ulike metoder, forskjellige læringsarenaer og være fleksibel i hvordan undervisningen organiseres. Det gjør det mulig å gi alle elevene et godt utbytte av opplæringen. De elevene som trenger utfordringer, skal få det. Derfor er det bra at vi bl.a. har styrket talentsenterordningen.

I dag er det fullstendig mulig å bruke midlertidig nivådeling i enkelttimer eller i korte perioder, hvis det er hensiktsmessig for læringen. En undersøkelse fra 2010 viser at 60 pst. av skolene allerede gjør dette. Samtidig er det viktig å se forskjellen mellom en fleksibel og midlertidig organisering og det å etablere permanent nivådelte klasser. Forskning bl.a. fra OECD viser at tidlig og varig nivådeling kan føre til økte forskjeller mellom elevene. Det kan svekke motivasjonen og begrense den sosiale mobiliteten i samfunnet.

I forbindelse med høringen i denne saken var det ingen som ga et positivt svar til representantforslaget om nivådeling. Jeg legger merke til at lærerorganisasjonene har helt andre svar på hva norsk skole trenger.

Regjeringen jobber for en mer praktisk, variert og motiverende skolehverdag, bl.a. gjennom mer utstyr, bedre læringsarenaer, kompetansen til de ansatte og tilgang på pedagogiske ressurser. I tillegg ønsker vi mer tillit til at læreren kan bruke sine faglige vurderinger og kompetanse i skolen. Det står i sterk motsetning til dem som ønsker å gjennomføre en stor omorganisering av skolen der man innfører permanent nivådeling.

Arbeiderpartiet ser ingen behov for å endre lovverket for å åpne for mer nivådeling. Dagens regelverk gir allerede skolene den fleksibiliteten de trenger, samtidig som vi bevarer fellesskolen og prinsippet om at alle elever skal lære og utvikle seg sammen.

Kari-Anne Jønnes (H) [17:50:19]: Hvis vi skal lykkes som land, må ungene våre lykkes på skolen. Hver og en av dem må lære å lese, skrive og regne skikkelig, sånn at de er godt skodd til å fullføre og bestå videregående opplæring. Hvis vi skal lykkes som samfunn, må hver og en få utløst sitt potensial til fulle.

Høyre støtter forslagene i saken. Det er rett og slett fordi vi vet at man i enkelte fag kan lære bedre i mindre grupper. Høyre er ikke for permanent nivåinndeling, vi er for en skole der alle elever føler mestring og læringsglede, og der lærere har et lag rundt seg som gjør at de kan organisere undervisningen mest mulig formålstjenlig. Vi ønsker en skole der alle elever får oppfylt sitt potensial til fulle, og der man kan ha mobilitet mellom forskjellige nivåer.

Det er altfor liten kunnskap i Norge om bruk av nivådeling i basisfag. Det er også altfor lite forskning på hvordan man kan bruke nivådeling i basisfag for best mulig å få hver enkelt elev til å lykkes. Derfor ser ikke vi noe negativt i å få mer kunnskap om nivådeling, hvordan bruke det mer effektivt, og også mer bruk av det i basisfagene.

Forutsetningen for å lykkes med dette er at det er et lag rundt rektor som gjør at rektor kan være pedagogisk leder på sin skole, et lag rundt læreren som gjør at det går an å dele inn i ulike nivåer i basisfag og i andre fag der det skulle være nødvendig, og et lag rundt eleven som gjør at hver enkelt elev kan møte utfordringer på sitt nivå i norsk skole hver eneste dag. Det er bare da vi klarer å utløse potensialet som ligger i den oppvoksende generasjon.

Jeg tar opp forslagene Høyre er med på.

Presidenten [17:52:24]: Representanten Kari-Anne Jønnes har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [17:52:43]: Senterpartiet har alltid stått opp for fellesskolen – en skole der alle barn og unge får like muligheter til å lykkes, uavhengig av bakgrunn, bosted eller forutsetninger. Vi mener at skolen skal være en arena for både faglig utvikling og sosial utjevning. Forslaget om økt bruk av nivådeling utfordrer dette grunnsynet.

Vi har tidligere vært tydelig på at varig nivådeling, altså å dele elever inn i faste grupper etter faglig nivå, ikke er veien å gå. Det svekker fellesskapet, øker forskjellene og kan føre til lavere motivasjon og mestring for mange elever. Det er også i tråd med forskningen, som viser at tidlig og varig nivådeling ikke gir bedre læringsutbytte, og det kan ha negative konsekvenser for sosial utjevning.

Senterpartiet i regjering har vært med på å styrke laget rundt eleven. Vi har også snudd nedgangen i lærerrekrutteringen til en oppgang og fått flere motiverte studenter inn i lærerutdanningene. Det er avgjørende for å sikre flere lærere, økt lærertetthet og mer kvalitet i undervisningen. Vi vet at det er dette som gir resultater. Vi har også vært tydelig på at tilpasset opplæring skal skje innenfor rammen av fellesskapet, ikke gjennom sortering.

I Hurdalsplattformen slo vi fast at vi vil styrke fellesskolen og sikre at alle elever får tilpasset opplæring og hjelp tidlig. Vi vil ha en skole som ser hele mennesket, og som gir rom for både praktisk og teoretisk læring. Det betyr at vi må gi lærerne tid og verktøy til å møte elevene der de er, ikke dele dem opp i et a- og b-lag.

Vi sier derfor nei til dette forslaget, ikke fordi vi ikke ser utfordringene i skolen, men fordi vi mener at løsningen ligger i å styrke fellesskapet, ikke svekke det.

Himanshu Gulati (FrP) [17:54:49]: Om vi ser på tilstanden i norsk skole, ser vi at veldig mye av det som bør gå opp, har gått ned – da snakker jeg om prestasjonene og motivasjonen – mens veldig mye av det som burde gå ned, som mobbing, vold og uro, dessverre har skutt i været. Det er tilstander Fremskrittspartiet mener vi må bekjempe.

Det er to steg vi har foreslått. Det første er å klare å få igjen kontrollen i klasserommet. Med mindre vi klarer å bekjempe uroen, vil vi ikke kunne ha rom for læring. Det andre er å skape en skole som ser den enkelte elev. Der må vi erkjenne at vi kanskje ikke har vært flinke nok i Norge – at vi har hatt en slags A4-skole alle skal gjennom, men som kanskje verken klarer å løfte de svakeste på beste måte eller å gi dem som er flinke i et fag, større utfordringer til å utvikle sine evner.

Det er det Fremskrittspartiet ønsker å endre med dette forslaget: skape en skole som ser den enkelte, og som gjør at alle kan klare å mestre skolen på sitt nivå. Alle vil ikke være den flinkeste i verken matte eller andre fag, men istedenfor da å bli hengende etter gjennom skolegangen er det bra og viktig at man får opplæring i å forstå det man sliter med, slik at man kan utvikle seg og mestre det faget. På den måten vil vi ha nivådeling i alle basisfagene, slik at alle skal kunne klare å mestre skolen og bli vinnere, uavhengig av eget utgangspunkt. Det er grunnen til at vi foreslår en nivådelt undervisning. Elevene skal ha rett til tilpasset opplæring gjennom nivådelt undervisning i basisfagene i skolen. Dette er en viktig del av Fremskrittspartiets forslag for å bringe norsk skole opp på det nivået vi alle tross alt ønsker.

Hege Bae Nyholt (R) [17:57:11] (komiteens leder): Når jeg leser Fremskrittspartiets forslag om nivådeling i skolen, og ikke minst når jeg lytter til debatten, er det to ting som slår meg: Det ene er at Fremskrittspartiet kanskje ikke har helt føling med hva som skjer ute i landets klasserom. Det andre er at det kanskje først og fremst er en hyllest til tett oppfølging og små grupper, for dagens lovverk åpner opp for at elever kan deles inn i grupper etter faglig nivå, særskilt og avgrenset i deler av undervisningen, dersom det er nødvendig.

Lærere setter sammen grupper både på grunnlag av faglig nivå og på tvers av ulikt nivå. Lærere som kjenner elevene sine og har tid og ressurser, vet at hvis man f.eks. setter noen sammen med en som er svak i matte, men sterk i norsk, så kan de sammen løse tekstoppgaver. En lærer kjenner, tester og har muligheten til å bygge klassen sin sånn at man får utbytte av undervisningen.

Å ta til orde for en ordning der man deler elever etter faglig nivå i basisfagene, oppleves rett og slett som litt gammeldags tankegang, framfor å ha en skole som er inndelt i ulike nivåer. Vi bekjemper ikke mobbing gjennom faglig deling. Vi bekjemper mobbing gjennom tett oppfølging, relasjonsbygging og små grupper.

Framfor å ha en skole inndelt etter ulike nivåer trenger vi å styrke fellesskolen. Vi må sikre kvalifiserte lærere inn i lærerrommet. Vi må styrke tilliten til læreren, bygge laget rundt eleven, med flere fagprofesjoner, og legge til rette for et inkluderende læringsmiljø. I dag bryter 35 pst. av landets kommuner lærernormen. Skal vi sikre en skole hvor det er tett og nær oppfølging av elevene, med mulighet til å dele inn i små grupper også på grunnlag av faglig nivå, og gi tilrettelagt undervisning til alle, ja, så krever det alltid det samme: styrk bemanningen.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [17:59:28]: Jeg er særdeles opptatt av at elevene i norsk skole lærer og utvikler seg, og at de opplever mestring i skolen på sitt nivå. Som representantene viser til, er gode grunnleggende ferdigheter viktig for læring i alle fag. Samtidig utvikler elevene også grunnleggende ferdigheter gjennom alle fagene i skolen. I tillegg skal elevene få utvikle seg som mennesker som kan delta i samfunnet, samarbeide med andre mennesker, se verden fra ulike perspektiver og utvikle respekt for andre. Barn utvikler seg i forskjellig tempo.

Den norske fellesskolen er en grunnmur i vårt demokrati, bl.a. fordi den legger til rette for at elevene møter et mangfold av medelever med ulike erfaringer og med ulike meninger og oppfatninger. Vi har svært få skoler hvor elevene er skilt etter foreldrenes inntekt, interesser, kulturell bakgrunn eller faglige ferdigheter. Det er veldig bra, for det bygger kunnskap, forståelse og tillit hos den enkelte og samhold i fellesskapet.

At barn møter andre med andre utfordringer og andre kvaliteter enn seg selv, gir et mangfold som er en vesentlig del av det norske verdigrunnlaget. Jeg mener dette er viktige kvaliteter ved den norske fellesskolen som vi må ivareta og bygge videre på. Jeg mener derfor – og jeg mener det veldig sterkt – at den norske fellesskolen er Norges fremste konkurransefortrinn som samfunn og en fordel. Den er årsaken til at vi har et samfunn der nesten alle har en reell mulighet til å lykkes og skape et godt og fritt liv for seg selv, uansett utgangspunkt.

Det er et bærende prinsipp i norsk skole at opplæringen skal tilpasses elevene, sånn at de får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, uavhengig av forutsetninger. Alle skal få utnytte og utvikle evnene sine i så stor grad som mulig innenfor rammene av fellesskapet. Som mange har vært inne på i debatten, åpner regelverket allerede i dag for at elever kan deles inn midlertidig i grupper etter faglig nivå. Det er særlig effektivt for å gi elever mulighet til å ta igjen det tapte i hvert fag. Det er også en mulighet for å tilby forsering, at elever på ungdomsskolen kan ta fag på videregående nivå.

Jeg vil understreke at forskning viser at varig nivåinndeling av klasser kan ha uheldige konsekvenser for både læring og utvikling og føre til større forskjeller i skoleprestasjoner. Forskning viser også at tidlig inndeling har en negativ effekt på sosial utjevning.

I likhet med det representantene skriver, er jeg opptatt av å gi lærere og skoleeiere tillit. Det forutsetter imidlertid at de har tilstrekkelig handlingsrom til å organisere opplæringen ut fra hva som gir mest læring og utvikling for sine elever. Jeg mener disse forslagene vil begrense dette handlingsrommet.

Vi skal løfte den norske fellesskolen for å sørge for at flere opplever mestring og får et best mulig utgangspunkt videre i livet, og det gjør vi best sammen.

Presidenten [18:02:25]: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [18:02:41]: Statsråden er veldig stolt av den norske fellesskolen, og det er det grunn til å være. Høyre er også helt tydelig på at den offentlige skolen er bærebjelken, og vi er tydelige på at det er viktig at alle barn møtes på tvers av sosiale skillelinjer, ulik etnisk opprinnelse osv. Likevel har ikke den norske fellesskolen lyktes med absolutt alt. Fortsatt er det altfor mange elever som ikke lærer å lese, skrive og regne skikkelig.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden bidra til å innhente mer forskning og kunnskap om hvordan nivådeling kan brukes for å oppnå best mulig resultat for den enkelte? Da snakker jeg ikke om permanent nivådeling, som Høyre heller ikke tar til orde for, men økt bruk av nivådeling i f.eks. basisfag.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:03:44]: Jeg er enig med representanten Jønnes, slik jeg opplever spørsmålet, i at det er viktig å forske på dette. Det vi gjør knyttet til undervisningen, må være forskningsbasert – hva gir best mulig læring for elevene våre? Jeg er i likhet med representanten bekymret over den utviklingen vi har sett siden 2015 knyttet til skoleresultatene og trivselen. Vi ser at det er litt på vei opp nå, men det har i det store og hele ikke vært godt nok.

Vi vet at i en rekke land blir elever sortert i forskjellige skoler og utdanningsløp basert på skoleprestasjoner allerede i ti–tolvårsalderen. Mye forskning tyder på at en slik tidlig sortering fører til større forskjeller i skoleprestasjoner, uten å øke det gjennomsnittlige nivået. Jeg mener det er interessant å merke seg. Å se på hvordan andre land praktiserer dette, og hvilke erfaringer vi kan ta med oss fra det, tilsier at vi ikke må ha permanent nivådeling.

Kari-Anne Jønnes (H) [18:04:48]: Høyre bruker aldri ordet «sortering» når vi snakker om skole, nettopp fordi vi er så opptatt av at alle elever skal lykkes. Det handler om at veldig mange elever ikke lykkes godt nok i den skolen vi har i dag.

Mitt spørsmål er da: Vil statsråden bidra til å sette skoleeiere rundt omkring i det ganske land i stand til å bygge laget rundt læreren og rundt skolelederen, slik at det kan brukes mer nivådeling i basisfag for å bidra til at flere unger får oppfylt sitt potensial til fulle og lærer å lese, skrive og regne skikkelig? Det er slik at en del av dem som ikke trives på skolen i dag, ikke trives fordi de ikke lærer – de har ingen glede av å gå på skolen. Hvis vi skal lykkes, må vi sørge for det. Vil statsråden bidra til å bygge laget rundt rektor og laget rundt læreren?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:05:50]: Ja, det mener jeg er veldig viktig, og jeg mener Arbeiderpartiet gjør noe veldig viktig i den forbindelsen når vi sier at etter- og videreutdanningssystemet nå åpnes opp for å gjelde alle yrkesgrupper i skolen. Det er nettopp for å bidra til å løfte laget rundt.

Det gjelder også ikke minst det å ha en god kommuneøkonomi. Det betyr noe hvem som styrer den enkelte kommune – det ser vi. Da jeg selv var lokalpolitiker, klarte vi nesten å doble antallet ansatte i skolehelsetjenesten og på helsestasjonene bare i løpet av noen få år. Vi ser at man andre plasser ikke prioriterer midlene på denne måten, men setter dem heller inn i f.eks. fond. Her har det altså veldig mye å si hvem som styrer.

Det jeg mener vi må gjøre i norsk skole, er å jobbe helhetlig langs flere spor, slik at flere elever opplever mestring. Opplever de mestring, vil de også få de læringsresultatene vi ønsker.

Himanshu Gulati (FrP) [18:06:51]: Som jeg tror både statsråden og flere andre nevnte, er det allerede i dag tillatt med nivådeling med visse begrensninger og innenfor visse rammer. Jeg ønsker derfor å spørre statsråden om hun er fornøyd med den utstrekningen og det omfanget vi har av nivåtilpasning i skoleundervisningen Norge i dag, eller om hun mener at det brukes for lite.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:07:17]: Jeg må si at jeg er uenig i det forslagsstilleren her fremmer. At det skal være – sånn jeg leser det – pålegg om nivåinndeling, mener jeg er helt feil vei å gå. Her må vi ha tillit til at lærerne, skolelederne og kommunene håndterer dette på en god måte der ute.

Som vi også signaliserer i meldingen om en mer praktisk skole, råder det kanskje usikkerhet knyttet til hvilke typer ordninger regelverket åpner opp for, f.eks. alternative opplæringsarenaer. Det som er viktig for meg, er å bidra til å tydeliggjøre dette, sammen med direktoratet – se på hvordan det kan bli tydelig for kommunene, og vise til handlingsrommet som faktisk eksisterer i regelverket i dag.

Himanshu Gulati (FrP) [18:08:08]: Det ene forslaget som fremmes, handler om at elever skal ha rett til nivåtilpasset opplæring, og det andre handler om at man skal tillate flere forsøk med dette, også for å kunne se effekt og evaluere det.

Jeg opplevde ikke at jeg fikk svar på det første spørsmålet, så jeg vil gjenta det: Er statsråden fornøyd med det omfanget man har av nivåtilpasset opplæring i norske skoler i dag, eller mener hun at det burde være mer av det, for å oppnå maksimal effekt av det som jo er tillatt allerede i dag, innenfor visse rammer?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:08:44]: Jeg har ikke kunnskap nok til å gå inn og detaljstyre hvordan den enkelte lærer i det enkelte klasserom skal organisere sin undervisning. Det tilhører profesjonen å ta en vurdering av det, så det lener jeg meg på. Jeg mener det er svært viktig at valg av metode tilligger friheten læreren har, og den må vi verne om.

Jeg vet at det brukes midlertidig nivåinndeling i dag i norske klasserom, hver eneste dag, i stort omfang. Det kan fungere godt, men det kreves også mange andre grep. Jeg mener at det vi allerede vet om varig nivådeling, som også aktørene var tydelig på i høringen, og som forskningen vi har i Norge, er tydelig på, er at det ikke nødvendigvis fremmer bedre læringsresultater. Det må vi ta med oss. Derfor kan vi ikke gå inn for dette og er helt uenige med Fremskrittspartiet om dette.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [18:09:51]: Jeg er helt enig med statsråden i at varig nivådeling ikke er

veien å gå. Imidlertid er det et ekspertutvalg som har foreslått økt bruk av midlertidig nivådeling. Hvordan vil statsråden følge opp det?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:10:10]: Det er Løken-gruppen som har foreslått dette. Som representanten tydelig sier i sitt spørsmål, er det nettopp midlertidig, ikke varig som er foreslått. Det tenker jeg er veldig viktig å ha med seg.

Det er knyttet betydelige kostnader til det. Med forbehold om at jeg husker riktig, er det snakk om ca. 3,2 mrd. kr. Det er et betydelig beløp. Vi vet at det vil kreve ekstra ressurser inn i skolen, så det er i stor grad også et budsjettspørsmål, som må ligge til budsjettdiskusjonene.

Presidenten [18:10:51]: Replikkordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Elise Waagen (A) [18:11:15]: Med forslaget vi behandler her i dag, fra Fremskrittspartiet, ligger det et forslag på bordet om varig nivåinndeling. Det er en prinsipiell, stor forskjell fra det vi har i loven i dag, for som det har vært sagt fra flere her, er det mulig å ha nivådelt undervisning i avgrensede perioder, og det gjøres rundt om i norske klasserom. Jeg synes det er verdt å merke seg at det flere av høringsinnspillene gir beskjed om til oss, ikke handler om at det er loven som legger begrensninger, heller om ressurser og mangel på personell.

Det Fremskrittspartiet tar til orde for her, er tidlig å dele små unger inn i grupper etter hvordan de presterer. Det er ganske langt bort fra den norske skolen som vi kjenner den. Hadde det nå engang funket! Hadde det nå engang vært sånn at det faktisk ga resultater! Men det gjør jo ikke det engang. Når vi ser på forskningen, viser den også at permanent nivåinndeling vil kunne føre til økt ulikhet mellom elever.

Da vi behandlet opplæringsloven for kort tid siden i denne sal, sa både Fremskrittspartiet og Venstre i innstillingen at «det mangler et fullgodt kunnskapsgrunnlag med oversikt over effekter og læring knyttet til hvordan organisere og gjennomføre nivådeling på en best mulig måte». Dette «bør forskes mer på», skrev partiene da.

Jeg kunne ikke vært mer enig. Vi trenger mer kunnskap om hvordan det står til, og hva som gir effekt i den norske skolen. Da er det også oppsiktsvekkende at fra den gang – det er kort tid siden – og til i dag har disse partiene skiftet standpunkt. Hva er det man egentlig argumenterer med og legger til grunn for hva som fremmes i dette representantforslaget? Hva slags forskning er det egentlig man viser til, og hva slags kunnskap er det vi har? Det er interessant å lese. I forslaget vises det til OECDs rapport Education at a Glance. Den konkluderer ikke med og framhever ikke nivådeling som virkemiddel. Man viser i forslaget til en Aftenposten-artikkel som viser til den type nivåinndeling det er rom for i dag. Man viser til en ti år gammel NTNU-masteroppgave, man trekker ut enkeltsetninger, og man viser til et ekspertutvalg som konkluderer med dagens lov. Dette er tynn suppe og i beste fall et ideologisk eksperiment.

Himanshu Gulati (FrP) [18:14:13]: Jeg opplever at representanten fra Arbeiderpartiet savner mer forskning og kunnskap om nivådeling og hvordan det slår ut. Jeg kan derfor anbefale henne og partiet hennes å stemme for forslag nr. 2, som nettopp vil åpne for et omfattende forsøk som vil gi rom for evaluering og mer kunnskap om dette.

Presidenten [18:14:37]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 26.

Sak nr. 27 [18:14:43]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i opplæringslova, privatskolelova og barnehageloven (individregistre over barn i barnehager og grunnskoleopplæring, overtredelsesgebyr m.m.) (Innst. 374 L (2024–2025), jf. Prop. 131 L (2024–2025))

Presidenten [18:15:04]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Margret Hagerup (H) [18:15:38] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for samarbeidet i en sak som har engasjert mange i samfunnsdebatten.

Kunnskapsdepartementet legger i proposisjonen fram forslag til endringer i barnehageloven, opplæringsloven og privatskoleloven. Forslagene gjelder særlig to områder: lovregulering av opprettelse av individregistre over barn i barnehager og grunnskoler, samt diverse endringer i privatskoleloven.

Formålet med individregistrene er å behandle personopplysninger som grunnlag for statistikk og forskning for å få kunnskap om effekt av ulike tiltak og utviklingen i barnehage- og skolesektoren.

Departementets forslag til lovhjemler skal sikre de nødvendige rammene for registrene og at all innsamling og behandling av personopplysninger foretas på en etisk forsvarlig måte, ivaretar den enkeltes personvern og brukes til individets og samfunnets beste.

I dag finnes det ikke en nasjonal sammenstilling av individdata over barn i norske barnehager, og med unntak av tidspunktene for nasjonale prøver og ved avgang i 10. trinn mangler det også en nasjonal sammenstilling av opplysninger om elever i grunnskoler. Både Danmark, Finland og Sverige har nasjonalt dekkende personidentifiserbare registerdata om barn i barnehager og elever i grunnskoler, og Norge har nasjonale individregistre på flere andre samfunnsområder, bl.a. innenfor helse.

Utdanningsdirektoratet samler årlig inn data fra barnehagene på aggregert nivå. De lagrer også individdata om nasjonale prøver, kartleggingsprøver og elever og kandidater i videregående opplæring.

Det er et flertall i komiteen som støtter innføringen av et individregister. Dette flertallet mener at dagens løsninger gir mangelfulle data om flere viktige temaer i opplæringssektoren, og at dataene en har, gir få muligheter til å analysere sammenhenger mellom ulike forhold i utdanningsløpet. Det gir et dårligere kunnskapsgrunnlag for å bedre kvaliteten i barnehager og grunnskoler. Flertallet er tydelig på at det er avgjørende at arbeidet gjøres med stor grad av etisk bevissthet og respekt for personvernet. Lovhjemlene som foreslås, må gi tydelige og trygge rammer for hvordan opplysningene skal samles inn, forvaltes og brukes. Målet er å utvikle og forbedre barnehage- og skolesektoren, til beste for barna og samfunnet.

Senere, i mitt neste innlegg, vil jeg redegjøre for Høyres syn i saken. I proposisjonen legges det også fram noen endringer i privatskoleloven, bl.a. om overtredelsesgebyr og privatskolers klagerett ved vedtak om skolebytte. De ulike partiene vil i det videre redegjøre for sine synspunkter om det som fremmes i proposisjonen, og jeg vil som sagt komme tilbake med Høyres synspunkter i et senere innlegg.

Elise Waagen (A) [18:18:33]: Proposisjonen vi nå behandler, inneholder flere forslag. Jeg vil rette oppmerksomheten mot forslaget om opprettelse av individregistre over barn i barnehager og barn i grunnskoleopplæring. Arbeiderpartiet kommer senere i debatten tilbake til de andre forslagene.

Kunnskap legger grunnlaget for demokrati, velferd, omstilling og bærekraft. Formålet med forslaget om individregistre er å behandle personopplysninger på en måte som gir grunnlag for statistikk, forskning og å frambringe mer kunnskap. Dette er kunnskap vi i denne salen kan bruke til å gjøre skolene og barnehagene enda bedre. Ved flere anledninger har ulike regjeringer og offentlige utvalg og ekspertutvalg tatt opp behovet for å samle individdata om barn og elever i barnehage og skole.

Barnehagene og skolene er selve limet i velferdsstaten. Vi er avhengig av et godt og pålitelig kunnskapsgrunnlag for å fatte viktige beslutninger og for å være oppdatert på hvordan situasjonen faktisk er. Et eksempel på en levende debatt er debatten om fravær i skolen, og det skulle vel egentlig bare mangle at vi hadde god, oppdatert kunnskap om hvordan det egentlig står til.

Det er på sin plass å minne om at vi har liknende nasjonale registre med personvernsopplysninger for barn i andre sektorer. Dette er kunnskap som er viktig for å kunne gi de samme barna enda bedre tjenester. Våre naboland har tilsvarende registre, bare enda mer omfattende.

For Arbeiderpartiet er personvern et viktig oppdrag. For oss er det viktig at arbeidet som nå gjøres, gjøres med etisk bevissthet og respekt for personvernet. Det er viktig å merke seg at forslaget i proposisjonen, i lys av høringsinnspillene som kom fra departementet, har blitt endret. Det er nå enda mer balansert og ivaretar personvernet på en klok måte.

Kunnskap legger grunnlaget for demokrati, og det legger grunnlaget for velferd, omstilling og bærekraft. Med respekt for og bevissthet om innsamling av personvernopplysninger vil vi med opprettelsen av disse registrene få enda mer pålitelig kunnskap. Med det kan vi gjøre skolen vår og barnehagene våre enda bedre, og vi kan øke kvaliteten i sektoren.

Med det vil jeg ta opp forslaget Arbeiderpartiet er med på.

Presidenten [18:21:07]: Representanten Elise Waagen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [18:21:31]: I motsetning til de to første talerne går Senterpartiet imot regjeringens forslag om å etablere nasjonale individregistre over barn i barnehager og grunnskole. Det gjør vi fordi vi mener dette forslaget reiser alvorlige spørsmål om personvern, tillit og forholdet mellom stat og individ. Det handler om våre yngste, barn som ennå ikke har noen stemme i det offentlige rom, og som vi som folkevalgte har et særlig ansvar for å beskytte.

Datatilsynet har i sin høringsuttalelse vært krystallklare: Forslaget innebærer et uforholdsmessig inngrep i personvernet til det enkelte barn og dets familie. De peker på at individregistrene vil inneholde store mengder personopplysninger, og at sammenstillingen av disse dataene vil øke både tilgjengeligheten og koblingsmulighetene med andre registre betydelig. Dette kan føre til

en endret maktbalanse mellom myndighetene og individet og svekke tilliten til staten.

Utdanningsforbundet deler denne bekymringen. De peker på at forslaget mangler en tydelig formålsavgrensning, og at det ikke er tilstrekkelig klart hvordan opplysningene skal benyttes, hvem som skal ha tilgang, og hvordan barns rettigheter skal ivaretas.

Når både fagforeningene for lærere og det nasjonale tilsynsorganet for personvern advarer, bør vi lytte. Vi må spørre oss: Er det virkelig nødvendig å samle inn og lagre så omfattende informasjon om hvert enkelt barn helt fra barnehagealder? Er det ikke mulig å forbedre kunnskapsgrunnlaget uten å gå så langt i å svekke barns rett til privatliv?

Senterpartiet mener dette forslaget går for langt. Det bryter med prinsippet om at barn skal ha særlig vern, og det utfordrer den tilliten som er helt avgjørende i barnehage og skole. Jeg vil derfor oppfordre Stortinget til å avvise forslaget om individregistre slik det nå foreligger. La oss heller styrke det lokale arbeidet, forbedre eksisterende rapporteringssystemer og sikre at barns rettigheter og personvern står i sentrum for vår politikk.

Jeg er spesielt overrasket over at Venstre, som historisk sett har holdt personvernfanen høyt, støtter dette forslaget. Ikke nok med at de støtter det – de skaffer det nødvendige flertallet for at registeret nå blir etablert.

Jeg mener også at vi må ta inn over oss den reelle risikoen for datainnbrudd og misbruk. Når store mengder sensitive opplysninger om barn samles i sentrale registre, øker også konsekvensene dersom disse dataene skulle komme på avveie. For barn og unge kan et slikt datainnbrudd få langvarige og alvorlige konsekvenser, både sosialt og psykisk.

Senterpartiet kommer til å stemme for flertallsforslaget om at en eventuell senere utvidelse av registeret må forelegges Stortinget for behandling.

Himanshu Gulati (FrP) [18:24:23]: Fremskrittspartiet anerkjenner viktigheten av at vi har stadig mer kunnskap, forskning og evaluering av hvordan ting står til, for å kunne forbedre oss. Derfor har vi også sympati med intensjonen bak forslaget om individregistre. Likevel, når man ser på alle de alvorlige bekymringsmeldingene som er kommet inn – noen av dem ble gjengitt i forrige innlegg, hvor det ble referert til fagmiljøer som sier at dette er et uforholdsmessig inngrep i personvernet – har vi vært nødt til å foreta en nøye gjennomgang av behovet for og nødvendigheten av å gjennomføre dette. Vi vet at mye av den kunnskapen som hadde kommet fram i et sånt register, finnes lokalt, men her har det vært snakk om å sammenstille det nasjonalt også.

Vi i Fremskrittspartiet mener at noen av de største oppgavene som trengs å løses i skolen, er ting vi allerede kjenner til, som ikke nødvendigvis vil omfattes av mer informasjon fra dette registeret. Det er utfordringer som vold og uro, samt det å skape en skole som ser alle, som uansett må være i sentrum av skolepolitikken de neste årene. Det er i hvert fall vår mening. Etter en tung vurdering og basert på de bekymringene som er kommet vedrørende personvernhensyn, har vi valgt å stemme imot forslaget om individregistre.

Når det likevel ser ut til å være et flertall i salen for dette, mener vi at dette må foretas på en måte som tar sterkt hensyn til personvern, og at man også må foreta en løpende evaluering av om dette er nødvendig. Vi vil derfor støtte Venstres to forslag om kost–nytte-vurderinger vedrørende individregistre.

Når det gjelder de andre forslagene, støtter vi at det innføres overtredelsesgebyr ved brudd på regelverk. Vi har imidlertid et eget forslag, som jeg gjerne vil ta opp, som går på at nivået burde være lavere. Vi er sterkt imot at det ikke skal innføres klagerett. Vi mener at det må være en klagerett for skoler som ilegges overtredelsesgebyr ut fra den loven og det regelverket vi nå skal vedta.

Jeg vil ta opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [18:27:01]: Representanten Himanshu Gulati har tatt opp det forslaget han refererte til.

Grete Wold (SV) [18:27:13]: Det er lett å bli ivrig i jakten på kunnskap, og vi vil jo gjerne legge til rette for statistikk og forskning på viktige felt. Det å kunne samle inn data er grunnlaget for forskningen og i noen tilfeller helt nødvendig for å finne gode svar og løsninger.

Det er alltid flere hensyn som må tas, og ofte også dilemmaer som må vurderes. Alle forskere er godt kjent med dette og sørger for at alt går rett for seg, så er det vår jobb å definere hva som er rammene, og hva som i lovs form strengt tatt er den beste vurderingen.

For SV er det viktig å understreke at personvern er en menneskerett og en overordnet samfunnsverdi. Barnas rett til personvern er forankret i Grunnloven og menneskerettighetskonvensjonen. Skal man gripe inn i personvernet, må det være lovhjemlet og helt nødvendig. Da er spørsmålet om et slikt individregister som samler data over elevene, er av en slik samfunnsmessig interesse at det er riktig å gripe inn i personvernet. SV mener at det ikke er det. For å sitere Utdanningsforbundet, som leverte en høringsuttalelse:

> «Dette dreier seg ikke om små, tilforlatelige endringer av barnehageloven, opplæringsloven og privatskoleloven, men om å opprette store, inngripende individregistre som truer både det grunnlovfestede vernet av barns personlige integritet og personvernet som demokratisk samfunnsverdi.»

Departementet har lyttet og hensyntatt mange av høringsinnspillene og gjort en del endringer og nedjus-

teringer av hva man kan samle inn av sensitiv informasjon om den enkelte. Det er selvsagt bra, men vi mener allikevel at det ikke er tilstrekkelig for å kunne godta en slik utvidelse. Vi lever i en verden der barns personvern er under stadig økende press, og vi må være særs varsomme med å tillate mer enn det som er strengt tatt nødvendig. SV mener at dette ikke strengt tatt er nødvendig.

Kort til punktet om å innføre et overtredelsesgebyr som reaksjonsform ved regelbrudd: Det mener vi er bra og vil gi flere virkemidler for å sikre at regelverk etterleves.

Til slutt: Vi står også bak forslaget om at private skoler ikke skal ha klagerett ved pålagt skolebytte. Det er helt i tråd med skoleeiers ansvar å sikre trygt og forsvarlig opplæringstilbud for alle elever.

Hege Bae Nyholt (R) [18:29:37] (komiteens leder): Barna har et særskilt vern i lovverket. Barnets beste skal legges til grunn i alle saker som angår barn. Opprettelsen av dette individregisteret angår så til de grader barn. Barn har, som omtalt i proposisjonen, også et særskilt vern i personvernlovgivningen. For Rødt er det dette denne saken handler om.

Flere tunge høringsinstanser, som Datatilsynet, Utdanningsforbundet og Lærerprofesjonens etiske råd, har uttalt seg mot det foreslåtte individregisteret. De peker på personvernet til barna, men ikke minst på anvendeligheten av et slikt register. Når lærerne selv ikke ser hvordan dette kan brukes til å bedre skolen, bør man lytte til det.

Rødt skal forsvare barna der det kreves av oss. I denne saken har regjeringen selv vedgått at det originale utkastet til nytt lovverk var for inngripende. Derfor er proposisjonen som i dag behandles, og som dessverre virker å få flertall, en sterkt moderert versjon. Det er likevel ikke nok. Poenget er at regjeringen ikke svarer godt nok på hva vi skal tjene på dette registeret. Hvordan skal dette gjøre skolen eller barnehagen noe bedre?

Det er også påpekt at dette vil føre til mer rapportering for kommunene. Vi står allerede i en situasjon der KS roper varsko om alle nye påbud, oppdrag og oppgaver som legges på kommunene uten at det følger med mer penger. I en slik situasjon bør det være viktigere å sikre at kommuner ikke må legge ned skoler eller barnehager fordi kommunekassen er bunnskrapt.

Derfor kommer ikke Rødt til å støtte innføringen av et individregister.

Rødt er derimot positiv til at det nå skal innføres klare overtredelsesgebyrer for brudd på privatskoleloven. Dette er et nødvendig virkemiddel for å sikre at de aktørene som får lov til å drive privatskoler, faktisk følger loven. Rødt støtter også de øvrige endringene i privatskoleloven.

Det er særlig viktig å merke seg at det er behov for bedre tilsyn og sanksjoner av skoler godkjent på grunnlag av livssyn. Dette er bl.a. eksemplifisert ved Udirs tilsyn i fjor ved Menigheten Samfundets skoler, der elever ikke får tilstrekkelig opplæring i tråd med læreplanene. Hva innebærer det at opplæringen ikke følger læreplanene? Jo, som Vårt Land har vist, brukes det der en lærebok i KRLE for 10. trinn der elevene lærer at mannen skal «regjere» og «styre» sin kone. I 2025 skal ikke slik undervisning forekomme i skoler som mottar tilskudd fra fellesskapet.

Ola Elvestuen (V) [18:32:28]: Det er viktig at vi har et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne drive kvalitetsutvikling i skole og barnehage. Ufrivillig skolefravær er en alvorlig utfordring i norsk skole. Vi vet at for mange elever opplever fall i både motivasjon og mestring allerede fra 5. klasse. Dette forplanter seg videre i skoleløpet hvis vi ikke setter inn målrettede tiltak. Ufrivillig skolefravær er alvorlig, og det er et eksempel på et problem der det er viktig å ha statistikk for å følge nasjonale utviklingstrekk og risikofaktorer.

Både hensynet til barns personvern og muligheten til å hente inn kunnskap for å forbedre kvaliteten i tjenester for barn og unge er viktig. Det opprinnelige forslaget fra regjeringen hadde flere mangler, og vi forstår den opprinnelige bekymringen fra flere av høringsinstansene. Slik forslaget fra regjeringen opprinnelig forelå, ville ikke Venstre ha støttet det.

I innstillingen fra komiteen vi nå behandler, har Venstre vært med på å sikre flertall for at saken må tilbake til Stortinget dersom det skal gjøres endringer i kategoriene i registeret. Flertallsinnstillingen skal fungere som en ekstra sikkerhetsventil og en portvokter for hva som kan innlemmes i registeret.

En rekke utvalg har påpekt at det mangler viktig informasjon og data for å kunne måle effekt av tiltak i skole og barnehage, og at dette grunnlaget er viktig for å sørge for å skille det som skader, fra det som gagner.

Det er gjort endringer i det opprinnelige forslaget som ble sendt på høring, for å imøtekomme bekymringene fra flere av høringsinstansene. Venstre mener det er viktig at formålene med registrene er bedre avgrenset enn i det opprinnelige forslaget, at det er gjort endringer som begrenser omfanget av data som skal inkluderes i registrene, og også at det ikke skal inkluderes opplysninger av særlige kategorier i det endelige forslaget. Det er også gjort endringer slik at de generelle personvernrettighetene, som rett til innsyn, informasjon, retting og sletting, også skal gjelde for individregistrene.

Venstre har i komiteen vært tydelig på at det bør gjøres personvernkonsekvensanalyser ved etableringen av registeret, og at det er et viktig premiss for opprettelsen av individregisteret at kunnskapen fra registeret må resultere i et bedre barnehage- og skoletilbud. Når det nå er flertall for å gi hjemmel til å opprette dette registeret, starter jobben med å følge med på at utformingen ivaretar de ambisjonene man har hatt i det endelige forslaget fra regjeringen, for å imøtekomme krav til personvern. Dette arbeidet skal måtte tåle å testes opp mot de ambisjonene man har om å unngå unødig inngripen i barns personvern. Vi har også forutsatt at dersom personvernkonsekvensene for barn er for store og nytteverdien for lav, må et eventuelt register avvikles.

Jeg tar opp forslagene Venstre har alene og sammen med andre.

Presidenten [18:35:31]: Representanten Ola Elvestuen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:35:42]: Vi trenger bedre kunnskap om hvordan ungene våre har det i barnehagen og på skolen, informasjon om hva som virker, og hva vi kan slutte med. Individregisteret vil gi oss viktig kunnskap om hvordan barnehage- og skoletilbudet påvirker barns utvikling over tid. Forslagene Stortinget i dag behandler, kan få stor betydning for målet om å gi ungene våre en best mulig start i livet.

Individregisterinformasjon fra skole og barnehage har blitt etterlyst fra mange hold over lang tid. Stoltenberg-utvalget og Løken-gruppen er bare to av utvalgene og ekspertgruppene som har anbefalt at det etableres individregister fordi vi i Norge mangler viktig kunnskap om skole og barnehage og hva som virker, og nå følger vi opp anbefalingene. Det vil gi oss mer relevant og pålitelig statistikk og forskningsbasert kunnskap om flere temaer. La meg nevne ett: kunnskap om og oversikt over fravær i grunnskolen.

Sammenstilling av personopplysninger i nasjonale registre er et personverninngrep. Hensynet til personvern har hele tiden vært viktig i arbeidet med dette lovforslaget. I etterkant av høringen og en rekke høringsinnspill om personvern har vi derfor etter grundige vurderinger foreslått endringer på flere vesentlige punkter. Jeg mener samfunnsnytten av individregistre for barnehager og skoler er større enn personvernulempene, slik også Sverige, Finland og Danmark gjør. Også i Norge har vi individregistre med informasjon om elever i videregående opplæring, og jeg understreker at å opprette og administrere slike registre selvsagt skal gjøres i fullt samsvar med personvernforordningen.

De private skolene forvalter et viktig ansvar, og det er viktig at reaksjonsmidlene er både forutsigbare og treffsikre. Jeg mener derfor det er behov for å utvide pakken med reaksjonsmidler, slik at vi får et bredere og mer fleksibelt reaksjonssystem i privatskoleloven. Mer fleksibilitet vil også legge til rette for at reaksjonene som ilegges, står i et rimelig forhold til regelbruddet. Dette vil være en fordel for både tilsynsmyndigheten og de private skolene.

Jeg merker meg at flertallet i komiteen motsetter seg forslaget om å lovfeste at private skoler ikke skal ha klagerett på vedtak om pålagt skolebytte. Det må jeg si jeg er svært overrasket over, og jeg mener det er uheldig. En rekke av de samme partiene har over tid vært opptatt av rettighetene til elever som utsettes for mobbing, og særlig de mest alvorlige sakene. Nå vil Fremskrittspartiet, Høyre, Venstre og Senterpartiet plutselig at skolenes rettigheter skal kunne veie tyngre enn rettighetene til en elev utsatt for alvorlig mobbing, men det er bare elever på private skoler som skal få svekket sine rettigheter. Elever i den offentlige skolen skal altså ha et sterkere vern av retten til et trygt og godt læringsmiljø enn elever på private skoler. Det er oppsiktsvekkende.

Presidenten [18:38:46]: Det blir replikkordskifte.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [18:39:06]: Det er flere høringsinstanser som har vært sterkt kritiske til regjeringens forslag om å etablere individregistre over barn og unge, og forslaget har blitt omtalt som masseovervåking og i strid med den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel åtte. Regjeringen erkjenner også selv i lovproposisjonen at registrene innebærer krenkelser av personvernet. Hvorfor tar ikke statsråden inn over seg de sterke advarslene mot å etablere slike registre, som kommer fra helt sentrale høringsinstanser?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:39:39]: Det er nettopp det vi har gjort med denne høringen. Vi har gått grundig gjennom de høringsinnspillene som har kommet, og sett at det er svært mange gode poeng som er blitt fremmet. Derfor gjør vi viktige endringer nå, sånn at det i realiteten er ganske lite som blir registrert, og det som faktisk blir registrert, er det som blir registrert rundt om i norske kommuner i dag. Det handler om identifikasjon av barnet. Det handler om et organisasjonsnummer som identifiserer barnehagen eller skolen, om trinn og klasse for eleven og plass i SFO på 1. til 4. trinn, avtalt oppholdstid i barnehagen og SFO, redusert foreldrebetaling i barnehagen og SFO og totalt skolefravær i timer og dager.

Jeg mener at det ikke er mer enn det offentlige myndigheter bør vite når vi bruker ekstremt mye ressurser. Det skulle bare mangle, jeg bare understreker det. At så viktige tjenester faktisk får den informasjonen og vet hva den blir brukt til, og om det faktisk fungerer, er utro-

lig viktig, og vi vil ha mye sikrere måter å oppbevare den informasjonen på enn det landets kommuner har.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [18:40:44]: Som statsråden selv påpeker, registreres disse opplysningene allerede lokalt. Det er altså ikke kunnskapsmangel som er problemet, snarere mangel på ressurser og kompetent bemanning. Jeg er veldig bekymret for hva som kan skje med de aggregerte dataene som da skal finnes nasjonalt, for alle barn og unge. Hva tenker statsråden at nytten av det registeret vil være? Hvordan vil det være til beste for barnet i dets barnehage eller skolehverdag?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:41:19]: Det er kunnskapsmangel i dag når det gjelder dette. Vi har ingen sammenstilling. Når vi f.eks. får spørsmål, når Stortinget ønsker å vite hvor mye fravær det er i norske grunnskoler i dag, så vet vi ikke det. Dette vil bidra til at vi faktisk vet hvor mange unger som går der, og hvordan fraværet utvikler seg over tid, og da har vi langt større mulighet til å sette inn målrettede tiltak der vi ser at behovet er størst.

Presidenten [18:41:59]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Margret Hagerup (H) [18:42:10]: Denne proposisjonen handler om å gi norske barn bedre barnehager og skoler gjennom bedre kunnskap.

Høyre støtter opprettelsen av nasjonale individregistre fordi vi trenger en kunnskapsbasert utdanningspolitikk, og vi slutter oss til vurderingen fra Barneombudet, SSB, Utdanningsdirektoratet og flere forskningsmiljøer om den betydelige samfunnsnytten av slike registre. Et viktig premiss for Høyre for å opprette dette er at kunnskapen fra registrene fører til et bedre barnehage- og skoletilbud for barn og unge.

I dag mangler vi grunnleggende data om hvordan barna våre har det i barnehage og skole. Danmark, Finland og Sverige har slike registre – Norge må følge etter.

Vi er glad for at departementet har lyttet til høringsinstansene og strammet inn forslaget. Formålene er tydeligere avgrenset, og sensitive personopplysninger er tatt ut. Barnets beste og personvern må alltid komme først.

Høyre deler Datatilsynets bekymring for formålsutglidning. Derfor er vi glad for at Høyre får flertall for at det er Stortinget som må behandle endringer av formål og nye kategorier av personopplysninger. Dette sikrer demokratisk kontroll.

Høyre forutsetter at en innretter et eventuelt register på en måte som sørger for at en ikke legger ytterligere rapporteringsbyrde på førstelinjen ute i skoler og barnehager, og at eventuelle merkostnader ikke må bæres av den enkelte kommune.

Det er gledelig at vi nå kan få et nasjonalt fraværsregister. Høyre har lenge etterspurt dette, og forskning viser tydelig at fravær påvirker læring, sosial utvikling og sjansen for å fullføre videregående. Fraværsmønstre etableres allerede i 1. eller 2. klasse, og med et nasjonalt register kan vi identifisere problematisk fravær tidlig og sikre konsekvent oppfølging fra første fraværsdag. Det vil også vise om det er forskjeller på landsbasis og innenfor fylker og kommuner, og gi muligheter for læring.

Med rett balanse mellom kunnskapsinnhenting og personvern kan disse registrene gi verdifull innsikt som både utvikler og forbedrer barnehage- og skolesektoren. Vi må sikre at barnets beste alltid kommer først, at formålene ikke utvides ukontrollert, og at rettssikkerheten opprettholdes. Det er Høyre med og sikrer i dag.

Dette er kunnskap som kan gjøre livet bedre for norske barn. Derfor støtter Høyre forslaget. Når det gjelder de andre forslagene i proposisjonen, støtter vi et mer fleksibelt reaksjonssystem, men vi deler Abelias bekymring om overbruk av overtredelsesgebyr. Dette bør kun brukes ved alvorlige eller gjentakende brudd.

Høyre er videre kritisk til å fjerne friskolers klagerett ved vedtak om skolebytte. Dette svekker rettssikkerheten og utfordrer skolenes mulighet til å sikre et trygt læringsmiljø for alle elever. Kommunen blir både part og beslutningstaker, og det er problematisk.

Øystein Mathisen (A) [18:45:19]: I denne saken har vi også behandlet noen endringer i privatskoleloven. De aller fleste får flertall. Ett av forslagene fra regjeringen er at private skoler på lik linje med de offentlige ikke skal kunne klage på vedtak om skolebytte ved f.eks. mobbing av andre elever og der saken er så vanskelig at man har prøvd alle andre løsninger, men skolebytte er det eneste som kan løse den.

Dessverre ser ikke dette ut til å få flertall. Det synes jeg er ganske korttenkt av opposisjonen. Jeg mener det burde være en selvfølge at reglene er like for det offentlige og det private, spesielt i så alvorlige saker som dette omhandler. Å flytte elever til eller fra en skole er noe man ikke ønsker å gjøre, men enkelte ganger er det nødvendig for å skape et trygt og godt skolemiljø.

Blant annet Fremskrittspartiet har vært svært opptatt av denne problematikken, og jeg synes det er rart at de ikke støtter forslaget. I sine merknader nevner Fremskrittspartiet at det er et konkurranseforhold mellom kommuner og de private skolene. Dette handler ikke om konkurranse mellom det offentlige og private. Dette handler om det som er barnets beste. Rett til klage ligger hos foreldrene, ikke hos skolen. Ingen burde tro at kom-

munene vil bruke denne endringen for å flytte elever til eller ta elever fra private skoler uten at det er tydelig faglig og forsvarlig begrunnet, slik som det som gjelder for det offentlige.

Dette forslaget til endring er noe statsforvalteren i Østfold, Buskerud og Akershus også mener er en viktig presisering i dagens lovverk. Derfor tror jeg merknaden om det motsatte må være en misforståelse fra Senterpartiet.

Hvis private skoler kan påklage slike vedtak, kan det bety at mobbesaker vil ta lengre tid å løse. Det er det siste vi trenger. Like regler, raskere løsninger og ansvarlige vurderinger er det som må til for å løse vanskelige spørsmål som skolebytte på en god måte.

Presidenten [18:47:27]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 27, og det var dagens siste sak.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 18.48.

Svanemerket trykksak, 2041 0654